

Kalisz

Dopisz swoją historię

**RAPORT SPRAWOZDAWCZY Z REALIZACJI CELÓW OPERACYJNYCH
STRATEGII ROZWOJU MIASTA KALISZA NA LATA 2014- 2024**

OKRES 2014 – 2017

Miasto Kalisz
Główny Rynek 20
62-800 Kalisz

SPIS TREŚCI

Kalisz – tu chcę żyć	4
Cel 1.1. Wsparcie dla osób młodych i rodzin.....	4
Cel 1.2. Zapewnienie wysokiego komfortu życia osób starszych	17
Cel 1.3. Aktywizacja i wsparcie dla osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem	21
Cel 1.4. Podniesienie jakości i dostępności usług z zakresu ochrony zdrowia	35
Cel 1.5. Zwiększenie skuteczności działania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo.....	37
Cel 1.6. Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej i rozrywkowej.....	43
Cel 1.7. Aktywizacja sportowa i turystyczna dzieci, młodzieży i dorosłych.....	45
Kalisz – aktywne miasto, aktywni obywatele	47
Cel 2.1. Rozwój partycypacji społecznej w procesie zarządzania	47
Cel 2.2. Kontynuowanie wsparcia dla inicjatyw oddolnych i NGOs	49
Cel 2.3. Dalsza optymalizacja procesu obsługi mieszkańców w Urzędzie Miasta	52
Cel 2.4. Zwiększenie poczucia odpowiedzialności mieszkańców za sprawy lokalne oraz ich aktywizacja na rzecz dobra wspólnego	53
Kalisz – kuźnia talentów	55
Cel 3.1. Podnoszenie jakości i różnorodności oferty edukacyjnej Kalisza	55
Cel 3.2. Tworzenie warunków do współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami edukacyjnymi.....	58
Cel 3.3. Rozwój ośrodka akademickiego w Kaliszu.....	59
Kalisz – biegun wzrostu	62
Cel 4.1. Tworzenie sprzyjającego klimatu inwestycyjnego	62
Cel 4.2. Ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej	63
Cel 4.3. Wzmacnianie dostępności narzędzi ułatwiających kooperację podmiotów gospodarczych	67
Cel 4.4. Wspieranie kooperacji biznesu z nauką	67
Cel 4.5. Wzmacnianie działalności badawczo-rozwojowej	69
Cel 4.6. Stymulowanie rozwoju sektorów innowacyjnych w regionie	70
Cel 4.7. Promocja gospodarcza	72
Kalisz – synergia aglomeracji.....	74
Cel 5.1. Wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych	74
Cel 5.2. Poprawa systemu transportowego Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.....	79
Cel 5.3. Wspieranie rozwoju gospodarczego Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.....	80

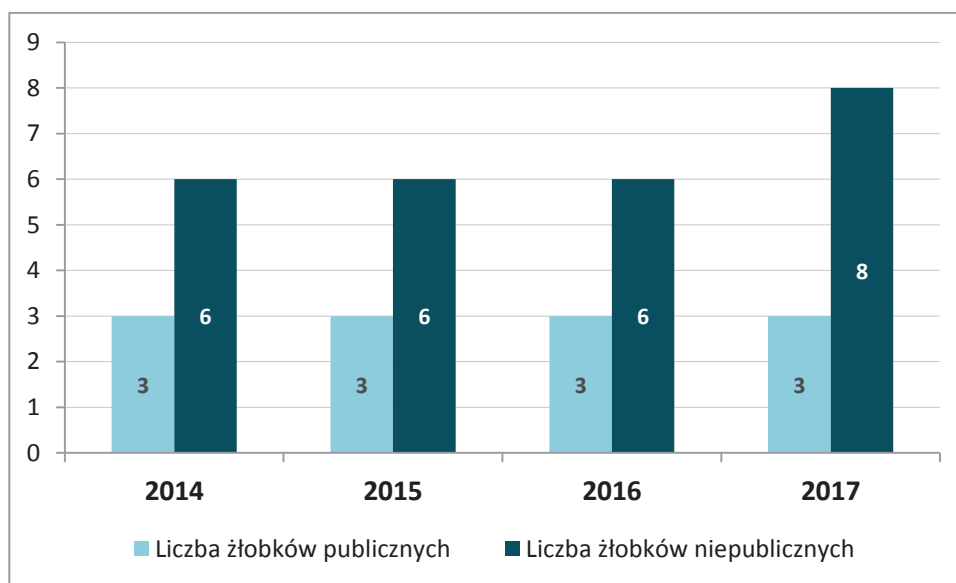
Cel 5.4. Organizowanie wspólnych przedsięwzięć i wydarzeń kulturalno-rozrywkowych oraz sportowych.....	80
Cel 5.5. Wdrożenie i rozwój systemu konsultacji władz.....	80
Cel 5.6. Wspólny lobbying na rzecz rozwoju regionalnego.....	81
Kalisz – unikatowe dziedzictwo	81
Cel 6.1. Rozwój i promocja unikatowego w skali kraju produktu turystycznego	81
Cel 6.2. Stworzenie i wypromowanie rozpoznawalnej marki Miasta Kalisza.....	85
Cel 6.3. Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	86
Cel 6.4. Wspieranie inwestycji sprzyjających rozwojowi kultury i turystyki	89
Kalisz – funkcjonalne miasto	92
Cel 7.1. Poprawa dostępności zewnętrznej i jakości infrastruktury transportowej.....	92
Cel 7.2. Poprawa jakości i kompleksowości transportu publicznego	94
Cel 7.3. Tworzenie warunków oraz zachęt do osiedlania się w Śródmieściu poprzez podejmowanie działań rewitalizacyjnych i aktywizacyjnych.....	97
Cel 7.4. Poprawa zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta.....	106
Cel 7.5. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych poprzez budowę, modernizację i doposażenie obiektów użyteczności publicznej.....	111
Kalisz – naturalna przestrzeń.....	134
Cel 8.1. Wzmocnienie systemu zachęt do zmiany systemów grzewczych na bardziej ekologiczne	134
Cel 8.2. Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	135
Cel 8.3. Realizacja przedsięwzięć poprawiających stan środowiska naturalnego.....	136
Cel 8.4. Rekultywacja obszarów powyrobiskowych	141
Cel 8.5. Preferencyjne warunki prowadzenia działalności dla przedsiębiorstw wykorzystujących ekologiczne rozwiązania.....	141
Cel 8.6. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców	142

CEL 1.1. WSPARCIE DLA OSÓB MŁODYCH I RODZIN

Jednym z czynników mających wpływ na podjęcie przez młodych ludzi decyzji o posiadaniu dzieci jest świadomość, że po okresie związanym z urlopem macierzyńskim młodzi rodzice będą mogli liczyć na wsparcie, pozwalające łączyć życie rodzinne z zawodowym. Przez tego typu wsparcie rozumie się między innymi zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w żłobkach czy przedszkolach.

W Kaliszu w latach 2014-2017 funkcjonowały 3 żłobki publiczne. Dodatkowo, mieszkańcy Kalisza mogli również korzystać z usług 6, a od 2017 roku 8 żłobków niepublicznych.

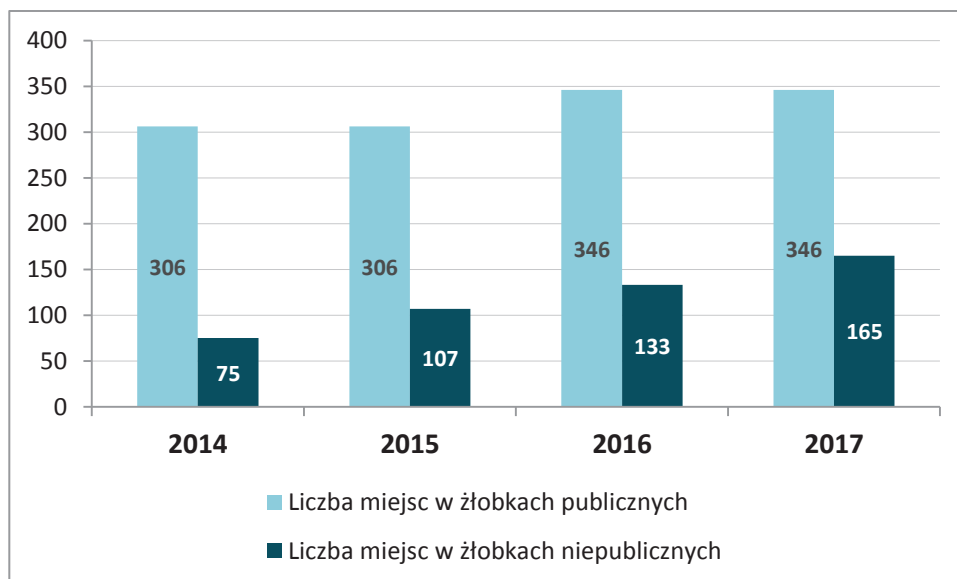
RYSUNEK 1. LICZBA ŻŁOBKÓW W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

W latach 2014-2015 żłobki publiczne zapewniały 306 miejsc opieki nad dzieckiem do lat 3. W roku 2016 utworzono kolejne 40 miejsc w żłobkach miejskich. Żłobki niepubliczne są znacznie mniejsze od miejskich placówek. Mimo tego, że w 2014 roku było ich dwa razy więcej niż publicznych, oferowały one tylko 75 miejsc. Każdego roku liczba miejsc w żłobkach prywatnych rosła i w 2017 roku placówki te zapewniały już 165 miejsc dla dzieci.

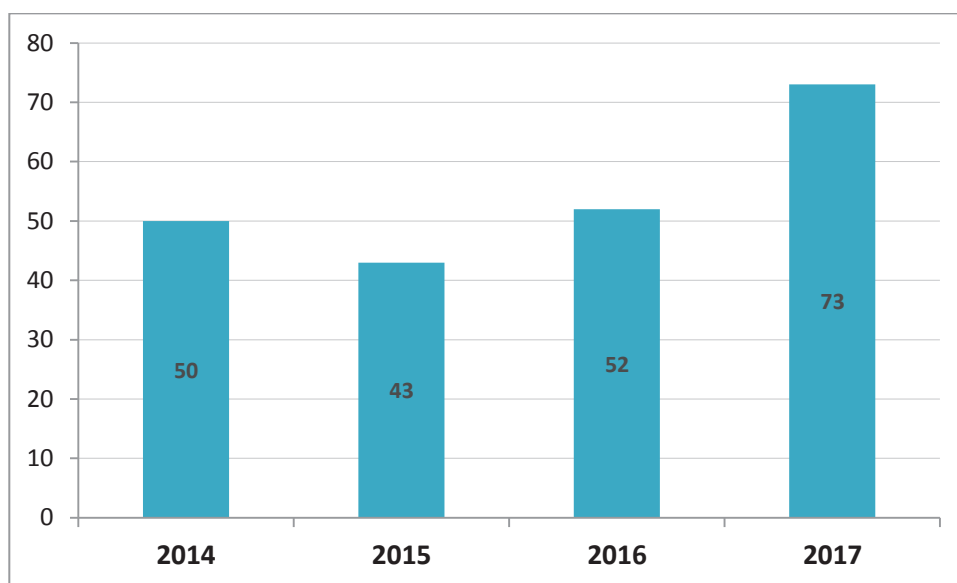
RYSUNEK 2. LICZBA MIEJSC W ŻŁOBKACH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

Dla wielu młodych rodziców, którzy z różnych względów nie mogą liczyć na pomoc rodziny w opiece nad dzieckiem, korzystanie z usług żłobków jest jedyną możliwością powrotu do pracy zawodowej. Z uwagi na fakt, że korzystanie z usług prywatnych punktów opieki często przekracza możliwości finansowe rodzin, szczególnie ważne dla nich jest otrzymanie miejsca w żłobku publicznym. Niestety ze względu na ich ograniczoną liczbę, każdego roku zainteresowanie przekraczało możliwości placówek publicznych. W latach 2014-2016 liczba dzieci, które nie zostały przyjęte do żłobka publicznego oscylowała wokół 50. W 2017 roku ich liczba dość gwałtownie wzrosła do 73.

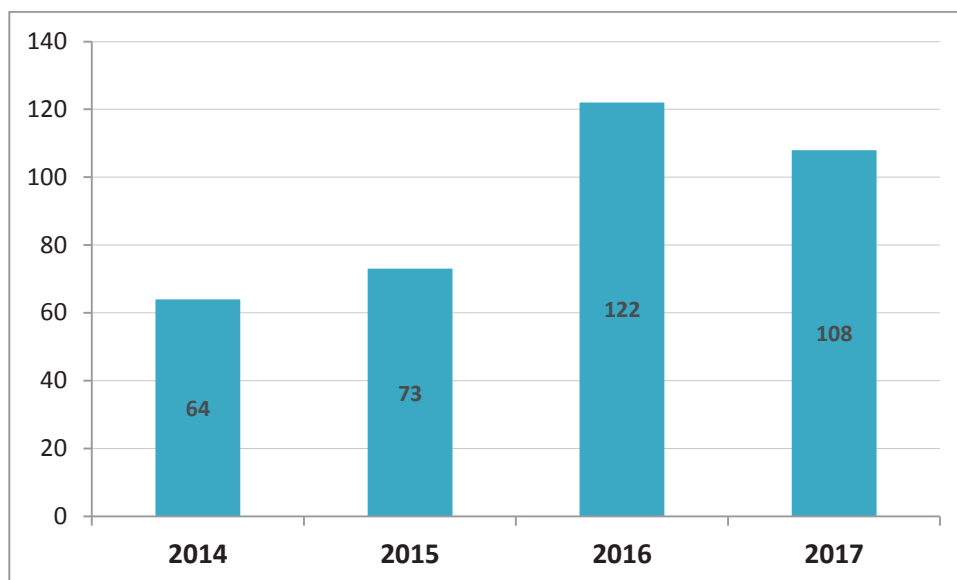
RYSUNEK 3. LICZBA DZIECI NIEPRZYJĘTYCH DO ŻŁOBKA PUBLICZNEGO W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

Władze miejskie mając świadomość, że istniejąca liczba miejsc w żłobkach publicznych nie jest wystarczająca subsydiują miejsca w żłobkach niepublicznych, dzięki czemu wydatki związane z umieszczeniem w nich dziecka nie są tak dotkliwe dla jego rodziny. Największą liczbę miejsc w żłobkach prywatnych miasto subsydiowało w 2016 roku (122).

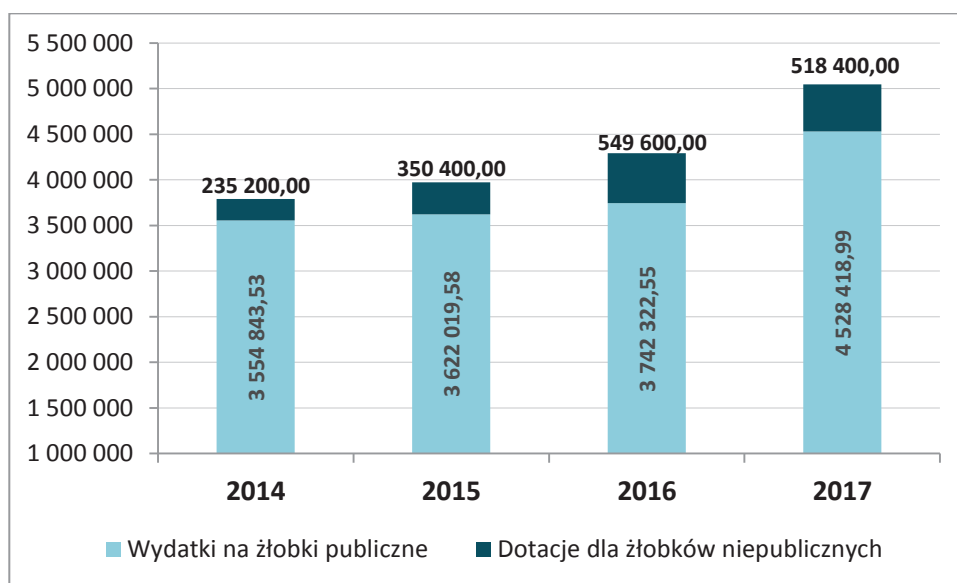
RYSUNEK 4. LICZBA MIEJSC SUBSYDIOWANYCH W ŻŁOBKACH NIEPUBLICZNYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

W latach 2014-2017, każdego roku na funkcjonowanie placówek opieki nad dziećmi do lat 3 przeznaczano coraz więcej środków. W 2017 roku na żłobki publiczne miasto wydało ponad 4,5 mln. zł, dodatkowo ponad 500 tys. zł stanowiły dotacje dla żłobków niepublicznych.

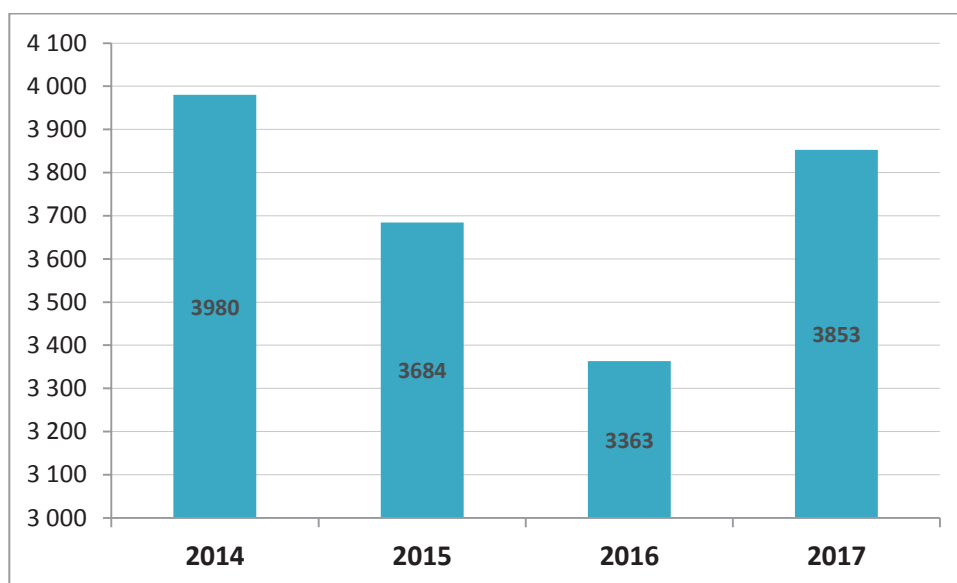
RYSUNEK 5. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA NA OPIEKĘ NAD DZIECKIEM DO LAT 3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

W Kaliszu w roku 2017 funkcjonowały łącznie 35 przedszkola (w tym 13 przedszkoli publicznych i 22 przedszkola niepubliczne) oraz 13 oddziałów przedszkolnych (w tym 12 oddziałów przedszkolnych oraz 1 oddział przy szkole podstawowej niepublicznej). Na przestrzeni lat 2014 – 2018 liczba placówek wychowania przedszkolnego ulegała nieznacznym wahaniom. W analizowanym okresie liczba miejsc w przedszkolach się zmieniała, była jednak uzależniona od liczebności poszczególnych roczników, czyli zapotrzebowania na usługi. W latach 2014-2016 liczba miejsc w przedszkolach stopniowo spadała, w 2017 roku natomiast dość gwałtownie wzrosła. Można to tłumaczyć w dużej mierze zmianą przepisów dotyczących likwidacji obowiązku szkolnego dla sześciolatków. Należy zaznaczyć, że w badanym okresie, wszystkie dzieci, które starały się o miejsce w przedszkolach je otrzymały.

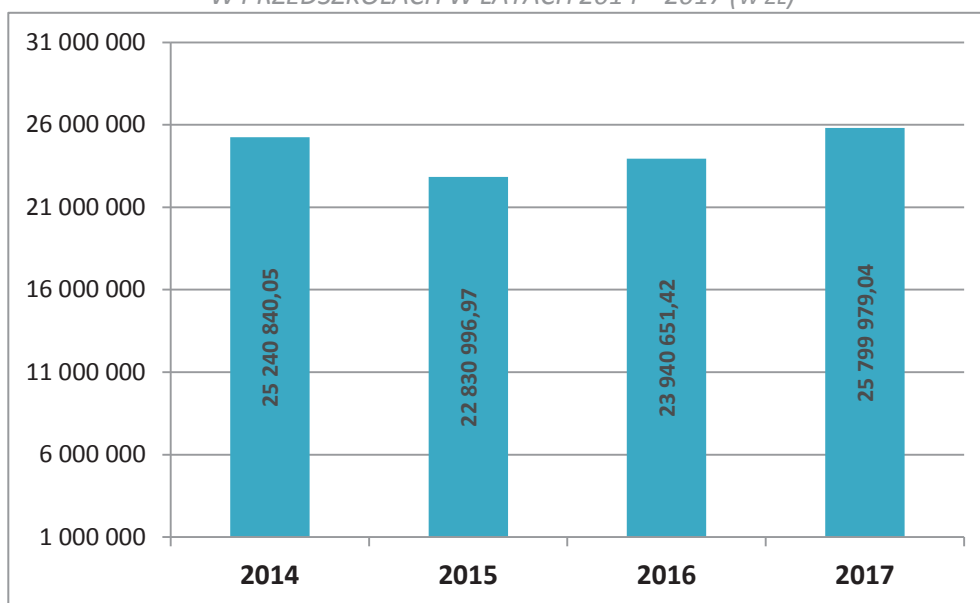
RYSUNEK 6. LICZBA MIEJSC W PRZEDSZKOLACH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Kalisza

W roku 2017 z budżetu Miasta Kalisza wydatkowano łącznie 25 799 979,04 zł na dofinansowanie miejsc w przedszkolach (w tym: 10 359 441,47 zł – dofinansowanie dla przedszkoli publicznych; 14 569 189,06 zł – dofinansowanie dla przedszkoli niepublicznych; 850 176 79 zł – dofinansowanie dla oddziałów przedszkolnych; 21 171,62 zł – dofinansowanie dla oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych niepublicznych). W 2017 roku wartość dofinansowania z budżetu Miasta Kalisza przypadająca na jedno miejsce przedszkolne wyniosła 6 696,08 zł. Dla porównania wartość ta w roku 2014 kształtowała się na poziomie 6 341,92 zł. Wartość dofinansowania na jedno miejsce przedszkolne na przestrzeni lat 2014 – 2017 wzrosła o 5,29%.

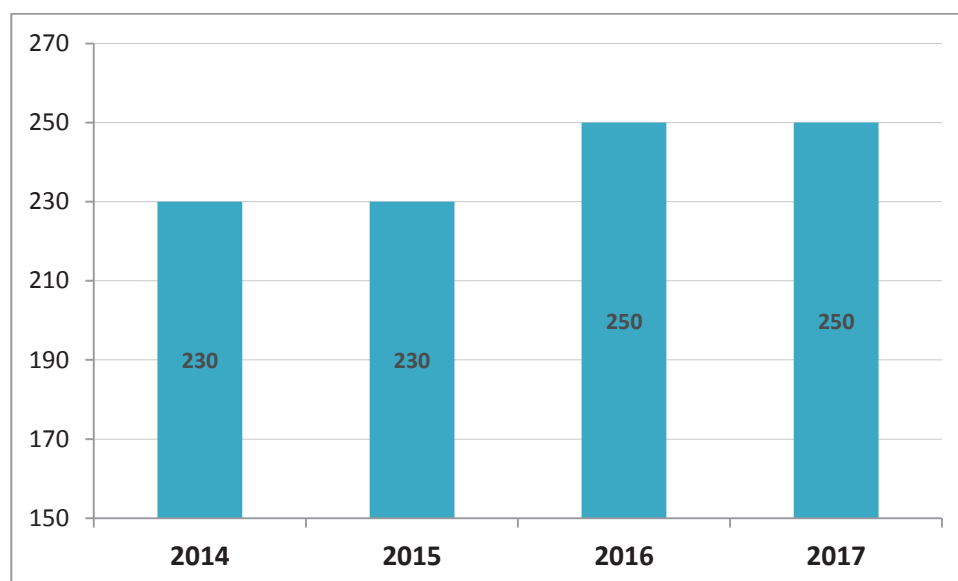
RYSUNEK 7. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA NA DOFINANSOWANIE MIEJSC W PRZEDSZKOLACH W LATACH 2014 – 2017 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Kalisza

Główną rolą świetlic środowiskowych jest wspieranie lokalnej społeczności w procesie wychowywania dzieci i młodzieży. Działania świetlic środowiskowych najczęściej ukierunkowane są na dzieci i młodzież wywodzących się z rodzin dotkniętych problemami. W latach 2014-2015 w Kaliszu oferowano 230 miejsc w świetlicach środowiskowych, które realizowały program socjoterapeutyczny. Od 2016 roku uruchomiono kolejne 20 miejsc.

RYSUNEK 8. LICZBA MIEJSC W ŚWIETLICACH ŚRODOWISKOWYCH REALIZUJĄCYCH PROGRAM SOCJOTERAPEUTYCZNY W KALISZU W LATACH 2014-2017

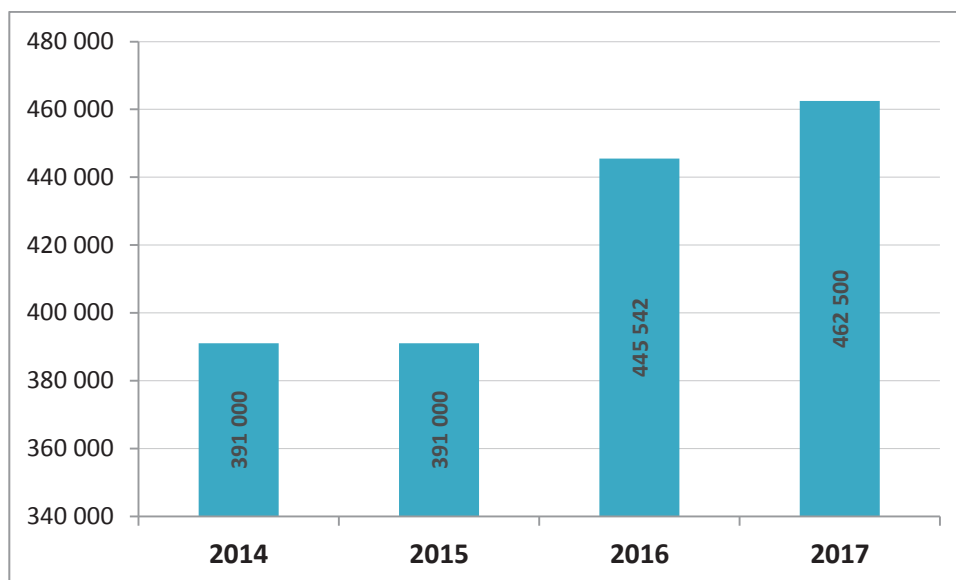

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

W analizowanym okresie zauważalny był wzrost środków przeznaczanych przez władze miejskie na funkcjonowanie świetlic środowiskowych. W 2014 roku wysokość wydatków budżetowych na ten cel wynosiła 391 tys. zł, natomiast w 2017 roku 462,5 tys. zł.

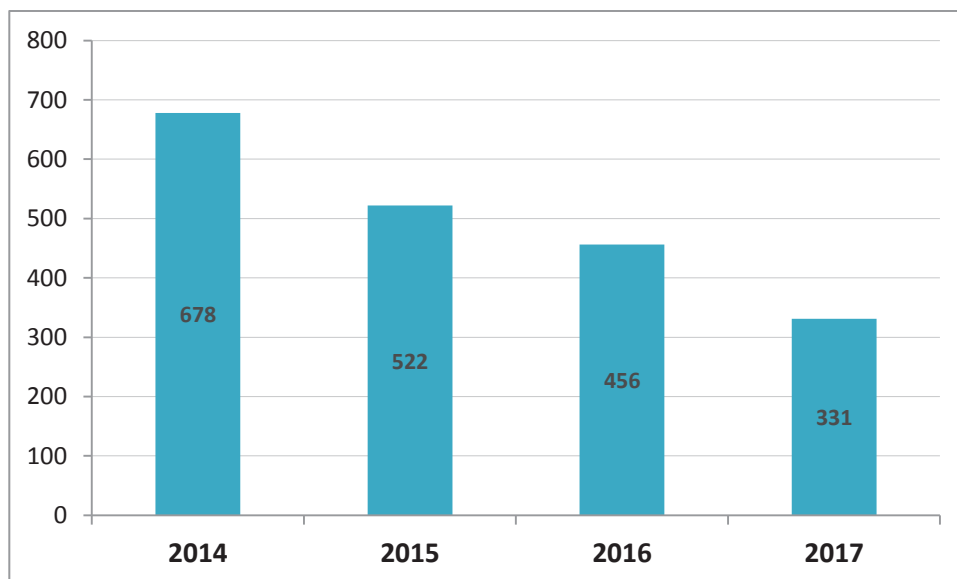
RYSUNEK 9. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA NA DOFINANSOWANIE MIEJSC W ŚWIETLICACH ŚRODOWISKOWYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

Rodziny wielodzietne muszą mierzyć się ze znacznie większymi wydatkami związanymi z codziennym funkcjonowaniem. Dlatego też istotne jest stworzenie takiego systemu, w którym rodziny posiadające większą liczbę dzieci będą mogły liczyć na ulgi, które pozwolą im na pewne oszczędności. Program „Kalisz Rodzina 3+” wprowadza szereg ulg, z których mogą korzystać członkowie rodzin wielodzietnych, które wyrobią sobie odpowiednią kartę. Posiadacze karty mogą liczyć na różne zniżki przy zakupie biletów wstępu na płatne imprezy i przedsięwzięcia o charakterze kulturalnym, sportowym oraz rekreacyjnym organizowane przez instytucje Miasta Kalisza, biletów komunikacji miejskiej, a także na towary i usługi innych instytucji będących partnerami akcji. Ponadto członkowie rodzin wielodzietnych otrzymują również ulgi w żłobkach i przedszkolach. Miasto Kalisz realizuje program „Kalisz Rodzina 3+” od 2014 roku i to właśnie w tym roku wyrobiono największą liczbę kart (678). W następnych latach coraz mniej rodzin składała wnioski o utworzenie karty, należy jednak przez to rozumieć, że znaczna część rodzin, która posiada uprawnienia do przedmiotowej karty i jest nią zainteresowana zdążyła ją już wcześniej wyrobić.

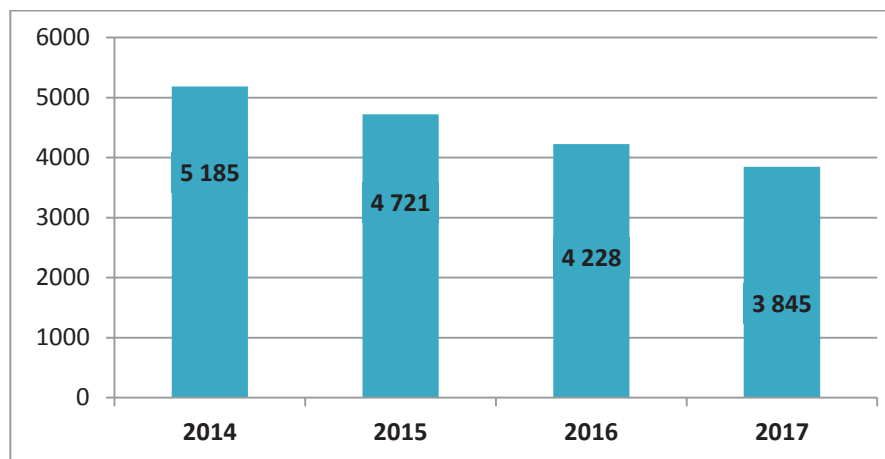
RYSUNEK 10. LICZBA WYDANYCH KART W RAMACH PROGRAMU „KALISZ RODZINA 3+” W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

Jednym z rodzajów wsparcia materialnego dla mieszkańców Kalisza, w tym dla osób młodych i rodzin, jest dodatek mieszkaniowy. Dodatek mieszkaniowy jest formą pomocy przeznaczoną dla osób spełniających łącznie trzy warunki: posiadających tytuł prawny do lokalu, spełniających kryterium dochodowe, zamieszkujących lokale mieszkalne spełniające kryterium mieszkaniowe. Na przestrzeni ostatnich lat zauważyć można wyraźny spadek liczby gospodarstw domowych w Kaliszu, którym przyznano dodatek mieszkaniowy. W 2014 roku taki dodatek otrzymało 5 185 gospodarstw, podczas gdy w roku 2017 już tylko 3 845. Liczba wydanych decyzji w sprawie przyznania dodatku mieszkaniowego zmniejszyła się zatem w okresie 4-letnim o 25,84%. Przyczyną takich zmian może być np. poprawa sytuacji materialnej rodzin powodująca zmniejszenie grupy gospodarstw spełniających kryterium dochodowe w kontekście możliwości uzyskania dodatku mieszkaniowego.

RYSUNEK 11. ILOŚĆ WYDANYCH DECYZJI W SPRAWIE PRYZNANIA DODATKU MIESZKANIOWEGO (LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z DODATKU MIESZKANIOWEGO)

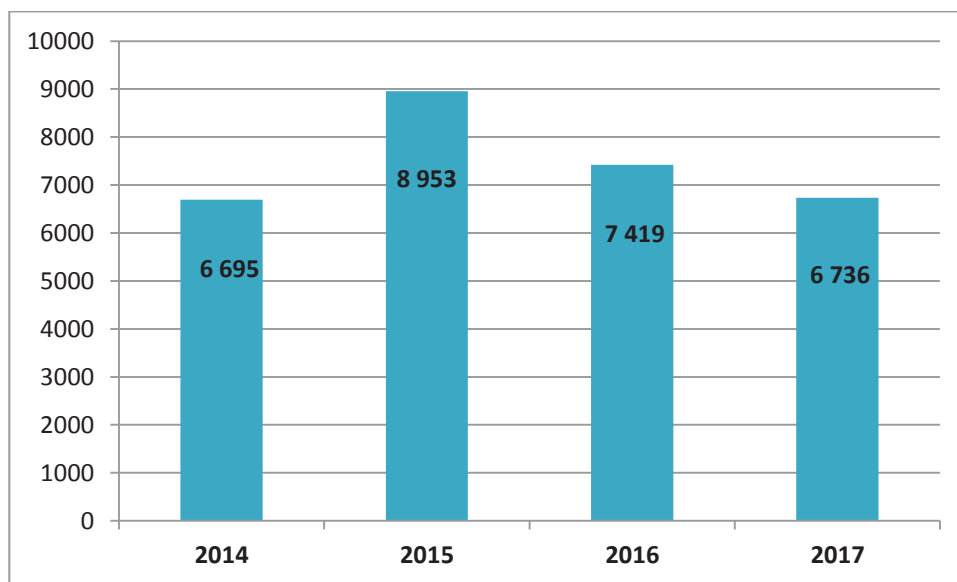
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

Analogicznie, w ślad za zmniejszającą się liczbą przyznawanych dodatków mieszkaniowych, redukcji na przestrzeni lat 2014 – 2017 uległa także kwota wydatkowanych na ten cel środków z budżetu Miasta Kalisza. W 2014 roku na realizację tej formy wsparcia z miejskiego budżetu wydano 6 866 908,01 zł, natomiast w 2017 roku 4 949 703,76 zł (spadek o 27,92%). Rokroczny spadek charakteryzuje także wartość wskaźnika obrazującego średnią wysokość wypłacanego dodatku mieszkaniowego. W 2014 roku średnia ta wyniosła 219,37 zł, w 2015 – 212,96 zł, w 2016 – 211,89 zł, natomiast w 2017 – 208,86 zł. Zmniejszająca się średnia wysokość wypłacanego dodatku mieszkaniowego może być dodatkowym potwierdzeniem tezy o poprawie sytuacji materialnej rodzin jako czynnikiem powodującym spadek liczby wydawanych decyzji o przyznaniu dodatku.

Kolejnym rodzajem dodatku przyznawanym przez Miasto Kalisz jest dodatek energetyczny. O dodatek energetyczny mogą starać się mieszkańcy, którzy spełniają łącznie trzy warunki. Pierwszym z nich jest pobieranie dodatku mieszkaniowego. Drugi warunek to posiadanie podpisanej umowy imiennej z dostawcą energii elektrycznej. Ostatnim czynnikiem warunkującym otrzymanie częściowej rekompensaty jest zamieszkiwanie w miejscu, do którego dostarczana jest energia na mocy zawartej umowy.

Na przestrzeni analizowanego okresu lat 2014 – 2017 największą liczbę świadczeń w postaci wypłaty dodatku energetycznego zrealizowano w roku 2015 (8 953 świadczenia). W 2017 roku liczba przyznanych świadczeń (6 736 szt.) ukształtowała się na poziomie podobnym do stanu z roku 2014 (6 695 szt.).

RYSUNEK 12. LICZBA ZREALIZOWANYCH ŚWIADCZEŃ (POMOC) W FORMIE DODATKU ENERGETYCZNEGO (W SZT.)

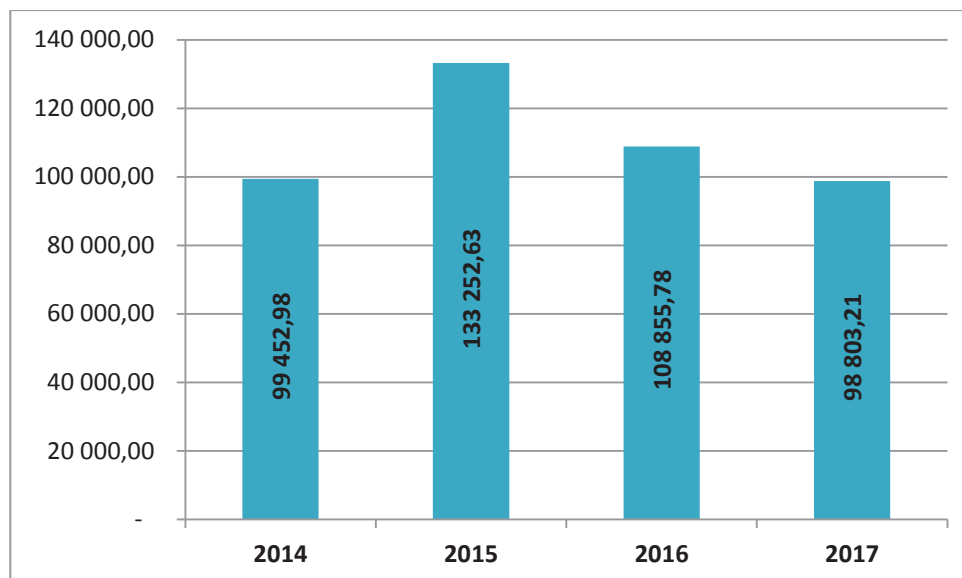

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Świadczeń Rodzinnych UM Kalisza

Podobnie jak w przypadku liczby zrealizowanych świadczeń w zakresie dodatku energetycznego, tak i w odniesieniu do wartości wypłaconych środków w ramach tego dodatku, nie dostrzega się wyraźnej tendencji wzrostowej czy spadkowej. Zmiany wartości środków wydatkowanych z budżetu Miasta Kalisza na prowadzenie tej formy pomocy na rzecz mieszkańców są proporcjonalne do zmian

w zakresie liczby realizowanych świadczeń. Najwyższą wartość wydatków zrealizowano w roku 2015 (133 252,63 zł). W 2017 roku wydatkowano na ten cel 98 803,21 zł.

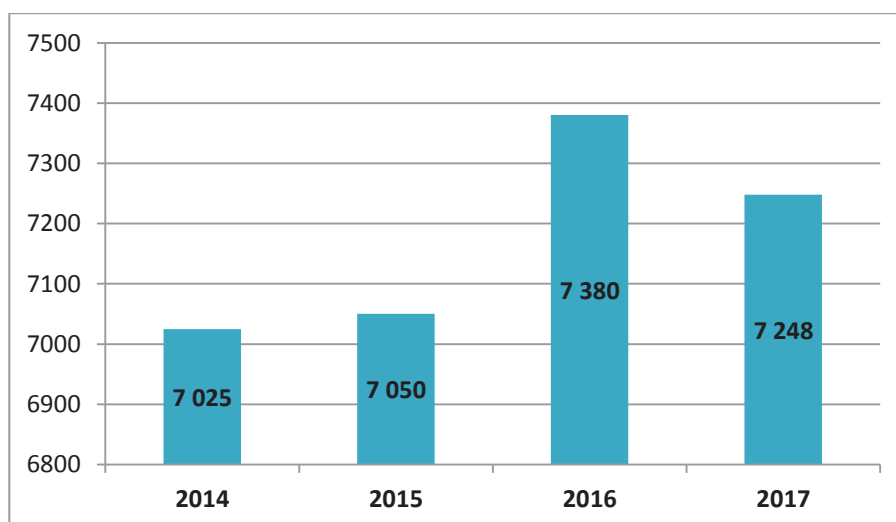
RYSUNEK 13. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA NA WYPŁATĘ ŚWIADCZEŃ W FORMIE DODATKU ENERGETYCZNEGO (W ZŁ)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Świadczeń Rodzinnych UM Kalisz

Miasto Kalisz oferuje także rodzinom wielodzietnym wsparcie materialne w formie dodatku z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej. W 2017 roku zrealizowano 7 248 tego typu świadczeń. To o 223 więcej niż w roku 2014. Największą liczbę świadczeń zrealizowano w roku 2016 (7 380).

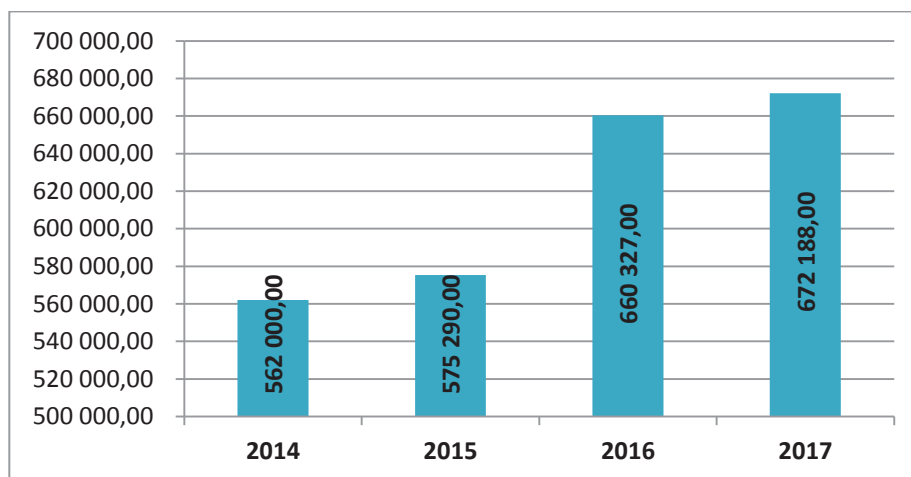
RYSUNEK 14. LICZBA ZREALIZOWANYCH ŚWIADCZEŃ (POMOC) W FORMIE DODATKU Z TYTUŁU WYCHOWANIA DZIECKA W RODZINIE WIELODZIENTNEJ (W SZT.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Świadczeń Rodzinnych UM Kalisz

Wartość wypłacanych dodatków z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej w Kaliszu charakteryzuje się wyraźną tendencją wzrostową. W 2014 roku z budżetu miasta wydatковано na ten cel 562 000,00 zł, natomiast w roku 2017 – 672 188,00 zł (wzrost o 19,61%). Wartość wypłaconych świadczeń w roku 2017 wzrosła o około 12 tys. zł, pomimo iż w tym samym okresie zmniejszyła się liczba zrealizowanych świadczeń.

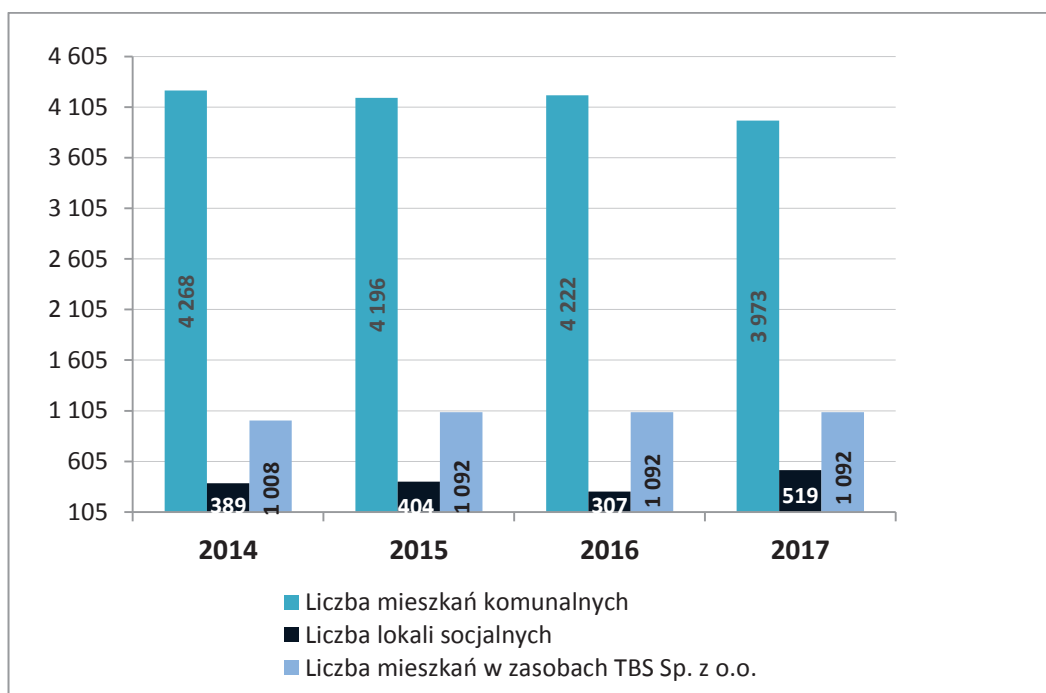
RYSUNEK 15. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA NA WYPŁATĘ DODATKÓW Z TYTUŁU WYCHOWANIA DZIECKA W RODZINIE WIELODZIENTNEJ (W ZŁ)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Świadczeń Rodzinnych UM Kalisz

Elementem polityki prorodzinnej i socjalnej prowadzonej przez Miasto Kalisz jest również działalność w zakresie zapewniania mieszkań komunalnych i socjalnych. Miasto Kalisz w 2017 roku dysponowało 3 973 mieszkaniami komunalnymi. Liczba mieszkań komunalnych zmniejszyła się na przestrzeni lat 2014 – 2017 o 295 szt. (o 6,91%). W analizowanym okresie wzrosła jednak liczba lokali socjalnych na terenie miasta (512 w roku 2017 – wzrost o 123 lokale w stosunku do stanu z roku 2014). W zasobach Kaliskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego według stanu na rok 2017 znajdują się 1 092 mieszkania (stan ten utrzymuje się na niezmiennym poziomie od trzech lat).

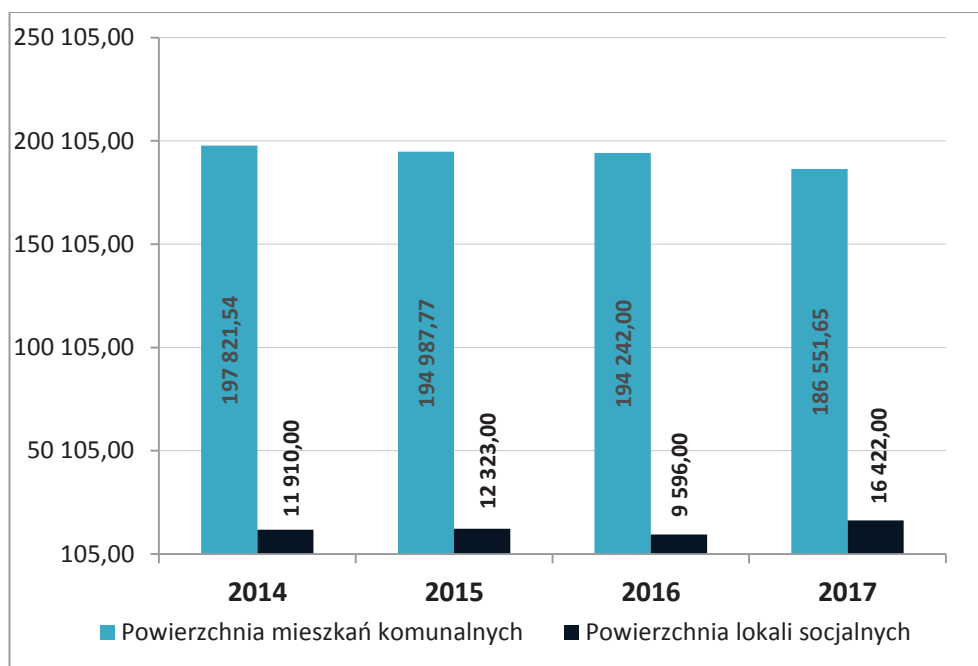
RYSUNEK 16. LICZBA MIESZKAŃ KOMUNALNYCH, MIESZKAŃ SOCJALNYCH ORAZ MIESZKAŃ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W ZASOBACH KALISKIEGO TOWARZYSTWA BUDOWNICTWA SPOŁECZNEGO SP. Z O.O. (W SZT.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych w Kaliszu oraz Kaliskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Łączna powierzchnia mieszkań komunalnych pozostających w 2017 roku w zasobach miasta Kalisz wynosiła 186 551,65 m². Powierzchnia ta zmniejszała się rocznie na przestrzeni lat 2014 – 2017. Całkowita powierzchnia lokali socjalnych w 2017 roku wyniosła natomiast 16 422,00 m².

RYSUNEK 17. POWIERZCHNIA MIESZKAŃ KOMUNALNYCH I LOKALI SOCJALNYCH W KALISZU (W M²).

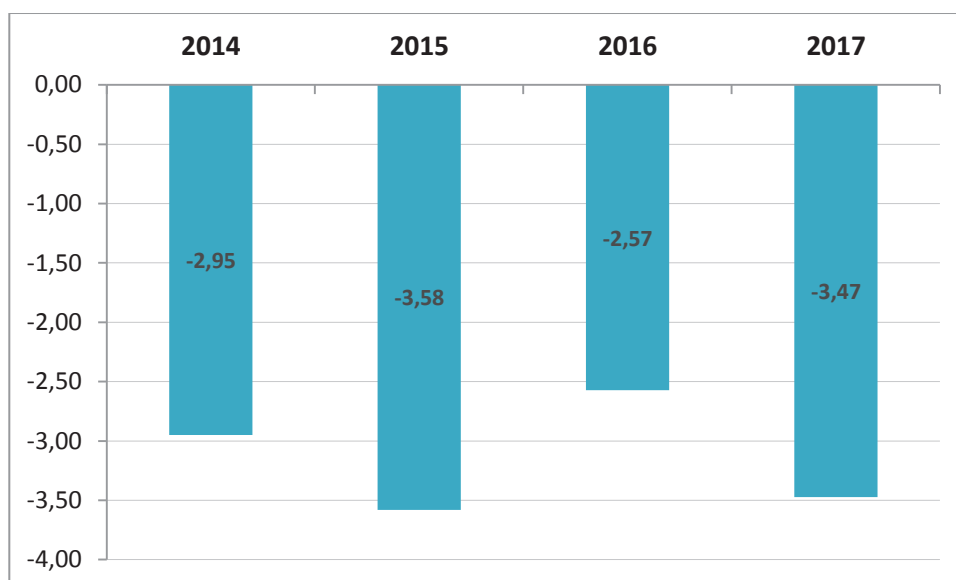

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych w Kaliszu

Opisane powyżej działania są elementami szerszej polityki prorodzinnej, której intencją jest zachęcenie młodych ludzi do pozostania w Kaliszu i podjęcia decyzji o posiadaniu pierwszego, lub kolejnych dzieci. Celem tego typu działań jest odwrócenie negatywnych trendów demograficznych, które od lat były zauważalne w Kaliszu. Sytuację demograficzną można diagnozować na podstawie 3 podstawowych współczynników: przyrostu naturalnego, salda migracji oraz ich syntezy czyli przyroście rzeczywistym.

Przyrost naturalny to różnica pomiędzy urodzeniami a zgonami. Każdego roku analizowanego okresu przyrost naturalny w Kaliszu przyjmował wartości ujemne, ponieważ liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń. Najniższą wartość przyrostu naturalnego stwierdzono w 2015 roku, kiedy na każde 1000 mieszkańców miasta, w wyniku ruchów naturalnych ubyło ponad 3,5 osoby. Na podstawie danych przedstawionych na poniższym wykresie nie można jednak określić jednoznacznej tendencji związanej ze zmianami wartości przedmiotowego wskaźnika.

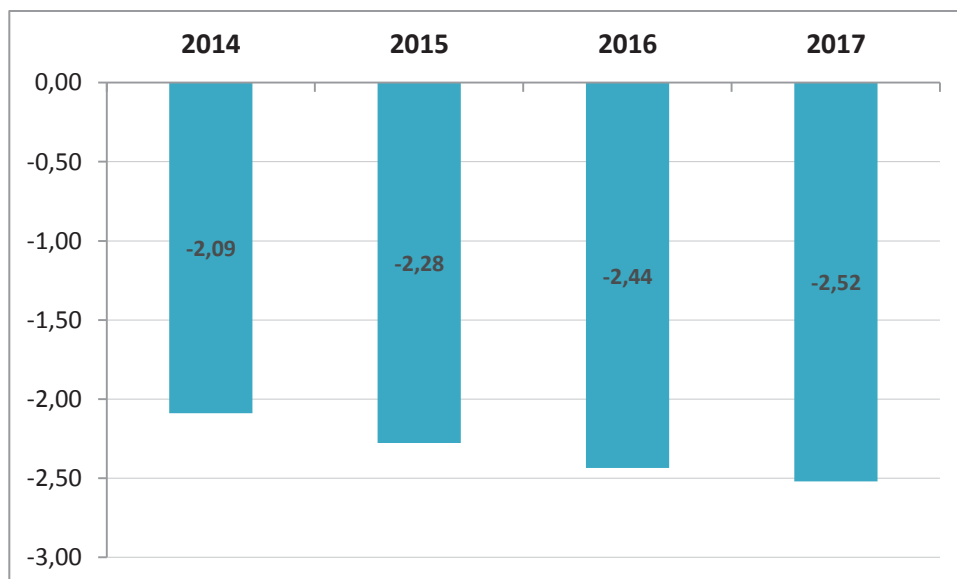
RYSUNEK 18. PRZYROST NATURALNY W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Saldo migracji to różnica pomiędzy zameldowaniami a wymeldowaniami z terenu miasta. W analizowanym okresie każdego roku liczba osób wymeldowujących się z Kalisza przewyższała liczbę nowych zameldowań, czego efektem są ujemne wartości wskaźnika. Analiza poniższego wykresu pozwala zauważyć, że niestety z roku na rok coraz więcej osób wyprowadza się z Kalisza.

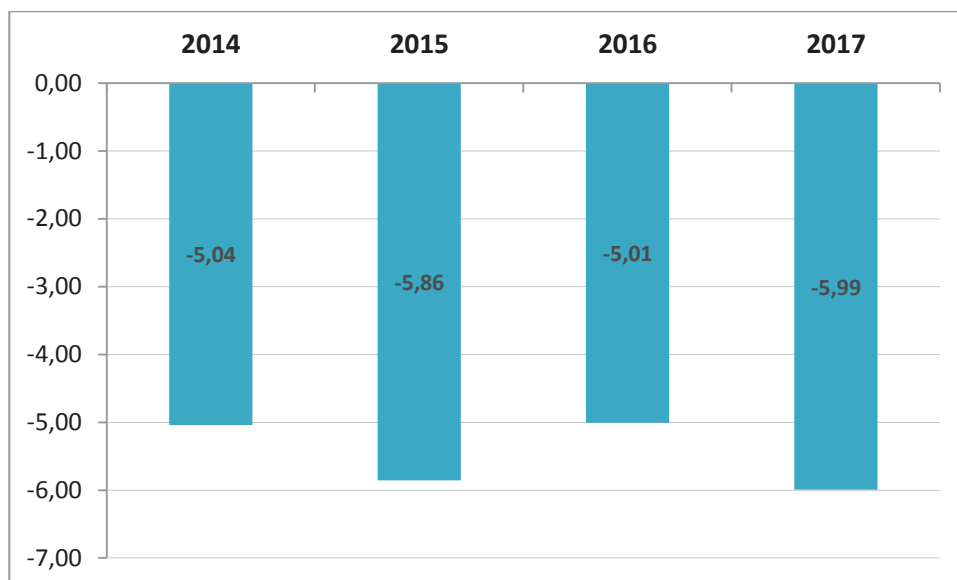
RYSUNEK 19. SALDO MIGRACJI W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost rzeczywisty to różnica pomiędzy urodzeniami i zameldowaniami a zgonami i wymeldowaniami. W latach 2014-2017 dostrzegalne są wahania wartości przedmiotowego wskaźnika, w całym okresie pozostają one jednak ujemne. Najniższą wartość odnotowano w 2017 roku, kiedy na każdy 1000 mieszkańców z Kalisza ubyło prawie 6 osób.

RYSUNEK 20. PRZYRÓST RZECZYWISTY W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, że realizacja dotychczasowych działań nie do końca przynosi oczekiwany skutek, którym miało być ograniczenie procesu depopulacji Kalisza.

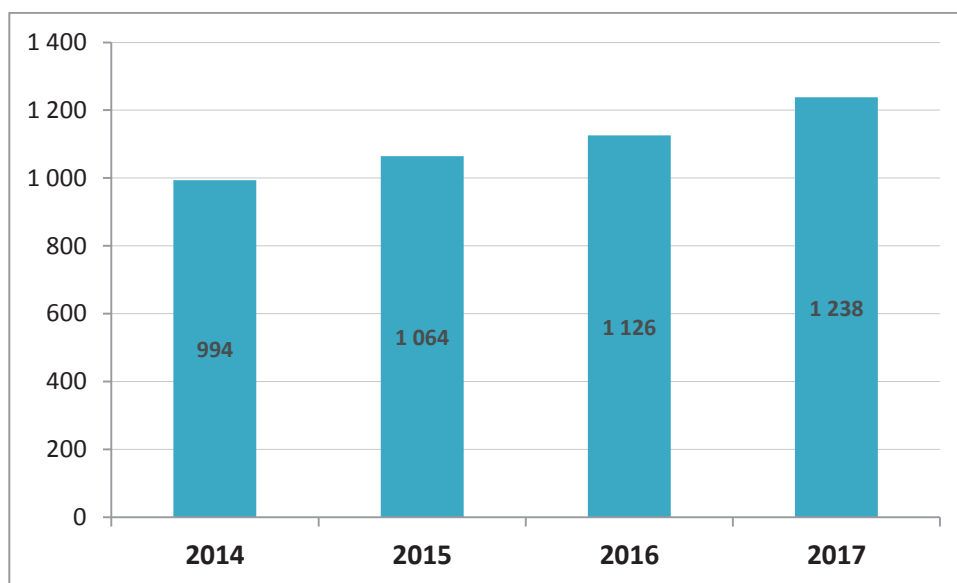

CEL 1.2. ZAPEWNIENIE WYSOKIEGO KOMFORTU ŻYCIA OSÓB STARSZYCH

Starzenie się społeczeństwa jest procesem charakterystycznym dla wszystkich krajów wysokorozwiniętych. Każdego roku wzrasta udział osób starszych w ogóle społeczeństwa, zarówno w Kaliszu, jak i w regionie, kraju czy w całej Unii Europejskiej. Przyczyn takiego stanu rzeczy jest wiele, wśród nich można wymienić wydłużanie się trwania ludzkiego życia, będące efektem lepszej opieki medycznej, wchodzeniem w wiek emerytalny roczników powojennego wyżu demograficznego, zmianą modelu rodziny, czy odkładaniem decyzji o posiadaniu pierwszego dziecka. Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, że proces starzenia się społeczeństwa z pewnością będzie postępować, dlatego też istotne jest zapewnienie wysokiego komfortu życia osobom starszym.

Osoby starsze bardzo często muszą zmagać się z trudną sytuacją finansową, która nie pozwala im na zaspokojenie wszystkich potrzeb związanych z funkcjonowaniem. W ostatnich latach zauważalny był wzrost liczby osób starszych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Liczba ta wzrosła od 994 osób w 2014 roku do 1238 osób w roku 2017.

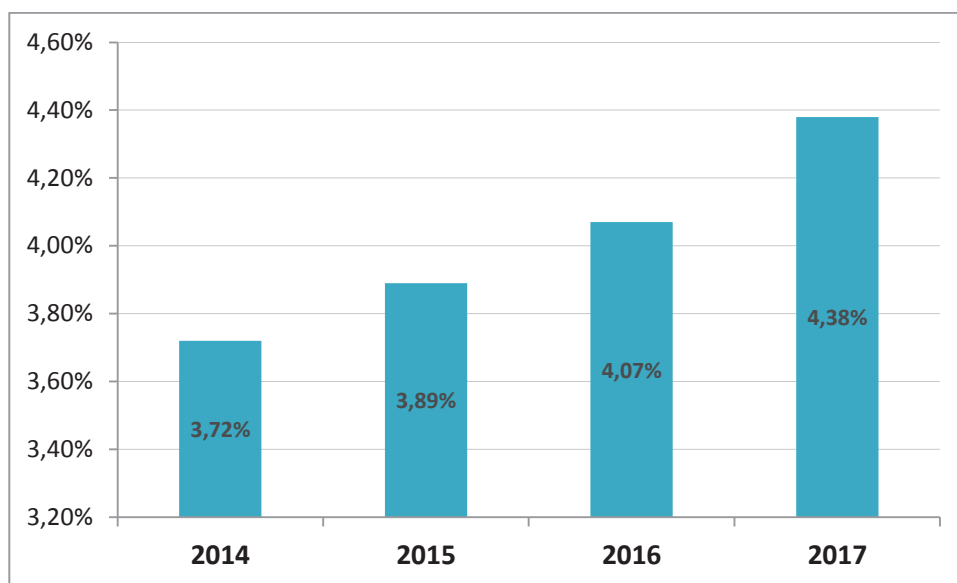
RYSUNEK 21. LICZBA MIESZKAŃCÓW KALISZA W WIEKU 60+ OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

W 2014 roku seniorzy korzystający ze świadczeń pomocy społecznej stanowili 3,72% mieszkańców Kalisza należących do tej grupy wiekowej. W analizowanym okresie ich udział systematycznie wzrastał i w 2017 roku wynosił 4,38%.

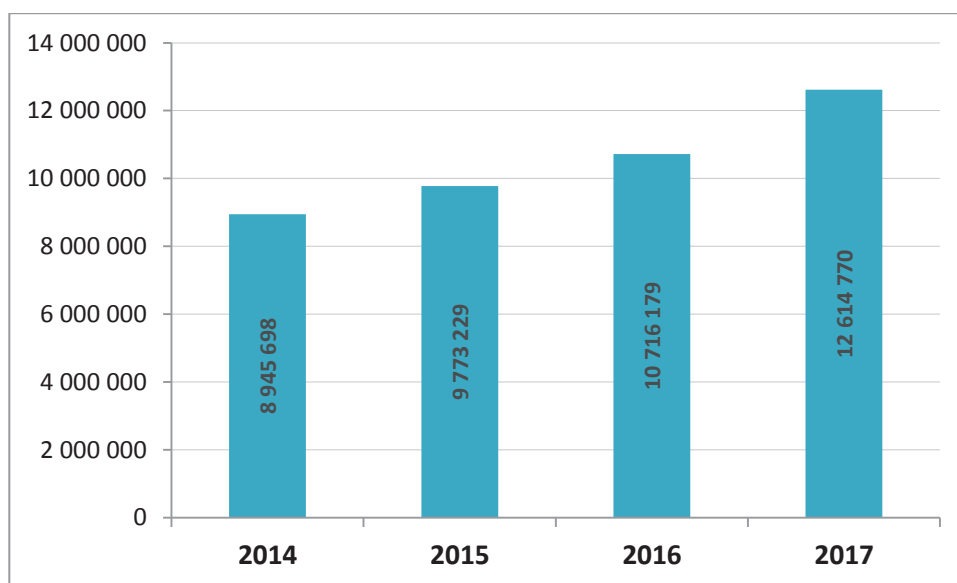
RYSUNEK 22. UDZIAŁ OSÓB KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW KALISZA W WIEKU 60+ W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Z uwagi na rosnące zapotrzebowanie na przyznawaną pomoc każdego roku wzrastały wydatki z budżetu Miasta Kalisza przeznaczane na pomoc społeczną dla osób, które ukończyły 60 lat. W 2014 roku na ten cel przeznaczono niecałe 9 mln. zł, natomiast w 2017 roku ponad 12,6 mln zł. Wymienione kwoty obejmują również wydatki związane z funkcjonowaniem dziennych domów pomocy społecznej dla osób starszych. Należy zaznaczyć, że wzrost wydatków budżetowych spowodowany jest nie tylko zwiększeniem liczby beneficjentów, ale także zwiększeniem środków przeznaczanych średnio na jedną osobę.

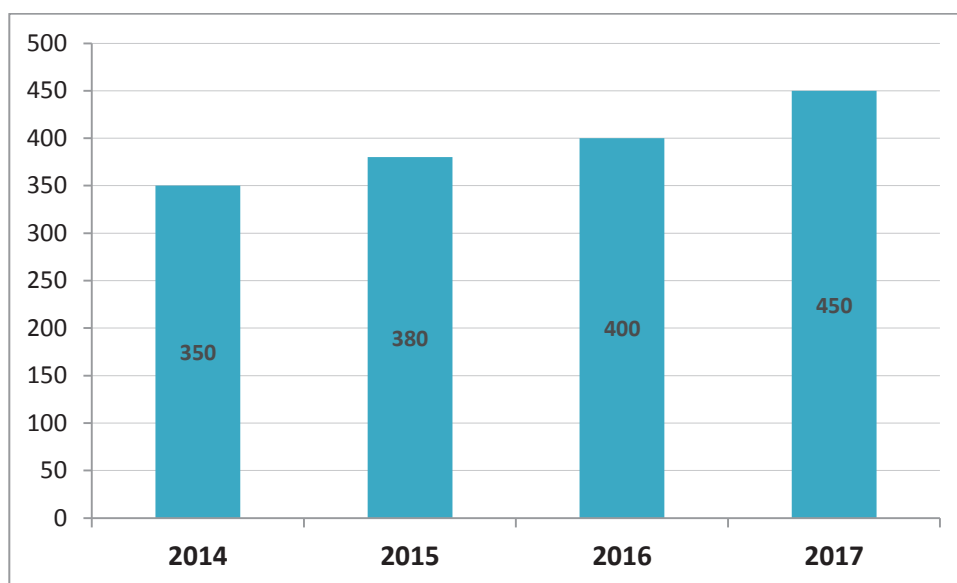
RYSUNEK 23. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA NA POMOC SPOŁECZNĄ DLA OSÓB W WIEKU 60+ W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Istotne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie osób starszych ma stwarzanie im możliwości do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w tym udział w wydarzeniach kulturalnych, czy integracyjnych. Jedną z form organizacji czasu osób starszych są spotkania Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Uniwersytet Trzeciego Wieku „CALISIA” funkcjonuje w Kaliszu od 2006 roku. Członkowie Uniwersytetu mogą korzystać z różnorodnych zajęć sportowych, artystycznych, lekcji języków obcych czy obsługi komputera. Ponadto organizowane są wykłady dotyczące odmiennych tematów. Uczestnictwo w spotkaniach Uniwersytetu cieszy się coraz większą popularnością, czego efektem jest systematyczny wzrost liczby słuchaczy. W 2014 w spotkaniach UTW brało udział 350 seniorów, a w 2017 roku o 100 osób więcej.

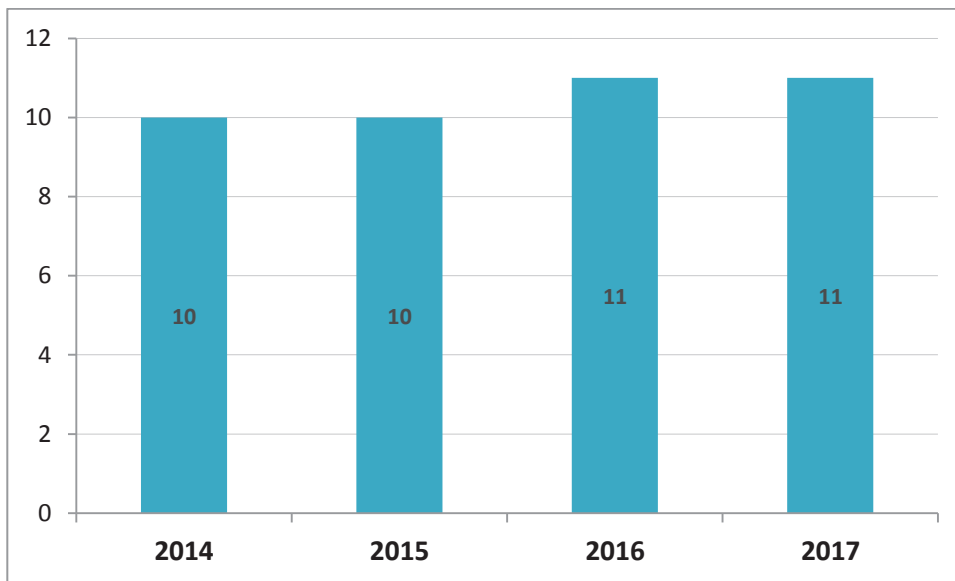
RYSUNEK 24. LICZBA SŁUCHACZY UNIWERSYTETY TRZECIEGO WIEKU "CALISIA" W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

Realny wpływ na poprawę sytuacji osób starszych mają organizacje pozarządowe, których statutowa działalność związana jest ze wspieraniem osób starszych. W latach 2014-2015 na terenie miasta aktywnie działało 10 takich organizacji. Od 2016 roku funkcjonuje ich 11. Każdego roku Miasto Kalisz przekazywało 65 tys. zł organizacjom pozarządowym na działania adresowane do seniorów.

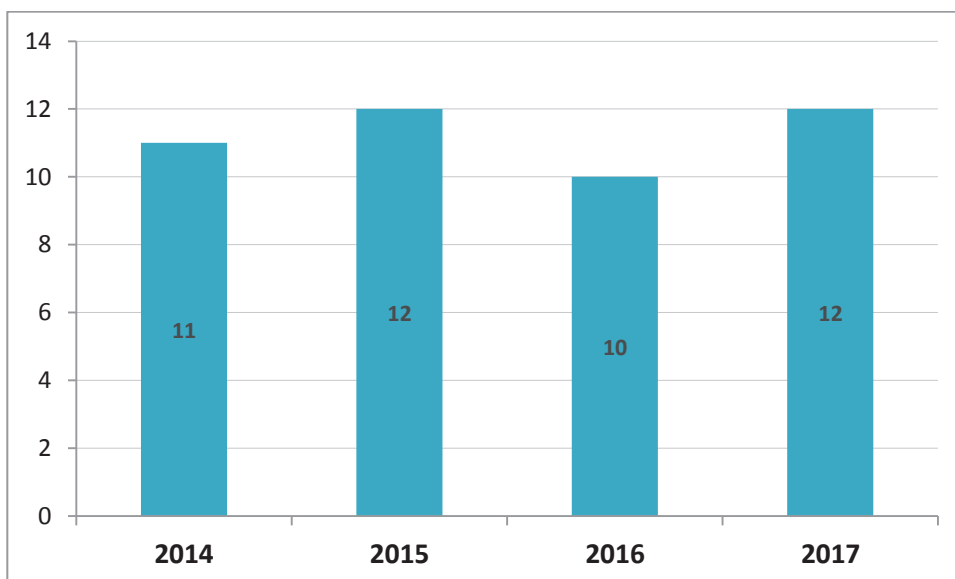
RYSUNEK 25. LICZBA AKTYWNIIE DZIAŁAJĄCYCH W KALISZU ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH, KTÓRYCH DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA JEST ZWIĄZANA ZE WSPIERANIEM OSÓB STARSZYCH W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

Każdego roku analizowanego okresu Miasto Kalisz dofinansowywało organizację wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych i integracyjnych kierowanych do osób starszych. W 2016 roku dofinansowanie otrzymało 10 imprez, w 2014 roku 11, a w 2015 i 2017 roku po 12 wydarzeń. Ponadto w 2017 roku Miasto samodzielnie zorganizowało obchody Dnia Seniora, konferencję „Profilaktyka dla Seniorów” oraz zajęcia z gimnastyki.

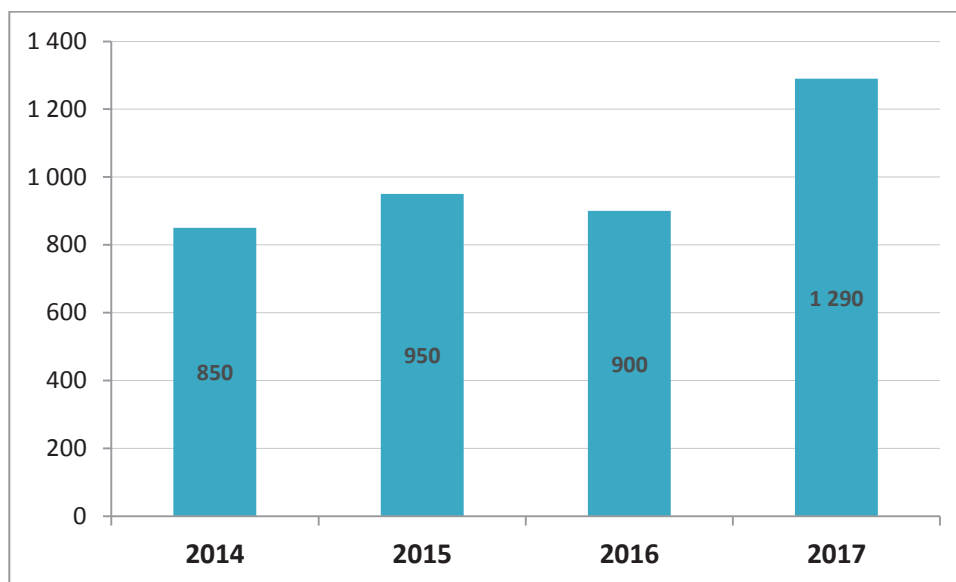
RYSUNEK 26. LICZBA WYDARZEŃ KULTURALNYCH, REKREACYJNYCH I INTEGRACYJNYCH DOFINANSOWANYCH PRZEZ MIASTO KALISZ KIEROWANYCH DO SENIORÓW W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

W ostatnich latach zauważalna jest zmiana postawy osób starszych, które coraz chętniej uczestniczą w zajęciach, które są do nich adresowane. Z roku na rok w wydarzeniach dofinansowanych przez Miasto brało udział coraz więcej osób. Wyjątek stanowi rok 2016, tłumaczyć to jednak należy mniejszą liczbą wydarzeń zorganizowanych w tym roku.

RYSUNEK 27. LICZBA SENIORÓW BIORĄCYCH UDZIAŁ W WYDARZENIACH: KULTURALNYCH, REKREACYJNYCH I INTEGRACYJNYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

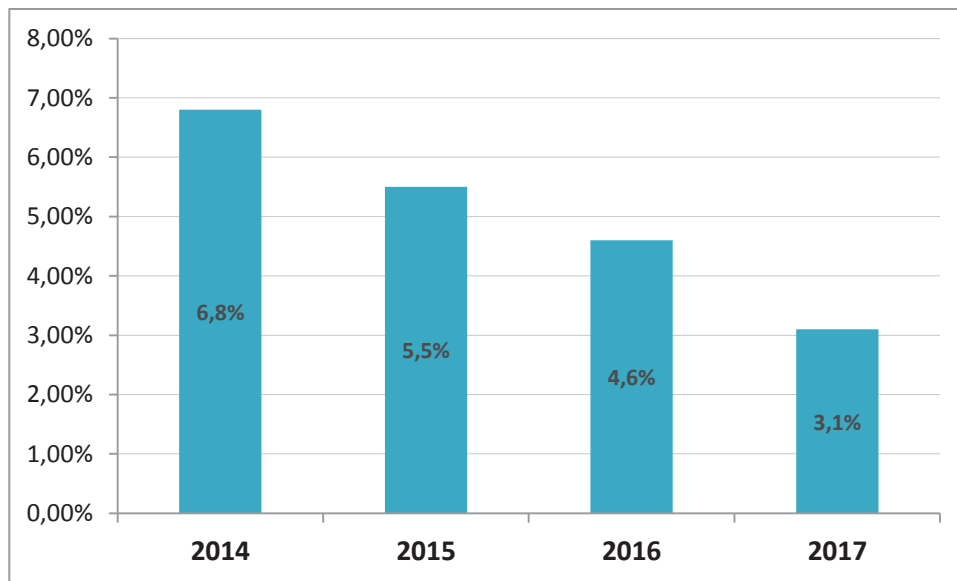
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

CEL 1.3. AKTYWIZACJA I WSPARCIE DLA OSÓB BEZROBOTNYCH I ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM

Aktywizacja osób bezrobotnych ma bardzo istotne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa, ponieważ występowanie bezrobocia może prowadzić do występowania szeregu innych negatywnych zjawisk, których efekty wpływać będą nie tylko na osobę bezrobotną czy jej najbliższe otoczenie, ale całą społeczność.

Na szczęście, w wyniku postępującego rozwoju gospodarczego skala problemu bezrobocia w ostatnich latach zdecydowanie się zmniejszyła. Zgodnie z danymi GUS stopa bezrobocia rejestrowanego w Kaliszu w latach 2014-2017 spadła z 6,8% do 3,1%. W związku z powyższym należy stwierdzić, że obecnie Kalisz cieszy się jedną z najniższych wartości tego wskaźnika w Polsce.

RYSUNEK 28. STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO W KALISZU W LATACH 2014-2017

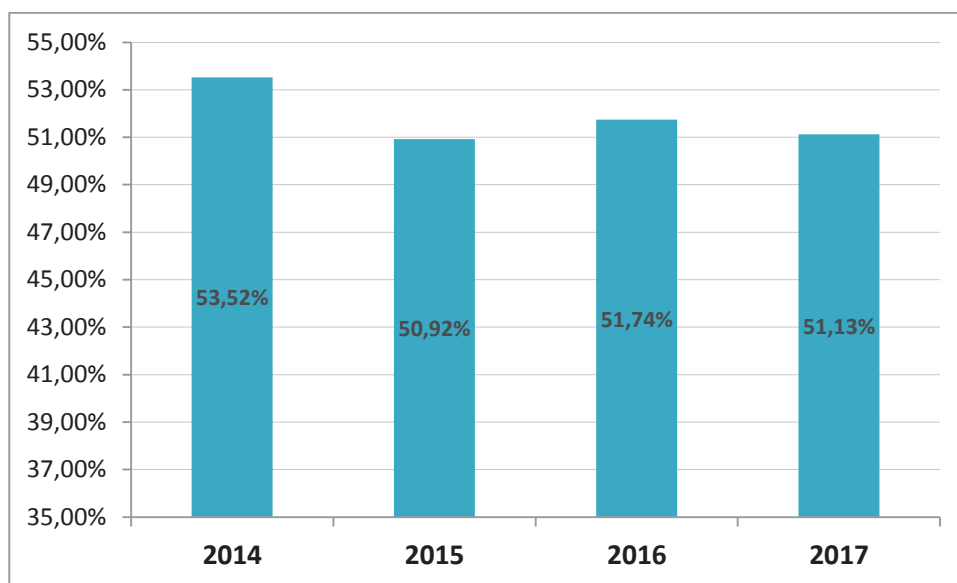

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poważnym problemem związanym z kwestią bezrobocia jest jego długotrwałość. Zgodnie ze statystykami powiatowych urzędów pracy za osobę długotrwale bezrobotną uznaje się bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Tak długie pozostawanie bez pracy może prowadzić do występowania wielu negatywnych zjawisk, które zazwyczaj nie dotyczą jedynie osoby bezrobotnej, ale również pozostałych członków jej rodziny. Naturalną konsekwencją braku zatrudnienia jest ubożenie całego gospodarstwa domowego, które pozbawione jest regularnych dochodów pozwalających na zaspokojenie podstawowych potrzeb. W takiej sytuacji osoby bezrobotne z czasem uzależniają się od korzystania z różnych form wsparcia zapewnianych przez instytucje pomocy społecznej. W efekcie czego zmniejszają się ich ambicje i aspiracje życiowe, tracą motywację do podjęcia pracy. Dodatkowo częstym skutkiem braku stałego zajęcia jest poczucie narastającej frustracji, które może prowadzić do uzależnienia od alkoholu, zaburzenia relacji rodzinnych czy występowania innych patologii.

W analizowanym okresie ponad połowa kaliskich bezrobotnych spełniała definicję osoby długotrwale bezrobotnej. Udział osób długotrwale bezrobotnych ulegał niewielkim wahaniom, a najwyższy był w 2014 roku i wówczas wyniósł 53,5%.

RYSUNEK 29. UDZIAŁ OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

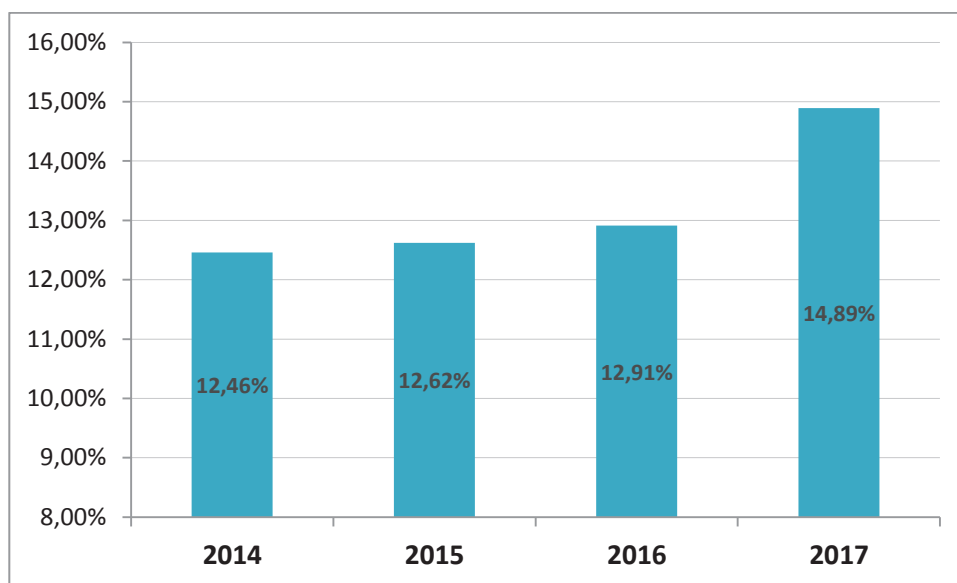

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

Osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności są w szczególnej sytuacji na rynku pracy, często trudno jest im znaleźć zatrudnienie, które odpowiadałoby ich predyspozycjom. W ostatnich latach zauważalny był wzrost udziału osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie bezrobotnych. W początkowym okresie analizowanego przedziału czasowego wzrost ten, choć niewielki, był systematyczny. W 2017 roku odnotowano dość gwałtowny wzrost udziału osób niepełnosprawnych, wynikający głównie ze spadku poziomu bezrobocia. Liczba osób z niepełnosprawnością bezrobotnych i poszukujących pracy zarejestrowanych w PUP wynosiła:

- 463 osób w roku 2014;
- 366 osób w roku 2015;
- 316 osób w roku 2016;
- 266 osób w roku 2017;

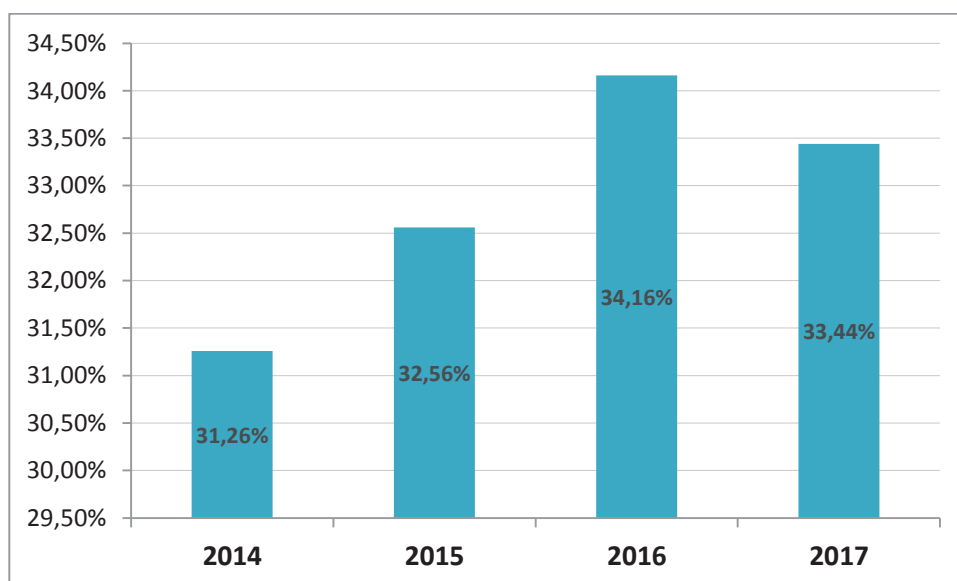
RYSUNEK 30. UDZIAŁ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

Ważnymi czynnikami mającym wpływ na łatwość znalezienia pracy przez osobę bezrobotną są wykształcenie i kwalifikacje zawodowe. Od 2014 do 2016 roku stwierdzono dość duży wzrost udziału osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych. W 2017 roku przedmiotowy wskaźnik nieco się obniżył, jednakże nadal co trzeci kaliski bezrobotny ukończył najwyższej szkołę gimnazjalną.

RYSUNEK 31. UDZIAŁ OSÓB Z WYKSZTAŁCENIEM GIMNAZJALNYM LUB NIŻSZYM W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

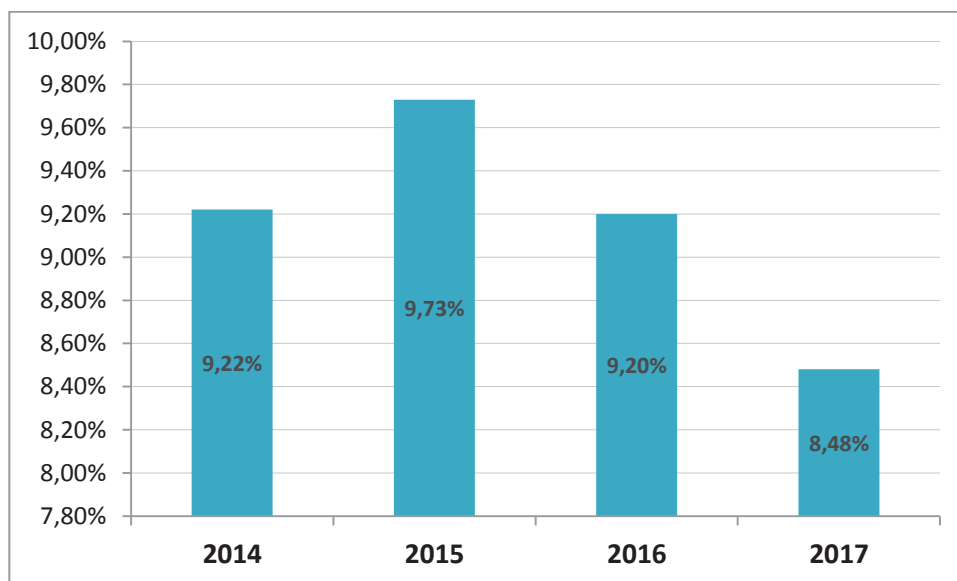
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

Jedną z grup szczególnie zagrożonych na rynku pracy są osoby w wieku poniżej 25 roku życia. Osoby w tym wieku często mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia spowodowane m. in. brakiem doświadczenia zawodowego lub pewnego rodzaju postawą roszczeniową wobec rynku pracy i pracodawców. Wysoki poziom bezrobocia wśród młodych ludzi może przyczynić się do podjęcia przez nich decyzji o przeprowadzce do większego ośrodka lub za granicę, gdzie w ich opinii łatwiej będzie im znaleźć zatrudnienie. Dlatego też tak istotne dla demografii miasta jest dokładanie starań, których celem będzie przeciwdziałanie bezrobociu wśród ludzi młodych.

Od 2015 roku zauważalny jest systematyczny spadek udziału osób młodych w ogólnej liczbie bezrobotnych. W 2017 roku wynosił on niespełna 8,5%.

RYSUNEK 32. UDZIAŁ OSÓB PONIŻEJ 25 R.Ż. W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

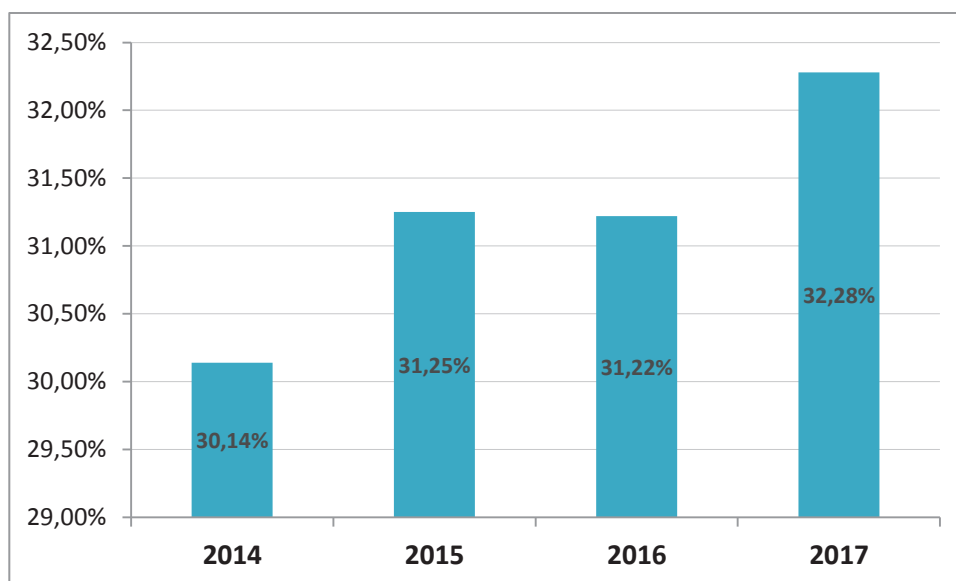

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

Kolejną grupą szczególnie zagrożoną na rynku pracy są osoby znajdujące się w tak zwanym wieku przedemerytalnym. Osobom bezrobotnym w tym wieku często trudno ponownie znaleźć pracę. Jedną z istotnych przyczyn takiego stanu rzeczy jest dynamiczny rozwój nowoczesnych technologii, w zasadzie we wszystkich dziedzinach gospodarki. Starsi pracownicy często mają trudności w korzystaniu z nowoczesnych rozwiązań, dlatego bardzo istotne jest podnoszenie ich kompetencji, szczególnie z zakresu używania komputera jako narzędzia pracy. Ponadto powszechne są stereotypy dotyczące starszych pracowników, które zniechęcają wielu pracodawców do ich zatrudnienia.

W okresie objętym analizą udział osób, które ukończyły 50 rok życia w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł o nieco ponad 2 punkty procentowe. W 2014 wynosił 30,14% natomiast w 2017 roku 32,28%. Oznacza to, że prawie 1/3 kaliskich bezrobotnych może mieć trudności ze znalezieniem nowej pracy ze względu na swój wiek. W związku z tym należy podejmować działania prowadzące do aktywizacji zawodowej tej grupy.

RYSUNEK 33. UDZIAŁ OSÓB POWYŻEJ 50 R.Ż. W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

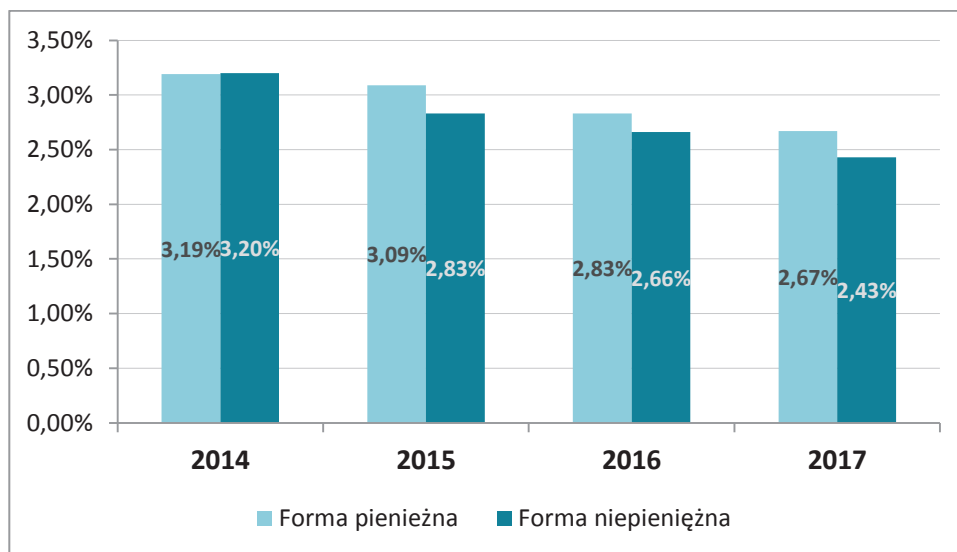

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

Podsumowując sytuację na rynku pracy należy stwierdzić, że mimo tego, iż skala problemu bezrobocia w ostatnich latach znacznie się zmniejszyła, nadal istnieje potrzeba prowadzenia działań aktywizujących osoby bezrobotne, w szczególności przedstawicieli tzw. grup defaworyzowanych na rynku pracy: osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niskim wykształceniem, osoby w wieku powyżej 50 roku życia czy niepełnosprawnych.

Ze względu na ogólną poprawę sytuacji finansowej gospodarstw domowych, w ostatnich latach odnotowano spadek udziału mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu przyznaje zasiłki gospodarstwom domowym spełniającym kryteria dochodowe. W analizowanym okresie udział mieszkańców korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej spadł z 3,19% w 2014 roku do 2,67% w 2017 roku. Nieco bardziej obniżył się udział osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych – w 2014 roku wynosił on 3,20%, a w 2017 roku 2,43%.

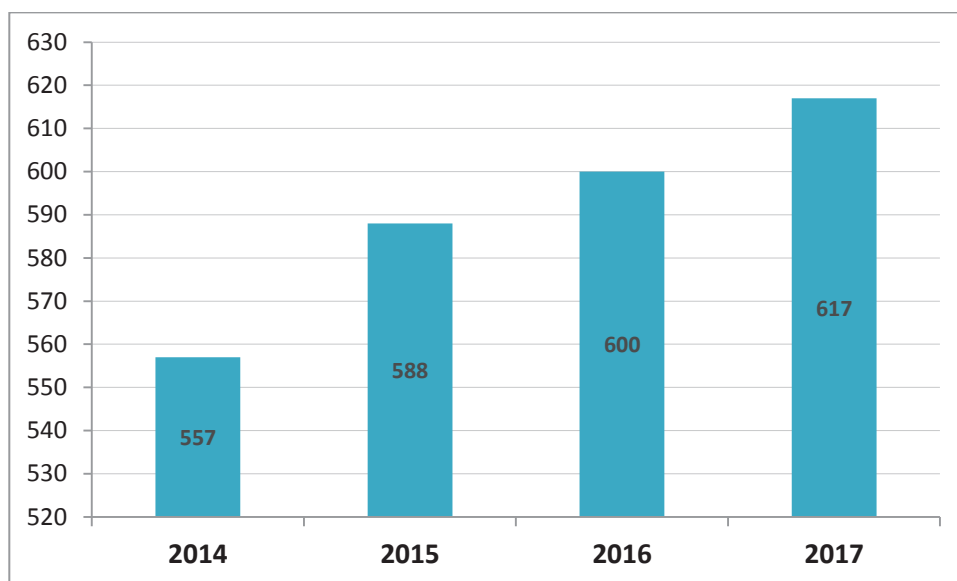
RYSUNEK 34. UDZIAŁ OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z ZASIŁKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Jedną z form świadczenia niepieniężnego są usługi opiekuńcze. Usługi opiekuńcze mogą zostać przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona lub osobie, której bliscy nie mogą zapewnić takiej opieki. W ostatnich latach zauważalny był systematyczny wzrost liczby osób objętych usługami opiekuńczymi. Należy również mieć świadomość, że ze względu na postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz zmieniający się model rodziny, zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze w następnych latach z całą pewnością będzie rosło.

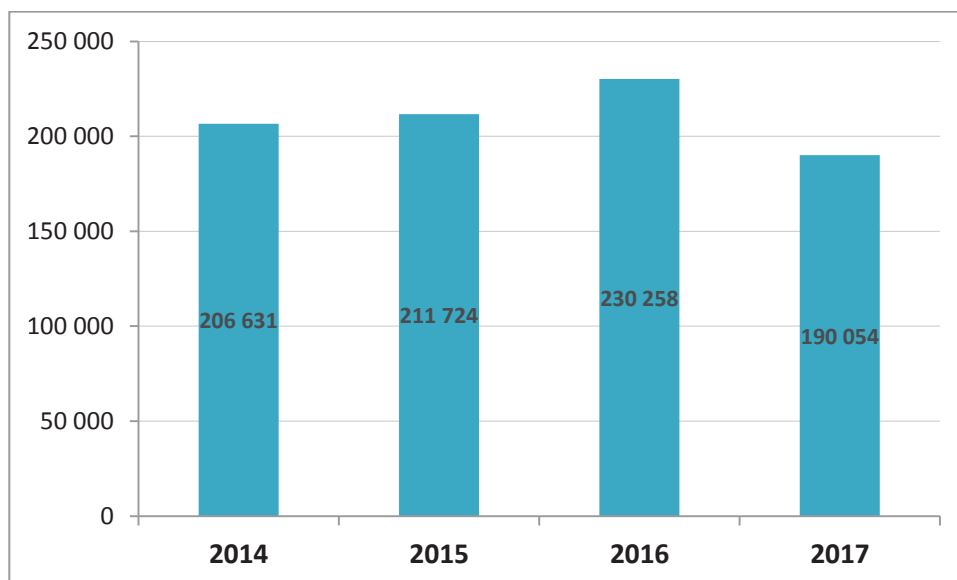
RYSUNEK 35. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH USŁUGAMI OPIEKUŃCZYMI W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

W latach 2014-2016 zwiększała się liczba godzin świadczonych usług opiekuńczych. W 2017 roku zauważalny był dość gwałtowny spadek ich liczby. Należy również zaznaczyć, że mimo faktu, że liczba godzin świadczonych usług się zwiększała, średnio jednej osobie z nich korzystającej poświęcano coraz mniej czasu. W 2017 roku jedna osoba korzystająca z tej formy świadczeń otrzymała średnio 308 godzin opieki w skali roku.

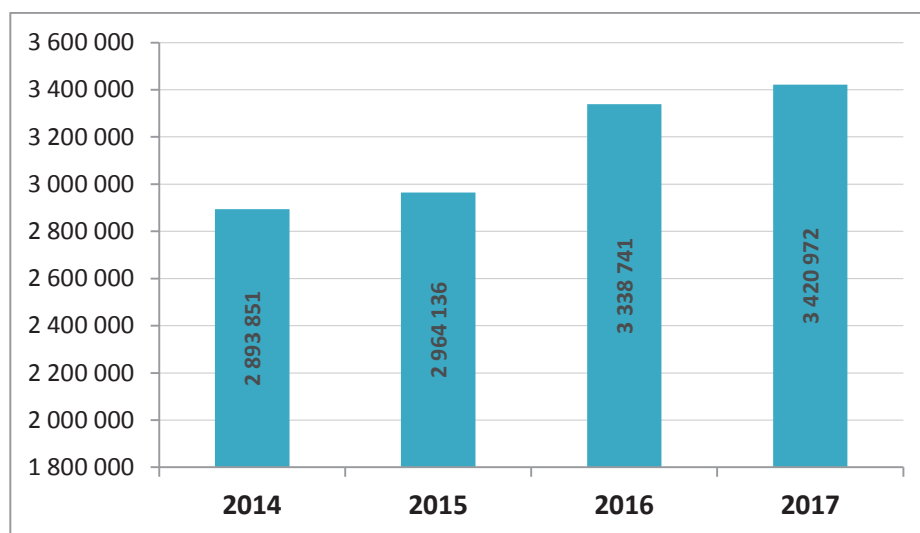
RYSUNEK 36. LICZBA GODZIN ŚWIADCZONYCH USŁUG OPIEKUŃCZYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Mimo skrócenia czasu, w którym osoby potrzebujące otrzymywały opiekę, koszty związane ze świadczeniem usług opiekuńczych znacząco wzrosły, co tłumaczyć należy między innymi wzrostem płacy minimalnej oraz ogólnym podniesieniem cen. W 2014 roku wydatki na usługi opiekuńcze wynosiły niecałe 2,9 mln. zł, a w 2017 roku prawie 3,5 mln. zł.

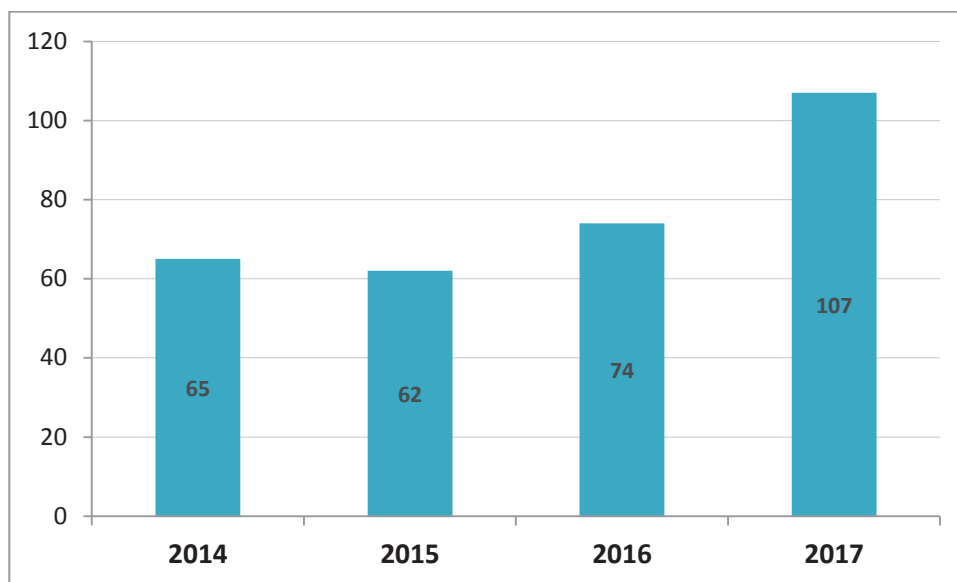
RYSUNEK 37. KOSZT ŚWIADCZONYCH USŁUG OPIEKUŃCZYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. W analizowanym okresie generalnie wzrastała liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, które korzystały ze specjalistycznych usług opiekuńczych.

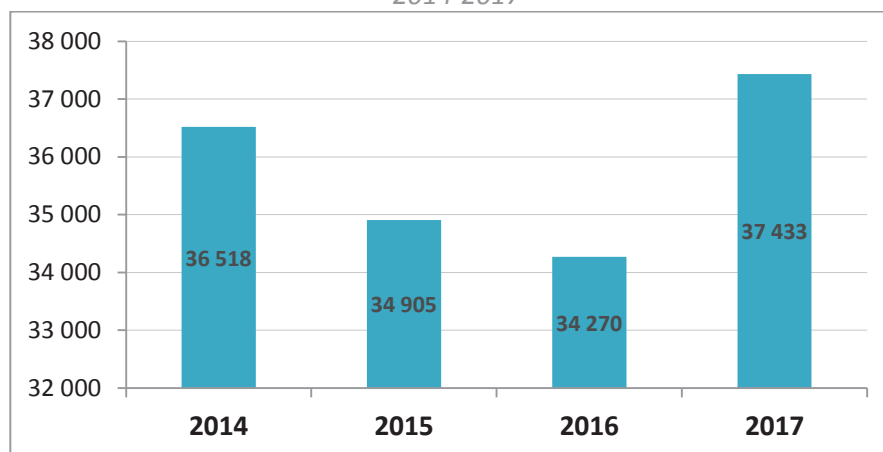
RYSUNEK 38. LICZBA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI KORZYSTAJĄCYCH ZE SPECJALISTYCZNYCH USŁUG OPIEKUŃCZYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Mimo wzrostu zapotrzebowania na usługi specjalistyczne, w latach 2014-2016 skrócono czas ich świadczenia. W 2017 roku dość znacznie go wydłużono, jednak z uwagi na duży wzrost w tym roku liczby osób korzystających z usług, zwiększenie liczby godzin w żaden sposób nie zaspokoiło zapotrzebowania. W 2014 roku mieszkańcy Kalisza korzystający z usług specjalisty mogli liczyć średnio na prawie 562 godziny świadczenia w skali roku, a w 2017 roku na niecałe 350 godzin.

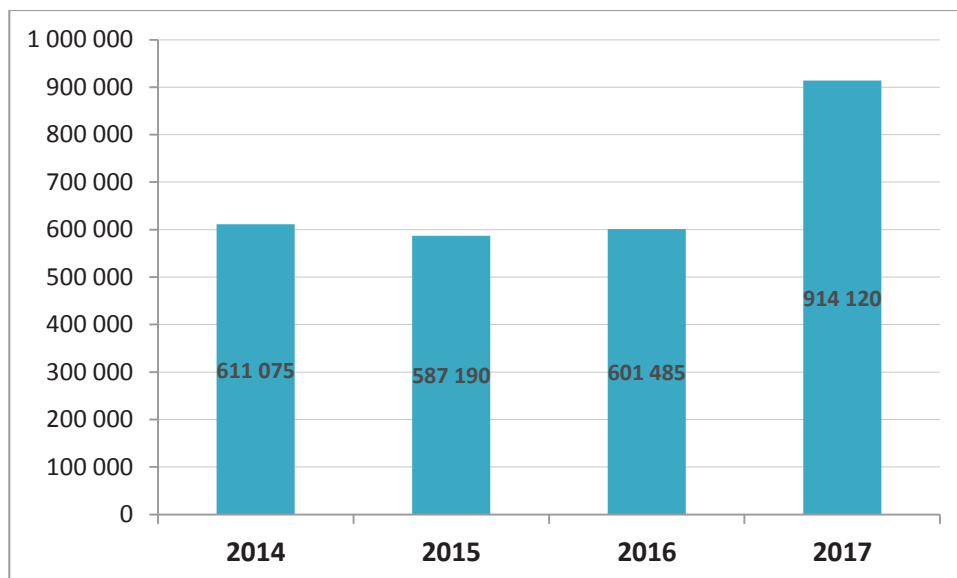
RYSUNEK 39. LICZBA GODZIN ŚWIADCZONYCH SPECJALISTYCZNYCH USŁUG OPIEKUŃCZYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Od 2014 roku znacząco wzrósł koszt świadczonych specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi te w pierwszym roku analizowanego okresu kosztowały Miasto 611 tys. zł, by na koniec badanego przedziału czasowego kosztować ponad 914 tys. zł.

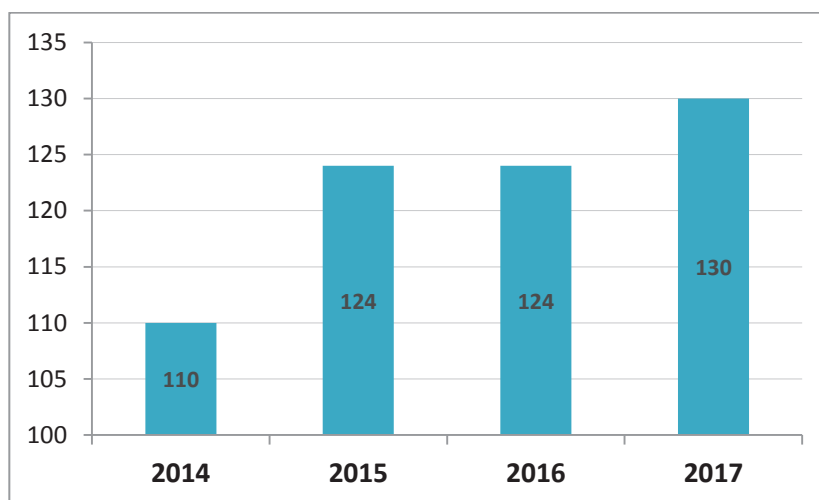
RYSUNEK 40. KOSZT ŚWIADCZONYCH SPECJALISTYCZNYCH USŁUG OPIEKUŃCZYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Asysta rodzinna jest pracą wykonywaną w środowisku zamieszkania, jej głównym celem jest umiejętne wspieranie rodziny w dążeniu do polepszenia sytuacji socjalno-bytowej oraz do wzmocnienia umiejętności wychowawczych rodziców. Asystą rodzinną mogą zostać objęte rodziny wychowujące dzieci, skierowana jest na zapewnienie dzieciom możliwości zdrowego i pełnego rozwoju w środowisku rodzinnym. W ostatnich latach wzrastała liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny. W 2014 roku asystenci w prawidłowym funkcjonowaniu wspierali 110 rodzin, do 2017 roku ich liczba wzrosła do 130.

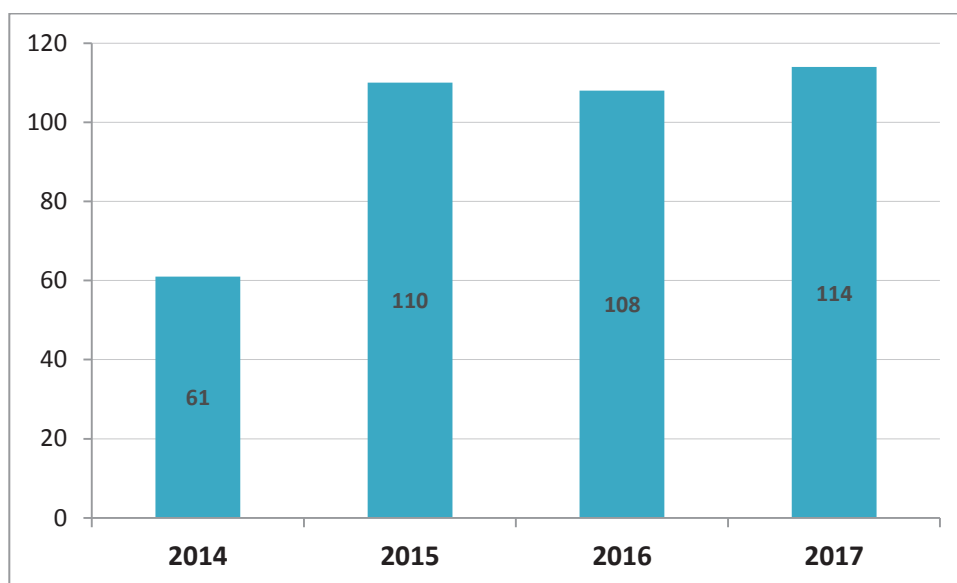
RYSUNEK 41. LICZBA RODZIN OBJĘTYCH ASYSTĄ RODZINNĄ W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Procedura Niebieskiej Karty może być wszczęta przez pracowników uprawnionych do tego instytucji (jednostki organizacyjne pomocy społecznej, policji, oświaty czy służby zdrowia) w sytuacji gdy ma uzasadnione przypuszczenia, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy domowej. Procedura Niebieskiej Karty prowadzona jest niezależnie od innych postępowań: karnego, cywilnego czy rodzinnego. W analizowanym okresie wzrosła liczba procedur Niebieskiej Karty prowadzonych na terenie Kalisza z 61 w 2014 roku do 114 w 2017 roku. Należy jednak zaznaczyć, że wzrost liczby prowadzonych procedur Niebieskiej Karty nie musi wcale świadczyć o tym, że obecnie problem przemocy domowej stał się bardziej powszechny. Wręcz przeciwnie, może to oznaczać, że w społeczeństwie wykształcił się brak przyzwolenia na stosowanie przemocy, czego efektem jest częstsze zgłaszanie tego typu nadużyć.

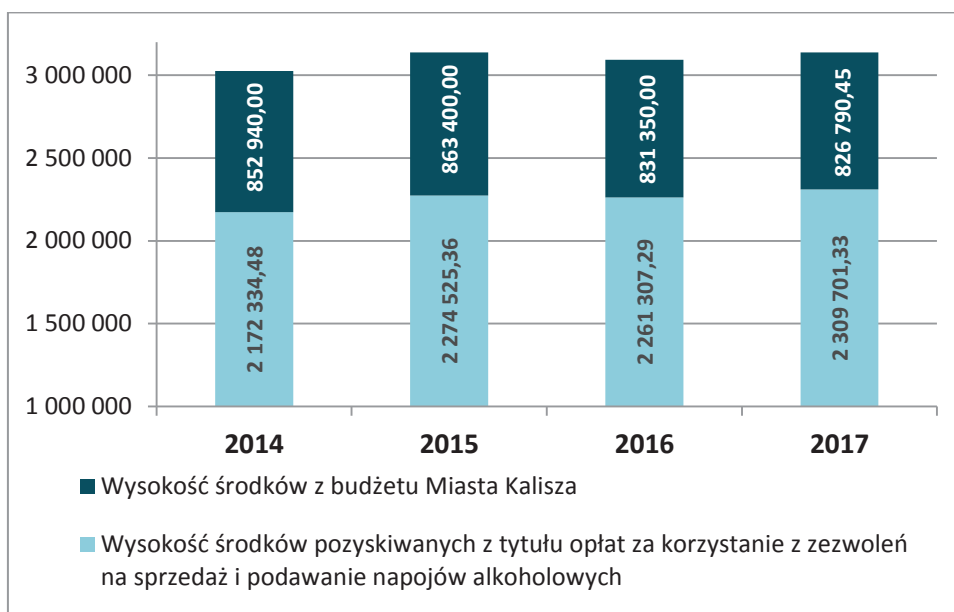
RYSUNEK 42. LICZBA WSZCZĘTYCH PROCEDUR NIEBIESKIEJ KARTY W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Rada Miejska Kalisza każdego roku uchwała Miejskie Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, wynikający ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 – 2025. Realizacja Programu finansowana jest z pozyskiwanych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych. Z tych środków oraz z dotacji Miasta Kalisza realizowane są także pozostałe działania kierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także działania w zakresie pomocy społecznej. W analizowanym okresie poziom wspomnianych środków uległ nieznacznym wahaniom, utrzymując się jednak na zbliżonym poziomie.

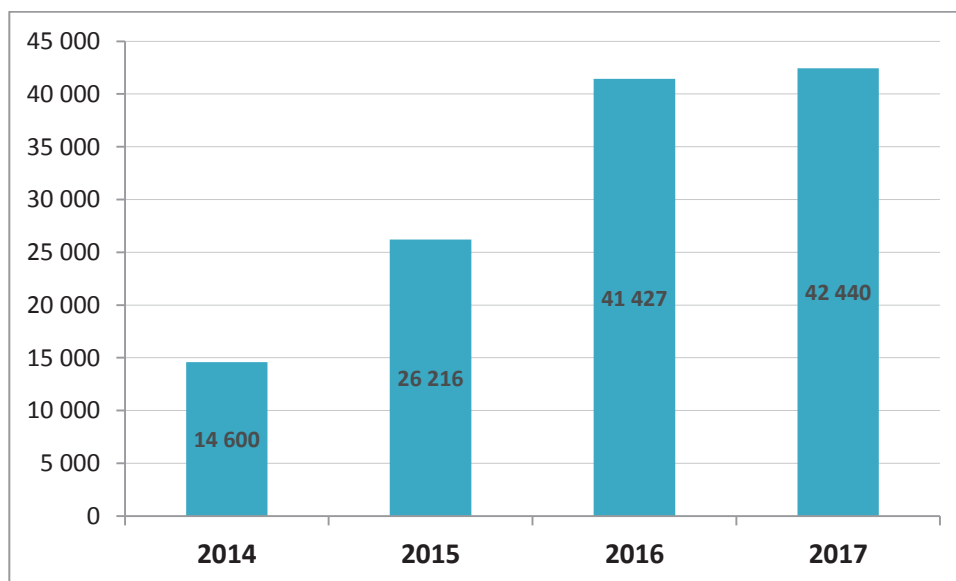
RYSUNEK 43. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW POZYSKIWANYCH Z TYTUŁU OPŁAT ZA KORZYSTANIE Z ZEZWOLEŃ NA SPRZEDAŻ I PODAWANIE NAPÓJÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ ŚRODKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA WYDATKOWANYCH NA FINANSOWANIE DZIAŁAŃ KIEROWANYCH DO OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM ORAZ W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ (DOTACJE) W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

Kalisz, jak każde duże miasto zmagają się z problemem bezdomności, w związku z czym konieczne jest finansowanie miejsc, w których osoby bezdomne mogłyby znaleźć schronienie. Każdego roku analizowanego przedziału czasowego Kalisz ponosił coraz większe wydatki związane z utrzymaniem noclegowani. W 2017 roku kosztowały one Miasto ponad 42 tys. zł.

RYSUNEK 44. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA NA FINANSOWANIE NOCLEGOWNI, SCHRONISK ITP.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Jednym z działań Miasta Kalisza skierowanym do zagrożonych wykluczeniem społecznym, dotkniętych bezdomnością jest Pilotażowego Projekt pn. „Powrót z Bezdomności”, realizowany we współpracy z Towarzystwem Pomocy im. Św. Brata Alberta w Kaliszu. W ramach programu w 2017 roku 5 osobom przydzielono na czas określony lokale treningowe, przeznaczone do samodzielnego zamieszkiwania przez osoby długotrwale bezdomne przy wsparciu opiekuna wskazanego przez Towarzystwo.

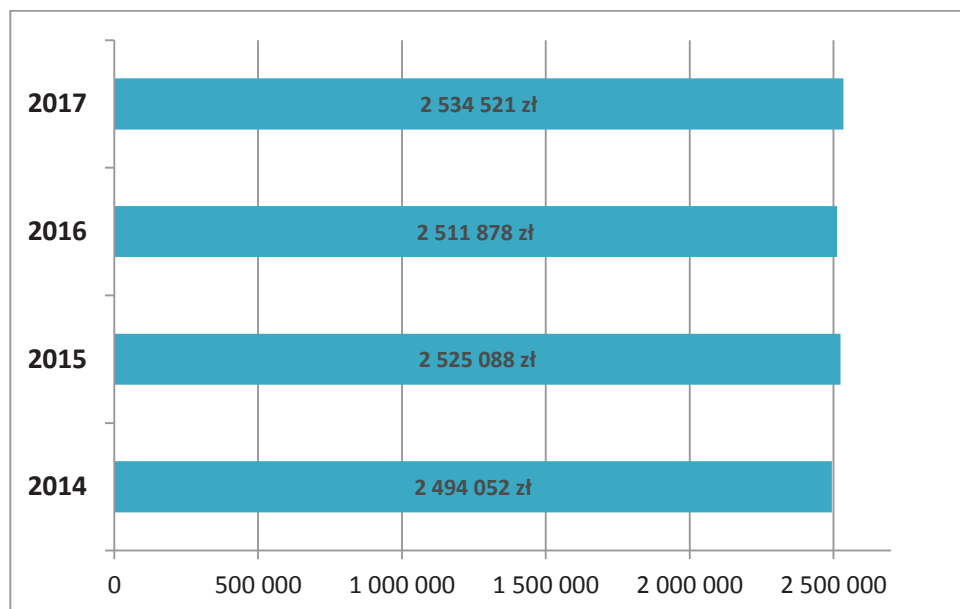
Ze względu na wydłużanie się czasu trwania ludzkiego życia w naturalny sposób zwiększa się udział osób niepełnosprawnych w społeczeństwie. Należy zaznaczyć, że większość osób starszych, które w wyniku podeszłego wieku straciły pełną sprawność zazwyczaj nie starają się o orzeczenia prawne, które by potwierdzały ich niepełnosprawność.

Kalisz co roku pozyskuje środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych fundusze na realizację działań adresowanych do osób niepełnosprawnych. Na przestrzeni lat liczba zadań realizowanych ze środków PFRON będących w dyspozycji MOPS przedstawia się następująco:

Rok	2014	2015	2016	2017
Liczba zadań	16	12	16	15

Wysokość środków PFRON będąca do dyspozycji MOPS na realizację ww. zadań utrzymuje się na podobnym poziomie w latach 2014 – 2017, oscylując wokół kwoty 2,5 mln zł.

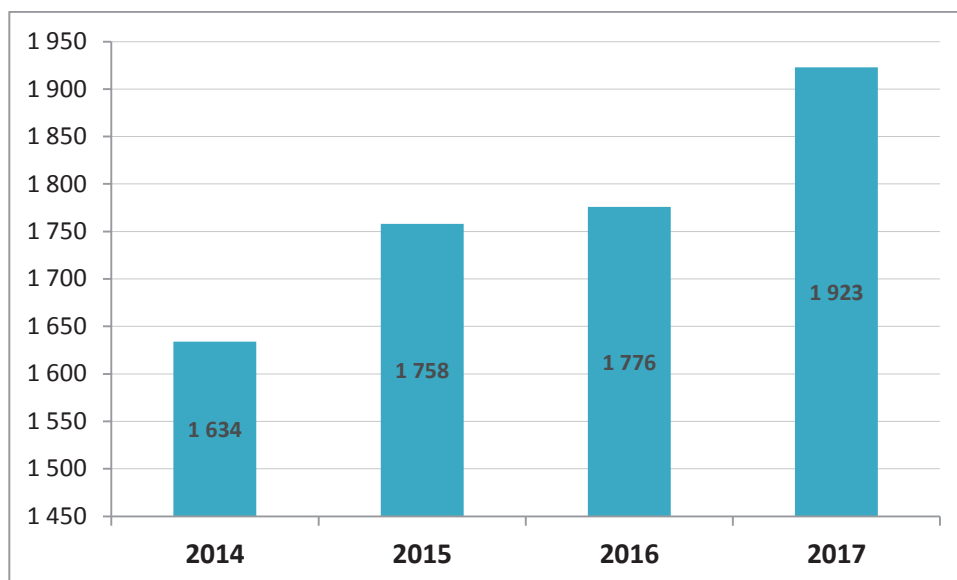
RYSUNEK 45. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW Z PFRON NA REALIZOWANIE ZADAŃ SKIEROWANYCH DO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

W analizowanym okresie stwierdzono znaczący wzrost liczby osób otrzymujących wsparcie w ramach zadań realizowanych ze środków PFRON. W 2014 roku ich liczba wynosiła 1634, natomiast w 2017 roku 1923.

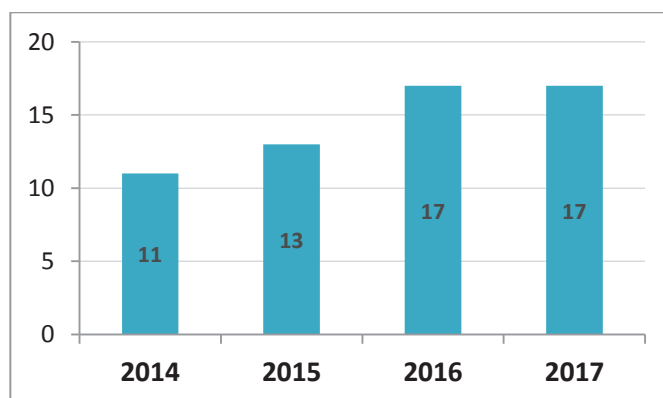
RYSUNEK 46. LICZBA OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY WSPARCIE W RAMACH ZADAŃ REALIZOWANYCH ZE ŚRODKÓW PFRON W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Na poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych istotny wpływ mają organizacje pozarządowe, które działają na ich rzecz. Organizacje pozarządowe nie tylko organizują wydarzenia adresowane do osób niepełnosprawnych, ale także samodzielnie starają się pozyskiwać środki na zadania związane ze wspieraniem osób niepełnosprawnych w codziennym funkcjonowaniu, w tym np. na rehabilitację. Na początku badanego przedziału czasowego w Kaliszu aktywnie działało 11 organizacji pozarządowych, których działalność statutowa była związana ze wspieraniem osób niepełnosprawnych. Ich liczba stopniowo rosła i w 2017 roku wyniosła 17.

RYSUNEK 47. LICZBA AKTYWNI DZIAŁAJĄCYCH ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH, KTÓRYCH DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA JEST ZWIĄZANA ZE WSPIERANIEM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

CEL 1.4. PODNIESIENIE JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI USŁUG Z ZAKRESU OCHRONY ZDROWIA

W latach 2014 – 2016 Miasto Kalisz wspierało finansowo działalność Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu oraz Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Wielkopolskiego Centrum Onkologii za pomocą środków pochodzących z budżetu miasta. Oprócz poniższych wydatków przekazano również dotacje na wydatki bieżące – remonty WSZ.

2014:

- Dofinansowanie budowy ośrodka radioterapii na terenie wydzielonym z Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu, w ramach struktury Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Wielkopolskiego Centrum Onkologii (WPF) Zadanie zakończono w 2014 r. Na podstawie porozumienia z Wojewodą Wielkopolskim, Miasto Kalisz zobowiązane zostało do przygotowania i sfinansowania dokumentacji technicznej projektowanego ośrodka radioterapii na terenie Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego oraz uzyskania pozwolenia na budowę, a następnie przeniesienia decyzji pozwolenie na budowę na Województwo Wielkopolskie jako inwestora zadania. W 2014 r. zakończono prace związane z nadzorem autorskim nad budową Ośrodka. Ponadto opracowano wielobranżową dokumentację projektową dla zadania pn.: "Projekt wykonawczy adaptacji pomieszczeń bunkra nr 2 dla akceleratora firmy Varian w budynku Ośrodka Radioterapii w Kaliszu" oraz dla zadania pn.: "Projekt wykonawczy adaptacji pomieszczeń dla symulatora firmy Varian w budynku Ośrodka Radioterapii w Kaliszu. Ponadto zgodnie z porozumieniem Miasto przekazało środki finansowe inwestorowi w wysokości 1.084.914 zł. W 2014 r. poniesiono wydatki w wysokości 1.235.134 zł.

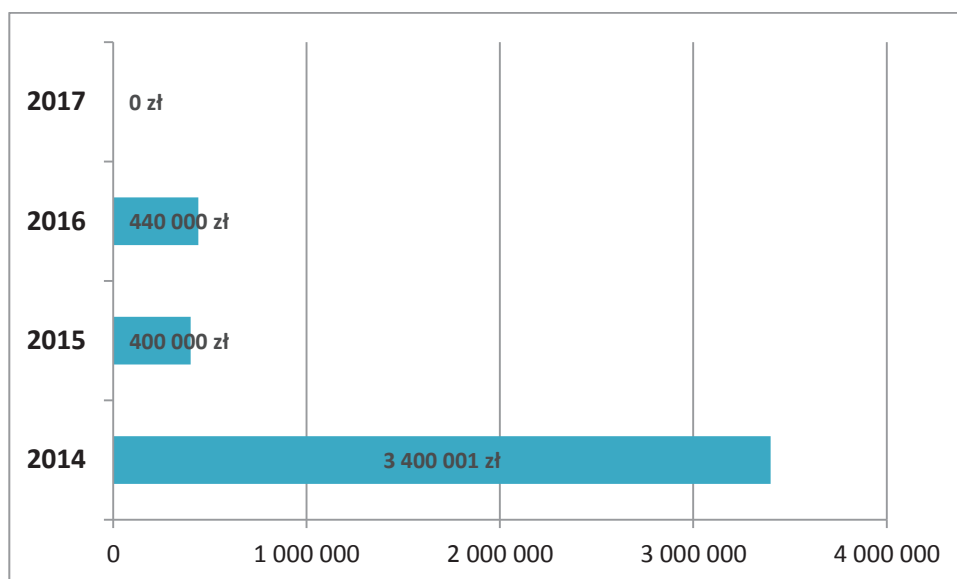
2015:

- Dotacja na dofinansowanie i refundację zakupu sprzętu medycznego dla Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu na dofinansowanie i refundację zakupu sprzętu medycznego dla Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego przekazano 400.000 zł.

2016:

- Dotacja celowa na dofinansowanie zakupu aparatury medycznej dla Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu - pomoc dla Województwa Wielkopolskiego. W 2016 roku w ramach zadania dokonano zakupu zestawu endoskopowego. Wydatkowano 300.000 zł.

RYSUNEK 48. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA PRZEZNACZONYCH NA WSPARCIE SZPITALI W LATACH 2014-2017

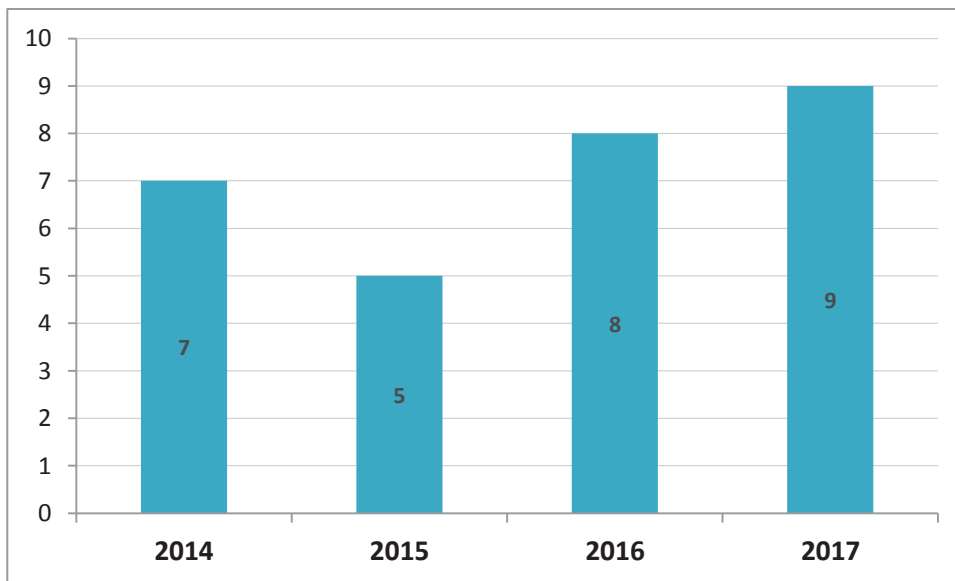

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

Istotne znaczenie dla poprawy stanu zdrowia społeczności lokalnej ma prowadzenie na szeroką skalę działań o charakterze profilaktycznym, dzięki którym lekarze będą mieli możliwość zdiagnozowania groźnych dla zdrowia i życia mieszkańców chorób we wczesnym ich stadium, co pozwoli na skuteczną terapię. W ostatnich latach Miasto Kalisz realizowało kilka programów polityki zdrowotnej, których celem była poprawa stanu zdrowia mieszkańców. Program polityki zdrowotnej jest to zespół zaplanowanych i zamierzonych działań z zakresu opieki zdrowotnej ocenianych jako skuteczne, bezpieczne i uzasadnione, umożliwiających osiągnięcie w określonym terminie założonych celów, polegających na wykrywaniu i zrealizowaniu określonych potrzeb zdrowotnych oraz poprawy stanu zdrowia określonej grupy świadczeniobiorców, opracowany, wdrażany, realizowany i finansowany przez ministra albo jednostkę samorządu terytorialnego.

W analizowanym przedziale czasowym, każdego roku Miasto Kalisz realizowało inną liczbę programów polityki zdrowotnej, które adresowane były do różnych grup odbiorców. Najwięcej programów zrealizowano w 2017 roku. Wówczas mieszkańcy Kalisza mogli korzystać z programu: medycyny sportowej dla dzieci i młodzieży, wczesnego wykrywania chorób piersi u kobiet, wczesnego wykrywania chorób płuc, wczesnego wykrywania raka jelita grubego, profilaktyki zakażeń HPV oraz HCV, profilaktyki stomatologicznej wśród dzieci, czy profilaktycznych szczepień przeciwko pneumokokom dla dzieci.

RYSUNEK 49. LICZBA REALIZOWANYCH PROGRAMÓW POLITYKI ZDROWOTNEJ W KALISZU W LATACH 2014-2017

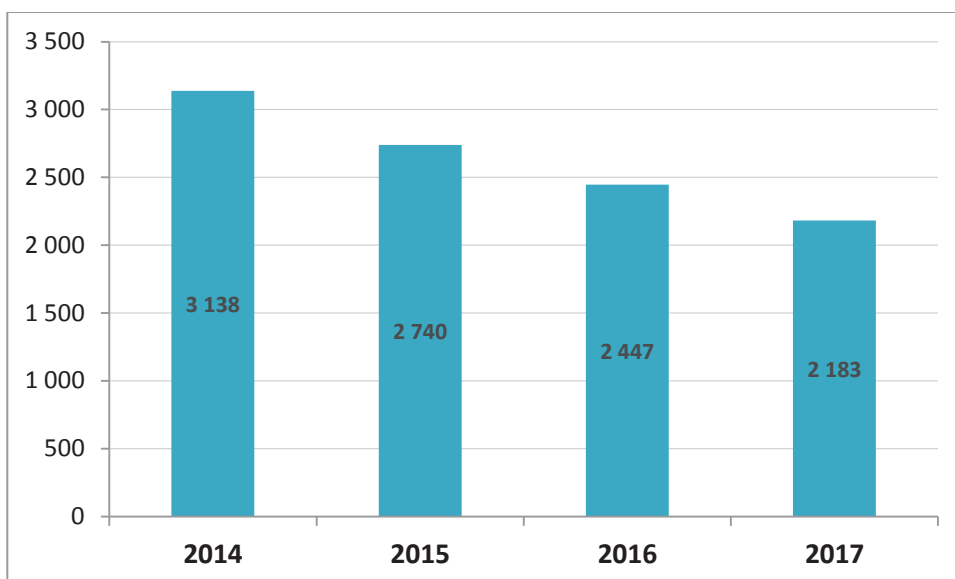

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

CEL 1.5. ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI DZIAŁANIA SŁUŻB ODPOWIEDZIALNYCH ZA BEZPIECZEŃSTWO

O skuteczności działania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo może świadczyć liczba popełnianych czynów karalnych oraz stopień wykrywalności ich sprawców. W analizowanym okresie zauważalnie spadła liczba popełnianych w Kaliszu przestępstw. W 2014 roku na terenie miasta popełniono 3 138 przestępstw, w następnych latach ich liczba systematycznie spadała i w 2017 roku wyniosła 2 183. Oznacza to, że w stosunku do roku bazowego roczna liczba przestępstw obniżyła się o ponad 30%.

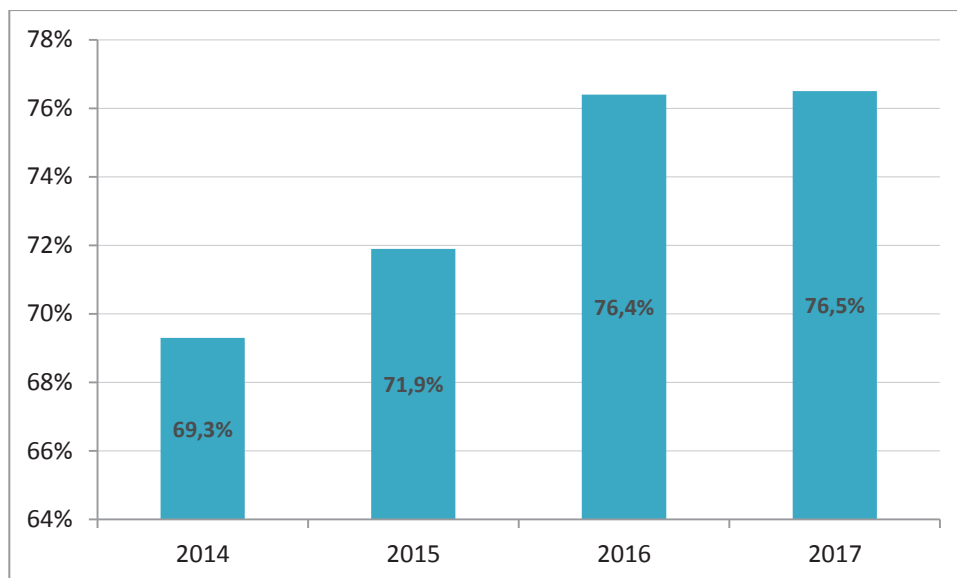
RYSUNEK 50. LICZBA POPEŁNIONYCH W KALISZU PRZESTĘPSTW W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni ostatnich lat wzrósł również poziom wykrywalności sprawców przestępstw. W 2014 roku organy wymiaru sprawiedliwości wykrywały sprawców prawie 70% przestępstw. Do 2017 roku ich skuteczność poprawiła się do 76,5%.

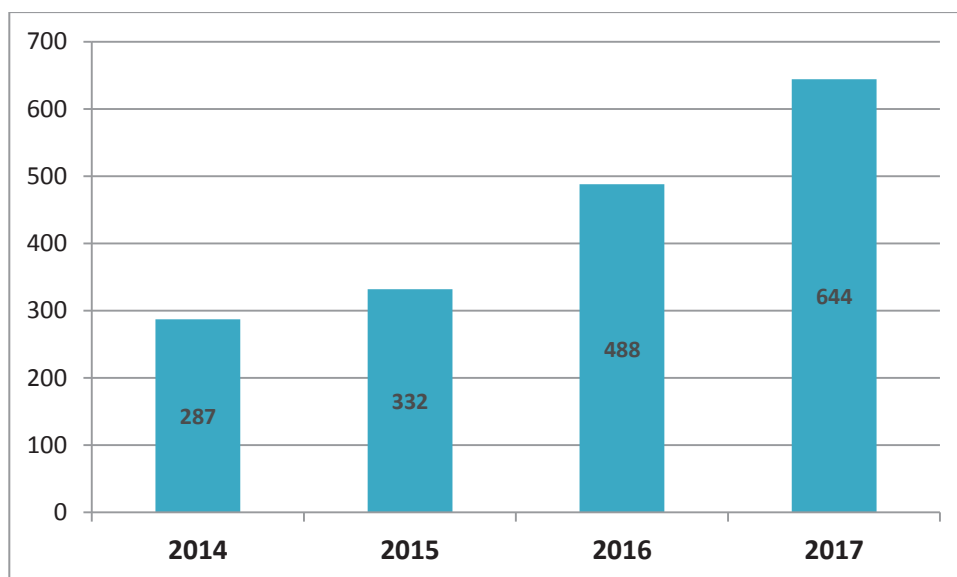
RYSUNEK 51. WSKAŹNIK WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyczyną zmniejszenia liczby przestępstw oraz zwiększenia ich wskaźnika wykrywalności mogą być przede wszystkim podejmowane przez policję akcje prewencyjne, zapobiegające długofalowe, których celem jest ograniczenie przestępczości. Na przestrzeni 4 lat można zaobserwować ponad dwukrotne ich zwiększenie.

RYSUNEK 52. LICZBA PRZEPROWADZONYCH PRZEZ POLICJĘ AKCJI PREWENCYJNYCH, ZAPOBIEGAJĄCYCH, DŁUGOFALOWYCH, KTÓRYCH CELEM JEST OGRANICZENIE PRZESTĘPCZOŚCI W KALISZU W LATACH 2014-2017

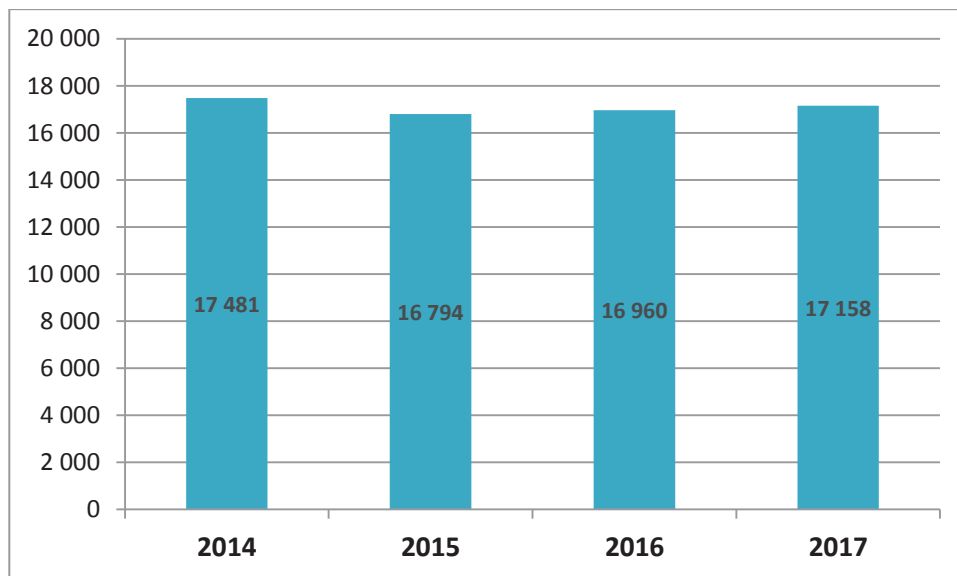

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu

O ochronę porządku publicznego na terenie Kalisza oprócz policji dba także straż miejska. Siedziba Straży Miejskiej Kalisza mieści w sobie Centrum Monitoringu Miejskiego, do którego podłączonych do roku 2016 były 33 kamery monitoringu. W roku 2017 wyposażenie uzupełniono o 1 kamerę mobilną, służącą do monitorowania miejsc, gdzie najczęściej dochodzi do łamania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

Liczba interwencji podejmowanych przez Straż Miejską utrzymywała się na zbliżonym poziomie w całym analizowanym okresie, oscylując wokół wartości 17 tys. rocznie.

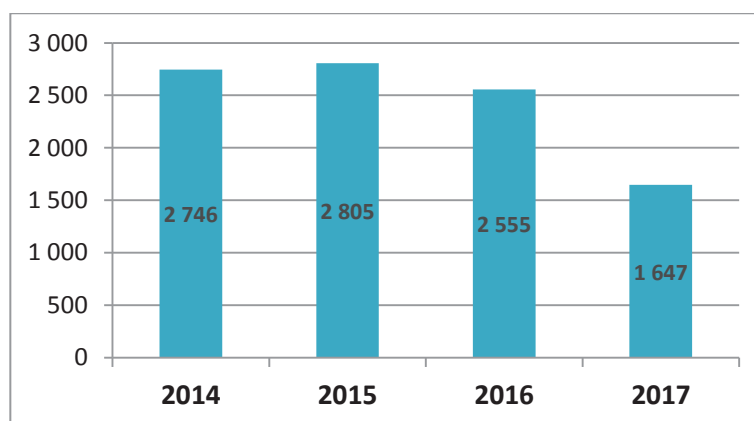
RYSUNEK 53. LICZBA PODJĘTYCH INTERWENCJI STRAŻY MIEJSKIEJ KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej Kalisza

W przeciwieństwie do policji, liczba przeprowadzonych akcji prewencyjnych, zapobiegających, długofalowych, których celem jest ograniczenie przestępczości przeprowadzonych przez straż miejską utrzymywała się na zbliżonym poziomie w latach 2014-2016, natomiast w roku 2017 uległa znaczącemu zmniejszeniu.

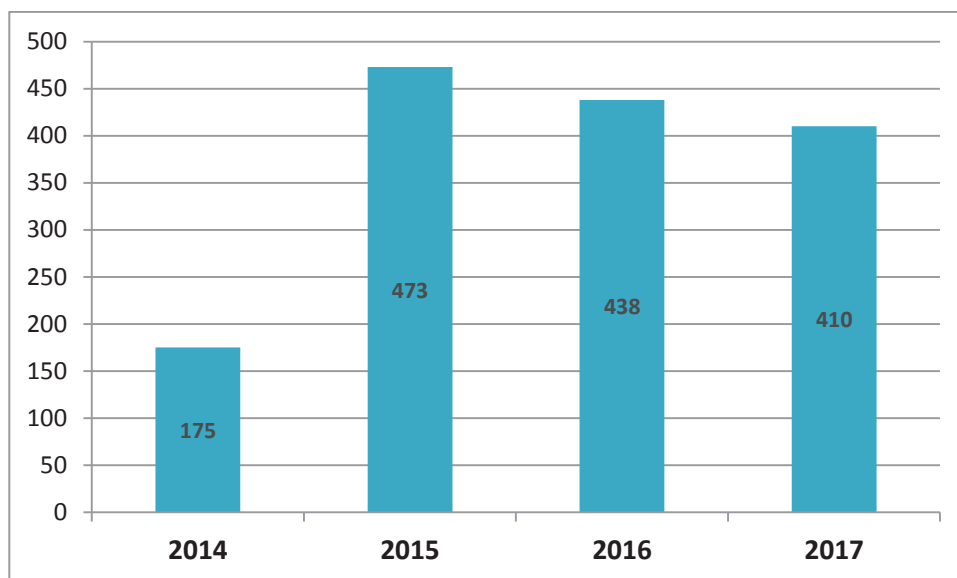
RYSUNEK 54. LICZBA PRZEPROWADZONYCH PRZEZ STRAŻ MIEJSKĄ AKCJI PREWENCYJNYCH, ZAPOBIEGAJĄCYCH, DŁUGOFALOWYCH, KTÓRYCH CELEM JEST OGRANICZENIE PRZESTĘPCZOŚCI W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej Kalisza

Od 2015 r. wzrosła z kolei liczba patroli prewencyjne realizowane przez Staż Miejską Kalisza wspólnie z Komendą Miejską Policji Państwowej, wskazując na zacieśnienie współpracy pomiędzy jednostkami oraz synchronizację działań prewencyjnych.

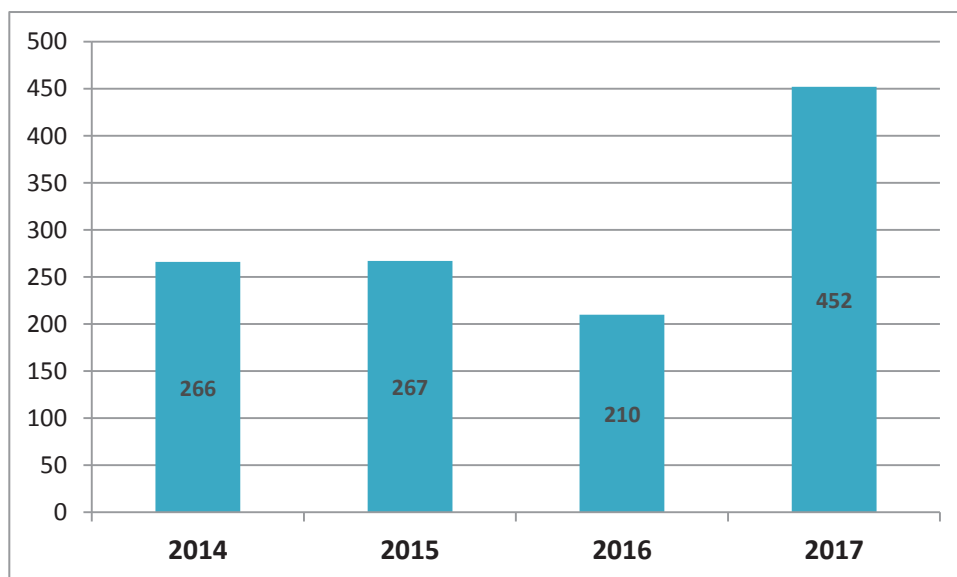
RYSUNEK 55. PATROLE PREWENCYJNE REALIZOWANE PRZEZ STAŻ MIEJSKĄ KALISZA WSPÓLNIE Z KOMENDĄ MIEJSKĄ POLICJI PAŃSTWOWEJ W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej Kalisza

Intensyfikacji uległy także działania profilaktyczne w postaci zajęć realizowanych przez Straż Miejską w szkołach w tematyce: uzależnienia, cyberprzemoc, przemoc, agresja, odpowiedzialność nieletnich, bezpieczeństwo na drodze itp.

RYSUNEK 56. ZAJĘCIA PROFILAKTYCZNE REALIZOWANE PRZEZ STRAŻ MIEJSKĄ W TEMATYCE: UZALEŻNIENIA, CYBERPRZEMOC, PRZEMOC, AGRESJA, ODPOWIEDZIALNOŚĆ NIELETNICH, BEZPIECZEŃSTWO NA DRODZE ITP. W KALISZU W LATACH 2014-2017

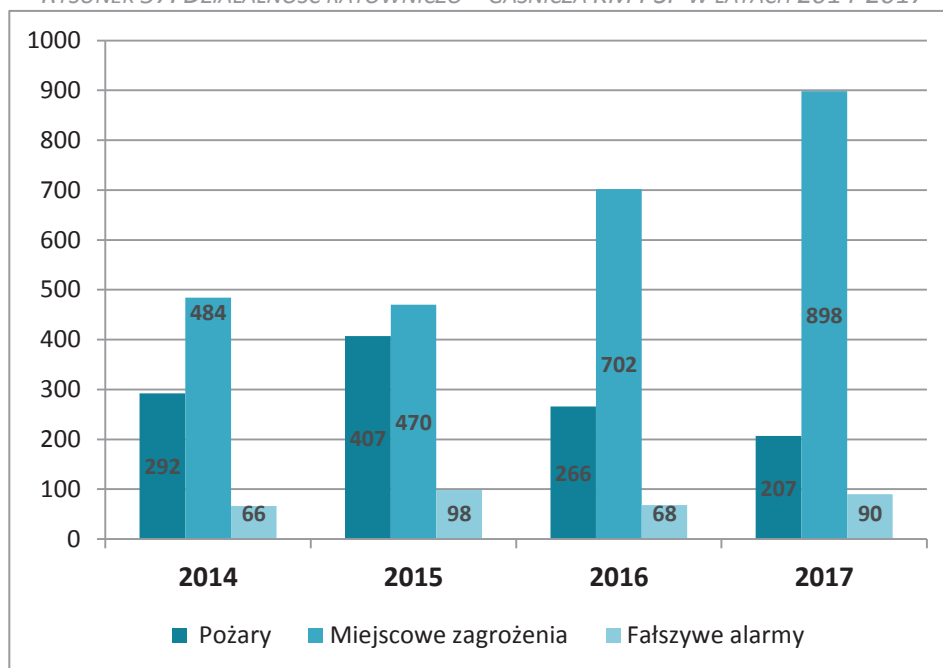

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej Kalisza

Sprawne funkcjonowanie jednostki Państwowej Straży Pożarnej na terenie Kalisza jest jednym z filarów odpowiadającym za bezpieczeństwo mieszkańców miasta. Działalność ratowniczo – gaśnicza Komendy Miejskiej Straży Pożarnej w Kaliszu scharakteryzować możemy 3 wartościami dot. interwencji: liczby pożarów, miejscowych zagrożeń oraz fałszywych alarmów. Od 2005 roku możemy zauważyć spadek wyjazdów związanych z pożarami, natomiast 2016 znaczny wzrost związany z miejscowymi zagrożeniami. Wyjazdy wskutek zgłaszania fałszywych alarmów charakteryzują się nieregularnością: w 2015 roku rosną o połowę w stosunku do 2014, by w roku kolejnym wrócić do poziomu z roku poprzedniego.

RYSUNEK 57. DZIAŁALNOŚĆ RATOWNICZO – GAŚNICZA KM PSP W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KM PSP w Kaliszu

Wysokość wydatków majątkowych z Budżetu Miasta na współfinansowanie doposażenia Komendy Miejskiej Policji, Straży Miejskiej w Kaliszu oraz Państwowej Straży Pożarnej w Kaliszu:

2014:

- Współfinansowanie zakupu nieoznakowanego pojazdu dla Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu. Środki finansowe w wysokości 19.000 zł przekazano na podstawie porozumienia pomiędzy Prezydentem Miasta Kalisza, a Komendantem Miejskim Policji w Kaliszu z dnia 29.04.2014r.
- Współfinansowanie zakupu dwóch oznakowanych pojazdów dla Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu. Środki finansowe w wysokości 36.000 zł, przekazano 24.07.2014r. na podstawie porozumienia pomiędzy Prezydentem Miasta Kalisz, a Komendantem Miejskim Policji w Kaliszu z dnia 27.06.2014r.
- Zakup samochodu osobowego dla Straży Miejskiej Kalisza. Wydatkowano 56.950 zł.
- Rozbudowa i modernizacja Centralnego Systemu Alarmowego miasta Kalisza. Wykonano dostawę punktu alarmowego wraz z montażem na budynku nr 29 w Centralnym Ośrodku

Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu przy ul. Wrocławskiej 193-195. Wydatkowano 16.912,50 zł.

- Zakup psa do wykrywania narkotyków dla Komendy Miejskiej Policji. Zakupiono psa do wykrywania narkotyków i przekazano go Komendzie Miejskiej Policji. Wydatkowano 5.500 zł.

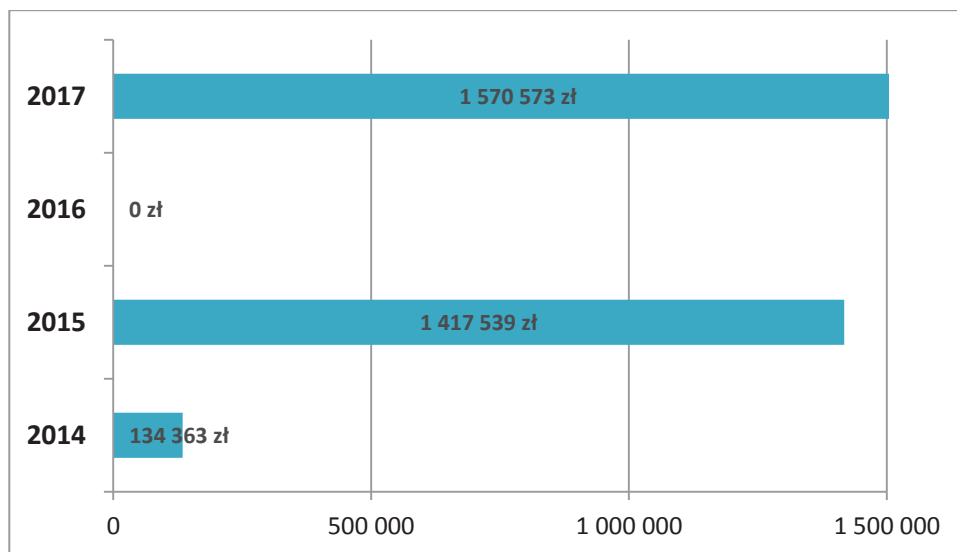
2015:

- Dofinansowanie zakupu dwóch pojazdów służbowych dla Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu Planowane środki w wysokości 120.000 zł przekazano na podstawie porozumienia pomiędzy Prezydentem Miasta Kalisza a Komendantem Miejskim Policji w Kaliszu.
- Wymiana elementów sprzętu należącego do Systemu Monitoringu Wizyjnego Miasta. W wyniku realizacji zamówienia zakupiono 2 szt. kamer wraz z akcesoriami tj. wysięgnikiem, adapterami narożnymi i konwerterami IP. Ponadto dokonano demontażu uszkodzonej kamery. Wydatkowano 27.977,48 zł.
- Zakup ciężkiego samochodu ratowniczo - gaśniczego z systemem piany sprężonej na wyposażenie Jednostki Ratowniczo - Gaśniczej nr 1 KM PSP w Kaliszu. Wydatkowano kwotę 1.057.968 zł.
- Współfinansowanie zakupu ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego z systemem piany sprężonej na wyposażenie Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej nr 1 KM PSP w Kaliszu . Środki w wysokości 211.593,60 zł przekazano na podstawie umowy pomiędzy Miastem Kalisz a Komendantem Miejskim Państwowej Straży Pożarnej w Kaliszu.

2017:

- Zakup mobilnego systemu monitoringu miejskiego. Wydatkowano 21.432,75 zł.
- Dofinansowanie zakupu samochodów dla Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu. W 2017r. dokonano wpłaty na Fundusz Wsparcia Policji w wysokości 70.000 zł co pozwoliło na dofinansowanie zakupu samochodów dla Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu.
- Dostawa ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Kaliszu. Wydatkowano 1.179.570 zł. Dofinansowanie zadania pn. Dostawa ciężkiego samochodu ratowniczo - gaśniczego dla KMPSP w Kaliszu. Wydatkowano 299.570 zł.

RYSUNEK 58. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH NA WSPÓŁFINANSOWANIE DOPOSAŻENIA KOMENDY MIEJSKIEJ POLICJI, STRAŻY MIEJSKIEJ W KALISZU ORAZ PSP W LATACH 2014-2017

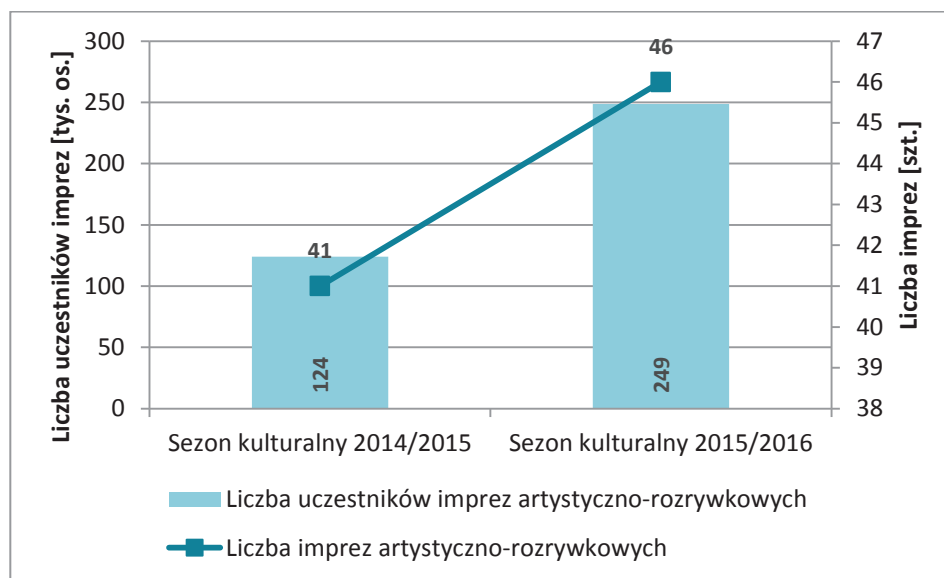

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisza

CEL 1.6. ROZWIJANIE I PROMOWANIE OFERTY KULTURALNEJ I ROZRYWKOWEJ

Mieszkańcy Kalisza mają dostęp do szerokiej oferty kulturalnej. Liczba imprez artystyczno-rozrywkowych, na które wstęp jest nieodpłatny organizowanych ze środków z Budżetu Miasta wzrosła z 41 w sezonie artystycznym 2014/2015 do 46 w sezonie 2015/2016. Ponad dwukrotnie zwiększyła się liczba uczestników imprez.

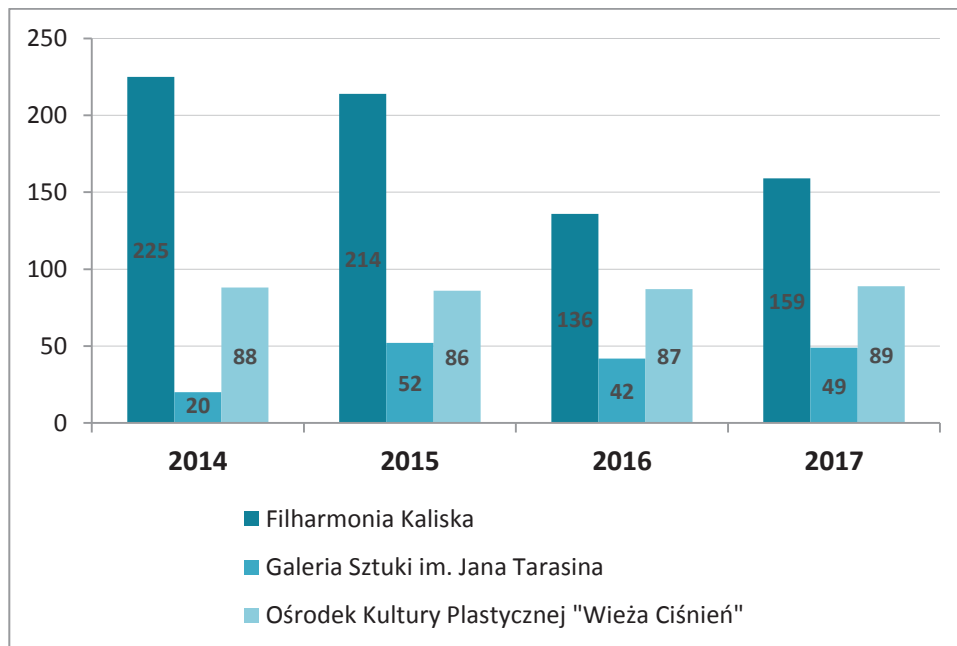
RYSUNEK 59. LICZBA NIEODPŁATNYCH IMPREZ ARTYSTYCZNO-ROZRYWKOWYCH ORAZ ICH UCZESTNIKÓW W SEZONIE ARTYSTYCZNYM 2014/2015 I 2015/2016 W KALISZU

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki UM Kalisza

W imieniu Miasta wydarzenia kulturalne organizowane są m.in. przez Filharmonię Kaliską, Galerię Sztuki im. Jana Tarasina czy Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień”. W latach objętych badaniem można zaobserwować znaczne zmiany w liczbie organizowanych przez wymienione instytucje wydarzeń. Zdecydowanie najwięcej wydarzeń organizuje Filharmonia Kaliska, w jej przypadku w latach 2014-2016 można jednak zauważyć istotny spadek liczby wydarzeń. W 2017 roku zwiększyła się liczba organizowanych imprez, jednak nadal jest na znacznie niższym poziomie niż w roku 2014 czy 2015. Galeria Sztuki im. Jana Tarasina była najaktywniejsza w 2015 roku, kiedy zorganizowano w niej 52 wydarzenia. Jest to jednak instytucja, która organizuje najmniej przedsięwzięć dla mieszkańców. W analizowanym okresie Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” organizował każdego roku zbliżoną liczbę wydarzeń.

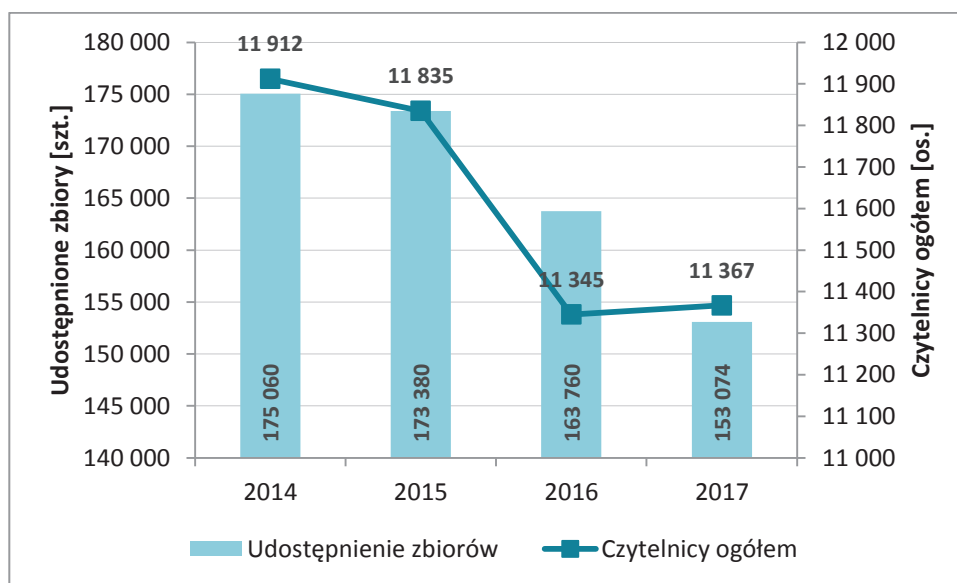
RYSUNEK 60. LICZBA WYDARZEŃ KULTURALNYCH ORGANIZOWANYCH PRZEZ FILHARMONIĘ KALISKĄ, GALERIĘ SZTUKI IM. JANA TARASINA I OŚRODEK KULTURY PLASTYCZNEJ „WIEŻA CIŚNIEŃ” W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki UM Kalisza

W ostatnich latach generalnie spadała liczba osób korzystających z Kaliskiej Biblioteki Publicznej (jedynie w ostatnim roku liczba czytelników nieznacznie wzrosła). Porównując liczbę czytelników z liczbą mieszkańców miasta, można stwierdzić, że nieco więcej niż co dziesiąty mieszkaniec Kalisza korzysta z usług Biblioteki. Spada również liczba wypożyczanych przez czytelników książek, jednak średnia liczba wypożyczanych przez jednego użytkownika książek utrzymuje się na zbliżonym poziomie (około 14 sztuk rocznie). Należy zaznaczyć, że w dzisiejszych czasach na podstawie liczby czytelników korzystających z bibliotek nie można raczej oceniać poziomu czytelnictwa. Wielu mieszkańców czyta bowiem własne książki, lub pożycza je od członków rodziny czy znajomych. Dodatkowo coraz popularniejsze stają się czytniki elektroniczne, które również zupełnie zmieniają sposób funkcjonowania czytelników.

RYSUNEK 61. UDOSTĘPNIONE ZBIORY I CZYTELNICY KALISKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. ADAMA ASNYKA W LATACH 2014-2017

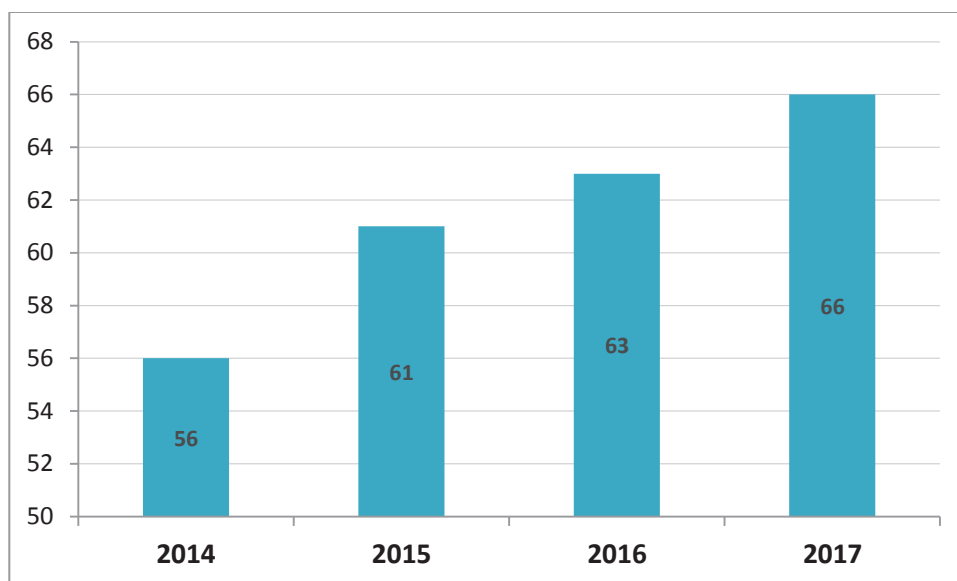

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki UM Kalisza

CEL 1.7. AKTYWIZACJA SPORTOWA I TURYSTYCZNA DZIECI, MŁODZIEŻY I DOROSŁYCH

Kluby sportowe pełnią bardzo ważną rolę w życiu społeczności lokalnej. Kluby sportowe organizują zajęcia dla dzieci i młodzieży, dzięki którym już najmłodszy mieszkańcy wyrabiają w sobie zdrowe nawyki związane z aktywnym trybem życia. W ostatnich latach zauważalna była pozytywna tendencja związana z powstawaniem nowych klubów sportowych. W 2014 roku mieszkańcy Kalisza mogli należeć do 56 klubów. Do 2017 roku ich liczba wzrosła do 66.

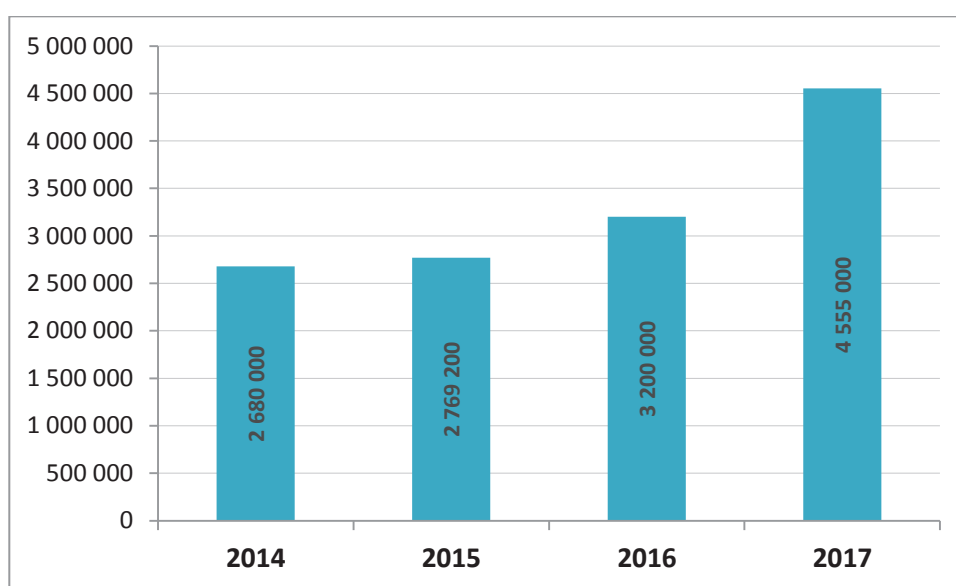
RYSUNEK 62. LICZBA KLUBÓW SPORTOWYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki UM Kalisza

W ostatnich latach władze lokalne stoją przed trudnym zadaniem jakim jest stworzenie mieszkańcom atrakcyjnych warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego. Jest to szczególnie istotne, ponieważ coraz bardziej powszechne stają się problemy ludności związane z otyłością czy innymi chorobami będącymi efektem nieodpowiedniego trybu życia. Władze Kalisza, aby zapewnić mieszkańcom miasta jak najlepsze warunki do uprawiania sportu każdego roku przeznaczają coraz większe środki z budżetu na szeroko rozumiany rozwój sportu (m.in. szkolenia sportowe, utrzymanie bazy sportowej, organizacja znaczących dla Miasta Kalisza imprez sportowych). Wysokość wydatków przeznaczonych na rozwój sportu w 2017 roku stanowi prawie 170% środków przeznaczonych na ten cel w roku 2014.

RYSUNEK 63. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA PRZEZNACZONYCH NA ROZWÓJ SPORTU (SZKOLENIA SPORTOWE, UTRZYMANIE BAZY SPORTOWEJ, ORGANIZACJA ZNACZĄCYCH DLA MIASTA KALISZA IMPREZ SPORTOWYCH) W LATACH 2014-2017

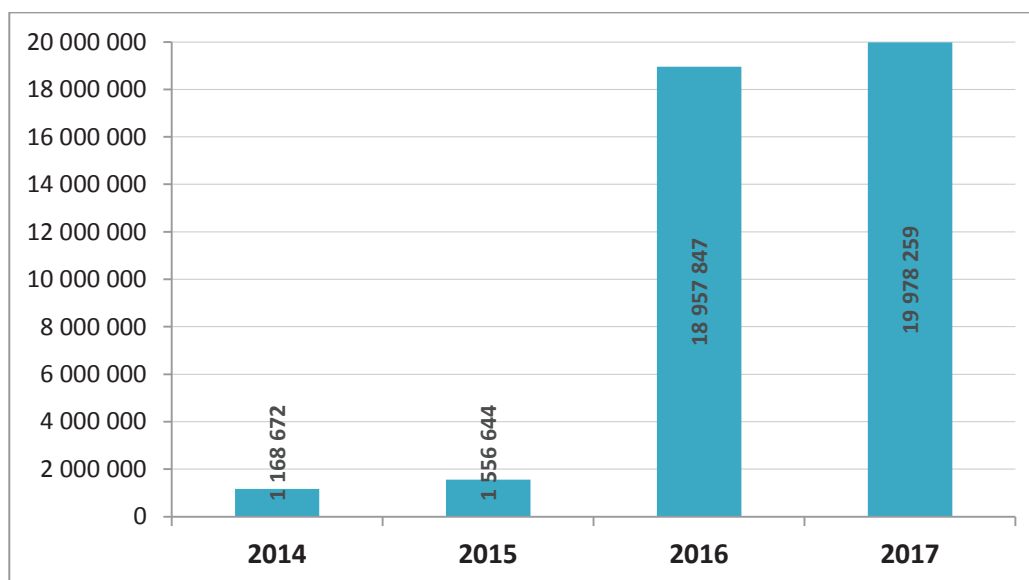
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki UM Kalisza

Jeżeli chodzi o wydatki inwestycyjne dotyczące rozwoju i modernizacji infrastruktury sportowej, kształtowały się one zgodnie z poniższym wykresem. Zauważyć można wysoki poziom wydatków infrastrukturalnych w latach 2016 i 2017. Największe, zrealizowane inwestycje to:

- Kompleksowa rozbudowa i przebudowa stadionu I.a.,
- Majkowskie centrum rekreacyjno - sportowe przy ul. Tuwima 2,
- Skatepark,
- Modernizacja kortów tenisowych przy ul. Łódzkiej,
- Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego przy Szkole Podstawowej Nr 9,
- Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej Nr 22 przy ul. Św. Michała 1,
- Wykonanie boiska wielofunkcyjnego oraz ścieżki zdrowia z elementami placu zabaw przy ZS Nr 11,
- Przebudowa boiska sportowego do gry w piłkę nożną oraz budowa budynku socjalno - szatniowego przy ul. Granicznej,

- Modernizacja boisk sportowych przy budynku Szkoły Podstawowej Nr 6,
- Budowa boisk sportowych przy budynku Zespołu Szkolno - Przedszkolnego Nr 2,
- Budowa placów zabaw na terenie miasta Kalisza w ramach programu rządowego Radosna szkoła.

RYSUNEK 64. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH NA ROZWÓJ ORAZ MODERNIZACJĘ INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisza

KALISZ – AKTYWNE MIASTO, AKTYWNI OBYWATELE

CEL 2.1. ROZWÓJ PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ W PROCESIE ZARZĄDZANIA

Zapewnienie odpowiedniego poziomu udziału społeczności lokalnej w podejmowaniu kluczowych decyzji w zakresie kształtowania kierunków rozwoju lokalnego jest niezwykle istotnym czynnikiem z punktu widzenia możliwości poprawy warunków życia mieszkańców.

Jedną z najbardziej efektywnych form partycypacji społecznej jest organizacja spotkań konsultacyjnych, podczas których mieszkańcy mają możliwość zapoznania się z planami rozwoju w obszarze, którego dotyczy spotkanie. Uczestnicy mają również możliwość podjęcia dyskusji, zgłoszenia uwag lub propozycji zmian. Mieszkańcy dzięki uczestnictwie w tego typu spotkaniach mają zatem realną możliwość współdecydowania o sprawach, które bezpośrednio ich dotyczą.

W Kaliszu na przestrzeni lat 2014 – 2017 zostały zorganizowane następujące spotkania konsultacyjne:

I.p.	Przedmiot konsultacji społecznych
2014	
1	Projekt dokumentu „Strategii Rozwoju Miasta Kalisza na lata 2014 – 2024 r.” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko sporządzoną dla ww. projektu w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko <i>Liczba uwag zgłoszonych przez mieszkańców: 34</i>
2	Konsultacje w zakresie Funduszu Obywatelskiego Budżetu Miasta Kalisza na 2015 r.
2015	
1	Projekt uchwały Rady Miejskiej Kalisza w sprawie określenia trybu i szczegółowych kryteriów oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej <i>Liczba osób, które wzięły udział w otwartym spotkaniu konsultacyjnym dla organizacji pozarządowych w dniu 25 sierpnia - 12 osób reprezentujących 7 organizacji</i> <i>Liczba osób, które wzięły udział w otwartym spotkaniu konsultacyjnym dla samorządów osiedlowych w dniu 26 sierpnia - 13 osób reprezentujących 10 jednostek</i>
2	Projekt dokumentu „Studium zrównoważonego rozwoju transportu Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej” <i>Przez okres trwania konsultacji społecznych zgłoszonych zostało 301 wniosków i propozycji w formie pisemnej i elektronicznej</i>
3	Projekt Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Kalisza wraz z prognozą oddziaływania na środowisko PGN <i>Liczba uwag złożonych w trakcie opiniowania: 30 (w tym 3 przez mieszkańców)</i>
4	Projekt uchwały Rady Miejskiej Kalisza: Programu współpracy Miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2016 oraz projekt uchwały Rady Miejskiej Kalisza: Wieloletniego programu współpracy Miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2016 – 2020
5	„Grodzka zmiana” - zagospodarowanie wspólnego podwórka kamienic miejskich położonych przy ul. Grodzkiej 8-10 i A. Chodyńskiego 5, <i>Liczba uczestników: 41</i>
6	Konsultacje z mieszkańcami Kalisza w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Kalisza na 2016 rok <i>Liczba uczestników: 30</i>
2016	
1	Projekt uchwały Rady Miejskiej Kalisza w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji <i>Liczba osób, które wzięły udział w spotkaniu otwartym 25 października 2016: 13</i> <i>Liczba uwag pisemnych złożonych na formularzach zgłoszeniowych: 5</i>
2	Herb Miasta Kalisza <i>Liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu online: 233</i>
3	Planowana modernizacja nawierzchni ul. Browarnej i ul. Piekarskiej <i>Liczba wypełnionych ankiet – 387</i> <i>Liczba uczestników spacerów badawczych: 37</i>
4	Planowana przebudowa skweru z fontanną przy Placu Jana Kilińskiego oraz Plant Miejskich w Kaliszu <i>Liczba wypełnionych ankiet – 162</i> <i>Liczba uczestników spacerów badawczych: 18</i> <i>Liczba uczestników spotkania roboczego: 27</i>
5	Projekt uchwały Rady Miejskiej Kalisza: w sprawie powołania Kaliskiej Rady Seniorów oraz nadania jej Statutu
6	Projekt uchwały Rady Miejskiej Kalisza w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Kalisza

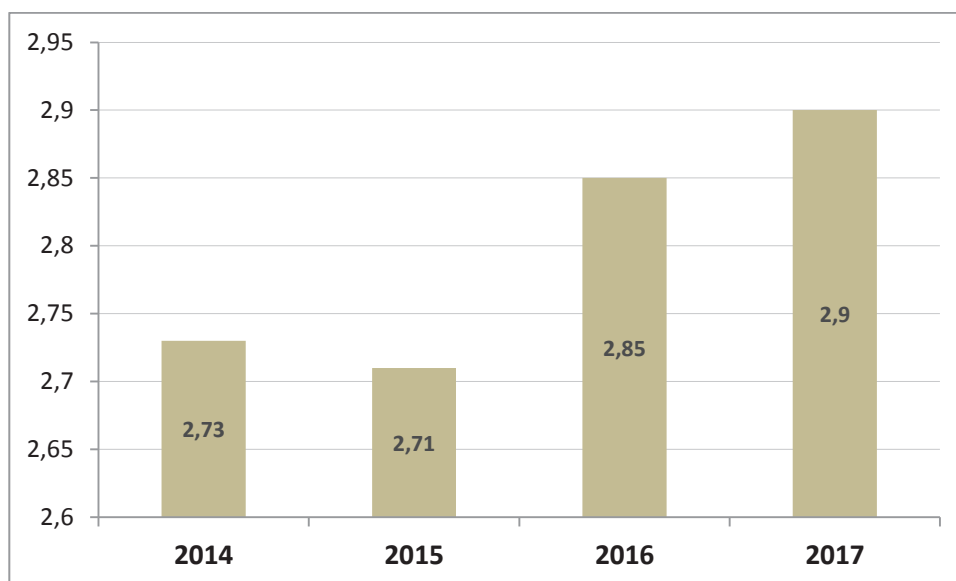

	<i>Liczba złożonych uwag pisemnych - 20</i> <i>Liczba osób, które wzięły udział w spotkaniu dnia 9.05.2016 – 16</i> <i>Liczba osób, które wzięły udział w warsztacie dnia 11.05.2016 - 8</i>
7	Planowanej modernizacji nawierzchni płyty Głównego Rynku w Kaliszu <i>Liczba wypełnionych ankiet - 603</i>
8	„Zieleń wraca na Plac Św. Józefa” - nowego zagospodarowanie Placu Św. Józefa <i>Liczba uczestników: 593</i>
9	Konsultacje z mieszkańcami Kalisza w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Kalisza na 2017 r. <i>Liczba uczestników: 40</i>
2017	
1	Projekt Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Miasta Kalisza (planu transportowego Miasta Kalisza)
2	Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z prognozą oddziaływania na środowisko projektu GPR <i>Liczba osób, które wzięły udział w otwartym spotkaniu informacyjnym: 15</i> <i>Liczba osób, które wzięły udział w warsztatach w dniu 9 maja 2017 r.: 16</i> <i>Liczba złożonych uwag: 356</i> <i>Liczba osób / podmiotów składających uwagę: 59</i>
3	Program współpracy Miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2018
4	Projekt zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kalisza. Konsultacje zostaną przeprowadzone w dniach od 29 grudnia 2017 r. do 29 stycznia 2018 r. <i>Liczba złożonych uwag: 60</i> <i>Liczba osób / podmiotów składających uwagę: 26</i>
5	Konsultacje z mieszkańcami Kalisza w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Kalisza na 2018 rok. <i>Liczba uczestników: 41</i>

CEL 2.2. KONTYNUOWANIE WSPARCIA DLA INICJATYW ODDOLNYCH I NGOs

Jednym z przejawów wysokiej aktywności społecznej mieszkańców miasta jest liczba działających organizacji pozarządowych. W ostatnich latach w Kaliszu systematycznie rośnie liczba organizacji pozarządowych, czego efektem jest wzrost wartości wskaźnika liczby aktywnie działających organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Od 2014 do 2017 roku wartość przedmiotowego wskaźnika wzrosła z 2,73 do 2,9.

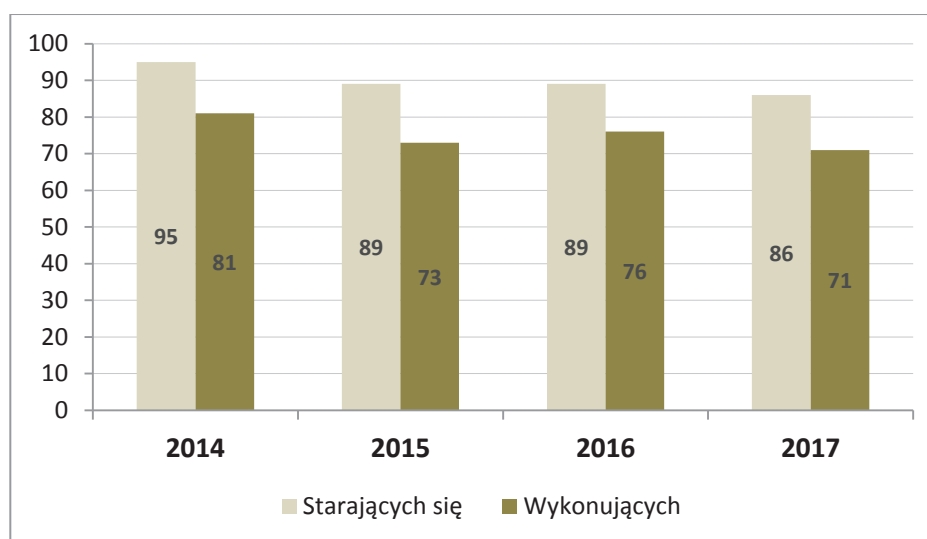
RYSUNEK 65. LICZBA AKTYWNI DZIAŁAJĄCYCH ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

Każdego roku Miasto powierza wykonanie niektórych zadań publicznych organizacjom pozarządowym. W ostatnich latach można było zaobserwować tendencję zmniejszającego się zainteresowania organizacji wykonywaniem tego typu zadań – w 2014 roku o zlecenie starało się 95 organizacji, w następnych latach ta liczba się zmniejszała do poziomu 86 w 2017 roku. W wyniku przeprowadzonych konkursów tylko niektórym organizacjom powierza się wykonanie zadań. W analizowanym okresie zmniejszała się również liczba organizacji wykonujących w imieniu Miasta zadania. W 2014 roku 81 organizacji realizowało projekty na rzecz społeczności lokalnej, w 2017 roku było ich o 10 mniej.

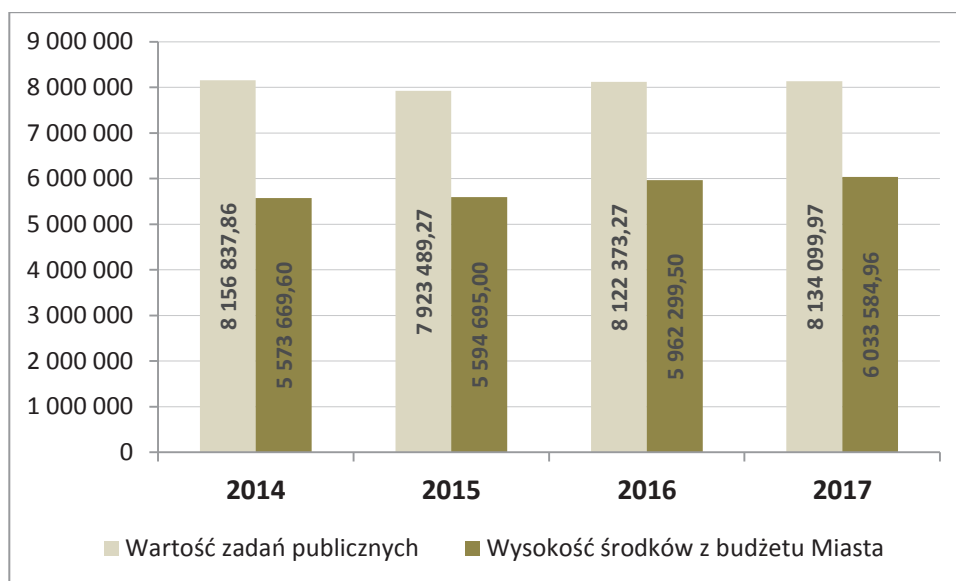
RYSUNEK 66. LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH STARAJĄCYCH SIĘ I WYKONUJĄCYCH ZADANIA PUBLICZNE ZLECONE PRZEZ MIASTO W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

W ostatnich latach zwiększyły się środki z budżetu, które były przekazywane organizacjom pozarządowym na wykonanie zadań publicznych. Pomiędzy rokiem 2014 a 2017 ich wysokość zwiększyła się o niecałe 500 tys. zł. Zmiana wysokości dofinansowania zadań nie wpłynęła jednak szczególnie na zmianę wartości realizowanych projektów. Największą wartość miały zadania wykonywane w 2014 roku (8 156 837 zł), kiedy wysokość środków przekazanych z budżetu była najmniejsza (5 573 669 zł).

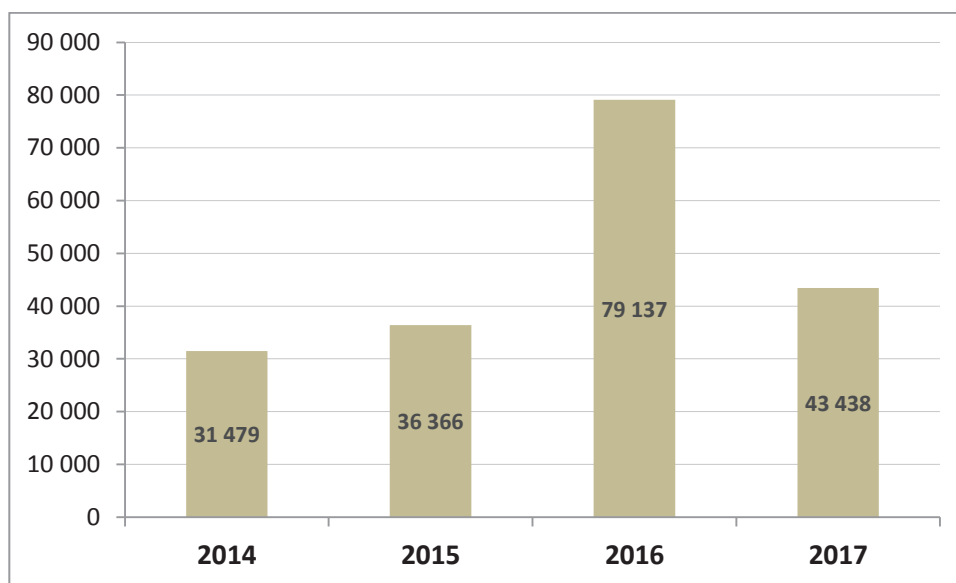
RYSUNEK 67. WARTOŚĆ ZADAŃ PUBLICZNYCH REALIZOWANYCH PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE NA ZLECENIE MIASTA KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszaniowych UM Kalisza

Wydarzenia organizowane przez organizacje pozarządowe w ramach programu współpracy z NGOs cieszyły się różną popularnością. Najwięcej osób uczestniczyło w wydarzeniach, które odbywały się w 2016 roku – prawie 80 tys. osób, czyli ponad dwa razy więcej niż w roku ubiegłym. W 2017 roku liczba uczestników akcji znacząco zmalała, pozostała jednak na wyższym poziomie niż w latach 2014-2015.

RYSUNEK 68. LICZBA OSÓB UCZESTNICZĄCYCH W WYDARZENIACH ORGANIZOWANYCH W RAMACH PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NGOS

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych UM Kalisza

CEL 2.3. DALSZA OPTIMALIZACJA PROCESU OBSŁUGI MIESZKAŃCÓW W URZĘDZIE MIASTA

Aktualnie obsługa mieszkańców w Urzędzie Miasta Kalisza prowadzona jest z wykorzystaniem następujących e-usług świadczonych bezpośrednio lub pośrednio (usługi centralne zintegrowane z systemami informatycznymi):

1. Usługi lokalne.

- a. rezerwacja kolejki w Biurze Obsługi Interesanta,
- b. sprawdzenie stanu realizacji sprawy w Urzędzie,
- c. wyszukiwanie dokumentów do odbioru w Urzędzie:

- Prawa jazdy
- Dowód rejestracyjny
- Dowód osobisty

d. system zamiany mieszkań dla mieszkańców

e. system naboru do szkół

f. punkt potwierdzania profilu zaufanego ePUAP (Biuro Obsługi Interesanta ul. Kościuszki)

g. usługi lokalne dla mieszkańców świadczone poprzez serwis ePUAP (możliwość złożenia wniosku w formie elektronicznej):

- Pismo ogólne do urzędu,
- Deklaracja na podatek od nieruchomości - osoby prawne,
- Deklaracja na podatek leśny - osoby prawne,
- Deklaracja na podatek rolny - osoby prawne,
- Informacja o lasach - osoby fizyczne,
- Informacja o gruntach - osoby fizyczne,
- Informacja o nieruchomościach - osoby fizyczne,

- Wniosek / zmiana wniosku o uruchomienie usługi powiadamiania za pośrednictwem SMS
o zbliżającym się terminie płatności i zaległościach,
- Przyjmowanie zawiadomień o organizacji zgromadzenia publicznego,
- Przyjmowanie zgłoszenia o zamiarze przystąpienia do wykonywania robót geologicznych,
- Skargi, wnioski, zapytania do urzędu,
- Wpis do rejestru posiadaczy odpadów prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, którzy są zwolnieni z obowiązku uzyskiwania zezwolenia na prowadzenie ww. działalności,
- Wypisy i wyrisy z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- Zgłoszenie eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, mogącej negatywnie oddziaływać na środowisko,
- Zgłoszenie pracy geodezyjnej, kartograficznej,
- Deklaracje o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- Zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych,
- Zezwolenie na zbieranie lub transport odpadów,
- Wpis do ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie, nie będących obiektami hotelarskimi,

2. Usługi centralne.

Usługi centralne dla mieszkańców świadczone poprzez serwis ePUAP (wnioski dostępne w serwisie obywatel.gov.pl ale przyjmowane i obsługiwane w Urzędzie)

- Dopisanie do spisu wyborców,
- Wnioskowanie o wydanie dowodu osobistego,
- Wnioskowanie o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego,
- Inne usługi centralne,

Wniosek o świadczenie poprzez portal emp@tia np. 500+, Dobry Start (usługi które są zintegrowane z systemem Świadczenia Rodzinne w UM Kalisz), osobom które wyrażą zgodę przesyłane są pocztą elektroniczną informacje o przyznaniu (lub nieprzyznaniu) świadczenia.

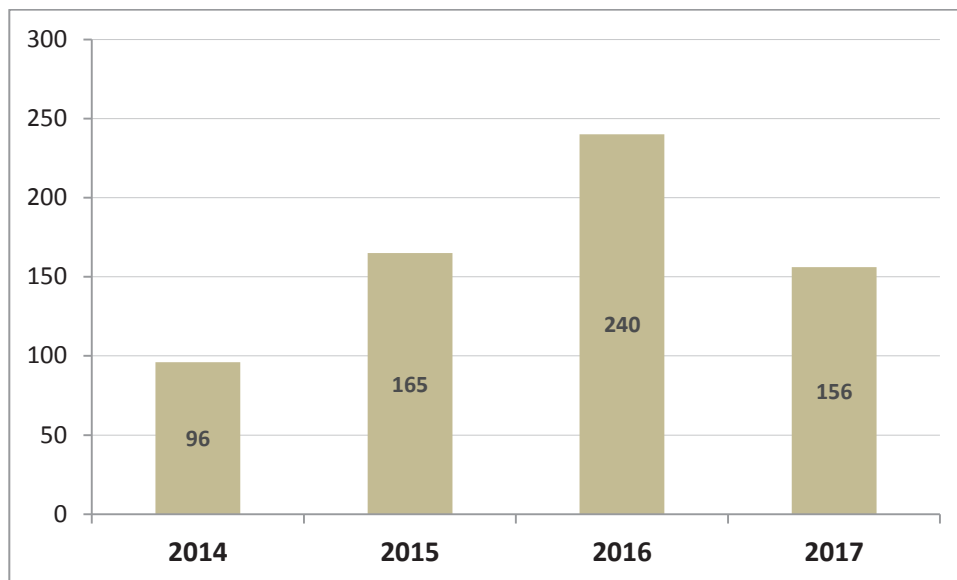
3. Usługi Informacyjne dla mieszkańców m.in.: MSIP (System Informacji Przestrzennej Miasta Kalisza), transmisja obrad Rady Miasta wraz z wynikami głosowań, informowanie mieszkańców za pośrednictwem SMS (z systemu księgowego) o terminach płatności, zaległościach.

CEL 2.4. ZWIĘKSZENIE POCZUCIA ODPOWIEDZIALNOŚCI MIESZKAŃCÓW ZA SPRAWY LOKALNE ORAZ ICH AKTYWIZACJA NA RZECZ DOBRA WSPÓLNEGO

W ostatnim czasie bardzo dużą popularność zyskała forma partycypacji społecznej jaką jest budżet obywatelski. W Kaliszu pierwsze głosowanie, którego celem był wybór przedsięwzięć zaproponowanych przez samych mieszkańców odbyło się w 2014 roku. Pierwszym etapem procedury tworzenia budżetu obywatelskiego jest zbieranie propozycji przedsięwzięć od przedstawicieli

społeczności lokalnej. Już w pierwszej edycji głosowania kaliszanie zgłosili 96 pomysłów na zadania, których realizacja ich zdaniem będzie korzystna dla miasta. W kolejnych edycjach zgłaszano coraz więcej projektów. Najwięcej propozycji wpłynęło w roku 2016 – aż 240. W roku 2017 liczba zgłaszanych projektów mocno spadła.

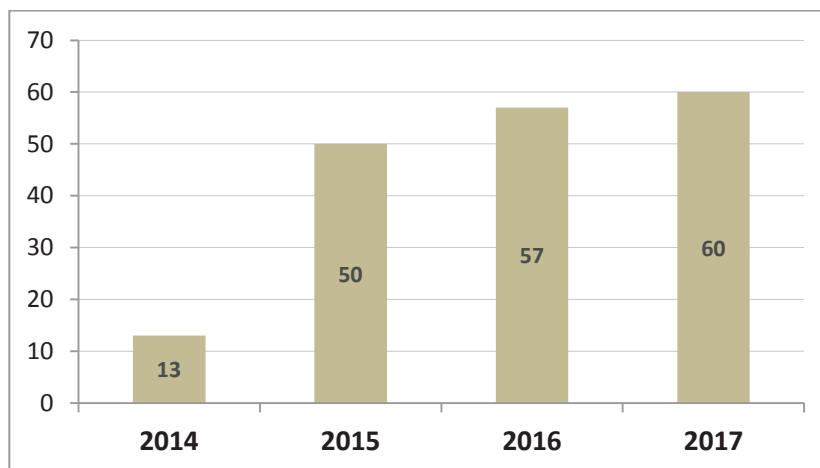
RYSUNEK 69. LICZBA PROJEKTÓW ZGŁOSZONYCH DO BUDŻETU OBYWATELSKIEGO MIASTA KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisz

W analizowanym przedziale czasowym w ramach Budżetu Obywatelskiego zrealizowano 180 projektów, których pomysłodawcami byli mieszkańcy miasta. Z uwagi na inną formułę głosowania, najmniej projektów zrealizowano w pierwszej edycji głosowania. W kolejnych latach, mimo utrzymania dotychczasowego poziomu środków przeznaczonych na ten cel, zwiększała się liczba realizowanych projektów. W głosowaniu w 2017 roku wybrano do realizacji 60 przedsięwzięć.

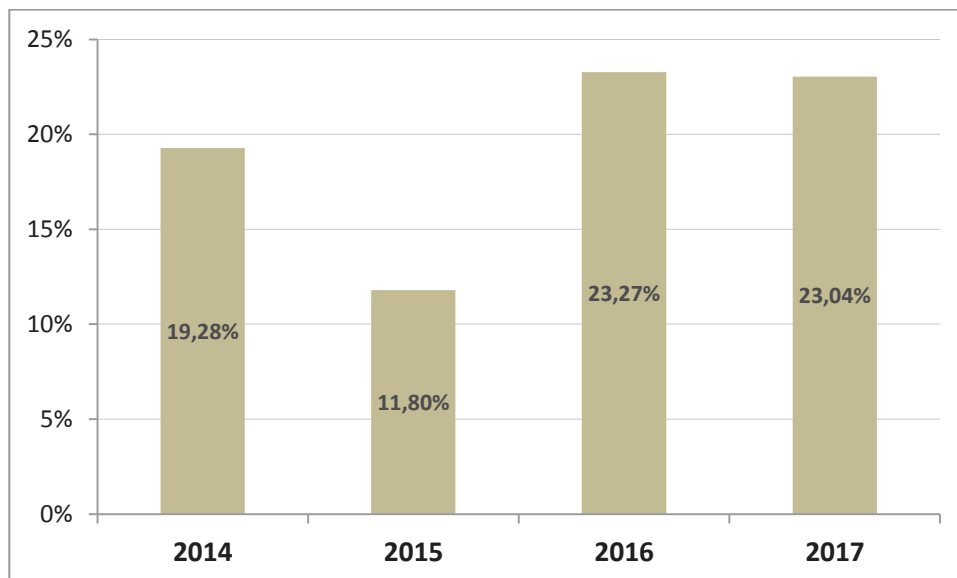
RYSUNEK 70. LICZBA PROJEKTÓW ZREALIZOWANYCH W RAMACH BUDŻETU OBYWATELSKIEGO MIASTA KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisz

W analizowanym okresie głosowanie do budżetu obywatelskiego cieszyło się różnym zainteresowaniem. W pierwszej edycji głosowania uczestniczył w nim prawie co piąty uprawniony do niego kaliszanie. Następnie w 2015 roku zainteresowanie głosowaniem było znacznie niższe, a frekwencja wyniosła niespełna 12%. W latach 2016-2017 frekwencja utrzymywała się na zbliżonym poziomie – około 23%.

RYSUNEK 71. FREKWENCJA W GŁOSOWANIU DO BUDŻETU OBYWATELSKIEGO MIASTA KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisza

Partycypacja społeczna powinna przejawiać się także aktywnością mieszkańców w zakresie zgłaszania inicjatyw lokalnych oraz uczestnictwem w spotkaniach konsultacyjnych. W latach 2014 i 2015 nie została zgłoszona żadna inicjatywa lokalna. W roku 2016 zgłoszono jedną, a w 2017 – dwie inicjatywy lokalne. W latach 2014 – 2017 zorganizowane zostały 22 spotkania konsultacyjne. Średnio w okresie jednego roku odbywa się zatem 5-6 tego typu spotkań. Wydaje się, że liczba ta powinna być zdecydowanie wyższa. Spotkania takie są bardzo ważną formą uczestnictwa mieszkańców w kształtowaniu kierunków rozwoju miasta i planowaniu zmian mających bezpośredni wpływ na życie lokalnej społeczności. Spotkania konsultacyjne dają mieszkańcom możliwość wypowiedzenia się na tematy kluczowe z punktu widzenia możliwości zaspokajania ich potrzeb. Analizując historyczne dane statystyczne, stwierdzić można, że mieszkańcy Kalisza w ostatnich latach mieli ograniczone możliwości w tym zakresie. Efektem niewielkiej liczby spotkań konsultacyjnych może być śladowa ilość zgłaszanych inicjatyw lokalnych.

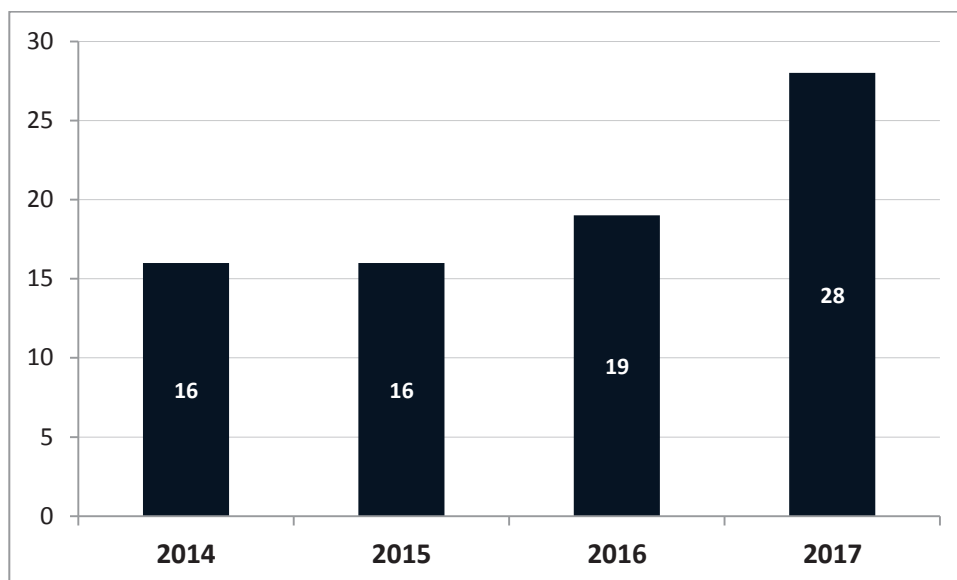
KALISZ – KUŹNIA TALENTÓW

CEL 3.1. PODNOSZENIE JAKOŚCI I RÓŻNORODNOŚCI OFERTY EDUKACYJNEJ KALISZA

Podnoszenie jakości i różnorodności oferty edukacyjnej możliwe jest tylko dzięki ciągłemu doposażaniu pracowni przedmiotowych, tak aby uczniowie w czasie zajęć lekcyjnych czy

dodatkowych mieli dostęp do nowoczesnych pomocy naukowych. Miasto Kalisz stara się na bieżąco doposażać pracownie przedmiotowe szkół. W okresie objętym analizą każdego roku doposażano pracownie w szkołach. W latach 2014-2015 rocznie zakupiono wyposażenie dla 16 placówek. W następnych latach liczba szkół otrzymujących wsparcie wzrosła, w 2016 roku było ich 19, a w 2017 roku 28.

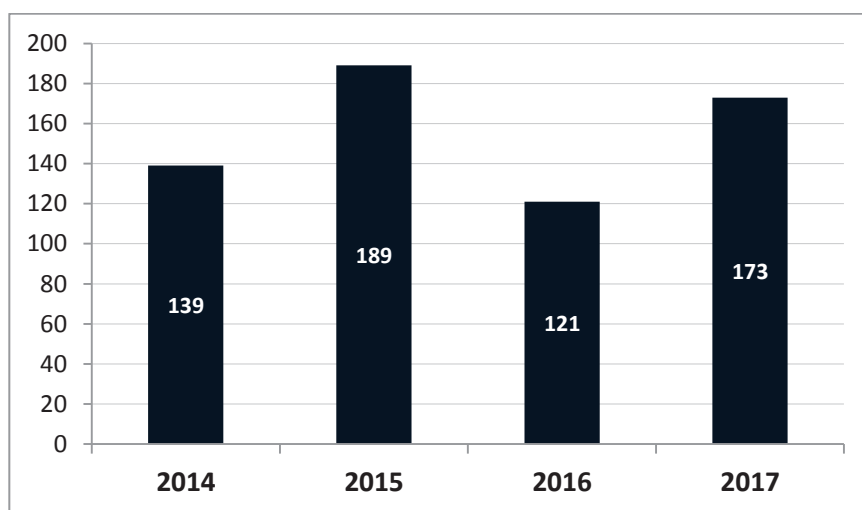
RYSUNEK 72. LICZBA SZKÓŁ, KTÓRYCH PRACOWNIE PRZEDMIOTOWE ZOSTAŁY DOPOSAŻONE W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Kalisza

Niemniej ważne od odpowiedniego wyposażenia szkół są wysokie kompetencje pedagogów. Z tego też powodu kaliscy nauczyciele każdego roku biorą udział w kursach, które podnoszą ich kwalifikacje i kompetencje. W analizowanym okresie najwięcej nauczycieli nabyło nowe kompetencje w 2015 roku (189 osób). Najmniej nauczycieli szkoliło się w 2016 roku (121).

RYSUNEK 73. LICZBA NAUCZYCIELI, KTÓRZY UZYSKALI NOWE KWALIFIKACJE LUB NABYLI NOWE KOMPETENCJE W LATACH 2014-2017

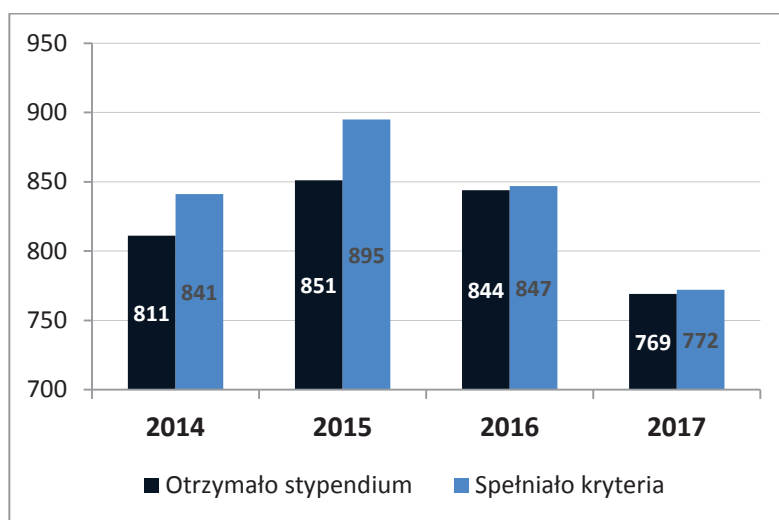

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Kalisza

Powszechną na świecie praktyką jest wspieranie uzdolnionych uczniów przy użyciu systemu stypendialnego. Prezydent Miasta Kalisza każdego roku przyznaje kaliskim uczniom Stypendium Miasta Kalisza im. Świętego Jana Pawła II. Stypendium mogą otrzymać uczniowie, którzy w poprzednim semestrze uzyskali wysokie wyniki w nauce, posiadają wyjątkowe uzdolnienia, cechują się wzorową postawą społeczną i pochodzą z rodzin spełniających kryterium dochodowe. Od 2015 roku można było zaobserwować znaczące zmniejszenie się liczby uczniów starających się o otrzymanie stypendium, w 2015 roku kapituła otrzymała 895 spełniających kryteria wniosków, a w 2017 roku wpłynęło ich jedynie 772. Efektem mniejszego zainteresowania była również zmniejszająca się liczba przyznawanych stypendiów.

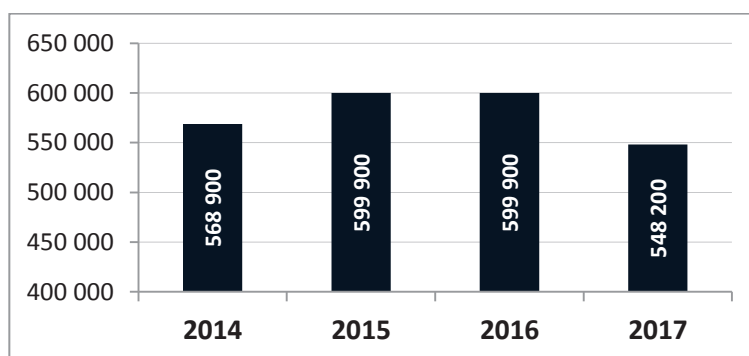
RYSUNEK 74. LICZBA UCZNIÓW PRZYSTĘPUJĄCYCH DO FUNDUSZU STYPENDIALNEGO MIASTA KALISZA IM. ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Kalisza

Największe wydatki związane z finansowaniem Stypendium Miasta Kalisza im. Świętego Jana Pawła II budżet miasta musiał pokryć w latach 2015-2016, kiedy na ten cel przeznaczono po 599 900 zł. W 2017 roku w związku z mniejszą liczbą stypendystów wydatki obniżyły się do poziomu 548 200 zł.

RYSUNEK 75. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA NA WYPŁATĘ STYPENDIUM MIASTA KALISZA IM. ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II W LATACH 2014-2017

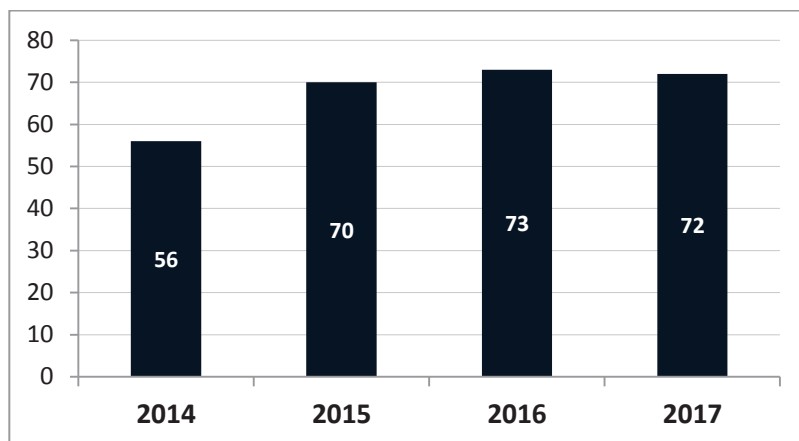

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Kalisza

CEL 3.2. TWORZENIE WARUNKÓW DO WSPÓŁPRACY POMIĘDZY PRZEDSIĘBIORSTWAMI A JEDNOSTKAMI EDUKACYJNYMI

W celu jak najlepszego dopasowania kompetencji uczniów do potrzeb kaliskiej gospodarki w szkołach funkcjonujących na terenie miasta tworzone są klasy profilowane oraz specjalizacje. Ich liczba w ostatnich latach generalnie rosła (w ostatnim roku odnotowano jedynie nieznaczny spadek). Najwięcej klas profilowanych utworzono w 2016 roku, funkcjonowało ich wówczas 73.

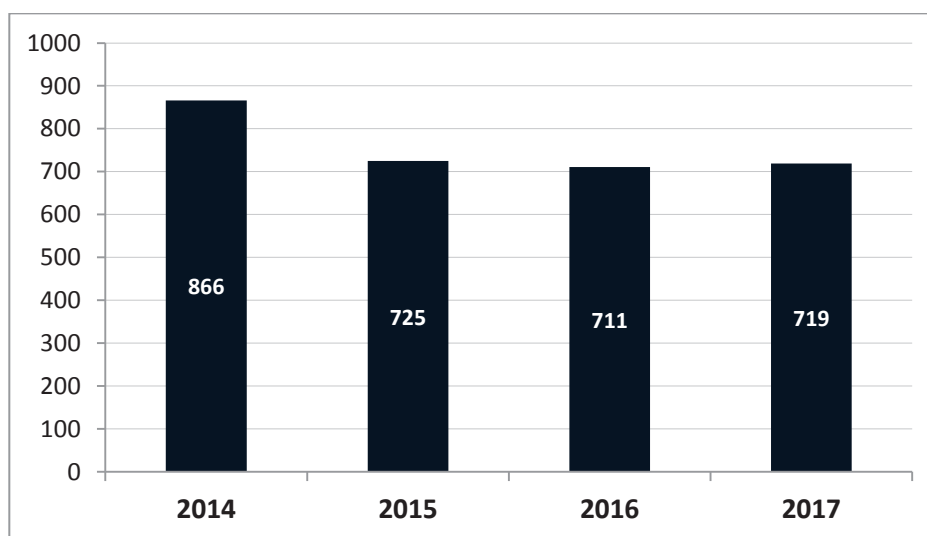
RYSUNEK 76. LICZBA KLAS PROFILOWANYCH ORAZ SPECJALIZACJI W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Kalisza

Kolejnym przykładem działań służących wyposażeniu uczniów w kompetencje potrzebne na lokalnym rynku pracy jest nawiązywanie współpracy pomiędzy placówkami oświatowymi a lokalnymi przedsiębiorcami. W 2014 roku kaliskie szkoły zawarły aż 866 umów współpracy z przedsiębiorcami. W następnych latach liczba ta spadała do 711 w 2016 roku. W 2017 roku odnotowano ponowny, niewielki wzrost liczby współpracujących podmiotów gospodarczych.

RYSUNEK 77. LICZBA PRZEDSIĘBIORCÓW WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z KALISKIMI PLACÓWKAMI EDUKACYJNYMI W LATACH 2014-2017

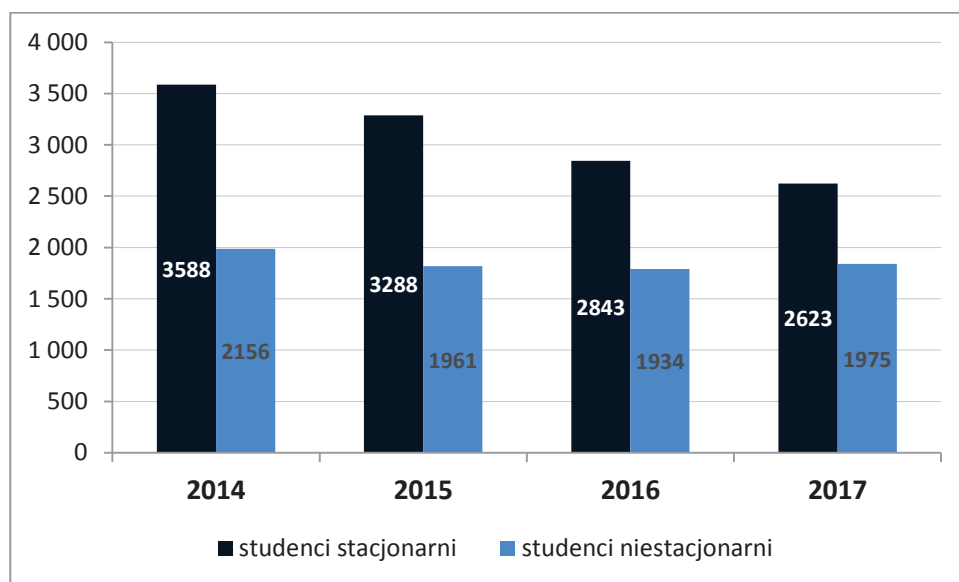
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Kalisza

CEL 3.3. ROZWÓJ OŚRODKA AKADEMICKIEGO W KALISZU

Niniejszy podrozdział został opracowany w oparciu o dane przekazane przez Wydział Pedagogiczno-Artystyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu oraz Wyższą Szkołę Finansów i Informatyki Wydział Ekonomii w Kaliszu. Przedstawione informacje nie zawierają danych dotyczących Wydział Nauk Społecznych w Kaliszu Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej.

Analizując liczbę studentów kaliskich uczelni należy stwierdzić, że w ostatnich latach Kalisz odgrywa coraz mniejszą rolę jako ośrodek akademicki. Każdego roku analizowanego okresu spadała liczba studentów. Analizując poniższy wykres można zauważyć, że w przypadku studentów studiów niestacjonarnych opisane zmiany nie zachodzą tak dynamicznie, a liczba studentów utrzymuje się na względnie zbliżonym poziomie, ostatniego roku odnotowano nawet wzrost liczby studentów w stosunku do lat ubiegłych. Znacznie szybciej spada liczba studentów studiów stacjonarnych. W 2014 dziennie w Kaliszu studiowało 3 588 osób, a w 2017 roku tylko 2 623 osoby.

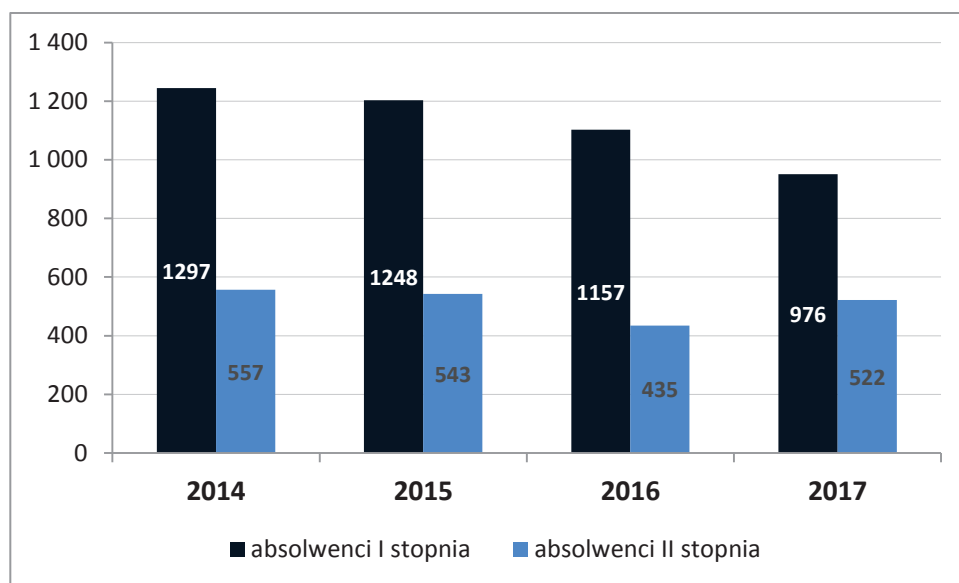
RYSUNEK 78. LICZBA STUDENTÓW KALISKICH UCZELNI W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UAM i PWSZ w Kaliszu

Generalnie zmniejsza się również liczba absolwentów kończących kaliskie uczelnie. Opisana tendencja dotyczy przede wszystkim absolwentów studiów pierwszego stopnia, których liczba spadła z 1297 w 2014 roku do 976 w roku 2017. W latach 2014-2016 spadała również liczba absolwentów studiów magisterskich, jednak w 2017 roku odnotowano dość istotny wzrost liczby osób kończących studia II stopnia.

RYSUNEK 79. LICZBA ABSOLWENTÓW KALISKICH UCZELNI W LATACH 2014-2017

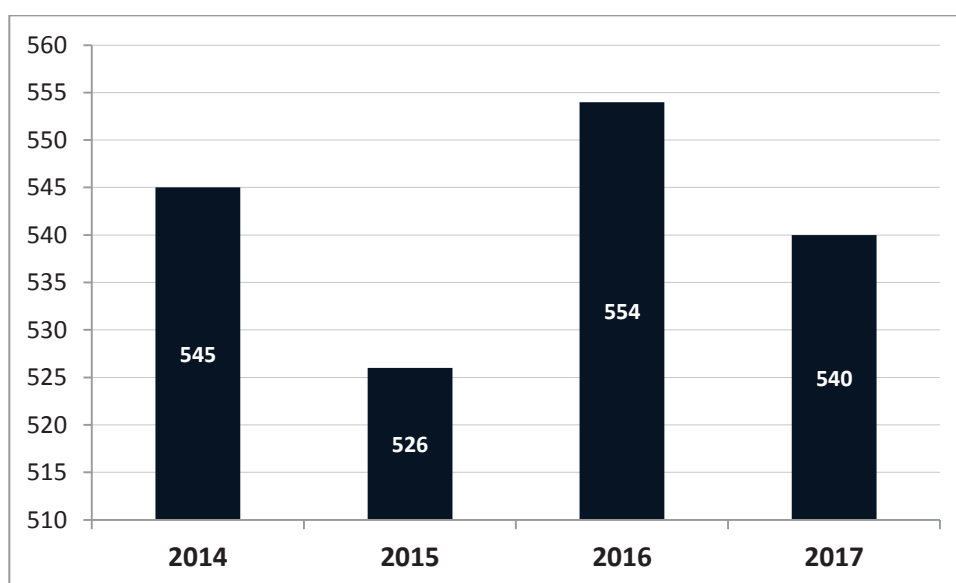

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UAM i PWSZ w Kaliszu

Analizując liczbę miejsc w akademikach w Kaliszu w latach 2014 – 2017 zauważyć należy, że utrzymuje się ona na stałym poziomie (325 miejsc). Zmniejszająca się na przestrzeni ostatnich lat liczba studentów stacjonarnych pokazuje, że nie istnieje obecnie potrzeba tworzenia nowych miejsc w domach studenckich.

O atrakcyjności uczelni w dużej mierze decyduje kadra naukowo-dydaktyczna. W analizowanym przedziale czasowym liczba pracowników naukowo-dydaktycznych kaliskich uczelni ulegała wahaniom. Największą liczbę pracowników uczelnie zatrudniały w 2016 roku, kiedy ze studentami pracowały 554 osoby. Najmniejsze zatrudnienie odnotowano w 2015 roku.

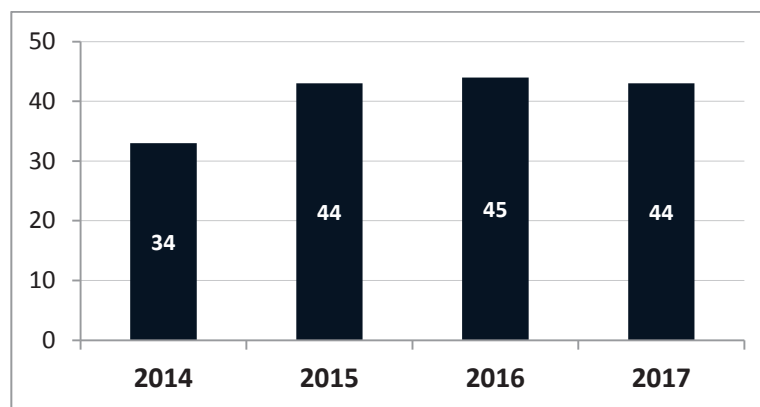
RYSUNEK 80. LICZBA PRACOWNIKÓW NAUKOWO – DYDAKTYCZNYCH NA KALISKICH UCZELNIACH W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UAM i PWSZ w Kaliszu

Kolejnym aspektem mającym wpływ na wybór danego ośrodka jest atrakcyjność prowadzonych przez daną uczelnię kierunków studiów. Po dość dużym wzroście liczby realizowanych w Kaliszu kierunków studiów pomiędzy rokiem 2014 a 2015, w pozostałych latach mimo spadku liczby studentów utrzymywała się ona na wyrównanym poziomie.

RYSUNEK 81. LICZBA KIERUNKÓW STUDIÓW REALIZOWANYCH PRZEZ KALISKIE UCZELNIE W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UAM i PWSZ w Kaliszu

W latach 2014 – 2017 z budżetu Miasta Kalisza zostały przyznane dotacje celowe na realizację następujących projektów uczelni wyższych:

1. „Utworzenie Centrum Dydaktycznego Badań Kół Zębatych” – projekt realizowany przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Kaliszu - umowa zawarta w lipcu 2014 r., na mocy której przekazano dotację celową w wysokości 2.273.113,13 zł na dofinansowanie zadania inwestycyjnego;
2. „Dofinansowanie realizacji II etapu rozbudowy bazy lokalowej Wydziału Pedagogiczno – Artystycznego Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Kaliszu” – umowa zawarta w lipcu 2014 r., na mocy której przekazano dotację celową w wysokości 689.969,24 zł na rzecz Uniwersytetu Adama Mickiewicza z przeznaczeniem na dofinansowanie prac budowlano – remontowych bazy lokalowej Wydziału Pedagogiczno – Artystycznego;
3. „Modernizacja budynków Wydziału Pedagogiczno – Artystycznego w Kaliszu” – umowa zawarta 12 października 2016 roku, na mocy której przekazano dotację celową w wysokości 1 000 000,00 zł na rzecz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu;
4. Modernizacja budynków Wydziału Pedagogiczno – Artystycznego w Kaliszu UAM - przebudowa i modernizacja linii zasilającej, uziemnienia instalacji AV, rozdzielni głównej RG – umowa zawarta 23 maja 2017 roku, na mocy której przekazano dotację celową w wysokości 318 969,06 zł na rzecz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

CEL 4.1. TWORZENIE SPRZYJAJĄCEGO KLIMATU INWESTYCYJNEGO

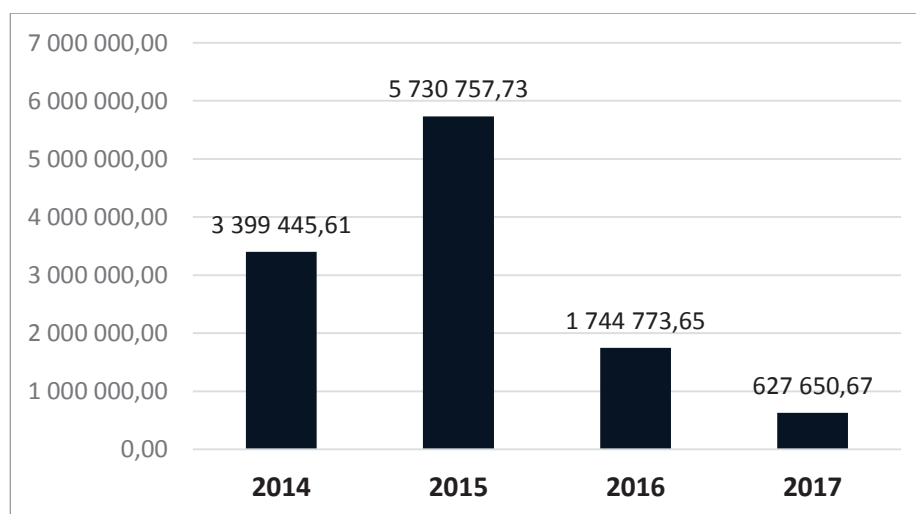
Zgodnie z zapisami Strategii ważnym czynnikiem wpływającym na stworzenie sprzyjającego klimatu inwestycyjnego jest dostępność odpowiedniej ilości terenów inwestycyjnych o uregulowanym stanie prawnym. Według danych Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Architektury Urzędu Miasta Kalisza w okresie realizacji Strategii na terenie miasta nie występowały wolne tereny uzbrojone pod duże inwestycje, których właścicielem jest Miasto Kalisz i które w miejscowych planach przestrzennego byłyby przeznaczone pod inwestycje.

Na przestrzeni lat 2014 – 2017 w ofercie Miasta Kalisza znajdowały się wolne tereny o powierzchni ok 65 ha, z których największy, objęty MPZP to Dobrzec – Zachód o powierzchni ok 55 ha oraz pozostałe tereny zgłoszone do sprzedaży przez właścicieli prywatnych.

Miasto Kalisz rokrocznie ponosi wydatki na przedsięwzięcia inwestycyjne realizowane na obszarach przeznaczonych pod działalność inwestycyjną. Najwyższą wartością wydatków tego typu charakteryzuje się rok 2015 (5 730 757,73 zł). Celem realizowanych przedsięwzięć jest poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej oraz tworzenie sprzyjających warunków do lokowania przez przedsiębiorców swoich inwestycji na terenie miasta Kalisz. Najważniejsze, zrealizowane zadania obejmowały:

- Przebudowę wiaduktu kolejowego przy ul. Zachodniej,
- Przedłużenie ul. Obozowej od Urzędu Celnego do ul. Zachodniej,
- Budowę odcinka drogi serwisowej wzdłuż Alei Wojska Polskiego,
- Program "Infrastruktura dla rozwoju terenów inwestycyjnych" w tym:
  - sięgacz w ul. Zachodniej (jezdnia bitumiczna wraz z jednostronnym chodnikiem, oświetleniem oraz przebudowa skrzyżowania z ul. Zachodnią i ul. Sulistawskiego),
  - odcinek ul. Noskowskiej (jezdnia bitumiczna, jednostronny chodnik z kostki brukowej betonowej, odwodnienie i oświetlenie).

RYSUNEK 82. WYDATKI Z BUDŻETU MIASTA KALISZA NA PRZEDSIĘWZIĘCIA (INWESTYCYJNE) REALIZOWANE NA OBSZARACH PRZEZNACZONYCH POD DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNĄ (ROZWÓJ TERENÓW INWESTYCYJNYCH) W ZŁ

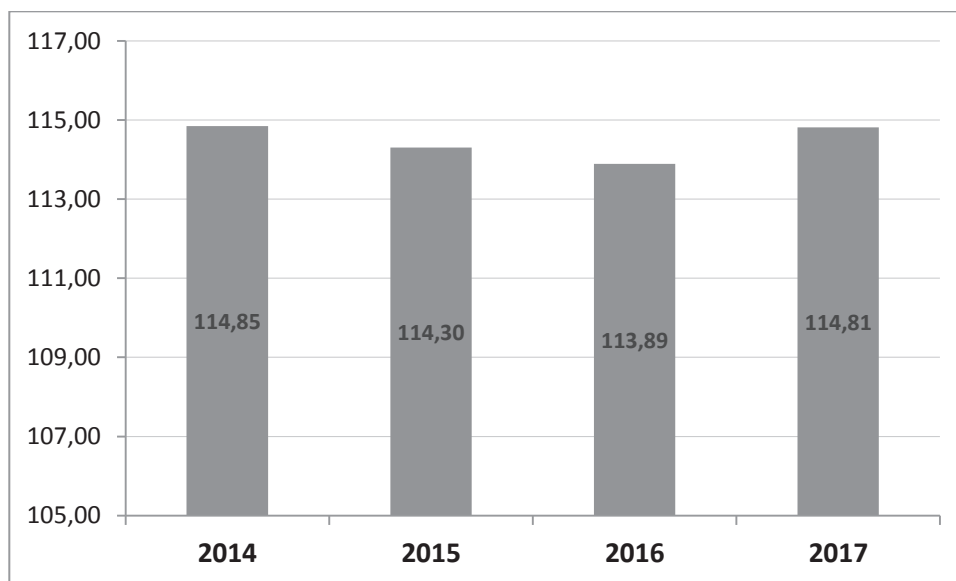
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisza

Lokowanie inwestycji w postaci rozszerzania działalności gospodarczej bardzo często wiąże się z potrzebą poszukiwania terenów przeznaczonych do zagospodarowania na potrzeby działalności produkcyjnej/handlowej/usługowej. Przeznaczenie terenu określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W Kaliszu według stanu na koniec 2017 roku miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objętych było 17,83% powierzchni miasta. Na terenach nieobjętych planami, inwestorzy prywatni chcący budować obiekty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej zmuszeni są uzyskać decyzję o warunkach zabudowy. Procedura sporządzania i uchwalania mpzp przewiduje przeprowadzenie kilku długoterminowych działań. Na przestrzeni 2014 – 2017 roku wszczęto kilkanaście procedur opracowania MPZP.

CEL 4.2. UŁATWIENIE PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Kalisz w całym dotychczasowym okresie realizacji Strategii charakteryzował się bardzo wysokim wskaźnikiem dotyczącym zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Sytuacja miasta jest pod tym względem dość stabilna, wartości wskaźnika ulegały jedynie niewielkim wahaniom, pozostając wciąż na bardzo wysokim poziomie – na każde 1000 mieszkańców miasta przypada około 114 podmiotów gospodarczych.

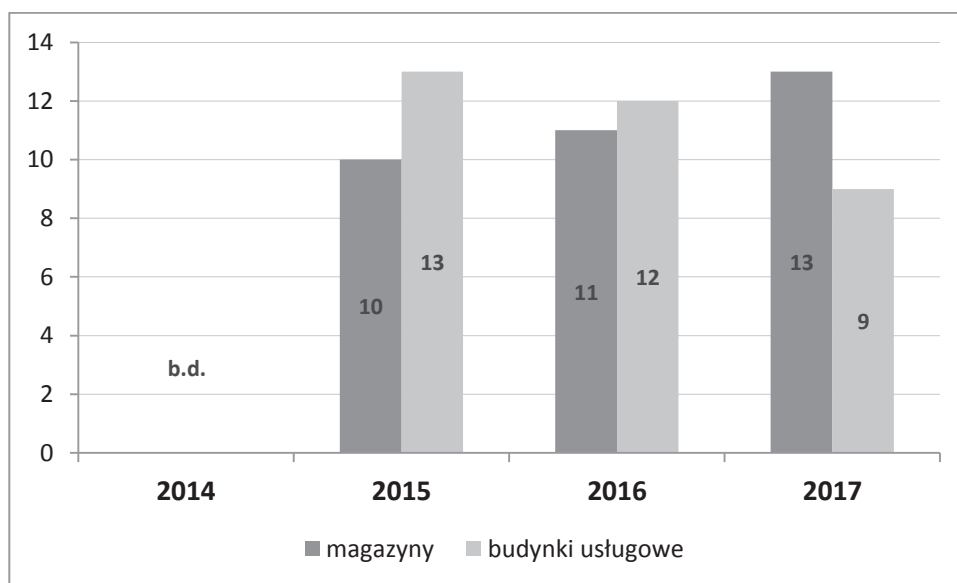
RYSUNEK 83. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

O łatwości zakładania nowych działalności gospodarczych, lub rozwijania istniejących przedsiębiorstw mogą świadczyć między innymi budowa nowych obiektów pełniących funkcje gospodarcze. W ostatnich latach Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury wydał po 34 pozwolenia na budowę nowych magazynów i budynków usługowych. W przypadku wymienionych rodzajów budynków zauważalna była odwrotna tendencja, co do liczby wydanych pozwoleń. Każdego roku wydawano coraz więcej pozwoleń na budowę magazynów i coraz mniej na wzniesienie budynków usługowych.

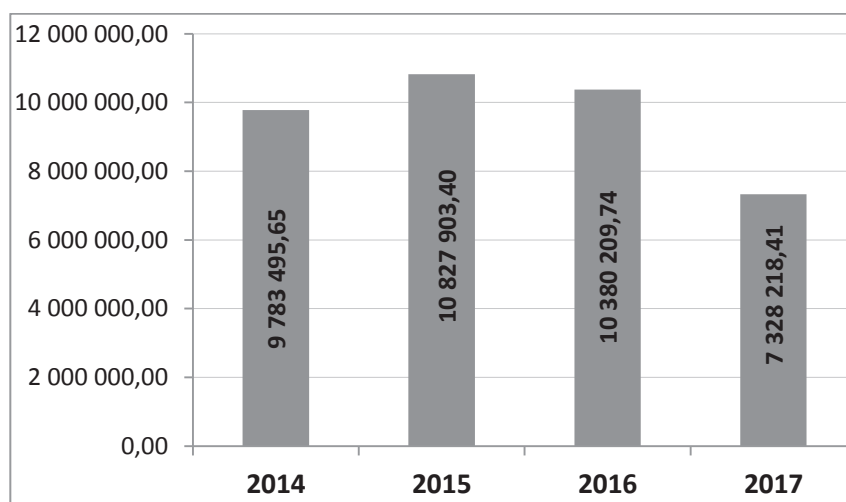
RYSUNEK 84. LICZBA WYDANYCH POZWOLEŃ NA BUDOWĘ MAGAZYNÓW I BUDYNKÓW USŁUGOWYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Architektury UM Kalisza

Instytucją udzielającą wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej jest m.in. Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu. Na przestrzeni lat 2014 – 2017 największą ilość środków finansowych na realizację wspomnianego wyżej celu Instytucja przeznaczyła w 2015 roku (10 827 903,40 zł). W 2017 roku na aktywizację zawodową w Kaliszu wydatkowano 7 328 218,41 zł. Środkami Funduszu Pracy finansowane są: zasiłki, dodatki aktywizacyjne, aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu (m.in. roboty publiczne, prace interwencyjne, staże, szkolenie bezrobotnych, dotacje na działalność gospodarczą, doposażenie stanowisk pracy i zatrudnienie na nowych miejscach pracy) oraz pozostałe wydatki zobowiązań i należności Funduszu Pracy.

RYSUNEK 85. WYDATKI POWIATOWEGO URZĘDU PRACY NA AKTYWIZACIE ZAWODOWĄ - ŚRODKI FUNDUSZU PRACY (W ZŁ)

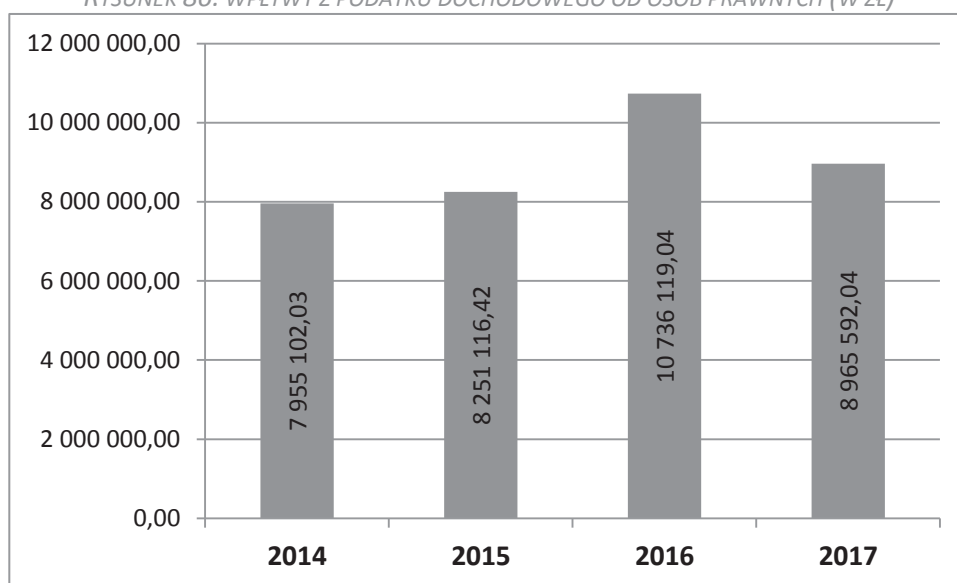

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

Liczba przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta Kalisza oraz tempo ich rozwoju ma bezpośrednie przełożenie na wartość wpływów budżetu miasta z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych. Na przestrzeni lat 2014 – 2017 wartość wpływów budżetowych Miasta Kalisza z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych zwiększyła się o 1 010 490,01 zł. Nie można jednak mówić o pozytywnej tendencji wzrostowej w tym zakresie z uwagi na dość znaczny spadek wartości wpływów w roku 2017 w stosunku do roku 2016. Jeśli spadek ten będzie początkiem negatywnego trendu, oznaczać to będzie spowolnienie tempa rozwoju gospodarczego w obrębie miasta Kalisza.

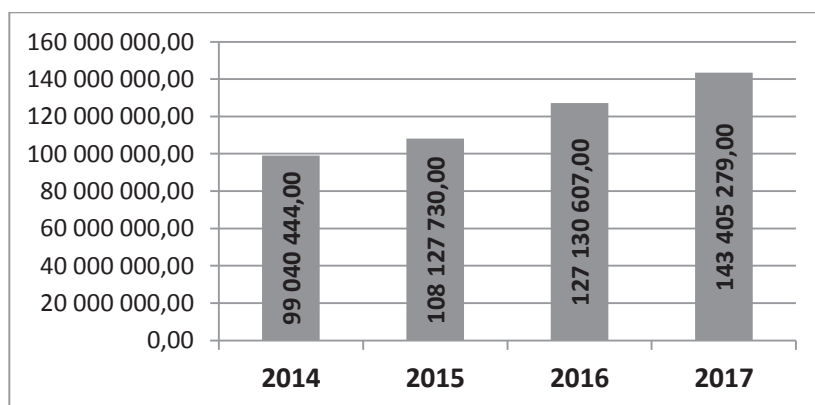
RYSUNEK 86. WPŁYWY Z PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB PRAWNYCH (W ZŁ)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Budżetu i Analiz UM Kalisza

Pozytywny trend wzrostowy dostrzegalny jest jednak w odniesieniu do wpływów budżetowych miasta z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych. Na przestrzeni lat 2014 – 2017 odnotowano wzrost wpływów budżetu miasta Kalisz z tego tytułu o 44,80% (wzrost o 44 364 835,00 zł).

RYSUNEK 87. WPŁYWY Z PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB FIZYCZNYCH (W ZŁ)

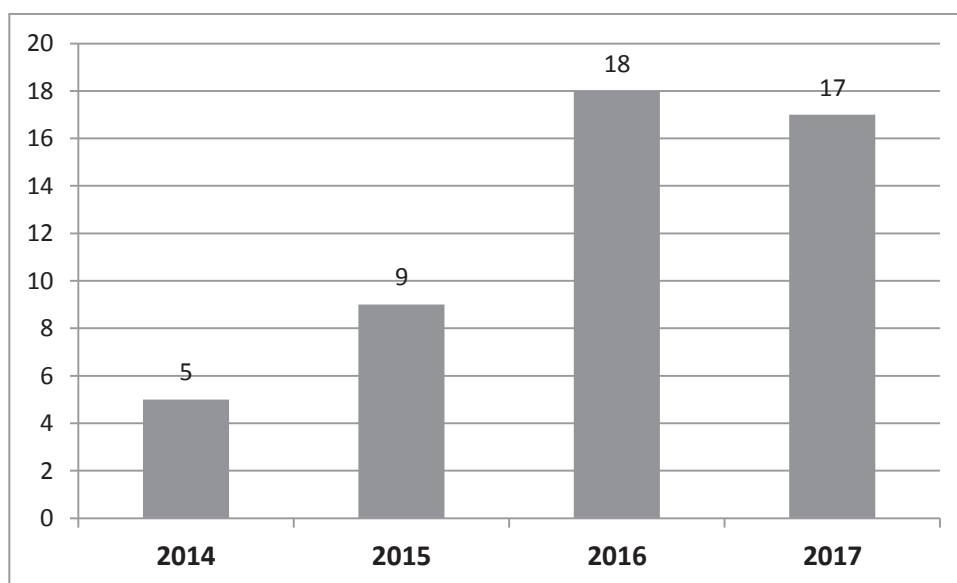

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Budżetu i Analiz UM Kalisza

W zasobie miasta Kalisza na koniec 2017 roku znajdowało się 475 lokali użytkowych. Liczba lokali pozostających w dyspozycji Miasta wzrosła na przestrzeni lat 2014 – 2017 o 19,65%. Spośród wszystkich najemców wynajmujących lokale od Miasta Kalisz 19,58% korzystało w 2017 roku z ulgi z tytułu spadku obrotów. Liczba najemców korzystających z tej ulgi wzrosła na przestrzeni lat 2014 – 2017 o 36,76%, co jest zjawiskiem niekorzystnym, świadczącym o coraz większym gronie podmiotów dotkniętych problemami finansowymi.

Pozytywnym zjawiskiem jest wzrostowa tendencja w zakresie liczby najemców lokali użytkowych Miasta Kalisza korzystających z ulgi start-up.

RYSUNEK 88. LICZBA NAJEMCÓW LOKALI UŻYTKOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z ULGI START-UP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych w Kaliszu

Przedsiębiorcy prowadzący swoją działalność na terenie Miasta Kalisza mogą skorzystać z wsparcia oferowanego przez Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości.

Jedną z form pomocy są pożyczki udzielane przez Inkubator. W 2014 roku udzielonych zostało 25 tego typu pożyczek na łączną kwotę 3 423 660,00 zł. W 2015 roku wsparcie w formie zwrotnego finansowania na łączną kwotę 6 335 998,00 zł otrzymało 34 przedsiębiorców. W 2016 roku nie udzielono żadnej pożyczki, natomiast w roku 2017 przyznano jedną pożyczkę na kwotę 200 000,00 zł. Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości udziela także wsparcia w formie usług doradczych. Na przestrzeni lat 2013 – 2016 zrealizowanych zostało 235 tego typu usług.

W 2017 roku Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości zrealizował projekt pn. „Subregion kaliski inwestuje w kadry!”, w ramach którego wsparcie w postaci refundacji kosztów usług rozwojowych otrzymało 58 firm (łączna kwota wsparcia wyniosła 880 450,74 zł).

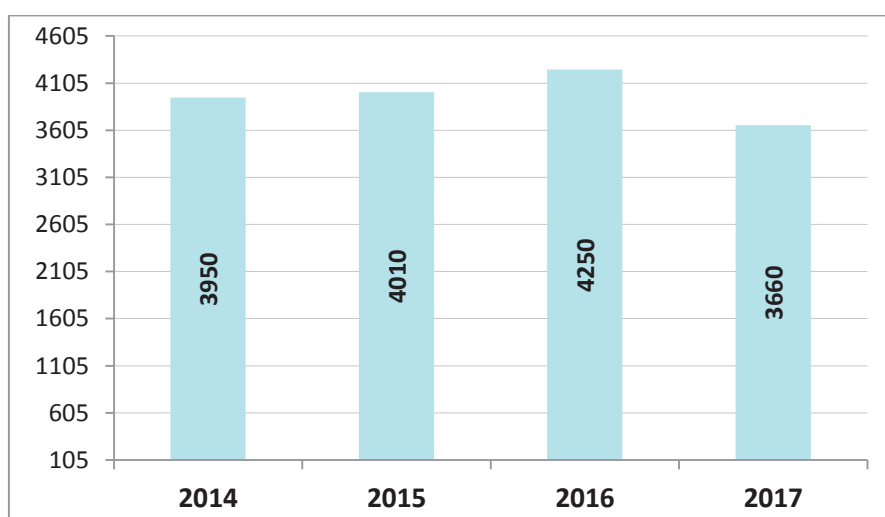
CEL 4.3. WZMACNIANIE DOSTĘPNOŚCI NARZĘDZI UŁATWIAJĄCYCH KOOPERACJĘ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

Jednym z rozwiązań, które ułatwiają kooperację podmiotów gospodarczych jest zrzeszanie się firm w klastry. Klaster to geograficzne skupisko wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji w poszczególnych dziedzinach, konkurujących między sobą, ale także współpracujących.

Rolą klastra jest kształtowanie sytuacji gospodarczo-społecznej regionu w którym działa. Przedsiębiorstwom pozwala sprostać narastającej konkurencji oraz umożliwia podjęcie inwestycji kilku podmiotów, obniżając koszty przedsięwzięcia i jego ryzyka.

W Kaliszu w 2009 roku został powołany Klaster Spożywczy Południowej Wielkopolski. Założycielami tej inicjatywy było 17 przedsiębiorstw sektora rolno – spożywczego z południowej Wielkopolski. Celem jest kreowanie wspólnych działań na rzecz podnoszenia konkurencyjności kaliskich firm branży spożywczej, wdrażanie nowych produktów, innowacyjnych technologii i rozwiązań. Zasięg terytorialny sieci obejmuje powiaty południowej Wielkopolski ze szczególnym znaczeniem Kalisza. Liczba podmiotów w Klastrze wynosi aktualnie 21 przedsiębiorstw i zakładów. Całkowita liczba osób zatrudnionych w Klastrze Spożywczym Południowej Wielkopolski oraz w przedsiębiorstwach zrzeszonych w Klastrze w 2017 wyniosła 3 660. Wspomniana liczba pracowników uległa zmniejszeniu w stosunku do roku 2016 o 13,88%.

RYSUNEK 89. LICZBA ZATRUDNIONYCH PRACOWNIKÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH ZRZESZONYCH W RAMACH INICJATYW KLASTROWYCH: KLASTER SPOŻYWCZY POŁUDNIOWEJ WIELKOPOLSKI ORAZ FIRMY ZRZESZONE W KLASTRZE (Os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Klastra Spożywczego Południowej Wielkopolski

CEL 4.4. WSPIERANIE KOOPERACJI BIZNESU Z NAUKĄ

Analizując dane statystyczne w zakresie wskaźników obrazujących poziom osiągnięcia celu w obszarze wspierania kooperacji biznesu z nauką, dostarczone przez Wydział Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Kalisza, stwierdzić można, że w latach 2014 – 2016 nie podejmowano inicjatyw służących osiągnięciu nakreślonego celu. W wyniku przeprowadzonej analizy potrzeb biznesu oraz

zdiagnozowanej konieczności dostosowania systemu edukacji do potrzeb rynku pracy poprzez wsparcie kierunków kształcenia w branżach o największym potencjale rozwojowym i/lub branżach strategicznych dla Wielkopolski oraz zawodach deficytowych zgodnie z "Barometrem zawodów 2016", w 2017 roku Miasto Kalisz oraz Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Kaliszu przystąpiło do realizacji projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

„Kalisz – przestrzeń dla profesjonalistów. Kwalifikacje i doświadczenie inwestycją w przyszłość młodzieży z Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej”:

Celem projektu jest dostosowanie oferty kształcenia zawodowego 6 kaliskich placówek edukacji zawodowej do potrzeb rynku pracy do 30.09.2019 r., a celem szczegółowym jest dostosowanie kwalifikacji i kompetencji zawodowych 269 Uczniów/Uczennic do potrzeb rynku pracy.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje wsparcie rozwoju zawodowego uczniów poprzez: staże i praktyki zawodowe, doradztwo zawodowe, obóz naukowy, wsparcie w zakresie zdobywania dodatkowych uprawnień zwiększających szanse uczniów na rynku pracy, dodatkowe zajęcia specjalistyczne realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół, kursy przygotowawcze na studia we współpracy ze szkołami wyższymi.

Natomiast w zakresie wsparcia nauczycieli obejmuje: staże, szkolenia, doradztwo zawodowe, budowanie i moderowanie sieci współpracy, studia podyplomowe. Ponadto wsparcie infrastrukturalne placówek, w zakresie wyposażenia w dodatkowy sprzęt podnoszący jakość kształcenia zawodowego.

Projekt adresowany jest do 120 uczennic i 154 uczniów kaliskich szkół zawodowych, 23 nauczycielek, 30 nauczycieli, 2 instruktorek i 2 instruktorów praktycznej nauki zawodu, kształcących się i uczących na kierunkach o największym potencjale rozwojowym, strategicznym dla województwa wielkopolskiego.

Źródło dofinansowania: WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014–2020, Oś Priorytetowa 8 Edukacja, Działanie 8.3 Wzmocnienie oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy, Poddziałanie 8.3.5 Kształcenie zawodowe młodzieży i dorosłych w ramach ZIT dla rozwoju AKO.

Kwota wkładu własnego:	139 537,15 PLN
Kwota dofinansowania:	1 255 833,83 PLN
Całkowity koszt projektu:	1 395 370,98 PLN
Organ realizujący projekt:	Miasto Kalisz
Okres realizacji projektu:	01.04.2017 do 30.09.2019

„Kalisz – przestrzeń dla profesjonalistów. Rozwój kwalifikacji zawodowych dorosłych mieszkańców Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej”

Celem projektu jest podniesienie kompetencji/kwalifikacji 152 mieszkańców Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (150 mężczyzn i 2 kobiety).

Zakres rzeczowy projektu obejmuje zwiększenie adaptacyjności 152 mieszkańców AKO na rynku pracy oraz przygotowanie 152 mieszkańców do trafnego wyboru dalszego kształcenia, a także

zmodernizowanie oferty kształcenia poprzez włączenie utworzonych w Poddziałaniu 9.3.5 pracowni w sieć kształcenia ustawicznego. W ramach projektu przewidziano wsparcie dla Uczestników w postaci: doradztwa edukacyjno-zawodowego, kursu spawania metodą MAG (135) i TIG (141) z uprawnieniami spawalniczymi, kursu z zakresu instalacji elektrycznych z uprawnieniami na świadectwo kwalifikacji grupa 1 „Eksploatacja”, kursu programowania sterowników PLC z uprawnieniami na świadectwo kwalifikacji grupa 1 „Eksploatacja”, kursu operatora obrabiarki CNC. Źródło dofinansowania: WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014–2020, Oś Priorytetowa 8 Edukacja, Działanie 8.3 Wzmocnienie oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy, Poddziałanie 8.3.5 Kształcenie zawodowe młodzieży i dorosłych w ramach ZIT dla rozwoju AKO.

Kwota wkładu własnego:	66 100,00 PLN
Kwota dofinansowania:	588 475,00 PLN
Całkowity koszt projektu:	654 575,00 PLN
Okres realizacji projektu:	01.04.2018 do 31.03.2020

W tym samym roku Miasto Kalisz projektami współfinansowanymi ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego objęło 18 kierunków kształcenia. W projektach realizowanych przez Miasto Kalisz współfinansowanych ze środków EFS wzięło udział łącznie 331 osób (274 uczniów i 57 nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu). Równolegle w 2017 roku swój projekt realizowało także Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Kaliszu, w którym udział wzięło łącznie 156 osób.

CEL 4.5. WZMACNIANIE DZIAŁALNOŚCI BADAWCZO-ROZWOJOWEJ

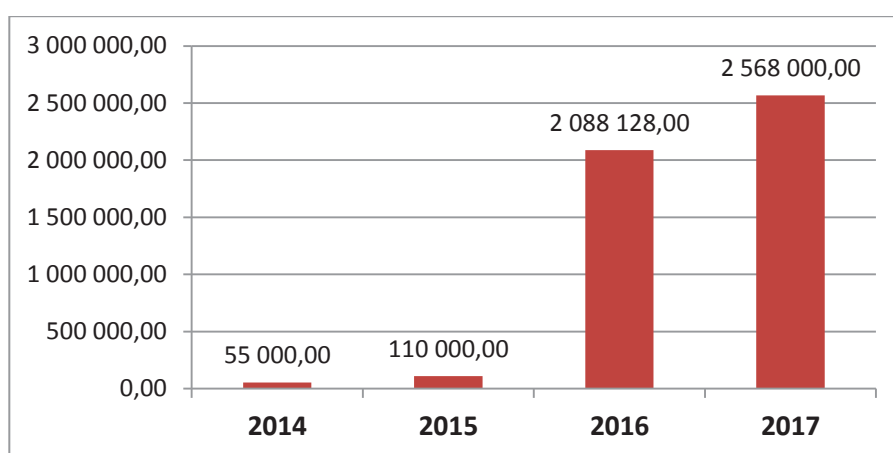
W ramach analizy statystycznej poziomu realizacji celu 4.3 „Wzmacnianie dostępności narzędzi ułatwiających kooperację podmiotów gospodarczych” wspomniano o działalności Klastra Spożywczego Południowej Wielkopolski. Klaster oraz firmy w nim zrzeszone na przestrzeni lat 2014 – 2017 zrealizowały następujące projekty z zakresu realizacji prac badawczo-rozwojowych:

- Rozwój produktów bezglutenowych na bazie przemiału zbóż w bezglutenowym Młynie Niedźwiady;
- Unikatowy system opakowań biodegradowalnych z naturalnym aktywnym wydłużaniem terminu przydatności produktów do spożycia;
- Wysoko wydajny agregat do obierania cebuli;
- Koncepcja innowacyjnego rozwiązania dla efektywnego zarządzania identyfikowalnością w przedsiębiorstwach branży spożywczej;
- Walidacja poprzez prototypowanie koncepcji innowacyjnego rozwiązania dla efektywnego zarządzania identyfikowalnością w przedsiębiorstwach branży spożywczej;
- Zastosowanie innowacyjnej naturalnej żywności funkcjonalnej w profilaktyce prozdrowotnej i dietetyce klinicznej;
- Opracowanie koncepcji oraz określenie zasadności wdrożenia grupowych zakupów produktów i usług przez Klaster Spożywczy Południowej Wielkopolski;

- Opracowanie i wdrożenie wielofunkcyjnego i wielkogabarytowego urządzenia do sterylizacji produktów spożywczych z ergonomicznym załadunkiem i rozładunkiem;
- Opracowanie i wdrożenie uniwersalnego aparatu próżniowego z funkcją odzysku aromatu;
- Uniwersalna wyparka do kam karmelarskich cukrowych i bezcukrowych.

Łączna wartość wydatków na realizację projektów z zakresu B+R przez Klaster Spożywczy Południowej Wielkopolski oraz firmy w nim zrzeszone w latach 2014 – 2017 wyniosła 4 821 128,00 zł.

RYSUNEK 90. WARTOŚĆ FINANSOWA PROJEKTÓW B+R (KLASTER SPOŻYWCZY POŁUDNIOWEJ WIELKOPOLSKI ORAZ FIRMY ZRZESZONE W KLASTRZE) (W ZŁ)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Klastra Spożywczego Południowej Wielkopolski

CEL 4.6. STYMULOWANIE ROZWOJU SEKTORÓW INNOWACYJNYCH W REGIONIE

Przeprowadzona analiza potrzeb gospodarki Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej oraz koncentracja na jej obszarze przedsiębiorstw należących do branż o największym potencjale rozwojowym lub branż strategicznych dla danego regionu zainicjowała realizację projektów w zakresie poprawy jakości kształcenia zawodowego i ustawicznego. Centrum rozwoju gospodarczego AKO stanowią Miasto Kalisz i Ostrów Wlkp, które są głównymi ośrodkami pł-wsch zespołu wyższego uprzemysłowienia województwa, specjalizującego się w produkcji maszyn i silników lotniczych, automatyce, informatyce, przemyśle elektromaszynowym, samochodowym, kolejowym ciężkim, włókienniczym, odzieżowym oraz spożywczym. Jednym z instrumentów, które służą poprawie atrakcyjności inwestycyjnej AKO jest wsparcie wiodących sektorów gospodarki: przemysłu lotniczego, automatyki i przemysłu spożywczego stanowiących podstawę inteligentnej specjalizacji AKO.

W latach 2016 – 2017 Miasto Kalisz realizowało dwa projekty ukierunkowane na stymulowanie rozwoju sektorów innowacyjnych:

- „Kalisz – przestrzeń dla profesjonalistów. Nowoczesne pracownie kluczem do sukcesu Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej” – projekt współfinansowany ze środków Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 – 2020 w ramach działania 9.3.5 – całkowita wartość projektu: 13 410 013,90 zł;

- „Czas zawodowców BIS – zawodowa Wielkopolska” - całkowita wartość projektu: 677 628,38 zł.

„Kalisz – przestrzeń dla profesjonalistów. Nowoczesne pracownie kluczem do sukcesu Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej”

Celem projektu jest poprawa jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego i ustawicznego w Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej oraz jego dostosowanie do potrzeb rynku pracy poprzez doposażenie istniejących oraz utworzenie nowych wysokospecjalistycznych pracowni w szkołach i placówkach w Kaliszu.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje zadania inwestycyjne w infrastrukturę 5 szkół i placówek oświaty prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne w Kaliszu, obejmujące rozbudowę, przebudowę, modernizację oraz adaptację pomieszczeń wraz z zakupem wysokospecjalistycznego, nowoczesnego sprzętu i wyposażenia. Projektem objęte są następujące kaliskie szkoły i placówki: Zespół Szkół Ekonomicznych, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2, Zespół Szkół Gastronomiczno – Hotelarskich, Zespół Szkół Techniczno – Elektronicznych, Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego.

Źródło dofinansowania: WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014 – 2020, Działanie 9.3 „Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej”, Poddziałanie 9.3.5 „Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej w ramach ZIT dla rozwoju AKO”.

Kwota wkładu własnego:	4 170 853,88 PLN
Kwota dofinansowania:	9 239 160,02 PLN
Całkowity koszt projektu:	13 410 013,90 PLN
Organ realizujący projekt:	Miasto Kalisz
Okres realizacji projektu:	28.04.2017 do 31.05.2019

„Czas zawodowców BIS – zawodowa Wielkopolska”

Projekt realizowany jest przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz Politechnikę Poznańską we współpracy z samorządami, w tym Miastem Kalisz oraz pracodawcami i szkołami kształcącymi zawodowo.

Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości kształcenia zawodowego, poprzez zwiększenie dostępu do staży/praktyk dla 8000 uczniów i do zajęć specjalistycznych dla 10000 uczniów oraz poprawa przygotowania szkół do kształcenia zgodnego z potrzebami rynku pracy m.in.: poprzez doposażenie 46 szkół i 4 placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz podniesienie kwalifikacji co najmniej 261 nauczycieli i kompetencji co najmniej 6000 uczniów na terenie województwa wielkopolskiego do końca 2022 r.

Wartość projektu wynosi 63 500 000,00 zł, w tym kwota dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego – 53 975 000,00 zł, środki z budżetu państwa – 3 175 000,00 zł, pozostałą kwotę tj. 6 350 000,00 zł stanowią środki z budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym Miasta Kalisza.

W ramach projektu zaplanowano m.in. doposażenie 46 szkół prowadzących kształcenie zawodowe i 4 placówek kształcenia zawodowego (CKZiU) realizujących zadania zbieżne z zadaniami centrum kształcenia zawodowego, praktycznego i ustawicznego, w sprzęt i pomoce dydaktyczne do pracowni kształcenia zawodowego.

W Kaliszu uruchomione zostało laboratorium MULTIDYSCYPLINA, w zawodach: technik informatyk, technik teleinformatyk, technik mechanik, technik mechatronik, technik elektryk oraz technik elektroniki. Wsparcie w ww. zawodach wynika z potrzeb gospodarki Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej, z koncentracji przedsiębiorstw należących do branż strategicznych określonych w Regionalnej Strategii Innowacji. W Kaliszu utworzone zostanie jedyne tego typu laboratorium w Południowej Wielkopolsce, z którego korzystać będą mogli m.in. uczniowie szkół zawodowych z terenu Aglomeracji. Udział w przedsięwzięciu będzie elementem spajającym działania podejmowane w kierunku wzmocnienia kształcenia zawodowego w Kaliszu oraz w całej Wielkopolsce. W laboratoriach wyposażonych w nowoczesny sprzęt uczniowie będą zdobywać dodatkowe, praktyczne umiejętności w zawodach, w których się kształcą. Jest to uzupełnienie oferty staży i praktyk u pracodawców. Ideą przedsięwzięcia jest trwała odbudowa systemu kształcenia zawodowego w Wielkopolsce oraz rozszerzanie i umacnianie relacji pomiędzy szkołami a pracodawcami, m.in. poprzez włączanie pracodawców w proces doradzania uczniom w wyborze kierunków rozwoju zawodowego, dopasowanie ofert staży do umiejętności i kompetencji uczniów przy wykorzystaniu Systemu Zawodowcy czy wsparcie szkół i pracodawców w procesie komunikacji z lokalnymi instytucjami rynku pracy.

CEL 4.7. PROMOCJA GOSPODARCZA

Zgodnie z danymi Wydziału Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Kalisza, w latach 2014 – 2015 Miasto Kalisz nie wydatkowało żadnych środków finansowych na promocję gospodarczą. W roku 2016 wartość wydatków z budżetu miasta Kalisza na promocję gospodarczą wyniosła 255 655,00 zł, natomiast w roku 2017 – 389 057,90 zł.

Wykaz działań podjętych przez Wydział Rozwoju Miasta – Biuro Obsługi Inwestora w zakresie promocji gospodarczej miasta Kalisza w latach 2016 – 2017:

1. Produkcja spotów wideo reklamujących potencjał gospodarczy Kalisza jako przestrzeni dla profesjonalistów – 2017 r. Emisja w mediach społecznościowych miasta Kalisza (Budżet – 75.645,00zł),
2. Organizacja Kaliskiego Forum Biznesu wspólnie z Fundacją Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości:
  - I Kaliskie Forum Biznesu – 2016 r., budżet: 21.500 zł
  - II Kaliskie Forum Biznesu – 2017 r. budżet: 27.000 zł
3. Realizacja działań komunikacyjnych wspierających rozwój kształcenia zawodowego i promocję potencjału gospodarczego miasta we współpracy z Wielkopolskim Klastrem Lotniczym. W ramach tych działań zrealizowane zostały następujące zadania:
  - budowa, rozbudowa i prowadzenie serwisu internetowego www.profesjonalisci.kalisz.pl zbudowanego w 2017 r., który prezentuje oferty pracy i oferty kształcenia zawodowego,
  - promocja gospodarcza Kalisza na targach Aeromixer Wrocław, International Airshow w Farnborough (Wielka Brytania), Targi Electrify Europe w Wiedniu, Międzynarodowy Salon Przemysłu Obronnego Kielce,
  - organizacja II Forum Technologicznego Branży Lotniczej,

- promocja na lokalnych portalach internetowych
- Budżet 2017 r. – 46.000 zł
4. Bieżące prowadzenie i wykorzystywanie narzędzi i kanałów promocyjnych:
    - prowadzenie fanpage „Kalisz – przestrzeń dla profesjonalistów” na FB i YouTube,
    - wykorzystanie spotów promocyjnych w kanałach internetowych,
    - prowadzenie strony www.profesjonalisci.kalisz.pl
  5. Koordynacja opracowania „Strategii komunikacji marki miasta Kalisza”. Działanie zrealizowane w latach 2016 – 2017. (Budżet 107.010,00 zł).

Wykaz działań podjętych przez Wydział Rozwoju Miasta – Biuro Obsługi Inwestora w zakresie obsługi inwestorów i współpracy ze środowiskiem biznesowym:

1. Obsługa ponad 100 zapytań (średnio 30 w skali roku) o tereny inwestycyjne w Kaliszu.
2. Pozyskiwanie i dostosowanie terenów inwestycyjnych:
  - rozmowy z właścicielami terenów inwestycyjnych w obszarze 4U/P Strefy Gospodarczej Dobrzec – Zachód o pow. 16.30 ha w celu jej podziału na mniejsze tereny,
  - negocjacje i porozumienie z Castorama Polska w celu uregulowania statusu ul. Tylnej prowadzącej do obszaru 2PU i 1UC Strefy Gospodarczej Dobrzec – Zachód,
  - wnioskowanie o rozbudowę infrastruktury drogowej dla terenów inwestycyjnych, co w efekcie zaowocowało budową ul. Inwestorskiej, rozbudową ul. Zachodniej i Noskowskiej, opracowaniem projektu dla ul. Piwonickiej,
  - wnioskowanie o objęcie kolejnych obszarów miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – w rejonie ul. Tylnej, Zachodniej i Metalowców.
3. Współpraca z podmiotami zewnętrznymi w zakresie obsługi inwestorów:
  - Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, a wcześniej Wałbrzyska SSE,
  - Wielkopolskie Centrum Obsługi Inwestora
  - Polska Agencja Inwestycji i Handlu.
4. Prowadzenie spraw związanych z działalnością Kaliskiej Rady Biznesu przy Prezydencie Miasta Kalisza.
5. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu:
  - Regionalna Izba Gospodarcza
  - Klaster Spożywczy Południowej Wielkopolski
  - Wielkopolski Klaster Lotniczy
  - Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości
  - Izba Rzemieślnicza w Kaliszu
  - Zrzeszenie Handlu i Usług Południowej Wielkopolski.

CEL 5.1. WDRAŻANIE ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH

W początkowym okresie realizacji Strategii dopiero rozpoczynano proces planowania funkcjonowania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na terenie Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. W związku z powyższym w latach 2014-2016 nie realizowano jeszcze przedsięwzięć finansowanych z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego w ramach ZIT AKO. Do 2017 roku rozstrzygnięto już kilka konkursów, w efekcie czego w ostatnim roku badanego przedziału czasowego podpisano łącznie 41 umów o dofinansowaniu przedsięwzięć w ramach ZIT AKO, w tym 7 umów podpisało Miasto Kalisz. Łączny całkowity koszt projektów współfinansowanych ze środków Strategii ZIT dla rozwoju AKO, dla których umowy podpisane zostały w 2017 roku, wyniósł 236 001 586,70 zł (w tym wartość projektów Miasta Kalisz: 78 370 294,15 zł). Łączna wartość przyznanego dofinansowania dla wspomnianych projektów wyniosła 176 038 961,00 zł (w tym dla Miasta Kalisz: 59 656 579,85 zł).

Poniżej zaprezentowano wykaz projektów dla których Miastu Kalisz w 2017 roku przyznano dofinansowanie w ramach środków Strategii ZIT dla rozwoju AKO:

1. *Rozwój systemu komunikacji publicznej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej wraz z modernizacją oświetlenia ulicznego - Miasto Kalisz*”.
  - 1) Źródło dofinansowania: WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020, Działanie 3.3. Wspieranie strategii niskoemisyjnych w tym mobilność miejska, Poddziałanie 3.3.4. Wspieranie strategii niskoemisyjnych w tym mobilność miejska w ramach ZIT dla rozwoju AKO.
  - 2) Koszt całkowity projektu: 40 683 067,69 zł.
  - 3) Dotacja bezzwrotna: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: 30.998.458,05 zł.
  - 4) Projekt partnerski - Liderem projektu jest Miasto Kalisz, a współrealizatorem OUiD Sp. z o.o.
  - 5) Planowane zakończenie projektu: 29.11.2019 r.
  - 6) Zakres rzeczowy projektu obejmuje realizację następujących głównych grup zadań:
    - a) Zakup 11 autobusów niskoemisyjnych - pojazdów hybrydowych - zadanie zakończone.
    - b) Rozbudowa infrastruktury transportu publicznego miasta - budowa węzła przesiadkowego zlokalizowanego w obszarze kaliskich dworców: kolejowego i autobusowego oraz wyposażenie ważnych w skali miasta przystanków autobusowych w tablicę dynamicznej informacji pasażerskiej i biletomat zewnętrzny (zadanie wdrażane na podstawie PFU).
    - c) Rozbudowa miejskiego systemu ITS o nową sygnalizacją świetlną (skrzyżowanie ulic Staszica i Górnośląskiej).
    - d) Modernizacja oświetlenia ulicznego zwiększająca jego energooszczędność w obrębie 2 osiedli Kalisza - Winiary i Rypinek.

- e) Kampania informacyjno-promocyjna - pakiet miękkich działań mających przybliżyć mieszkańcom tematykę idei zrównoważonego transportu.

2. *„Kompleksowa termomodernizacja budynków żłobków i przedszkoli publicznych Miasta Kalisza”.*

- 1) Źródło dofinansowania: WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020, Działanie 3.2 „Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym”, Poddziałanie 3.2.4 „Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym w ramach ZIT dla rozwoju AKO”.
- 2) Koszt całkowity projektu: 8 212 049,25 zł
- 3) Dotacja bezzwrotna: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: 6 594 995,38 zł.
- 4) Zakres rzeczowy projektu obejmuje kompleksową, głęboką modernizację energetyczną 9 budynków użyteczności publicznej (tj.: Żłobków Nr: 2, 3 i 4, Przedszkoli Publicznych Nr 1, 9, 18, 20, 27, 30).
- 5) Planowane zakończenie projektu: 31.12.2018r.

3. *„Regionalna Zintegrowana Infrastruktura Informacji Przestrzennej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej”.*

- 1) Źródło dofinansowania: WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020, Działanie 2.1. Rozwój elektronicznych usług publicznych, Poddziałanie 2.1.3. Rozwój elektronicznych usług publicznych w ramach ZIT i OSI.
- 2) Koszt całkowity projektu: 8 934 864,60 zł.
- 3) Dotacja bezzwrotna: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: 7 461 505,41 zł.
- 4) Projekt partnerski Strategii ZIT dla rozwoju AKO - Liderem projektu jest Miasto Kalisz, a partnerami 22 jednostki samorządu terytorialnego obszaru Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.
- 5) Planowane zakończenie projektu: 31.08.2020 r.
- 6) Zakres rzeczowy projektu obejmuje realizację następujących głównych grup zadań:
  - a) Utworzenie serwerowni dla Regionalnej Zintegrowanej Infrastruktury Informacji Przestrzennej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (zwanej dalej RZIIP AKO) - adaptacja pomieszczenia budynku Villa Calisia w Kaliszu na potrzeby utworzenia i funkcjonowania serwerowni.
  - b) Zaprojektowanie, dostawa i wdrożenie technologii GIS dla RZIIP AKO. Zgodnie z założeniami projekt realizowany jest według ogólnej koncepcji, którą można charakteryzować jako „zaprojektuj i wykonaj”. Wyłoniony w procedurze przetargowej wykonawca zadania zobowiązany będzie do zaprojektowania, dostawy i wdrożenia technologii GIS dla RZIIP AKO. W zakresie

rzeczowym zadania wyróżnia się realizację następujących prac:

- 1) zakup i montaż serwera centralnego wraz z niezbędnym wyposażeniem,
- 2) zakup i montaż serwerów wraz z zasilaczami awaryjnymi UPS dla wszystkich JST biorących udział w realizacji projektu,
- 3) zaprojektowanie, wykonanie i wdrożenie serwera danych przestrzennych GIS,
- 4) zaprojektowanie, wykonanie i wdrożenie bazy danych GIS,
- 5) zaprojektowanie, wykonanie i wdrożenie systemu zasilającego RZIIP AKO,
- 6) zaprojektowanie, wykonanie i wdrożenie warstw GIS - 12 grup tematycznych (portali) - w tym ortofotomapa terenu AKO, zdjęcia ukośne i mapy akustyczne dla Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego, ewidencja dróg i obiektów mostowych,
- 7) zakupy sprzętowe: stacje robocze komputerowe wraz z drukarkami - sprzęt przeznaczony do obsługi systemu - 23 zestawy (po jednym zestawie dla każdej JST uczestniczącej w projekcie),
- 8) zakup sprzętu informatycznego oraz geoinformatycznego do aktualizacji i sprawdzania poprawności działania systemu,
- 9) cykl szkoleń z obsługi RZIIP AKO (kierowanych w zależności od zakresu: do administratorów / koordynatorów / użytkowników systemu).

- c) Nadzory techniczne - nadzory nad prawidłowym wykonaniem map akustycznych i ewidencji dróg gminnych i powiatowych oraz drogowych obiektów inżynierskich.
- d) Działania informacyjno-promocyjne - w ramach realizacji planu promocji projektu wydany zostanie m.in. specjalny folder – bezpłatny przewodnik po RZIIP AKO, zorganizowana zostanie konferencja inauguracyjna oraz opublikowane zostaną artykuły informacyjne w prasie lokalnej i regionalnej.
- e) Koszty osobowe obsługi systemu/projektu.

4. „Adaptacja pomieszczeń zabytkowego budynku ratusza miejskiego na ekspozycję poświęconą dziedzictwu historyczno-kulturowemu Kalisza i regionu”.

- 1) Źródło dofinansowania: WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014 – 2020, Działanie 4.4 – „Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego”, Poddziałanie 4.4.4 „Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego w ramach ZIT dla rozwoju AKO”.
- 2) Koszt całkowity projektu: 5 879 500,59 zł.
- 3) Dotacja bezzwrotna: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: 3 418 125,15 zł.
- 4) Planowane zakończenie projektu: 31.12.2019 r.
- 5) Zakres rzeczowy projektu obejmuje adaptację pomieszczeń zabytkowego ratusza (wieży ratuszowej, piwnic oraz pokoju nr 18 (parter budynku) na cele

kulturalne oraz dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych. W projekcie wyodrębniono dwa główne zadania realizacyjne:

- a) Adaptacja pomieszczeń zabytkowego budynku ratusza miejskiego na cele - roboty budowlane, zakup stałego wyposażenia wraz z opracowaniem treści cyfrowych.
- b) Adaptacja pomieszczeń zabytkowego budynku ratusza miejskiego na cele kulturalne - dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych (dobudowa windy wraz z przebudową schodów zewnętrznych na wejściu do ratusza oraz montaż platformy - dźwigu).

5. *„Kalisz - przestrzeń dla profesjonalistów. Nowoczesne pracownie kluczem do sukcesu Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej”.*

- 1) Źródło dofinansowania: WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014 – 2020, Działanie 9.3 „Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej”, Poddziałanie 9.3.5 „Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej w ramach ZIT dla rozwoju AKO”.
- 2) Koszt całkowity projektu: 12 516 626,04 zł.
- 3) Dotacja bezzwrotna: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: 9 254 239,03 zł.
- 4) Planowane zakończenie projektu: 30.06. 2018 r. (zmiana 31.05.2019 r.)
- 5) Zakres rzeczowy projektu obejmuje doposażenie istniejących oraz utworzenie nowych wysokospecjalistycznych pracowni w 5 szkołach i placówkach kształcenia zawodowego i ustawicznego w Kaliszu (tj. w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2, Zespole Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich, Zespole Szkół Techniczno-Elektronicznych, Zespole Szkół Ekonomicznych oraz w Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego). Projekt zakłada realizację wyłącznie zadań inwestycyjnych polegających na rozbudowie, przebudowie, modernizacji oraz adaptacji na cele edukacyjne pomieszczeń poszczególnych budynków ww. szkół i placówek wraz z zakupem wysokospecjalistycznego, nowoczesnego sprzętu i wyposażenia. W zakresie rzeczowym projektu wyróżnia się następujące zadania częściowe:
  - a) Zespół Szkół Ekonomicznych - zakup, dostawa oraz montaż wysokospecjalistycznego, nowoczesnego wyposażenia dla 3 nowotworzonych pracowni, tj.: pracowni organizowania i prowadzenia sprzedaży, pracowni multimedialnej i pracowni ekonomiczno-rachunkowej.
  - b) Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 - prace modernizacyjne 4 pomieszczeń na poddaszu budynku oraz zakup, dostawa i montaż wysokospecjalistycznego, nowoczesnego wyposażenia dla 4 pracowni, tj. pracowni budowlanych nr 1 i 2 oraz pracowni dokumentacji technicznej nr 1 i 2.
  - c) Zespół Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich - prace modernizacyjne pomieszczeń warsztatów szkolnych budynku (kuchni i zaplecza kuchennego) i dwóch sal lekcyjnych oraz

- zakup, dostawa i montaż wysokospecjalistycznego, nowoczesnego sprzętu dla ww. warsztatów szkolnych, pracowni analizy żywności i pracowni komunikacji w języku obcym (zawodowym).
- d) Zespół Szkół Techniczno-Elektronicznych – rozbudowa parteru budynku o 4 pomieszczenia dydaktyczne (dobudowa pawilonu do istniejącego budynku szkoły) oraz zakup, dostawa i montaż wysokospecjalistycznego, nowoczesnego sprzętu dla nowoutworzonych 7 sal dydaktycznych (pracownia drukowania cyfrowego i poligraficznych procesów przygotowawczych, pracownia urządzeń techniki komputerowej i lokalnych sieci komputerowych, pracownia elektrotechniki i elektroniki, pracownia rysunku technicznego, pracownia projektowania i programowania urządzeń i systemów mechatronicznych, pracownia do nauczania języka obcego zawodowego, pracownia technologii).
- e) Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego – adaptacja i przebudowa pomieszczeń w budynkach CKUiP (1 i 2), wykonanie nowej bramy w elewacji frontowej budynku oraz zakup, dostawa i montaż wysokospecjalistycznego, nowoczesnego sprzętu dla nowoutworzonych oraz modernizowanych pracowni (pracownia szkoleniowa, pracownia programowania obrabiarek CNC, pracownia pomiarów, pracownia CAD/CAM, hala obrabiarek CNC, serwerownia, pracownia rysunku technicznego komputerowego, pracownia elektrotechniki i elektroniki, pracownia montażu i konserwacji maszyn i urządzeń elektrycznych, pracownia montażu i konserwacji instalacji elektrycznych, pracownia eksploatacji urządzeń i systemów mechatronicznych, pracownia montażu urządzeń i systemów mechatronicznych, pracownia diagnostyki pojazdów, sprężarkownia, pracownia spawalni, pracownia obróbki).

6. *„Kalisz – przestrzeń dla profesjonalistów. Kwalifikacje i doświadczenie inwestycją w przyszłość młodzieży z Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej”.*

- 1) Źródło dofinansowania: WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020 (STRATEGIA ZIT DLA ROZWOJU AKO).
- 2) Koszt całkowity projektu: 1 395 370,98 zł.
- 3) Dotacja bezzwrotna: Europejski Fundusz Społeczny: 1 255 833,83 zł.
- 4) Planowane zakończenie projektu: 30.09.2019 r.
- 5) Przedmiotem projektu są: staże i praktyki zawodowe, obóz naukowy, kursy przygotowujące na studia, doradztwo zawodowe, zajęcia dodatkowe dla uczniów, wsparcie uczniów w zakresie zdobywania dodatkowych uprawnień;

szkolenia doskonalące, studia podyplomowe i praktyki zawodowe dla nauczycieli, doposażenie szkolnych pracowni, tworzenie sieci współpracy. Placówkami kształcenia zawodowego uczestniczącymi w projekcie są: Zespół Szkół Samochodowych w Kaliszu, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Kaliszu, Zespół Szkół Ekonomicznych w Kaliszu, Zespół Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich w Kaliszu, Zespół Szkół Techniczno-Elektronicznych w Kaliszu, Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Kaliszu. W projekcie łącznie udział weźmie 274 uczniów i 57 nauczycieli, kształcących się i uczących na kierunkach o największym potencjale rozwojowym, strategicznym dla województwa wielkopolskiego.

7. Kalisz - przestrzeń dla profesjonalistów. Rozwój kwalifikacji zawodowych dorosłych mieszkańców Aglomeracji Kalisko - Ostrowskiej.

- 1) Źródło dofinansowania: WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020 (STRATEGIA ZIT DLA ROZWOJU AKO).
  - 2) Koszt całkowity projektu: 748 815,00 zł.
  - 3) Dotacja bezzwrotna: Europejski Fundusz Społeczny: 673 423,00 zł.
  - 4) Planowane zakończenie projektu: 31.03.2020 r.
  - 5) Cel projektu: podniesienie kompetencji/kwalifikacji 152 mieszkańców Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej (150 Mężczyzn i 2 Kobiety) do 31.03.2020 r.: zwiększenie adaptacyjności 150 M i 2 K mieszkańców AKO na rynku pracy, przygotowanie 150M i 2 K do trafnego wyboru dalszego kształcenia, zmodernizowanie oferty kształcenia poprzez włączenie utworzonych w Poddziałaniu 9.3.5 pracowni w sieć kształcenia ustawicznego.
- W projekcie łącznie udział weźmie: 156 Kobiet i Mężczyzn dorosłych z terenu Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej zgłaszająca z własnej inicjatywy potrzebę podniesienia kompetencji/kwalifikacji.

CEL 5.2. POPRAWA SYSTEMU TRANSPORTOWEGO AGLOMERACJI KALISKO-OSTROWSKIEJ

Umowy o dofinansowanie realizacji projektów w oparciu środki Strategii ZIT dla rozwoju AKO w obszarze rozwoju systemu transportu publicznego zostały zawarte w 2017. Podpisano wówczas 3 umowy, w tym jedną z Miastem Kalisz jako Beneficjentem i jedną jako Partnerem Projektu. W ramach tych projektów, których realizacje zaplanowano na lata 2017 -2018 zakupiono 11 szt. autobusów niskoemisyjnych (wszystkie dla Miasta Kalisz) oraz zamontowano 847 szt. urządzeń z zakresu telematyki usprawniających system transportu publicznego (wszystkie dla Miasta Kalisz).

Wykaz podpisanych umów w 2017 roku:

- Rozwój systemu komunikacji publicznej Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej wraz z modernizacją oświetlenia ulicznego – miasto Kalisz – kwota całkowita: 40 683 067,69 zł; kwota dofinansowania: 30 998 458,05 zł;
- Unowocześnienie transportu miejskiego Ostrowa Wielkopolskiego wraz z innymi działaniami niskoemisyjnymi na terenie Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej – Gmina Miasto Ostrów Wielkopolski - kwota całkowita: 42 567 954,14 zł; kwota dofinansowania: 31 758 931,08 zł;

- Aglomeracja Kalisko – Ostrowska przyjazna rowerzystom – Budowa ścieżek rowerowych - kwota całkowita: 11 739 905,31 zł; kwota dofinansowania: 9 770 534,36 zł w tym Miasto Kalisz: kwota całkowita 416.402,58 zł, kwota dofinansowania 353 942,19 zł

CEL 5.3. WSPIERANIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO AGLOMERACJI KALISKO-OSTROWSKIEJ

Celowi trudno było przypisać mierniki, dla których możliwe byłoby pozyskanie danych liczbowych obrazujących stopień jego realizacji.

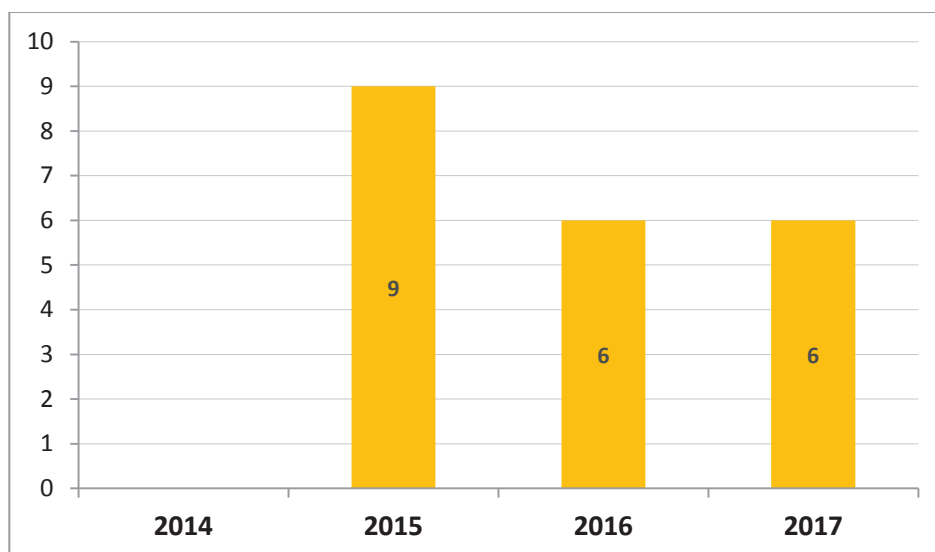
CEL 5.4. ORGANIZOWANIE WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I WYDARZEŃ KULTURALNO-ROZRYWKOWYCH ORAZ SPORTOWYCH

Jedynym z celów przyświecających budowie Aglomeracji była integracja i budowanie poczucia wspólnoty wśród jej mieszkańców. Osiągnięciu tego celu mają służyć między innymi organizowane wydarzenia o charakterze ogólnopolskim lub międzynarodowym zorganizowanych na terenie Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. W analizowanym okresie biuro SAKO zorganizowało 10 takich przedsięwzięć. Zdecydowana większość, bo aż 9 wydarzeń odbywała się w 2017 roku, natomiast jedno zorganizowano jeszcze w 2016 roku.

CEL 5.5. WDRÓŻENIE I ROZWÓJ SYSTEMU KONSULTACJI WŁADZ

Jak stwierdzono w Strategii w celu skutecznego rozwoju współpracy, planowania i wdrażania wspólnych przedsięwzięć konieczna będzie budowa platformy konsultacyjnej władz jednostek samorządowych tworzących Aglomerację Kalisko-Ostrowską. Taką platformą stały się posiedzenia Rady Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. Odkąd rozpoczęła swoją działalność w 2015 roku Rada zbiera się kilka razy do roku. Najwięcej oficjalnych spotkań odbyło się w 2015 roku – 9. W latach 2016-2017 każdego roku zorganizowano po 6 spotkań.

RYSUNEK 91. LICZBA POSIEDZEŃ RADY AGLOMERACJI KALISKO-OSTROWSKIEJ W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SAKO

CEL 5.6. WSPÓLNY LOBBING NA RZECZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Celowi trudno było przypisać mierniki, dla których możliwe byłoby pozyskanie danych liczbowych obrazujących stopień jego realizacji.

W celu rozwoju regionalnego obszaru Aglomeracji w 2015 r. powołano Stowarzyszenie Aglomeracja Kalisko-Ostrowska (SAKO), które jest samorządnym zrzeszeniem 24 jednostek samorządu terytorialnego – gmin i powiatów Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. SAKO jest zinstytucjonalizowaną płaszczyzną współpracy stowarzyszonych gmin i powiatów w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym. Na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej przynajmniej w zakresie wyboru projektów do dofinansowania. SAKO pełni wobec władz regionalnych i krajowych funkcję Związku ZIT, stanowi wspólną reprezentację jednostek samorządu terytorialnego wdrażających Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Podstawowym celem SAKO jest wspieranie i rozwijanie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów członków SAKO, a w szczególności wzmacnianie rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego tworzących AKO oraz współpraca gmin i powiatów w tym zakresie.

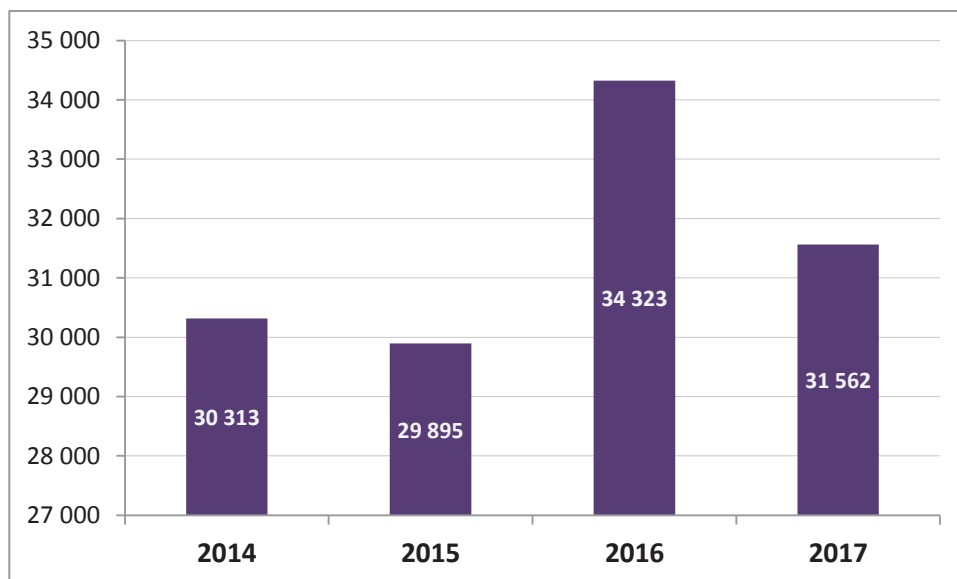
Efektom realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej w latach 2016 – 2017 było pozyskanie dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego w kwocie ponad 176 mln zł na realizację projektów o koszcie całkowitym ponad 236 mln zł. W 2017 roku aplikowano również o współfinansowanie dla projektów, dla których umowy o dofinansowanie zawarte zostały w 2018 r. na łączną kwotę ponad 224 mln zł i koszcie całkowitym ponad 317 mln zł.

KALISZ – UNIKATOWE DZIEDZICTWO

CEL 6.1. ROZWÓJ I PROMOCJA UNIKATOWEGO W SKALI KRAJU PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Aktualne pozostają stwierdzenia Strategii, iż Kalisz w powszechnej świadomości Polaków mało jest kojarzony z miastem turystycznym oraz nie posiada produktu turystycznego, który generowałby znaczący ruch turystyczny, chociaż coraz popularniejsza staje się inicjatywa „Wybierz Kalisz na Weekend”. W latach 2014-2015 liczba turystów odwiedzających miasto utrzymywała się na dość wyrównanym poziomie, około 30 000 osób. W 2016 roku odnotowano istotny (o prawie 15% w stosunku do roku poprzedniego) wzrost liczby turystów, liczba osób odwiedzających miasto wyniosła w tym roku 34 323 osób. Niestety w następnym roku zauważalny był znaczący spadek do 31 562 turystów.

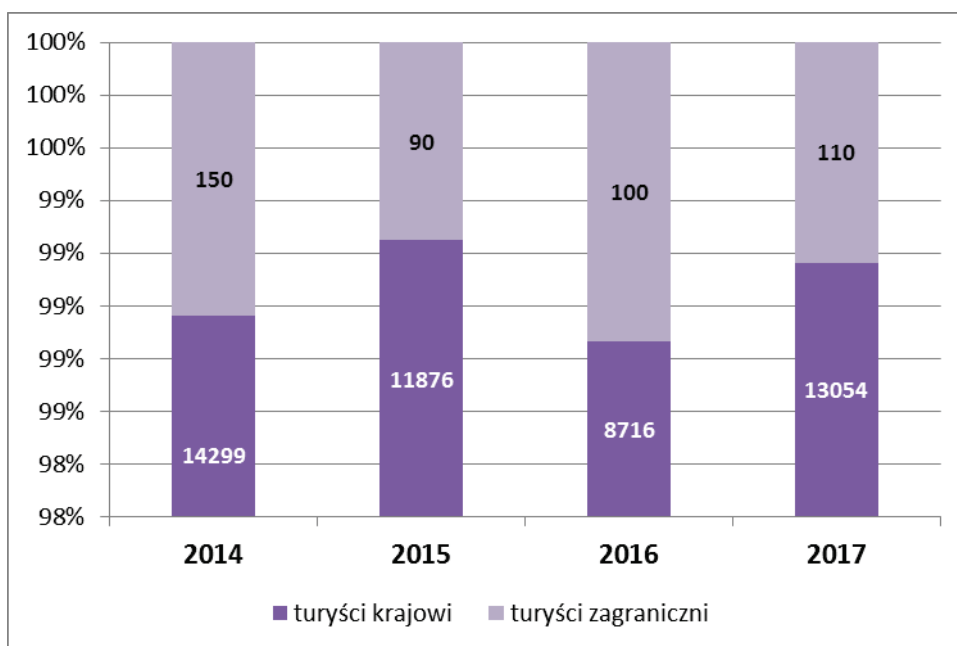
RYSUNEK 92. LICZBA TURYSTÓW ODWIEDZAJĄCYCH KALISZ W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Kaliszu działa także Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze Kaliski Oddział im Stanisława Graeego, realizujące stałą ofertę przewodnictwa po mieście i okolicach oraz szereg imprez krajoznawczo – turystycznych. Liczba turystów obsługiwanych przez PTTK w latach 2014 – 2016 malała, jednak w roku 2017 wzrosła do poziomu pomiędzy wartością z lat 2014 i 2015. Ok 1% wszystkich turystów stanowili obcokrajowcy.

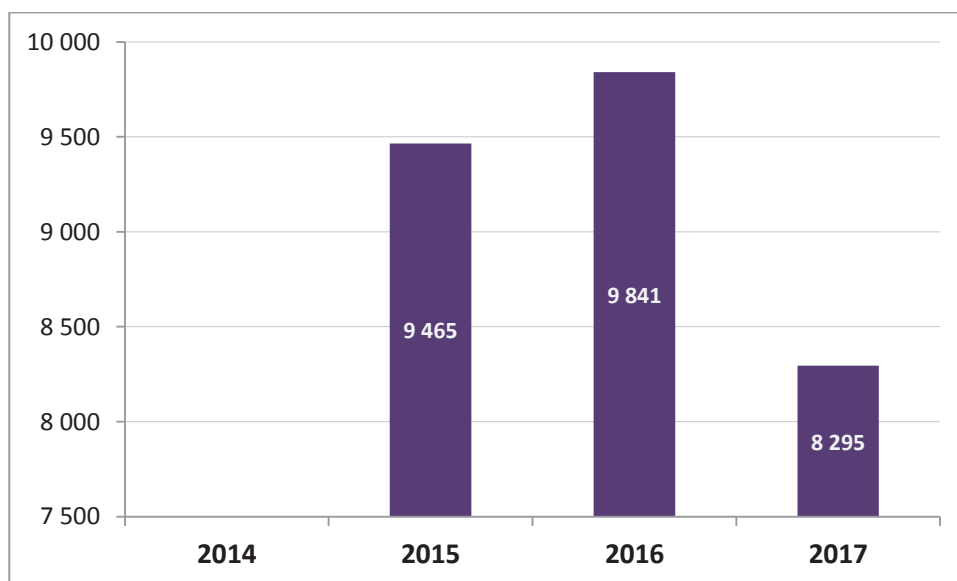
RYSUNEK 93. LICZBA TURYSTÓW OBSŁUGIWANYCH PRZEZ PTTK KALISKI ODDZIAŁ W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PTTK

Do dyspozycji turystów pozostaje Centrum Informacji Turystycznej, mieszące się Centrum Miasta Kalisza, które stanowi główny punkt informacyjny dla mieszkańców i turystów, w którym uzyskać będzie można informacje m.in. o ofercie turystycznej i kulturalnej Kalisza, bazie noclegowej i gastronomicznej, otrzymać bezpłatną mapę miasta, zakupić pamiątki z Kalisza oraz pozycje wydawnicze związane z miastem oraz regionem. W latach 2015 i 2016 CIT odwiedziło blisko 10 tysięcy osób, liczba ta jednak zmalała w 2017 roku. Rok 2014 pominięto z uwagi na niepełne dane.

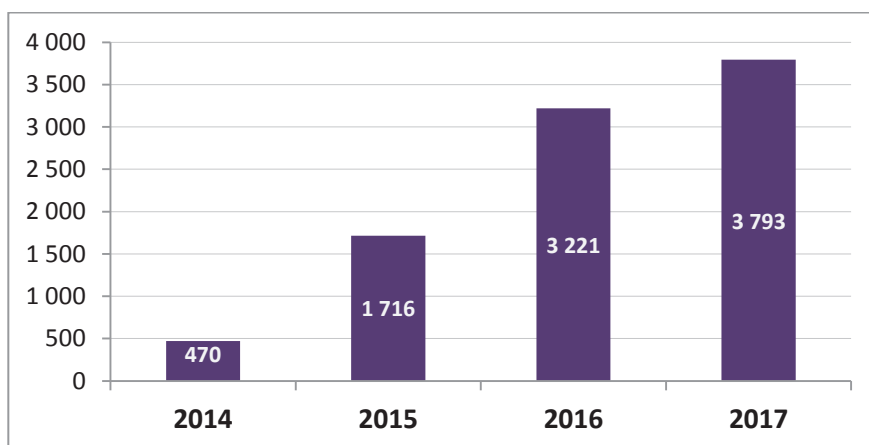
RYSUNEK 94. LICZBA ODWIEDZAJĄCYCH CIT W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WKST - CIT

Wspomniana wcześniej inicjatywa „Wybierz Kalisz na weekend” umożliwia mieszkańcom i turystom poznanie turystycznych walorów miasta z pokładu zabytkowego autobusu oraz wejście na wieżę ratuszową pod merytoryczną opieką przewodników PTTK. Przejazdy są bezpłatne, finansowane z budżetu Miasta Kalisza. W analizowanym okresie można zauważyć rosnącą popularność przejazdów.

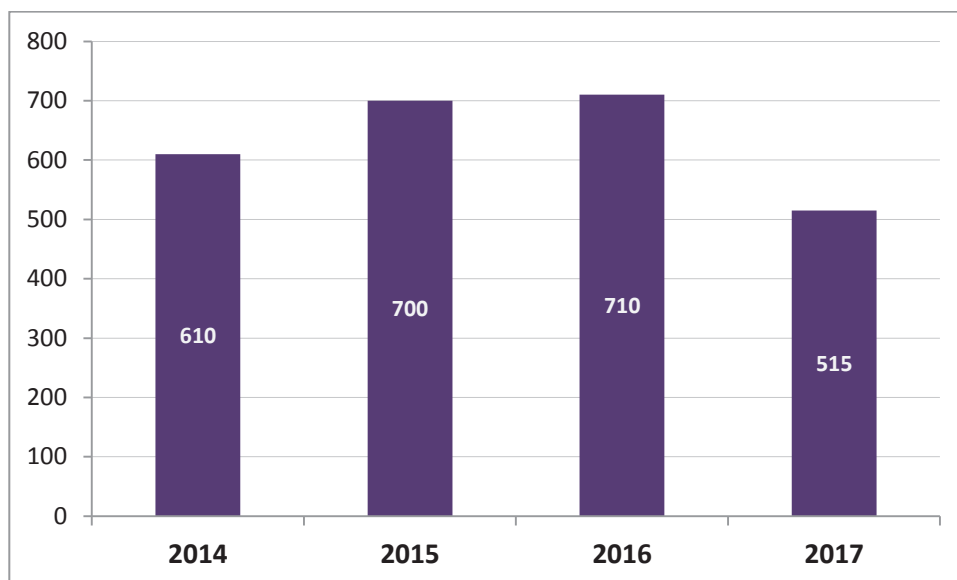
RYSUNEK 95. „WYBIERZ KALISZ NA WEEKEND” – LICZBA OSÓB, KTÓRE SKORZYSTAŁY Z OFERTY W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WKST - CIT

Flagowym produktem regionalnym Kalisza są andruty kaliskie – słodkie, cienkie wafle wypiekane w regionie kaliskim już w XIX w. Andruty zostały wpisane na Listę produktów tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a także na listę produktów regionalnych o chronionym oznaczeniu geograficznym. Do 2016 roku obserwujemy nieznaczny wzrost sprzedaży andrutów w CIT, jednak w roku 2017 ich popularność zmalała.

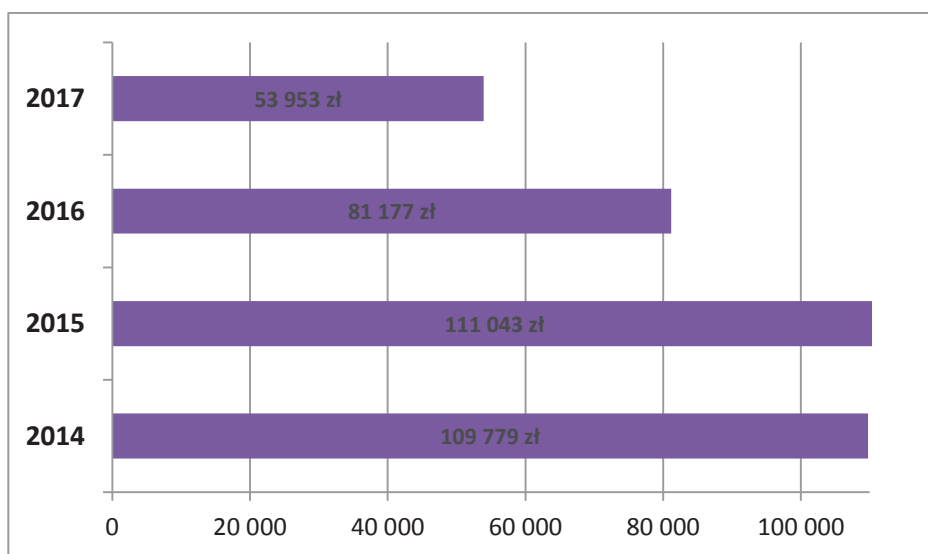
RYSUNEK 96. „ANDRUT KALSKI” – ILOŚĆ SPRZEDANYCH OPAKOWAŃ W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WKST - CIT

Analizując przychody ze sprzedaży produktów przez CIT (m.in. gadżety, publikacje promocyjne, materiały i usługi) również zauważyć można spadek zainteresowania ofertą. Przychody w roku 2017 są ponad dwukrotnie niższe niż w roku 2014.

RYSUNEK 97. PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW PRZEZ CIT (GADŻETY, PUBLIKACJE PROMOCYJNE, MATERIAŁY I USŁUGI) W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WKST - CIT

CEL 6.2. STWORZENIE I WYPROMOWANIE ROZPOZNAWALNEJ MARKI MIASTA KALISZA

Jednym z ważniejszych elementów działania w zakresie budowania marki Miasta Kalisza było opracowanie Strategii komunikacji marki Miasta Kalisza. Opracowany w 2017 roku dokument wyznacza główne kierunki promocji marki parasolowej dla Miasta Kalisza. Marka parasolowa rozumiana jest jako skupienie złożonych i różnorodnych produktów społecznych, kulturalnych, turystycznych i gospodarczych wokół wiarygodnego, jednolitego systemu wartości, który jest zgodny z oczekiwaniami poszczególnych grup odbiorców – mieszkańców, turystów i przedsiębiorców.

Marka parasolowa Miasta Kalisza oparta jest na następujących unikalnych cechach wyróżniających Kalisz w otoczeniu konkurencyjnym:

- miasto historycznie oryginalne, zaskakujące, ciekawe i stabilne,
- miasto tradycyjnie bezpieczne, bliskie, z powodami do dumy,
- miasto gospodarne – rozwija się, wykorzystuje swoje zasoby i silne strony.

Hasłem pozycjonującym marki Miasta Kalisza jest „Kalisz. Dopisz swoją historię”.

Strategia definiuje następujące cele komunikacyjne dla określonych grup odbiorców – mieszkańców, turystów i przedsiębiorców:

1) Mieszkańcy:

- budowanie zaufania do władzy lokalnej, podtrzymywanie jej partnerskich relacji z mieszkańcami,
- angażowanie mieszkańców w inicjatywy lokalne, budowanie komunikacji dwukierunkowej,
- budowanie świadomości bogactwa wydarzeń kulturalnych, wyjątkowych dla miasta, zachęcanie do udziału w nich,
- kreowanie wizerunku miasta jako bezpiecznego, ciekawego, które oferuje mieszkańcom szereg inicjatyw poprawiających jakość życia.

2) Turyci:

- budowanie wizerunku Kalisza jako miasta wartego odwiedzenia,
- promowanie wyjątkowości Kalisza jako ośrodka historycznego z licznymi tradycjami, szeroką ofertą kulturalną,
- zwiększenie liczby turystów odwiedzających miasto w sezonie letnim.

3) Przedsiębiorcy/potencjalni pracownicy

- budowanie wizerunku Kalisza jako miasta, które oferuje atrakcyjne miejsca pracy w dużych, również międzynarodowych, przedsiębiorstwach,
- promocję kształcenia zawodowego – pokazanie, że Kalisz to miejsce gdzie można zdobyć gruntowne, techniczne, specjalistyczne wykształcenie, które pomoże znaleźć dobrą pracę,
- wzmocnienie współpracy na linii miasto – biznes w działaniach promujących potencjał gospodarczy Kalisza.

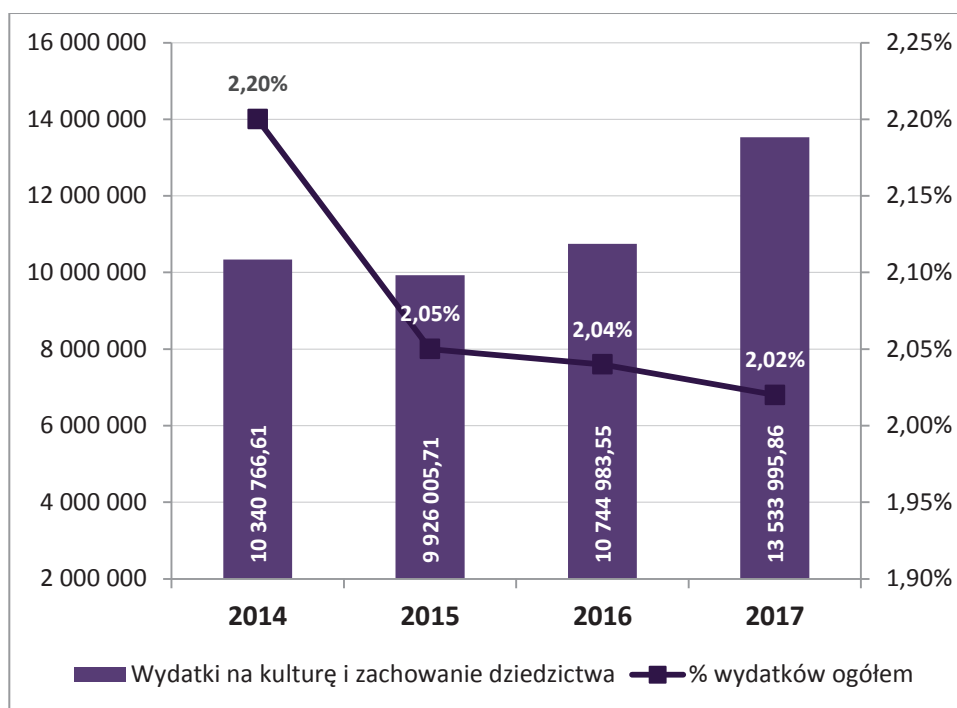
Strategia komunikacji marki Miasta Kalisza określa narzędzia służące działaniom promocyjnym oraz precyzuje zasady ich etapowego wdrażania. Efektem w 2017 roku było opracowanie i przyjęcie systemu identyfikacji wizualnej marki Miasta Kalisza oraz zbudowanie na jego bazie narzędzi promocyjnych, w tym nowych serwisów internetowych i kanałów w mediach społecznościowych.

Stanowią one podstawę realizowanych przez Miasto Kalisz kampanii promocyjnych skierowanych do zidentyfikowanych w strategii grup odbiorców.

CEL 6.3. OCHRONA, PROMOCJA I ROZWÓJ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO

Miasto Kalisz posiada bogate dziedzictwo kulturowe, władze lokalne doceniając rolę i miastotwórcze znaczenie kultury przywiązują dużą wagę do jej rozwoju. W ostatnich latach zasadniczo wzrastały środki budżetowe przeznaczane na kulturę i ochronę dziedzictwa. Wyjątek stanowi rok 2015, kiedy wydatki na ten cel były niższe niż w roku ubiegłym i nie przekroczyły 10 mln. zł. Zdecydowanie najwyższymi funduszami na rozwój kultury i ochronę dziedzictwa charakteryzował się rok 2017, wówczas przekroczyły 13,5 mln. zł. Analizując poniższy wykres można zauważyć, iż mimo podnoszenia wysokości środków przeznaczanych na ten cel, każdego roku zmniejszał się ich udział w całościowych wydatkach z budżetu Miasta Kalisza. Spowodowane jest to znaczącym zwiększeniem się środków w budżecie.

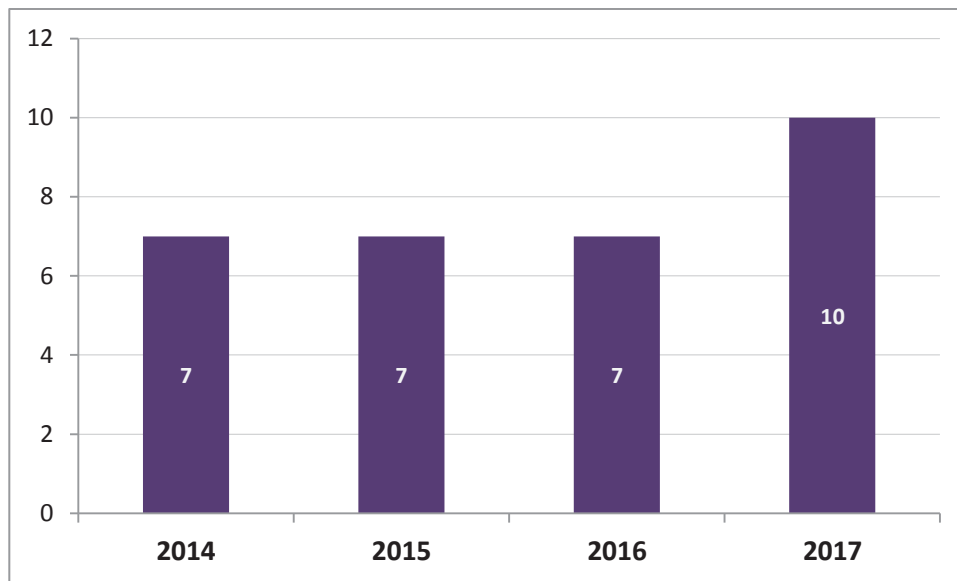
RYSUNEK 98. WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MIASTA KALISZA NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA W LATACH 2014 - 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki UM Kalisza

Miasto Kalisz dbając o zachowanie dziedzictwa kulturowego obejmuje także finansowe wsparcie zabytków nie należących do mienia komunalnego miasta. W latach 2014 – 2016 wsparciem objęte było 7 obiektów, w roku 2017 ich liczba wzrosła do 10.

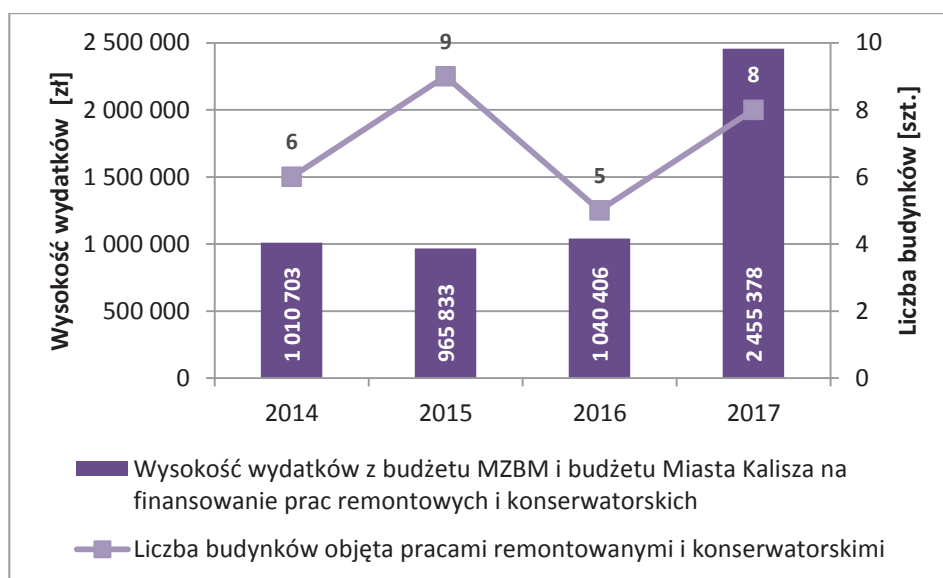
RYSUNEK 99. LICZBA ZABYTEKÓW NIESTANOWIĄCYCH WŁASNOŚCI GMINY OBJĘTYCH WSPARCIEM W LATACH 2014 - 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki UM Kalisza

Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych w Kaliszu jest jednostką organizacyjną Miasta Kalisza realizującym zadania i kompetencje miasta i jego organów w zakresie gospodarki mieszkaniowej i gospodarowania lokalami użytkowymi. Wśród budynków komunalnych, którymi gospodaruje MZBM znajdują się liczne budynki zabytkowe oraz budynki znajdujące się w strefie ochrony konserwatorskiej. Wysokość wydatków z budżetu MZBM i budżetu Miasta Kalisza na finansowanie prac remontowych i konserwatorskich tych budynków w latach 2014 – 2017 wynosiło 5 472 320,21 zł i dotyczyło 28 budynków. Prace dotyczyły przede wszystkim termomodernizacji, remontu elewacji, dachu i klatek schodowych.

RYSUNEK 100. LICZBA BUDYNKÓW OBJĘTA PRACAMI REMONTOWANYMI I KONSERWATORSKIMI ORAZ WYSOKOŚĆ WYDATKÓW Z BUDŻETU MZBM I BUDŻETU MIASTA KALISZA NA ICH FINANSOWANIE W LATACH 2014 -2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych w Kaliszu

Miasto Kalisz aktywnie uczestniczy także we wspieraniu prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków poprzez dotowanie ww. prac. Ponadto duży nacisk położony jest na pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania zadań dotyczących ochrony, promocji i rozwoju dziedzictwa kulturowego i naturalnego. W latach 2014 – 2016 widzimy trend malejący wysokości dotacji z budżetu miasta. W 2017 oprócz corocznych środków przeznaczonych na ten cel, miasto przeznaczyło dodatkowo ponad 1.3 mln zł z tytułu wkładu własnego dot. projektu współfinansowanego ze środków UE tj.

- Dotacja celowa na realizację zadania pn. "Poszerzenie oferty kulturalnej poprzez konserwację kościoła i klasztoru OO. Franciszkanów w Kaliszu przy ul. Sukienniczej 7" - w ramach zadania wykonano prace konserwatorskie i roboty budowlane w kościele OO. Franciszkanów w Kaliszu: częściowe związane ze ścianami wewnętrznymi i sklepieniem kościoła i zakrystii, z oknami witrażowymi z maswerkami, wymiana posadzki, oczyszczeniem ołtarza głównego, instalacją centralnego ogrzewania.
- Dotacja celowa na realizację zadania pn. "Szlakiem zabytkowych kościołów Diecezji Kaliskiej - rewaloryzacja i konserwacja zabytków drewnianych celem ochrony dziedzictwa kulturowego" . Zakres wykonanych prac konserwatorskich w Klasztorze Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika Zakonu Braci Mniejszych (OO. Franciszkanów) w Kaliszu obejmował: konserwację prospektów organowych, obrazów olejnych, konfesjonatów zdobionych późnobarokowych, ambony, krucyfiksów.

RYSUNEK 101. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW FINANSOWYCH Z BUDŻETU MIASTA KALISZA PRZEZNACZONYCH NA DOTACJE PRAC KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH I ROBÓT BUDOWLANYCH PRZY ZABYTKACH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW, W TYM PROJEKTÓW WSPÓŁFINANSOWANYCH Z ŚRODKÓW UE W LATACH 2014 - 2017

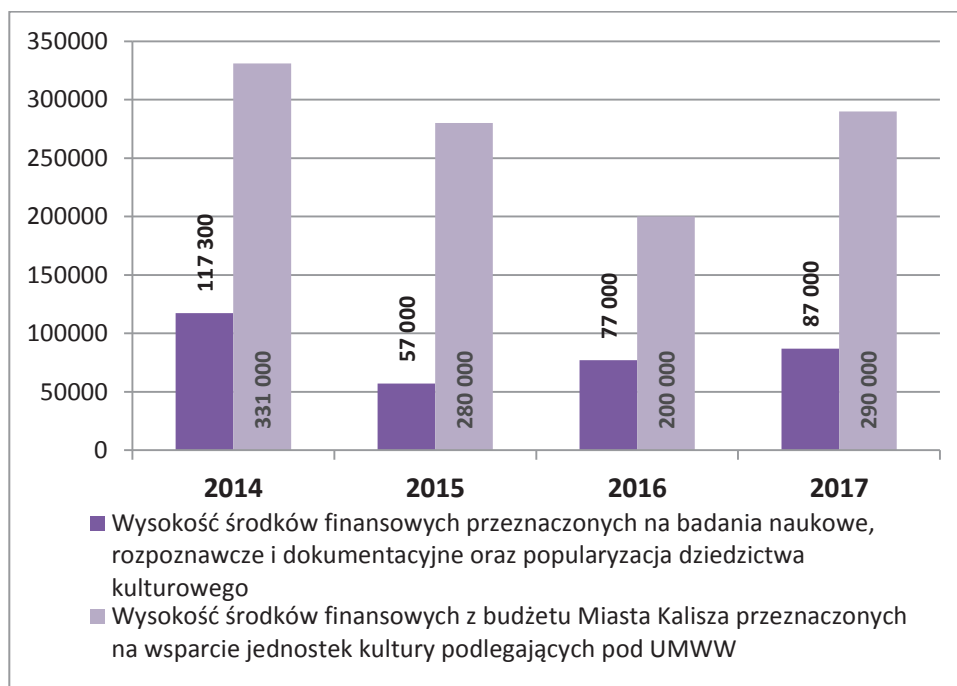

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki UM Kalisz

Budżet Miasta Kalisza przewiduje także finansowanie badań naukowych, rozpoznawczych i dokumentacyjnych oraz popularyzację dziedzictwa kulturowego. W latach 2014 – 2017 przeznaczono na tego typu inicjatywy od 57 do 117 tys. zł rocznie. Z budżetu finansowana jest także działalność instytucji kultury, nie tylko tych podległych bezpośrednio gminie. Miasto Kalisz obejmuje wsparciem finansowym także instytucje podlegające pod Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego: Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego, Centrum Kultury i Sztuki, Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej.

RYSUNEK 102. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW FINANSOWYCH Z BUDŻETU MIASTA KALISZA PRZEZNACZONYCH NA BADAANIA NAUKOWE, ROZPOZNAWCZE I DOKUMENTACYJNE ORAZ POPULARYZACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ NA WSPARCIE JEDNOSTEK KULTURY PODLEGAJĄCYCH POD URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO W LATACH 2014 - 2017

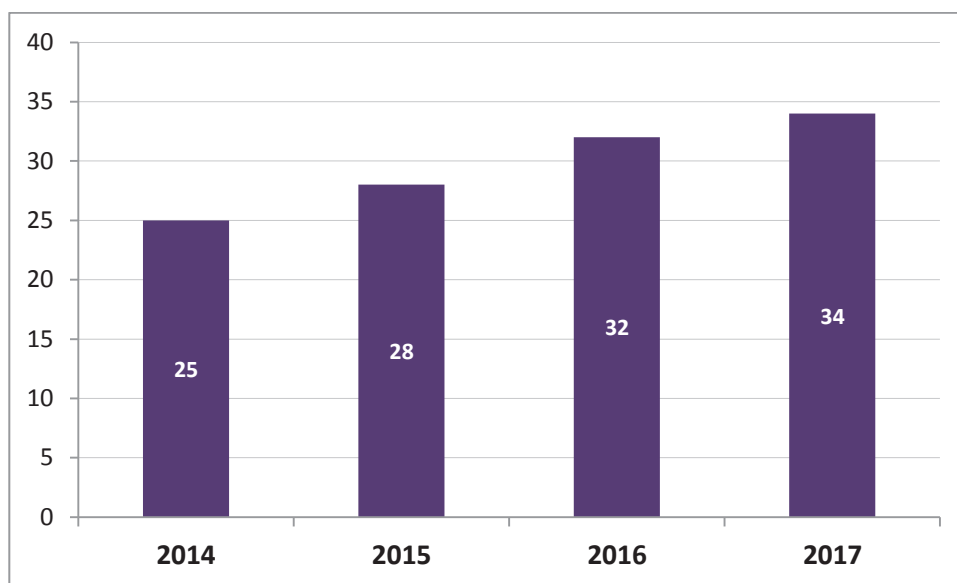
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki UM Kalisza

CEL 6.4. WSPIERANIE INWESTYCJI SPRZYJAJĄCYCH ROZWOJOWI KULTURY I TURYSTYKI

Miasta, które mają aspirację do bycia ośrodkami turystycznymi oprócz posiadania atrakcyjnego produktu turystycznego muszą być również wyposażone w odpowiednią infrastrukturę, przez co rozumie się bazę noclegową, gastronomiczną czy rozrywkową.

W ostatnich latach w Kaliszu odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących w branży związanej z zakwaterowaniem. Rozumie się przez nią podmioty gospodarcze, które według PKD funkcjonują w dziale 55 Zakwaterowanie Sekcji I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Analiza poniższego wykresu pozwala zauważyć, iż liczba podmiotów zajmujących się zakwaterowaniem w badanym okresie systematycznie wzrastała od 25 w 2014 roku do 34 w roku 2017. Według danych GUS stopień wykorzystania miejsc noclegowych w Kaliszu wynosi około 24%. Na tej podstawie można stwierdzić, że w obecnej sytuacji nie ma potrzeby, żeby w dalszym ciągu powiększać bazę noclegową.

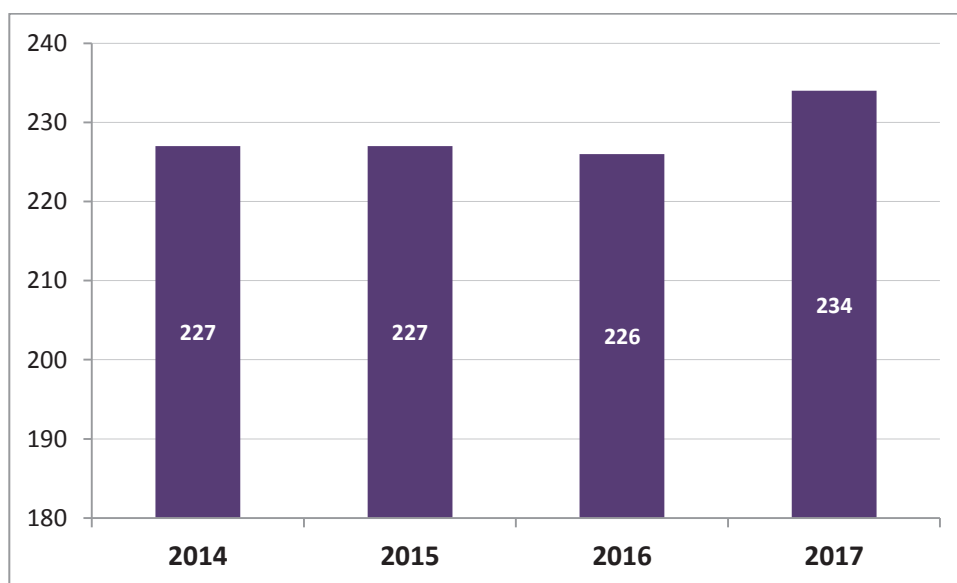
RYSUNEK 103. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH FUNKCJONUJĄCYCH W BRANŻY ZWIĄZANEJ Z ZAKWATEROWANIEM W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podmioty funkcjonujące w branży gastronomicznej należą do działu 56 Działalność usługowa związana z wyżywieniem w sekcji I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. W latach 2014-2016 liczba podmiotów świadczących usługi gastronomiczne utrzymywała się w zasadzie na tym samym poziomie. W 2017 roku powstało 8 nowych przedsiębiorstw działających w przedmiotowym obszarze.

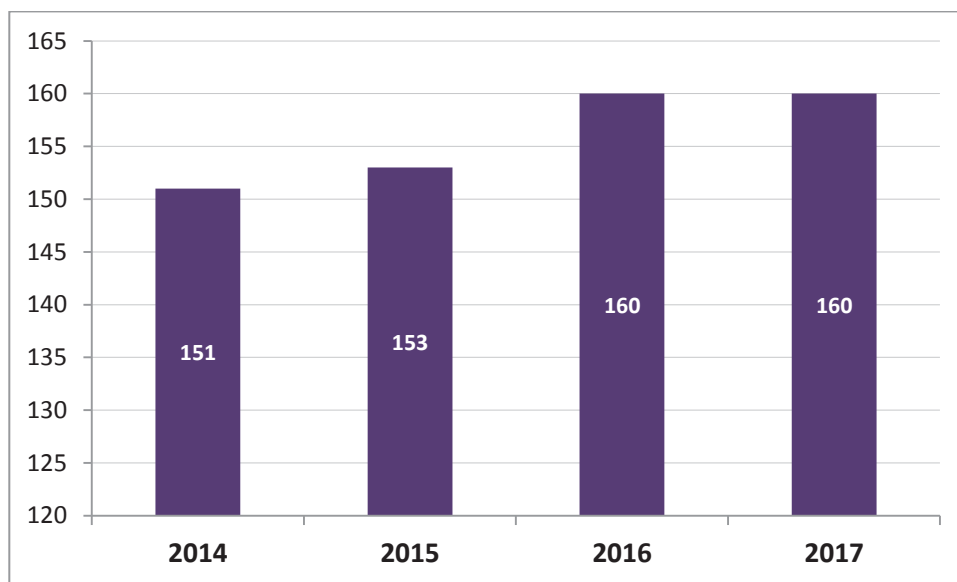
RYSUNEK 104. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH DZIAŁAJĄCYCH W BRANŻY GASTRONOMICZNEJ W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podmioty gospodarcze związane z działalnością sportową, rozrywkową i rekreacyjną funkcjonują w dziale 93 Działalność sportowa, rozrywkowa, rekreacyjna w sekcji R: Działalność związana z kulturą rozrywką i rekreacją. W analizowanym okresie zwiększyła się liczba obiektów funkcjonujących w branży związanej ze spędzaniem czasu wolnego. W 2014 roku w Kaliszu działało ich 151, w następnym roku liczba ta stopniowo wzrosła i od 2016 roku wynosi 160.

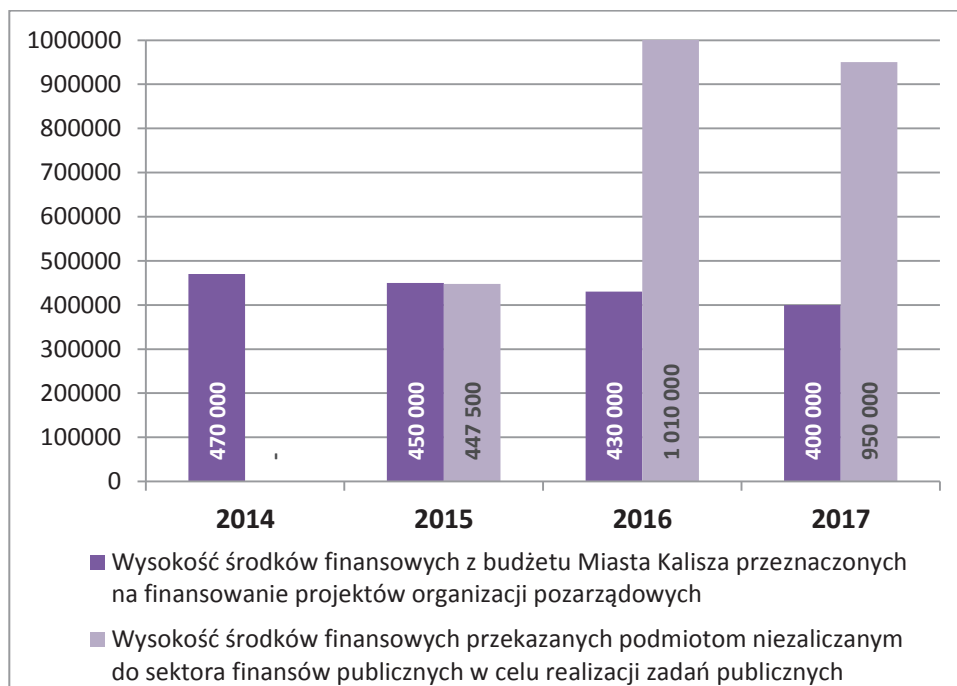
RYSUNEK 105. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ZWIĄZANYCH Z DZIAŁALNOŚCIĄ SPORTOWĄ, ROZRYWKOWĄ I REKREACYJNĄ W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotnym aspektem rozwoju kultury i turystyki jest udział samych mieszkańców w działania na rzecz rozwoju tych dziedzin. Działające na terenie Kalisza organizacje pozarządowe oraz podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych mają własne inicjatywy, skutecznie wspierające i uzupełniające działania rozwojowe miasta. Najciekawsze projekty wspierane są finansowo z budżetu Miasta Kalisza, które dodatkowo zleca realizację niektórych zadań publicznych w tym zakresie podmiotom zainteresowanym ich realizacją. Poniższa tabela prezentuje środki budżetowe przeznaczone na wspomniane projekty i zadania.

RYSUNEK 106. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW FINANSOWYCH Z BUDŻETU MIASTA KALISZA PRZEZNACZONYCH NA FINANSOWANIE PROJEKTÓW ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH ORAZ PRZEKAZANYCH PODMIOTOM NIEZALICZANYM DO SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH W CELU REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH W LATACH 2014 - 2017

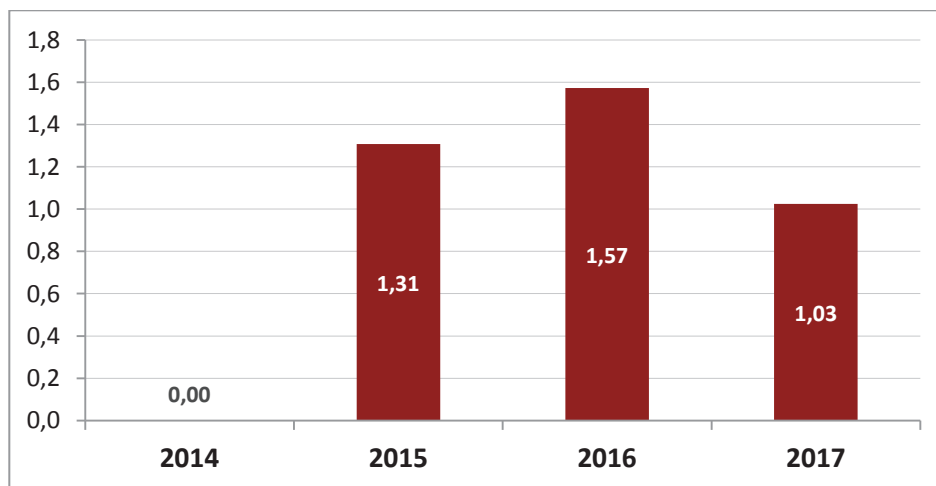
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki UM Kalisza

KALISZ – FUNKCJONALNE MIASTO

CEL 7.1. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ I JAKOŚCI INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ

Podstawowym elementem infrastruktury transportowej miast są ulice. Z uwagi na rozwój miasta konieczne jest budowanie nowych odcinków ulic, które zapewnią spójność systemu transportowego i pozwolą na swobodną komunikację wewnątrz miasta. W 2014 roku w Kaliszu nie wybudowano żadnej nowej ulicy. Najdłuższy fragment nowych ulic wybudowano w 2016 roku – 1,57 km.

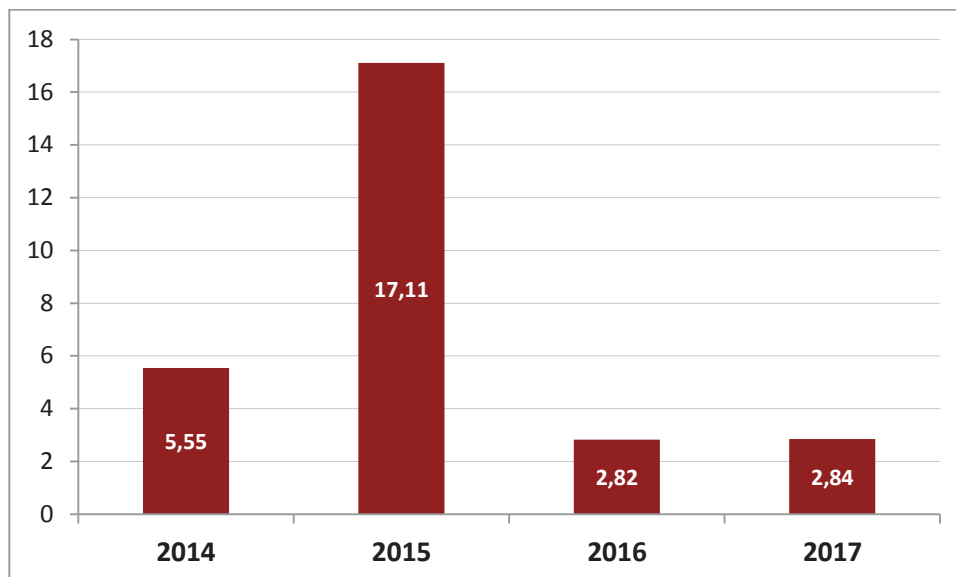
RYSUNEK 107. DŁUGOŚĆ NOWO WYBUDOWANYCH ULIC W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji w Kaliszu

Kwestią jeszcze istotniejsza z perspektywy funkcjonowania dużego ośrodka jest modernizacja istniejących ciągów komunikacyjnych, których stan techniczny w efekcie długoletniego wykorzystywania jest niezadowalający. Zdecydowanie najwięcej ulic poddano modernizacji w 2015 roku, wówczas wyremontowano ponad 17 km dróg. W 2014 roku zmodernizowano 5,5 km ulic, a w latach 2016-2017 po nieco ponad 2,8 km.

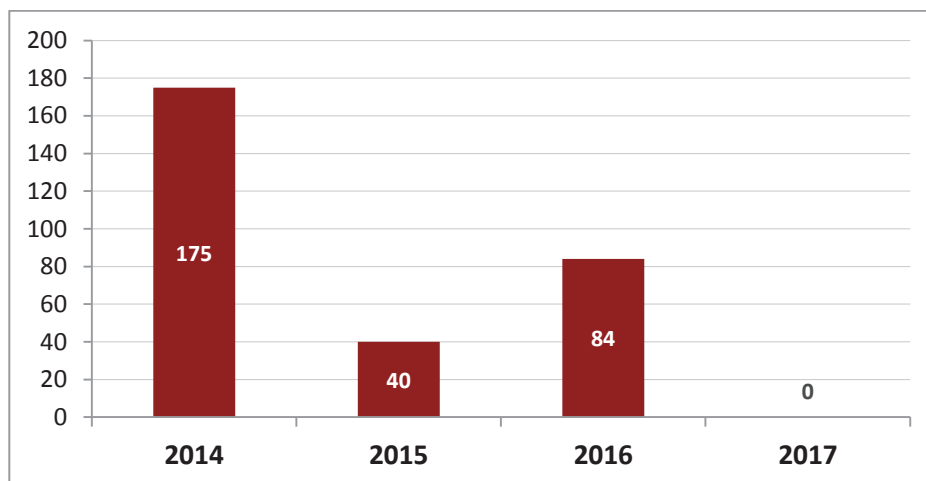
RYSUNEK 108. DŁUGOŚĆ ZMODERNIZOWANYCH ULIC W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji w Kaliszu

Bardzo istotnym problemem Kalisza związanym z ruchem samochodowym jest niewystarczająca liczba miejsc parkingowych, w szczególności w centrum miasta. Z tego powodu władze miasta starają się wyznaczać nowe miejsca parkingowe dla samochodów. W analizowanym okresie stworzono ich prawie 300, z czego zdecydowana większość, bo aż 175 miejsca powstały w 2014 roku. W 2017 roku nie wybudowano nowych parkingów.

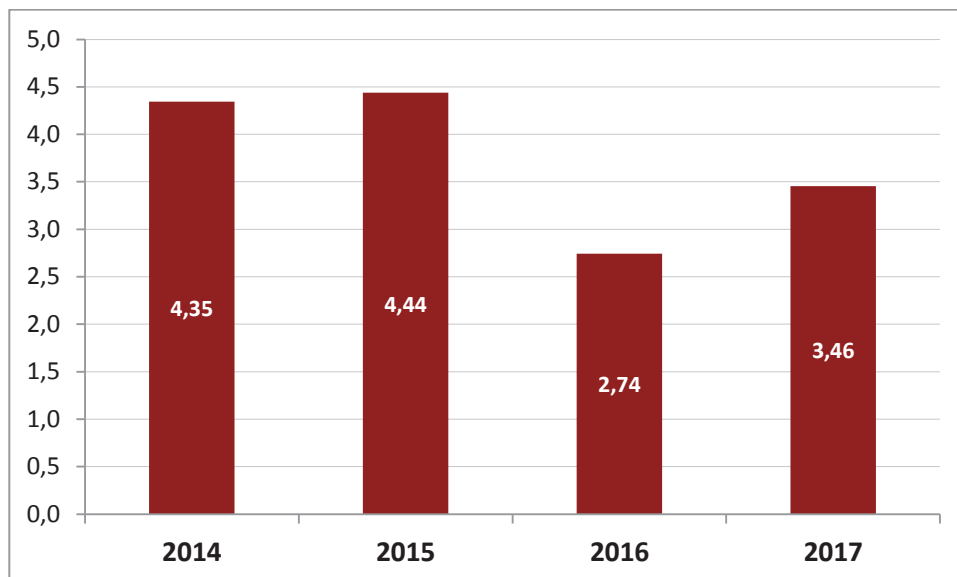
RYSUNEK 109. LICZBA NOWO UTWORZONYCH MIEJSC PARKINGOWYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji w Kaliszu

Ważnym dopełnieniem układu drogowego jest system dróg rowerowych pozwalający rowerzystom na wygodną i bezpieczną podróż. W analizowanym okresie każdego roku tworzono nowe odcinki dróg rowerowych. Większymi inwestycjami w infrastrukturę związaną z drogami rowerowymi charakteryzował się początek analizowanego okresu. W latach 2014-2015 średnio rocznie budowano 4,4 km dróg dla rowerów. Najkrótszy odcinek ścieżki wybudowano w 2016 roku.

RYSUNEK 110. LICZBA NOWO WYBUDOWANYCH DRÓG ROWEROWYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

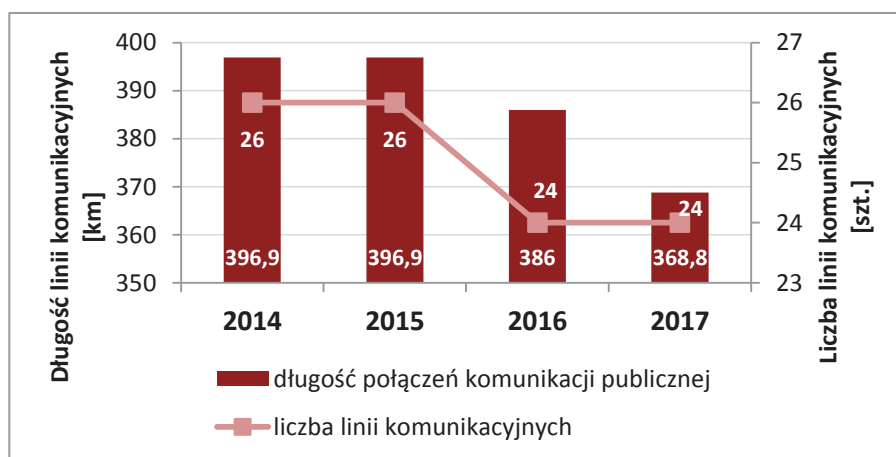

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji w Kaliszu

CEL 7.2. POPRAWA JAKOŚCI I KOMPLEKSOWOŚCI TRANSPORTU PUBLICZNEGO

W ostatnich latach władze Kalisza inwestowały w wymianę taboru komunikacji publicznej. W 2016 roku zostało zakupionych 8 nowych autobusów, a w 2017 roku kolejnych 19 pojazdów. W tym samym czasie zlikwidowano jednak dwie linie komunikacyjne, w efekcie czego skróciła się długość obsługiwanych linii o ponad 28 km.

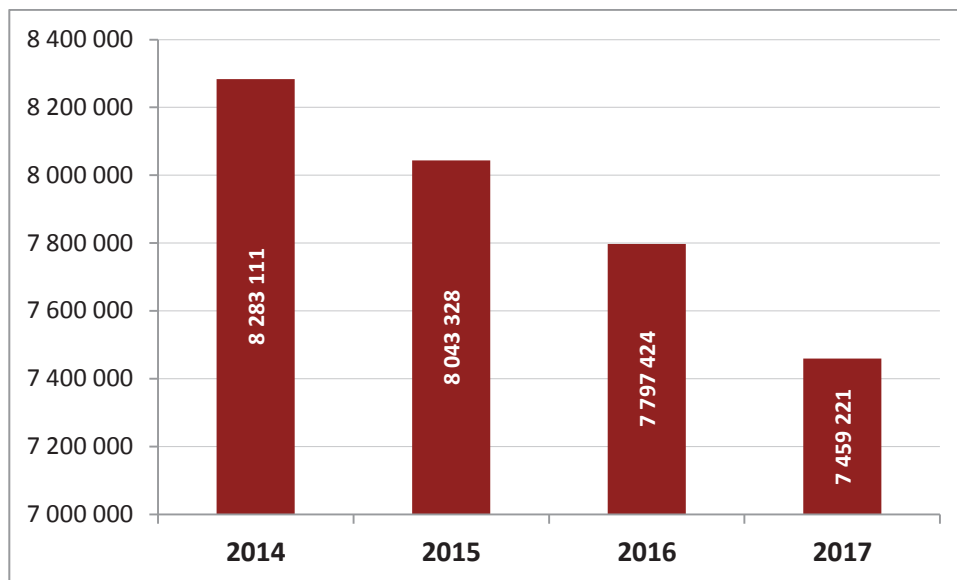
RYSUNEK 111. DŁUGOŚĆ POŁĄCZEŃ KOMUNIKACJI PUBLICZNEJ I LICZBA LINII KOMUNIKACYJNYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji w Kaliszu

W analizowanym okresie zauważalnie spadła liczba pasażerów komunikacji miejskiej (o prawie 10% w stosunku do roku bazowego). W 2014 roku z komunikacji publicznej skorzystało łącznie 8 283 111 osób, każdego następnego roku ich liczba spadała by w 2017 roku wynieść 7 459 221 osób.

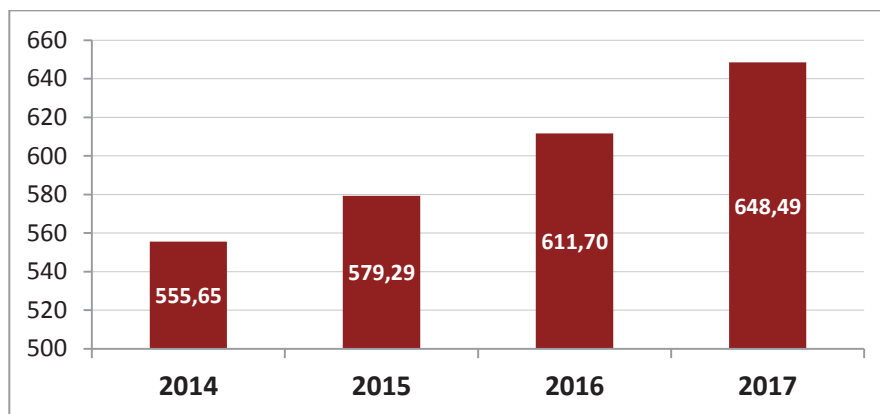
RYSUNEK 112. ROCZNA LICZBA PASAŻERÓW KOMUNIKACJI PUBLICZNEJ W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji w Kaliszu

Zmniejszającemu się zainteresowaniu komunikacją miejską towarzyszył istotny wzrost udziału transportu indywidualnego. W ostatnich latach zauważalny jest znaczący wzrost liczby zarejestrowanych w mieście samochodów osobowych, w efekcie czego Kalisz cechuje się jednym z najwyższych wskaźników motoryzacji w kraju, na przestrzeni 3 lat liczba samochodów osobowych przypadająca na 1000 mieszkańców wzrosła z 555,65 w 2014 roku do 648,49 w roku 2017. Tak duży udział ruchu samochodowego skutkować będzie nasilaniem się zjawiska kongestii, w związku z czym konieczne jest podjęcie bardziej skutecznych działań służących realizacji niniejszego celu.

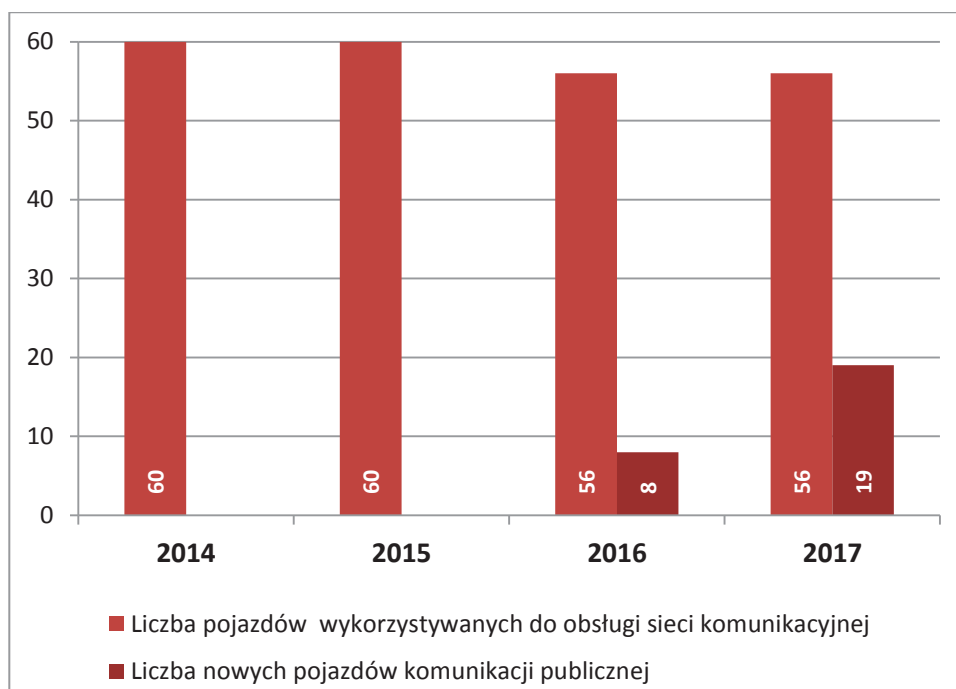
RYSUNEK 113. LICZBA SAMOCHODÓW OSOBOWYCH W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jakość systemu transportu publicznego miasta warunkowana jest ściśle stanem technicznym taboru wykonującego pracę przewozową ramach danego systemu. W związku z powyższym istotnym jest dbałość o odpowiedni stan techniczny pojazdów komunikacji publicznej, wycofywanie z użycia pojazdów przestarzałych oraz zakup nowych. W latach 2016 i 2017 dokonano zakupu łącznie 27 nowych pojazdów. Całkowita liczba wykorzystywanych pojazdów zmniejszyła się z 60 w latach 2014 i 2015 do 56 w latach kolejnych.

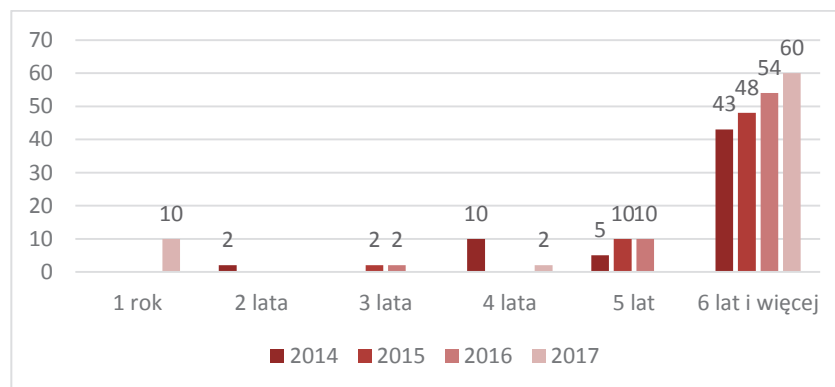
RYSUNEK 114. LICZBA POJAZDÓW WYKORZYSTYWANYCH DO OBSŁUGI SIECI KOMUNIKACYJNEJ, W TYM NOWYCH W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji w Kaliszu

Wyznacznikiem stanu technicznego taboru komunikacji publicznej może być jego wiek, wskazujący na stopień zużycia pojazdów. W 2017 roku wiek zdecydowanej większości (60) pojazdów była eksploatowana przez ponad 6 lat, 10 pojazdów przez 1 rok oraz 2 pojazdy przez 4 lata.

RYSUNEK 115. WIEK TABORU WYKORZYSTYWANEGO DO OBSŁUGI SIECI KOMUNIKACYJNEJ W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji w Kaliszu

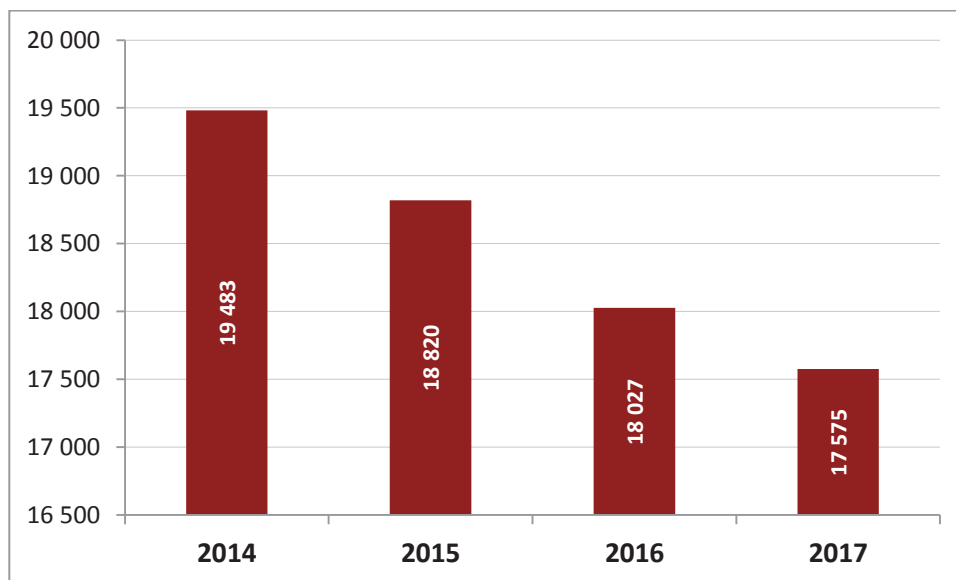
CEL 7.3. TWORZENIE WARUNKÓW ORAZ ZACHĘT DO OSIEDLANIA SIĘ W ŚRÓDMIEŚCIU POPRZEZ PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH I AKTYWIZACYJNYCH

Proces rewitalizacji Kalisza został szczegółowo zaplanowany w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Kalisza. Na podstawie dogłębnych analiz przeprowadzonych w trakcie diagnozy występowania stanu kryzysowego w mieście zidentyfikowano obszar, który cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk – obszar ten objęto granicami obszaru rewitalizacji. Obszar rewitalizacji obejmuje głównie Śródmieście miasta, które zmaga się z wieloma problemami społecznymi, w tym bardzo dynamicznie postępującym procesem depopulacji.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Kalisza został przyjęty Uchwałą nr XLI/512/2017 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 27 lipca 2017 r. i dopiero od tego momentu rozpoczęto wdrażanie jego założeń. W 2017 roku Miasto rozpoczęło realizację 11 zaplanowanych w Programie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Należy jednak zaznaczyć, że efekty związane z ich realizacją będą odczuwalne dopiero w dłuższej perspektywie. W związku z powyższym zbyt wcześnie jest jeszcze by oczekiwać zauważalnych rezultatów prowadzonych działań, w szczególności w sferze zjawisk społecznych.

Jednym z najważniejszych oczekiwanych efektów prowadzonych działań rewitalizacyjnych jest poprawa warunków życia na obszarze rewitalizacji, która skutkować będzie zahamowaniem procesu depopulacji. W latach 2014-2017 obszar objęty Programem Rewitalizacji systematycznie, z roku na rok, tracił mieszkańców, w analizowanym okresie w stosunku do roku bazowego o prawie 10% ludności.

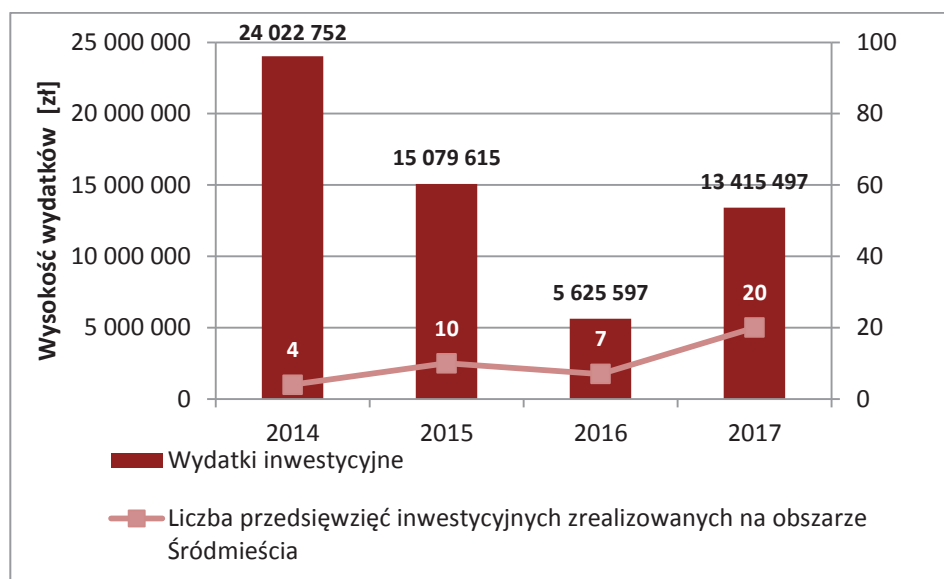
RYSUNEK 116. LICZBA LUDNOŚCI OBSZARU REWITALIZACJI MIASTA KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Rewitalizacji UM Kalisza

Oprócz działań wpisanych do GPR Miasto Kalisz podejmuje szereg działań inwestycyjnych mających poprawić jakość życia mieszkańców, tworząc tym samym zachętę do osiedlania się w tym rejonie miasta oraz budując więzi mieszkańców identyfikujących się z miejscem zamieszkania i wspólnie dbających o jego wysoką jakość. W latach 2014 – 2017 na obszarze Śródmieścia zrealizowano łącznie 41 przedsięwzięć inwestycyjnych na łączną kwotę ponad 60,6 mln zł.

RYSUNEK 117. WYDATKI INWESTYCYJNE I LICZBA PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH ZREALIZOWANYCH NA OBSZARZE ŚRÓDMIEŚCIA MIASTA KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisz

Poniższa tabela prezentuje zadania inwestycyjne na obszarze Śródmieścia Miasta Kalisz w latach 2014 – 2017.

L.p.	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy	Koszt realizacji zadania
2014			
1	Przebudowa ul. Parczewskiego (od ul. Kanonickiej do Pl. Jana Pawła II)	wykonano przebudowę nawierzchni jezdni, chodników, zatoki autobusowej, miejsc postojowych, uzupełniono odwodnienie i oświetlenie	W 2014r. wydatkowano kwotę 1.565.968,09 zł Koszt całkowity zadania 2.167.861,19 zł
2	Wykonanie skweru Rozmarek (przy zbiegu ul. Targowej i Przechodniej)	wykonano plac z kostki granitowej o powierzchni 1.875 m ² . Ponadto wykonano: gabiony z ekspozyturami z wypełnieniem gruzem ceglanym, tablice piaskowe upamiętniające zburzoną synagogę wraz z tekstem w trzech językach, dostawę i montaż ławek, koszy na śmieci, oświetlenia, obsadzenie pasów zieleni, wykonano odlew medalu „KALISZ FENIKS 1914-2014” średnicy 2m	W 2014r. wydatkowano 619.955,21 zł

3	Budynek ul. Fabryczna 16: wykonanie remontu elewacji wraz z termomodernizacją	wykonano remont elewacji wraz z termomodernizacją	Koszt całkowity zadania 133.090,00 zł
4	Budynek ul. Krótka 3: wykonanie remontu elewacji wraz z termomodernizacją	wykonano remont elewacji wraz z termomodernizacją	Koszt całkowity zadania 237.331,00 zł
2015			
1	Przebudowa ciągu ulic: Wrocławskiej, Górnośląskiej, Harcerskiej, Poznańskiej w Kaliszu (WPF)	wykonano przebudowę ciągu ulic o łącznej długości ponad 9 km w zakresie m.in.: kompleksowej przebudowy ul. Poznańskiej (odc. od Ronda Solidarności do ul Harcerskiej) wraz z budową kanału deszczowego, przebudową geometrii wjazdu na teren szpitala i skrzyżowania z ul. Korczak poprzez wydzielenie pasów lewoskrętu, poszerzenia wlotu ul. Poznańskiej w Al. Wojska Polskiego (do trzech pasów ruchu), wykonania zatok postojowych, przebudowy oświetlenia ulicznego, wykonaniem elementów poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego, - kompleksowej przebudowy ul. Harcerskiej wraz z poszerzeniem wlotu na Rogatce (do czterech pasów ruchu – lewoskręt w ul. Śródmiejską, dwa pasy ruchu na wprost, prawoskręt w ul. Górnośląską), wykonaniem elementów poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego, - przebudowy nawierzchni jezdni, częściowo chodników wraz z wymianą krawężników i utwardzeniem nowych miejsc	Kosz całkowity w latach: 2014: 21.466.407,35 zł 2015: 11.052.394,77 zł

		postojowych w ul. Górnośląskiej, - kompleksowej przebudowy ul. Wrocławskiej na odc. od al. Wojska Polskiego do granicy miasta z wykonaniem lewoskrętów, azyli dla pieszych, ścieżki rowerowej, obustronnych chodników, zjazdów na posesje, budowę nowego oświetlenia ulicznego, budowy odcinków kanalizacji deszczowej.	
2	Przebudowa ul. Niecałej	wykonano przebudowę ulicy o łącznej długości ca 220 m: nowa nawierzchnia jezdni i chodników z zastosowaniem naturalnych materiałów tj. kostki i płyt granitowych, nowa kanalizacja deszczowa, usunięto kolizje z istniejącą infrastrukturą techniczną	Koszt całkowity zadania 1.394.860,56 zł
3	Przebudowa Wału Staromiejskiego na odc. Częstochowska - Bankowa	wykonano przebudowę odcinka Wału Staromiejskiego o dł. 180 m. wykonano ciąg pieszo – jezdny oraz ścieżkę rowerową o nawierzchni z kostki brukowej oraz kanalizację deszczową	Koszt całkowity zadania 385.626,38 zł
4	Przebudowa chodnika w ul. Jasnej	wykonano nowe nawierzchnie chodników, miejsc postojowych i jezdni w ul. Jasnej	Koszt całkowity zadania 92.701,80 zł
5	Budynek ul. Śródmiejska 24a	wykonano remont elewacji	Koszt całkowity zadania 45.024,00 zł
6	Budynek ul. Chodyńskiego 5	wykonano remont elewacji wraz z termomodernizacją	Koszt całkowity zadania 154.887,00 zł
7	Budynek ul. Grodzka 5	wykonano remont elewacji wraz z termomodernizacją	Koszt całkowity zadania 152.977,00 zł

8	Budynek ul. Grodzka 8	wykonano remont elewacji wraz z termomodernizacją	Koszt całkowity zadania 83.463,00 zł
9	Budynek ul. Grodzka 10	wykonano remont elewacji wraz z termomodernizacją	Koszt całkowity zadania 95.912,00 zł
10	Wykonanie elewacji Ratusza	wykonano elewację Ratusza: uzupełniono ubytki w tynku wraz z malowaniem, wymianą stolarki okiennej na wieży ratuszowej oraz piwnicy, dokonano wymiany pokrycia dachowego wraz z rynnami, wykonano izolację pionową i poziomą ścian fundamentowych, wykonano izolację stropu na ostatniej kondygnacji oraz zamontowano instalację odgromową, montaż iluminacji, renowacja godła złotem płatkowym, tarcz zegara oraz drzwi zewnętrznych.	Koszt całkowity zadania 2014: 2.429.733,50 zł 2015: 1.621.768,93 zł
2016			
1	Modernizacja podwórek na terenie miasta	wykonano dokumentację projektową dla zadania pn. Modernizacja podwórka kamienic - Grodzka 8-10, Chodyńskiego 5. Ponadto w ramach zadania wykonano nawierzchnię podwórek oraz mini plac zabaw przy ul. Grodzkiej 8-10 i ul. Chodyńskiego	Koszt całkowity zadania 144.705,22 zł
2	Budynek ul. Grodzka 12-14	wykonano remont elewacji	Koszt całkowity zadania 225.507,17 zł
3	Budynek ul. Zamkowa 12	wykonano remont elewacji	Koszt całkowity zadania 368.785,56 zł
4	Budynek ul. Łazienna 5	wykonano remont elewacji	Koszt całkowity zadania 182.573,23 zł
5	Budynek ul. Łazienna 7	wykonano remont elewacji	Koszt całkowity zadania 117.426,23 zł

6	Budynek Al. Wolności 9a	wykonano remont elewacji	Koszt całkowity zadania 410.755,82 zł
7	Rower wodny - nowy sposób na rekreację na Prośnie	zakupiono 5 rowerów wodnych, 5 pokrowców oraz 25 kamizelek ratunkowych, zamontowano pomost pływający o konstrukcji drewnianej z elementami wypornościowymi w postaci pływaków wykonanych z tworzywa sztucznego, dostarczono i zamontowano knag cumowniczy, zamontowano trzy dwustronne, wolnostojące tablice informacyjne "Rowerem wodnym z nurtem Prośny - nowy sposób aktywnej turystyki na Szlaku Piastowskim w Kaliszu".	Koszt całkowity zadania 49.796,12
8	Przebudowa mostu w ciągu ulicy Chopina wraz z przebudową ulicy na odc. od ul. Kościuszki do ul. Piskorzewie	etap I - przebudowa ul. Chopina na odc. od ul. Piskorzewie do ul. Kościuszki: wykonano bitumiczną nawierzchnię jezdni, chodniki i zjazdy na posesje z płyt i kostek betonowych, przebudowę oświetlenia oraz uzupełnienie odwodnienia. łącznie, przebudową objęto odcinek o dł. ok. 300m.	Koszt całkowity zadania 1.032.944,07 zł
2017			
1	Przebudowa skrzyżowania ul. 3-go Maja - ul. Warszawska wraz z odc. ul. Warszawskiej do ul. Łódzkiej	przebudowa skrzyżowania ul. 3-go Maja z ul. Stawiszyńską i ul. Warszawską, odcinka ul. Warszawskiej od ww. skrzyżowania do ul. Łódzkiej oraz odcinka ul. Stawiszyńskiej od skrzyżowania z ul. 3-go Maja i ul. Warszawską do Mostu Bernardyńskiego: wykonano nową jezdnię z masy bitumicznej, chodniki i zjazdy na posesje z płyt betonowych, uzupełniono odwodnienie,	Koszt całkowity zadania 2016: 3.142.899,69 zł 2017: 46.897,06 zł

		wymieniono barierki na dojazdach do mostu, przebudowano oświetlenie w technologii LED, przebudowano sygnalizację świetlną	
2	Przebudowa mostu w ciągu ulicy Chopina wraz z przebudową ulicy na odc. od ul. Kościuszki do ul. Piskorzewie	etap II wykonano nową jezdnię o nawierzchni bitumicznej, obustronne chodniki o nawierzchni z mas poliuretanowo - epoksydowych, oczyszczono oraz zabezpieczono konstrukcję betonową oraz stalową zespolonego obiektu mostowego, zdemontowano stare i zamontowano nowe, stylizowane barierki oraz latarnie	Koszt całkowity zadania 1.696.932,99
3	Przebudowa Placu Kilińskiego	wykonano poniższe prace: - rozebrano istniejące nawierzchnie utwardzone (wraz z częściowych ich wykorzystaniem) - rozebrano infrastrukturę i komory techniczne istniejącej fontanny, - wykonano komorę techniczną nowo projektowanej fontanny, - zlikwidowano istniejące przyłącza wod-kan, - wykonano nowe przyłącza wod-kan dla fontanny, - wykonano nowe oświetlenia placu, - dostarczono i zamontowano wszystkie elementy fontanny wraz z całą niezbędną infrastrukturą (dysze, reflektorki, przewody, zawory itd.), - zagospodarowano teren placu	Koszt całkowity zadania 3.410.470,02 zł

		<p>wraz z ułożeniem nowych nawierzchni utwardzonych, wykonaniem murków okalających plac, wykonaniem schodów i pochylni dla osób niepełnosprawnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - założono nową zieleń wraz z uprzednim przygotowaniem terenu dla prawidłowego wzrostu roślin (wykonanie nowych nasadzeń poprzedzonych likwidacją starych), - dostarczono i zamontowano elementy małej architektury, w tym żeliwne ławki, leżak, kosze na śmieci, stojaki na rowery, ramy drewniane z żaglami, słupki z łańcuchami, - wykonano automatyczny systemu nawadniania roślin. 	
4	Plaża Miejska z pomostem i rowerkami wodnymi	<p>zakupiono 5 szt. rowerów wodnych wraz z pokrowcami oraz 25 szt. kamizelek ratunkowych, zamontowano pomost pływający (2,4mx24m) o konstrukcji drewnianej, wykonany z pływaków obłożonych deską kompozytową i wyposażony w 15 sztuk knag do sumowania rowerków</p>	Koszt całkowity zadania 68.959,02 zł
5	Ławeczka Szolca – Rogozińskiego	<p>W związku z obchodami Kaliskiego Roku Stefana Szolca – Rogozińskiego powstała ławeczka przy Moście Kamiennym od strony Alei Wolności. Ławeczka o wymiarach 67cmx150cm,</p>	Koszt całkowity zadania 140.442,80 zł

		wykonana z płyty granitowej promieniowanej strzygom gr. 6 cm, rzeźba wykonana z brązu patynowanego o wysokości 130 cm	
6	Przyjaźń pokoleń - czar podwórka	Wykonano przy Szkole Podstawowej Nr 16 plac zabaw wraz z ogrodzeniem, zagospodarowaniem terenu i małą architekturą	Koszt całkowity zadania 147.698,00 zł
7	Modernizacja I Liceum Ogólnokształcącego	wykonano wymianę pokrycia dachowego, osuszanie i wykonanie izolacji ścian oraz adaptacja pomieszczeń budynku na potrzeby biblioteki	Koszt całkowity zadania 2.067.912,43 zł
8	Aranżacja dziedzińca I Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Asnyka w Kaliszu	wykonano modernizację ogrodzenia frontowego przylegającego do budynku od strony ul. Grodzkiej wraz z modernizacją schodów bocznych do budynku	Koszt całkowity zadania 51.598,50 zł
9	Zieleń wraca na plac św. Józefa - skwer reprezentacyjno - wypoczynkowy	zagospodarowano teren poprzez wstawienie 9 donic z zielenią, małej architektury i oświetlenia.	Koszt całkowity 156.210,00 zł
10	Wymiana stolarki zewnętrznej i renowacja elewacji budynku "Domu Muzyka"	Wykonano: <ul style="list-style-type: none"> - izolację fundamentów, zamurowanie okien piwnicznych i likwidację studzienek betonowych w elewacji północnej i południowej, - likwidację opaski wokół budynku i wykonanie w jej miejscu chodnika, - renowację elewacji budynku, - obróbki blacharskie, - wymianę instalacji odgromowej, - renowację krat i konstrukcji zadaszeń, - wymianę pokrycia zadaszeń, 	Koszt całkowity zadania 580.000,00 zł

		wymianę drewnianej stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę parapetów wewnętrznych	
11	Budynek ul. Piekarska 7	wykonano remont elewacji	Koszt całkowity zadania 121.072,63 zł
12	Budynek ul. Piekarska 6	wykonano remont elewacji	Koszt całkowity zadania 271.459,24 zł
13	Budynek ul. Targowa 24	wykonano remont elewacji	Koszt całkowity zadania 48.562,31 zł
14	Budynek Al. Wolności 9a	wykonano remont elewacji II etap	Koszt całkowity zadania 491.071,74 zł
15	Budynek ul. Piskorzewska 14	wykonano remont (klatka, dach, elewacja)	Koszt całkowity zadania 656.615,00 zł
16	Budynek ul. Parczewskiego 8	wykonano remont elewacji i klatki schodowej etap I	Koszt całkowity zadania 168.650,00 zł
17	Budynek ul. Majkowska 6	wykonano remont (klatka, dach, elewacja)	Koszt całkowity zadania 631.746,94 zł
18	Budynek ul. Górnośląska 13	wykonano remont elewacji	Koszt całkowity zadania 66.200,35 zł
19	Rozbudowa placu zabaw w Ogródku Jordanowskim (os. Śródmieście II) Siłownia plenerowa w Ogródku Jordanowskim (os. Śródmieście II)	wykonano siłownię plenerową oraz rozbudowano plac zabaw w Ogródku Jordanowskim w Kaliszu	Koszt całkowity zadania 74.586,35 zł Koszt całkowity zadania 30.923,05 zł
20	Rewitalizacja - połączenie Głównego Rynku z Parkiem Miejskim	przebudowano ulic: Piekarską na odcinku od ul. Sukienniczej do ul. Kazimierzowskiej, Browarną oraz Kadecką	Koszt całkowity zadania 2.487.488,85 zł

CEL 7.4. POPRAWA ZABEZPIECZENIA PRZECIWPOWODZIOWEGO MIASTA

Z uwagi na trudności w ustaleniu odpowiedniego liczbowego wskaźnika dotyczącego niniejszego celu, dokonano jakościowego opisu najważniejszych zagadnień dot. zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta poruszanych w latach 2014 – 2017. Dane pochodzą z Wydziału Rozwoju Miasta, Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska oraz Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych UM Kalisza.

Budowa Zbiornika Wielowieś Klasztorna

Budowa zbiornika retencyjnego Wielowieś Klasztorna na rzece Prośnie jest zadaniem priorytetowym dla zwiększenia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego Kalisza. Wagę zadania potwierdzają dokumenty planistyczne tj. Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla regionu wodnego Warty, w którym realizację projektu ujęto pod poz. 4 Listy strategicznych inwestycji technicznych planowanych do realizacji w latach 2016-2021 oraz Plan Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry, uwzględniający potrzebę budowy zbiornika pod pozycją nr A_453_O.

Z wykonanych analiz wynika, że miasto Kalisz jest jedynym obszarem o najwyższym poziomie ryzyka w regionie wodnym Warty. W silnie zurbanizowanych rejonach miasta Kalisza (część południowa i północna) ryzyko powodziowe jest oceniane na bardzo wysokie i wysokie, stwarzające istotne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej.

Na wysoki poziom ryzyka powodziowego Kalisza, oprócz warunków naturalnych, istotny wpływ ma przebieg sztucznych kanałów ulgi „Kaliskiego Węzła Wodnego”, a także niedostateczna ilość oraz niewłaściwy stan istniejących budowli przeciwpowodziowych (wałów).

Brak odpowiedniego zabezpieczenia miasta potwierdzają straty poniesione podczas powodzi w latach 1985-1997 i w roku 2010 oraz podczas wezbrań wód ponad stan alarmowy w latach 1998-1999 i w 2011 roku.

Zbiornik Wielowieś Klasztorna ma powstać na 93 kilometrze rzeki (od ujścia do Warty) na terenie powiatów: kaliskiego, ostrowskiego i ostrzeszowskiego, posiadać pojemność 48,8 mln m³ wody i powierzchnię zalewu 1704 ha. Jego realizacja została okrzyknięta jedną z 5 najważniejszych inwestycji hydrotechnicznych w Polsce.

Budowa zbiornika będzie głównym działaniem technicznym zmierzającym do ograniczenia ryzyka powodziowego na terenie Kalisza, poprzez redukcję maksymalnych przepływów w obrębie miasta. Wykonane modelowanie wskazuje jednoznacznie, że nie ma innej równie skutecznej alternatywy redukującej to ryzyko, szczególnie biorąc pod uwagę ukształtowanie doliny Proсны na obszarze miasta oraz brak skutecznych budowli przeciwpowodziowych w jego obrębie. Pośrednio zbiornik będzie redukować również ryzyko powodziowe dla Śremu oraz Poznania, a w połączeniu ze Zbiornikiem Jeziorsko, pozwoli na prowadzenie sterowalnej gospodarki wodnej na rzece Warcie.

Zbiornik poza funkcją przeciwpowodziową będzie także ograniczać skutki suszy, która w rejonie Kalisza jest wyjątkowo dotkliwa. Retencjonowana woda umożliwi alimentację przepływów w rzece Prośnie w okresie letnim, zapewniającą przepływ biologiczny oraz prawidłowe funkcjonowanie ujęć wody pitnej dla miasta.

Pismem z dnia 27 marca 2018 r. nr WGOŚ.631.0028.2018 D2018.03.00818 Prezydenta Miasta Kalisza zwrócił do Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej o wsparcie realizacji budowy zbiornika Wielowieś Klasztorna oraz umieszczenie tego zadania w rządowych planach inwestycyjnych w zakresie gospodarki wodnej. Z informacji Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej wynika, że:

- Województwo Wielkopolskie uzyskało dla przedmiotowej inwestycji decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu z dnia 4 lipca 2001 r. oraz decyzję Regionalnego

Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu o środowiskowych uwarunkowaniach z dnia 28 lipca 2015 r.,

- prawomocną decyzję z dnia 27 grudnia 2017 r. o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia polegającego na budowie Zbiornika Wielowieś Klasztorna na rzece Prośnie, utrzymującą w mocy decyzję z dnia 28 lipca 2015 r. oraz wprowadzającą zmiany w niektórych jej punktach,

Realizacja inwestycji w przypadku uzyskania finansowania odbywać się będzie w trybie przepisów ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 433), a budowa zbiornika rozpocznie się po zapewnieniu finansowania, opracowaniu niezbędnej dokumentacji projektowej oraz uzyskaniu decyzji Wojewody Wielkopolskiego o realizacji inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych, szacowany koszt zadania (według studium wykonalności z 2016 r.) wyniesie 874 678 000,00 zł, w tym etap I (dokumentacja, wykupy gruntów) 140 113 000,00 zł. Na obecną chwilę wykupiono już grunty o łącznej powierzchni ok. 1 254 ha (do przejęcia pozostało wciąż 606 ha gruntów).

Zadanie zostało zgłoszone na „Listę potencjalnych projektów rządowych do wsparcia w ramach Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych” (poz. 21 Listy) i jest obecnie oceniane przez Europejski Bank Inwestycyjny. Trwają prace nad wpisaniem zadania do „Programu planowanych inwestycji w gospodarce wodnej”.

Stan i utrzymanie budowli przeciwpowodziowych

Doświadczenia ostatniego stulecia pokazują wyraźnie, że miasto Kalisz nie jest w wystarczający sposób zabezpieczone budowlami przeciwpowodziowymi. Zagrożenie powodziowe dla miasta stwarzają spływy z obszarów zlewni Proсны, Swędrni i Trojanówki (Pokrzywnicy) powyżej Kalisza, a także wody lokalnych, mniejszych cieków, zasilanych wodami opadowymi tj. Kręcicy i Piwoni. Opracowane mapy zagrożenia powodziowego wskazują, że przy średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (wynoszącym raz na 100 lat) zagrożone są tereny położone w północnej części miasta (osiedle Piskorzewie), gdzie system obwałowań rzeki Proсны oraz Kanału Bernardyńskiego nie jest wystarczający, tereny w części południowej (osiedle Piwonice), pomiędzy linią kolejową, a ul. Pokrzywnicką, wywoływane cofką na rzece Trojanówce (Pokrzywnicy) oraz tereny w części centralnej (osiedle Rajsaków), spowodowane cofką na rzece Swędrni. Lokalne podtopienia o mniejszym zasięgu występują na ww. osiedlach znacznie częściej niż raz na sto lat.

Istniejące na terenie miasta wały przeciwpowodziowe mają aktualnie długość ok. 28 km. Odcinki usytuowane w śródmieściu zostały wykonane w latach trzydziestych ubiegłego wieku, a następnie dobudowywane (usypywane) w latach powojennych. Istotne inwestycje w zakresie ochrony przeciwpowodziowej miasta zrealizowano w latach 1999-2006.

Część obwałowań na terenie miasta nie posiada charakteru typowych wałów przeciwpowodziowych (o odpowiednich parametrach hydrotechnicznych) i nigdy nie była ujęta w wykazie takich budowli, prowadzonym dotychczas przez Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (obecnie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie). Klasyfikowanie tych obiektów

do budowli przeciwpowodziowych nie ma uzasadnienia merytorycznego. Obiekty te, to Wał Jagielloński (prawostronne obwałowanie Swędrni oraz częściowo Kanału Bernardyńskiego), a także Wał Bernardyński (obustronne obwałowanie Kanału Bernardyńskiego). Oba wały to w rzeczywistości nadsypane ciągi komunikacyjne, zbudowane przy wykorzystaniu naturalnych skarp rzecznych.

Istniejące obwałowania Kalisza wymagają systematycznego kontrolowania stanu technicznego oraz utrzymywania (konserwacji, remontowania) w celu zachowania ich stabilności i szczelności. Obowiązek utrzymania urządzeń wodnych (wałów przeciwpowodziowych) zgodnie z art. 188 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. Z 2017 r. poz. 1566 z późn. zm.), obowiązującym od 1 stycznia 2018 r., należy do ich właścicieli.

W obecnej sytuacji niewyjaśnione stosunki własnościowe, nieuregulowane kwestie użytkowania i zarządzania obiektami, a także nieprawidłowa ich klasyfikacja przysparzają aktualnie wielu problemów organizacyjnych. Taki sposób utrzymywania urządzeń nie pozwala na właściwe zabezpieczenie miasta przed powodzią.

W efekcie wały przeciwpowodziowe na terenie Kalisza mają różnych gospodarzy (właściciele, zarządców, użytkowników), pomiędzy którymi brak skoordynowanych działań, mających na celu zachowanie ich funkcji.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, z mocy ww. ustawy wykonuje prawa właścicielskie w stosunku do wałów przeciwpowodziowych, znajdujących się na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa. W Kaliszu sytuacja taka nie ma miejsca, gdyż żaden z wałów w całym swoim przebiegu nie stanowi mienia Skarbu Państwa. Wody Polskie administrują również obiektami, które dotychczas zarządzane były przez Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (jako prawny następcą tego organu). Należy jednak zauważyć, że te wały przeciwpowodziowe (Wał Matejki, Wał Rajsków oraz Wał Pokrzywnica) nie stanowią własności Skarbu Państwa, a zostały objęte zarządem wyłącznie ze względu na ochronę użytków rolnych (na mocy poprzednio obowiązującej ustawy). Wał Matejki, Wał Rajsków oraz Wał Pokrzywnica w zdecydowanej większości znajdują się na nieruchomościach stanowiących własność miasta lub na nieruchomościach, pozostających w zarządzie innych jednostek organizacyjnych miasta. Pozostałe wały przeciwpowodziowe tj. ujściowy odcinek rzeki Krępiczy, mur oporowy przy Osiedlu Ogrody, krótki odcinek wału ziemnego przy ul. Niskiej oraz mur oporowy przy osiedlu Piskorzewie są zlokalizowane na gruntach miasta i pozostają w jego zarządzie. Wał Bernardyński natomiast, będący ciągiem pieszo-rowerowych, jest zarządzany przez Miejski Zarząd Dróg i Komunikacji w Kaliszu. Wał Jagielloński z kolei zlokalizowany jest na mozaice działek, stanowiących odrębną własność (często prywatną). Podobną strukturę własności ma Wał Piastowski, który został zmodernizowany przez Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (pełniący funkcję inwestora zastępczego, podczas jego modernizacji), jednak nigdy nie został ujęty w ewidencji obiektów zarządzanych przez tę jednostkę (obecnie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie).

Jedynym obiektem, którego sytuacja własnościowa nie budzi wątpliwości, jest wał położony w Parku Miejskim w Kaliszu (lewostronne obwałowanie Kanału Bernardyńskiego i prawostronne Głównego Koryta Proсны), należący i administrowany przez Miasto Kalisz. Sytuację komplikuje jednak stan techniczny tego obiektu. Przeprowadzone kontrole okresowe wykazały, że wymaga on modernizacji, polegającej przede wszystkim na podniesieniu rzędnej korony wały oraz zagęszczeniu

gruntu. W dniu 19.07.2017 r. Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego, po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa lewostronnego wału przeciwpowodziowego Kanału Bernardyńskiego wydał Decyzję nakazującą usunięcie nieprawidłowości w stanie technicznym obiektu oraz stanu mogącego zagrozić życiu lub zdrowiu ludzi, bezpieczeństwu mienia i środowiska, poprzez wykonanie zaleceń wynikających z oceny stanu technicznego obiektu budowlanego sporządzonego w dniu 31.10.2016 r. Jako termin wykonania obowiązków wskazano 30.06.2019 r. Miasto Kalisz w dniu zawarło umowę z wykonanie wielobranżowej dokumentacji projektowej dla zadania pn. „Przebudowa lewostronnego obwałowania Kanału Bernardyńskiego i prawostronnego Głównego Koryta Proсны w Parku Miejskim w Kaliszu”. Realizacja zadania zaplanowana została do końca 2019 r.

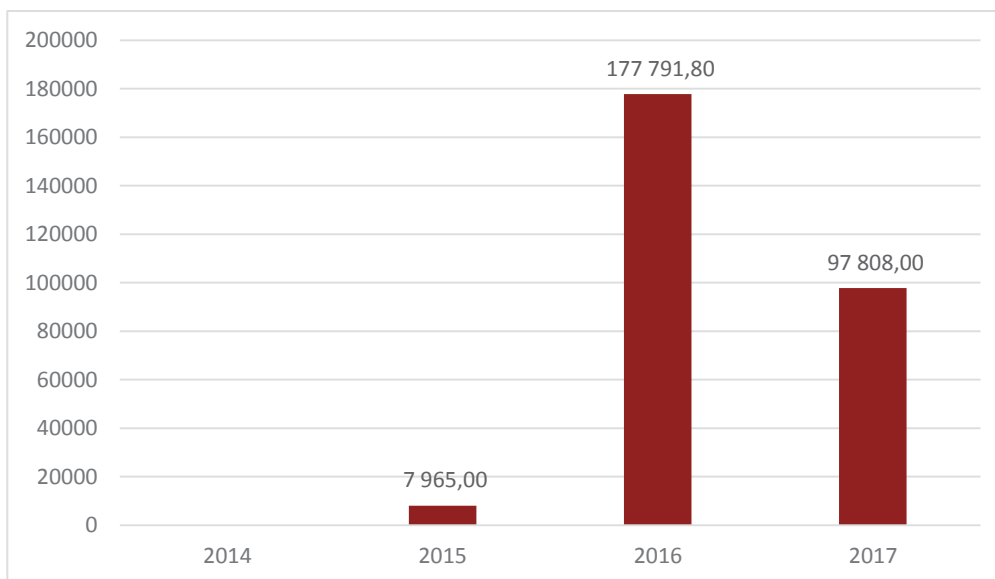
Ciek Wodny Krępic (na odcinku od Biskupic do rzeki Proсны)

W 2017 r. Miasto Kalisz zawarło umowę na opracowanie kompletnej wielobranżowej dokumentacji projektowej. Projektanci przeanalizowali warunki cieku i zagadnienia związane z koniecznością przetrzymania wielkiej wody, jednakże ze względu na przystąpienie Miasta Kalisz do opracowania Miejskiego Planu Zagospodarowania Przestrzennego – Poligonowa i wynikającej z niego zmiany zagospodarowania terenów będących w obszarze zlewni Kręcicy konieczne było wydłużenie terminu oddania dokumentacji do końca 2018 r. Powodowane jest to zmianą zagospodarowania terenów będących w obszarze zlewni (ich planowanym utwardzeniem) i idącą za tym ponowną analizą obciążeń hydraulicznych cieku będących następstwem wzrostu ilości wód zrzucanych do rzeki, co w konsekwencji ma odzwierciedlenie w parametrach cieku, takich jak przekrój o profil oraz rozmiar zbiorników retencyjnych. Wymagane jest również rozszerzenie badań geologicznych podłoża gruntowego, inwentaryzacji dendrologicznej oraz map do celów projektowych.

W związku z powyższym w opinii Władz Miasta system budowli przeciwpowodziowych w latach 2014 - 2017, chroniących Kalisz przed zagrożeniem powodziowym, był niewystarczający. Szczególny niepokój budzi brak rzetelnych danych na temat stanu technicznego wszystkich wałów oraz brak skoordynowanych działań w zakresie ich konserwacji, wynikający z nieuregulowanych stosunków własnościowych terenów, na których się znajdują. Budowle przeciwpowodziowe z uwagi na cel jakemu służą oraz obszar oddziaływania (wykraczający poza teren poszczególnych gmin) powinny stanowić mienie Skarbu Państwa w myśl zasady, że gospodarz rzeki powinien być również gospodarzem przyległego wału przeciwpowodziowego. Środki budżetu miasta, bez dodatkowego wsparcia finansowego, nie pozwalają bowiem na wykup wszystkich gruntów, na których zlokalizowane są wały powodziowe, ani na utrzymywanie tych urządzeń hydrotechnicznych we właściwym stanie.

W Kaliszu znajduje się magazyn przeciwpowodziowy na doposażenie, którego wydatkowano w latach 2014 – 2020 ponad 280 tyś. zł.

RYSUNEK 118. WYDATKI NA WYPOSAŻENIE MAGAZYNU PRZECIWPOWODZIOWEGO W LATACH 2014-2017

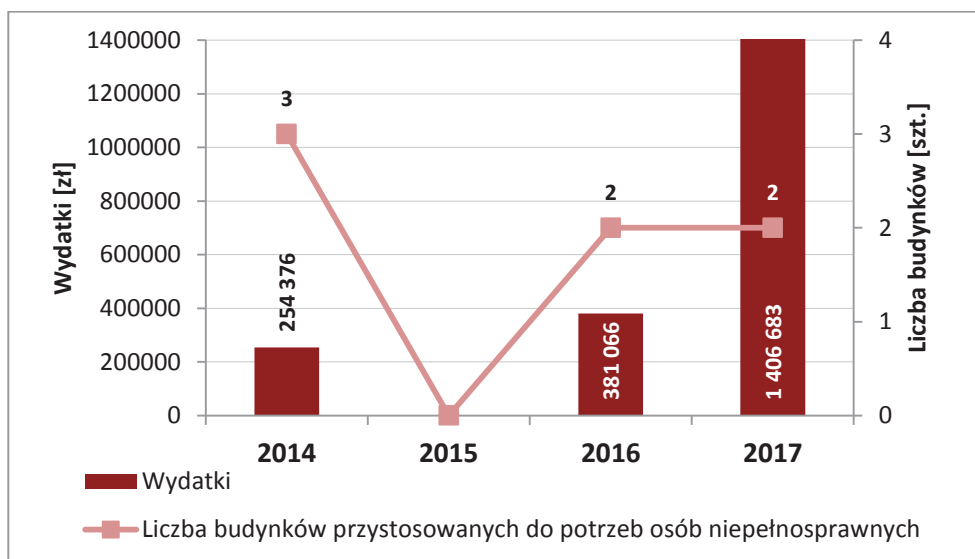

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych UM Kalisza

CEL 7.5. POPRAWA JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH POPRZEC BUDOWĘ, MODERNIZACJĘ I DOPOSAŻENIE OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Miasto Kalisz dąży do zapewnienia mieszkańcom jak najlepszej jakości i dostępności usług publicznych. W tym celu przeprowadzane są m.in. inwestycje obejmujące poprawę dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych. W latach 2014 – 2017 przeprowadzono 7 takich inwestycji na łączną kwotę ponad 2 mln zł.

RYSUNEK 119. LICZBA BUDYNKÓW PRZYSTOSOWANYCH DO POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ORAZ WYDATKI Z TYM ZWIĄZANE W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisza

Poniższa tabela prezentuje przedsięwzięcia i wysokość wydatków inwestycyjnych na zadania z zakresu dostosowania budynków i przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych w latach 2014 – 2017 - tabela obejmuje zadania inwestycyjne zrealizowane i zakończone w danym roku.

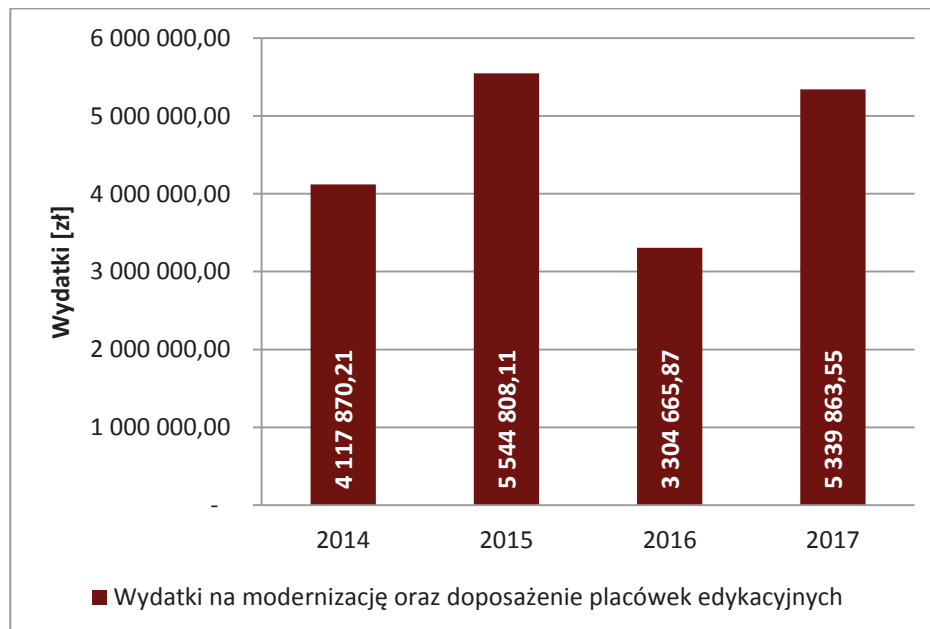
I.p.	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy	Koszt realizacji zadania
2014			
1	Zakup schodołazu gąsienicowego w Zespole Szkolno - Przedszkolnym Nr 2	zakupiono schodołaz gąsienicowy	Koszt całkowity zadania 16.199,10 zł
2	Likwidacja barier architektonicznych w Zespole Szkół Nr 10 w Kaliszu	wykonano windę osobową w budynku szkoły	Koszt całkowity zadania 189.090,26 zł
3	Modernizacja pomieszczeń biurowych, łazienek, korytarzy dla Powiatowego Zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności przy ul. Staszica 47a	wykonano modernizację pokoi biurowych, poczekalni, korytarzy oraz łazienki	Koszt całkowity zadania 49.086,49 zł
2016			
1	Wykonanie platformy przyschodowej w Zespole Szkół Nr 10 w Kaliszu	dostarczono i zamontowano platformę pionową dla osób niepełnosprawnych, wykonano pomost z blachy ryflowanej oraz poręcz zabudowaną ekranami z płyt typu pleksi	Koszt całkowity zadania 47.847,00 zł
2	Dobudowa windy w budynku Zespołu Szkół Nr 11 przy ul. Budowlanych 2 w Kaliszu	wykonano dobudowę szybu windy wewnętrznej w budynku, dostarczono i zamontowano nowy dźwig osobowy o nośności 630 kg, zamontowano czytnik kart magnetycznych przy wejściach do windy na każdej kondygnacji budynku, wykonano chodnik z kostki brukowej o wymiarach 6m x 2,5m oraz zdemontowano fragment istniejącego podjazdu dla osób niepełnosprawnych	Koszt całkowity zadania 333.219,32 zł
2017			
1	Dostosowanie budynku Ratusza Miejskiego w Kaliszu do potrzeb osób niepełnosprawnych	dostosowano budynek ratusza miejskiego do potrzeb osób niepełnosprawnych w tym dobudowano windę z obudową szklaną i szklanymi kładkami, zlokalizowaną w wewnętrznym wirydarzu budynku od strony północno – zachodniej oraz przebudowano wejście do budynku ratusza obsługujące	Koszt całkowity zadania 1.182.032,00 zł

		osoby niepełnosprawne ruchowo tj. przebudowano schody zewnętrzne oraz zamontowano platformę – dźwig	
2	Budowa placu zabaw dla dzieci niepełnosprawnych na osiedlu Dobrzec	wykonano plac zabaw dla dzieci niepełnosprawnych o powierzchni ok. 471,50m ² i nawierzchni trawiastej. Zamontowano urządzenia i elementy małej architektury. Na terenie placu zabaw wykonano nawierzchnię bezpieczną pod huśtawkę bocianie gniazdo, wybudowano ścieżkę żwirową o pow. 47,6m ²	Koszt całkowity zadania 224.650,96 zł

Usługi publiczne świadczone przez gminę na rzecz mieszkańców obejmują także edukację – należy zadbać o odpowiedni stan techniczny oraz wyposażenie wszystkich podległym miastu placówek edukacyjnych. W tym celu przeprowadzane są m.in. inwestycje obejmujące modernizację i doposażenie odpowiednich obiektów. W latach 2014 – 2017 przeprowadzono 53 takie inwestycje (2014: 14, 2015: 15, 2016: 15, 2017:9) na łączną kwotę ponad 18,3 mln zł.

RYSUNEK 120. WYDATKI NA MODERNIZACJĘ ORAZ DOPOSAŻENIE PLACÓWEK EDUKACYJNYCH W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisza

Poniższa tabela prezentuje przedsięwzięcia i wysokość wydatków inwestycyjnych na zadania z zakresu modernizacji i doposażenia placówek edukacyjnych w latach 2014 – 2017 – tabela obejmuje zadania inwestycyjne zrealizowane i zakończone w danym roku.

I.p.	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy	Koszt realizacji zadania
2014			
1	Modernizacja wewnętrznej sieci hydrantowej w Szkole Podstawowej nr 14 przy ul. Mickiewicza 11	dokonano modernizacji wewnętrznej sieci hydrantowej montując 16 szaf hydrantowych	Koszt całkowity zadania 43.912,19 zł
2	Adaptacja pomieszczeń po Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej Nr 1 na potrzeby Szkoły Podstawowej Nr 17 w Kaliszu	adaptacja pomieszczeń na dwa oddziały zerówki obejmowała: wymianę stolarki okiennej drzwiowej i okiennej w wiatrołapie, stolarki drzwiowej wewnętrznej, okna balkonowe, wymieniono instalację elektryczną, wod – kan i c.o., wykonano modernizację pokrycia dachowego z papy. Dodatkowo dla oddziałów zerówki zakupiono wyposażenie	Koszt całkowity zadania 360.474,84 zł
3	Wykonanie odwodnienia terenu wokół Szkoły Podstawowej Nr 1 w Kaliszu	wykonano kanalizację deszczowej z opaską budynku od strony placu zabaw o długości 97m	Koszt całkowity zadania 25.063,21 zł
4	Budowa placów zabaw na terenie miasta Kalisza w ramach programu rządowego Radosna szkoła	wybudowano trzy place zabaw: na terenie Szkoły Podstawowej Nr 22 przy ul. Św. Michała, Szkoły Podstawowej Nr 17 przy ul. H. Sawickiej 3b oraz Szkoły Podstawowej Nr 7 przy ul. Robotniczej 5	Koszt całkowity zadania 689.680,00 zł
5	Modernizacja ogrodzenia w Zespole Szkolno - Przedszkolnym Nr 2	wykonano modernizację ogrodzenia szkoły	Koszt całkowity zadania 24.102,00 zł
6	Modernizacja dachu budynku Szkoły Podstawowej Nr 2 w Kaliszu	wykonano modernizację pokrycia dachu o wymiarach 40,7x13,9 wraz z izolacją termiczną na dachu budynku	Koszt całkowity zadania 30.337,00 zł
7	Budowa parkingu przy Zespole Szkół Nr 10	wybudowano parking przy szkole	Koszt całkowity zadania 63.588,54 zł
8	Zakup schodołazu gąsienicowego w Zespole Szkolno - Przedszkolnym Nr 2	zakupiono schodołaz gąsienicowy	Koszt całkowity zadania 16.199,10 zł
9	Modernizacja kotłowni w Szkole Podstawowej Nr 2	wykonano modernizację kotłowni	Koszt całkowity zadania 62.997,95 zł
10	Modernizacja placu zabaw w Publicznym Przedszkolu Nr 28	wykonano przebudowę ogrodzenia oraz rewitalizację sprzętu i zabawek na placu zabaw dla dzieci	Koszt całkowity zadania 18.999,99 zł

11	Modernizacja kuchni w Publicznym Przedszkolu Nr 19	wykonano modernizację kuchni	Koszt całkowity zadania 79.999,74 zł
12	Zakup wyposażenia kuchni w Publicznym Przedszkolu Nr 19	zakupiono wyposażenie do kuchni tj. meble nierdzewne i lodówki	Koszt całkowity zadania 9.999,04 zł
13	Budowa separatora na terenie Zespołu Szkół Nr 9 w Kaliszu przy ul. H. Sawickiej 22-24	wybudowano separator	Koszt całkowity zadania 41.429,36 zł
14	Likwidacja barier architektonicznych w Zespole Szkół Nr 10 w Kaliszu	wykonano windę osobową w budynku szkoły	Koszt całkowity zadania 189.090,26 zł
2015			
1	Modernizacja dachu Szkoły Podstawowej Nr 12 w Kaliszu	wykonano roboty polegające na modernizacji dachu, zdemontowano istniejące pokrycie dachówki oraz wykonano nowe pokrycie dachowe z dachówki ceramicznej układanej w koronkę na powierzchni ok. 1480 m ² , ponadto wykonano wymianę ołacenia, kontrłat oraz deskowania, obróbki blacharskie, montaż włazów dachowych, płotków przeciwśnieżnych, osłon kominowych oraz kominków wentylacyjnych. Dach nad częścią szkolną ocieplono wełną mineralną	Koszt całkowity zadania 384.799,94 zł
2	Modernizacja dachu Szkoły Podstawowej Nr 17 w Kaliszu	wykonano modernizację dachu, 3.861 m ² pokryto jednokrotnie papą termozgrzewalną wierzchniego krycia	Koszt całkowity zadania 219.881,14 zł.
3	Budowa boisk sportowych przy budynku Zespołu Szkolno - Przedszkolnego Nr 2 w Kaliszu	wykonano boisko wielofunkcyjne o wymiarach 30m x 44m o nawierzchni z trawy syntetycznej wraz z piłkochwytnymi wraz z dodatkowym wyposażeniem, bieżnie 4 torową do biegania na 60 m o nawierzchni poliuretanowej, bieżnię do skoku w dal o nawierzchni poliuretanowej wraz z systemowym zestawem odbiciowym oraz zeskoknią z drobnym piaskiem	Koszt całkowity zadania 379.516,99 zł

4	Dostosowanie warunków ewakuacji placówki do wymogów p.poż. w budynku Zespołu Szkół Nr 11 ul. Budowlanych 2	przystosowano budynek do wymogów przeciwpożarowych, wydzielono klatki przeciwpożarowe oraz wbudowano drzwi dla ich wydzielenia, drzwi ewakuacyjne oraz okna. Wykonano instalację oświetlenia awaryjnego i GWP, instalację oddymiania na klatkach schodowych oraz instalację hydrantową wraz z wbudowaniem dodatkowych gaśnic proszkowych	Koszt całkowity zadania 501.250 zł
5	Modernizacja kotłowni gazowej z jednoczesną wymianą kotła gazowego w Szkole Podstawowej Nr 2	wykonano modernizację kotłowni, wymieniono jeden z dwóch kotłów na kocioł firmy VIESSMANN wraz z montażem nowej automatyki sterującej pracą nowego i istniejącego kotła	Koszt całkowity zadania 69.201,96 zł
6	Zakup kserokopiarki w Szkole Podstawowej Nr 13	zakupiono kserokopiarke	Koszt całkowity zadania 4.990 zł
7	Dobudowa zewnętrznej klatki schodowej dla budynku Publicznego Przedszkola Nr 21 w Kaliszu	dokonano rozbudowy budynku przedszkolnego o zewnętrzną klatkę schodową z łazienką dla przedszkolaków i personelu	Koszt całkowity zadania 185.698,21 zł
8	Modernizacja instalacji c.w.u. w Publicznym Przedszkolu Nr 27 przy ul. Koszutskiego 29	zmodernizowano instalację ciepłej wody użytkowej	Koszt całkowity zadania 40.893,50 zł
9	Wykonanie instalacji elektrycznej dostosowującej do warunków p.poż. budynku Publicznego Przedszkola Nr 18 przy ul. Serbinowskiej 5a	wykonano instalację elektryczną na poziomie piwnicy, 1 piętrze oraz klatce schodowej. Ponadto wymieniono oświetlenie zewnętrzne. Dokonano wymiany istniejących przewodów aluminiowych na nowe przewody miedziane	Koszt całkowity zadania 96.446,40 zł
10	Zakup zmywarki w Publicznym Przedszkolu Nr 19	zakupiono zmywarkę	Koszt całkowity zadania 5.917,84 zł
11	Zakup zmywarki w Publicznym Przedszkolu Nr 20	zakupiono zmywarkę	Koszt całkowity zadania 5.953,02 zł
12	Modernizacja kuchni w Zespole Szkolno – Przedszkolnym Nr 1	wykonano modernizację kuchni przedszkolank	Koszt całkowity zadania 29.999,85 zł
13	Dostosowanie warunków ewakuacji placówki do wymogów p.poż. w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 przy ul. Rzemieślniczej 6	przystosowano budynek do wymogów przeciwpożarowych. Wydzielono klatki schodowe oraz wydzielono korytarz piwnicy ścianą i drzwiami. Wykonano system oddymiania klatek schodowych oraz system sygnalizacji pożarowej gotowy	Koszt całkowity zadania 500.804 zł

		do połączenia ze stanowiskiem kierowania komendanta miejskiego Państwowej Straży Pożarnej. Ponadto wykonano sufit podwieszany w strefie holu głównego, wbudowano dodatkową ilość gaśnic proszkowych, pomalowano ściany i sufity w części pomieszczeń. Obiekt wyposażono w kamerę monitoringu	
14	Zakup zmywarki uniwersalnej w Zespole Szkolno - Przedszkolnym Nr 2	zakupiono zmywarkę z funkcją wyparzania	Koszt całkowity zadania 4.918,77 zł
15	Modernizacja boisk sportowych przy budynku Szkoły Podstawowej Nr 6 w Kaliszu	w ramach inwestycji powstała bieżnia 3 torowa do biegania na 60m o nawierzchni poliuretanowej, boiska do gry w koszykówkę i piłkę siatkową o nawierzchni poliuretanowej wraz ze sprzętem sportowym, piłkochwytnymi, ławkami i koszami na śmieci, bieżnia do skoku w dal wraz z systemowym zestawem odbiciowym oraz zeskocznia	Koszt całkowity zadania 406.291,04 zł.
2016			
1	Budowa nowego obiektu szkolnego Szkoły Podstawowej Nr 13 wraz z salą gimnastyczną, zapleczem sportowymi pierwszym wyposażeniem	wybudowano boisko wielofunkcyjne o wymiarach 24x44m do gry w piłkę ręczną i siatkową, bieżnię prostą 60m, skocznię w dal oraz wzwyż, ponadto wybudowano plac zabaw oraz zagospodarowano teren poprzez wykonanie chodnika, dojazdów oraz małej architektury. Wykonano również zabezpieczenia grzejnika, osłon rur do wysokości 3mb, osłon zaworów, wykonano nawierzchnię placu zabaw z płytek z poliuretanu z zakładką EPDM	Koszt całkowity zadania : 9.945.002,57 zł 2013: 3.025.292,46 zł 2014: 2.461.996,99 zł 2015: 2.708.245,45 zł 2016: 1.749.467,67 zł
2	Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego przy Szkole Podstawowej Nr 9	wybudowano wielofunkcyjne boisko w ramach którego powstało: boisko do piłki ręcznej, boisko do piłki nożnej, boisko do koszykówki, boisko do siatkówki, boisko do tenisa ziemnego. Ponadto dokonano	Koszt całkowity zadania 506.400 zł

		wymiany nawierzchni placu apelowego wraz z regulacją studzienek deszczowych oraz wymianą włączów ulicznych. Boisko zostało wyposażone w sprzęt sportowy, piłkochwyty, elementy małej architektury oraz tablicę regulaminową	
3	Wykonanie platformy przyschodowej w Zespole Szkół Nr 10 w Kaliszu	wykonano fundament pod platformę, dostarczono i zamontowano platformę pionową dla osób niepełnosprawnych, wykonano pomost z blachy ryflowanej oraz poręcz zabudowaną ekranami z płyt typu pleksi	Koszt całkowity zadania 47.847 zł
4	Zakup i montaż kotar naściennych rozdzielających sale gimnastyczne w Szkole Podstawowej Nr 17	dokonano zakupu i montażu 2 kotar grodzących sale gimnastyczne wraz z konstrukcją do mocowania i poziomego przesuwu kotar z napędem ręcznym	Koszt całkowity zadania 18.204 zł
5	Zakup sprzętu elektronicznego w Szkole Podstawowej Nr 17	dania zakupiono sprzęt elektroniczny tj. serwer z oprogramowaniem oraz kserokopiarkę	Koszt całkowity zadania 29.154,34
6	Dobudowa windy w budynku Zespołu Szkół Nr 11 przy ul. Budowlanych 2 w Kaliszu	wykonano dobudowę szybu windy wewnętrznej w budynku. Dostarczono i zamontowano nowy dźwig osobowy o nośności 630 kg, zamontowano czytnik kart magnetycznych przy wejściach do windy na każdej kondygnacji budynku, wykonano chodnik z kostki brukowej o wymiarach 6m x 2,5m oraz zdemontowano fragment istniejącego podjazdu dla osób niepełnosprawnych	Koszt całkowity zadania 333.219,32 zł
7	Zakup zmywarki w Publicznym Przedszkolu Nr 27	zakupiono zmywarkę do kuchni	Koszt całkowity zadania 4.956,90 zł
8	Zakup szafy chłodniczej w Publicznym Przedszkolu Nr 30	zakupiono szafę chłodniczą	Koszt całkowity zadania 4.918,77 zł
9	Zakup pochłaniacza pary wodnej w Publicznym Przedszkolu Nr 21	zakupiono pochłaniacz pary wodnej	Koszt całkowity zadania 9.759,69 zł
10	Zakup zmywarki w Publicznym Przedszkolu Nr 1	zakupiono nową zmywarkę	Koszt całkowity zadania 4.995,58 zł
11	Zakup zmywarki w Publicznym Przedszkolu Nr 18	zakupiono zmywarkę	Koszt całkowity zadania 6.250 zł

12	Wykonanie izolacji ścian budynku III Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika przy ul. Kościuszki 10	wykonano przebudowę instalacji sieci kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej na terenie szkoły wraz z odtworzeniami nawierzchni w dziedzińcu szkoły oraz przy muzeum	Koszt całkowity zadania 535.613,33 zł
13	Instalacja monitoringu w I Liceum Ogólnokształcącym	wykonano monitoring	Koszt całkowity zadania 10.000 zł
14	Instalacja monitoringu w Zespole Szkół Techniczno – Elektronicznych	wykonano monitoring	Koszt całkowity zadania 25.000 zł
15	Wykonanie ogrodzenia boiska Orlik przy Zespole Szkół Techniczno – Elektronicznych	wykonano dodatkowe ogrodzenie, zapobiegające przedostawaniem się piłek na ulicę o wysokości 7m	Koszt całkowity zadania 18.879,27 zł
2017			
1	Wyposażenie boiska sportowego Szkoły Podstawowej Nr 7 w piłkochwyty	wykonano piłkochwyty wzdłuż boiska sportowego	Koszt całkowity zadania 13.277,85 zł
2	Budowa parkingu przy Zespole Szkolno - Przedszkolnym Nr 1	wykonano parking na 33 miejsca postojowe dla samochodów osobowych wraz z drogą manewrową oraz chodnikiem. Prace obejmujące wykonanie nawierzchni parkingu wraz z odwodnieniem zostały zakończone	Koszt całkowity zadania 196.592,89 zł
3	Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej Nr 22 przy ul. Św. Michała 1 w Kaliszu	ramach zadania powstała sala gimnastyczna o powierzchni użytkowej 690,29 m ² i kubaturze 3.718,80 m ³ wraz z zapleczem i łącznikiem do istniejącego budynku	Koszt całkowity zadania 2016: 1.268.546,19 zł 2017: 707.760,10 zł
4	Dostosowanie budynków szkół podstawowych w Kaliszu do wymogów przeciwpożarowych	w Szkole Podstawowej Nr 7 oraz Szkole Podstawowej Nr 8 rozbudowano wewnętrzną instalację hydrantową o 4 sztuki hydrantów wewnętrznych. Ponadto wykonano aktualizację wielobranżowej dokumentacji projektowej dla zadania pn. Dostosowanie budynku Szkoły Podstawowej nr 4 przy ul. Polna 17 w Kaliszu do wymogów przeciwpożarowych oraz podpisano umowę na wykonanie aktualizacji wielobranżowej dokumentacji projektowej dla zadania pn.	Koszt całkowity zadania 111.329 zł

		Likwidacja niezgodności w zakresie przepisów techniczno - budowlanych i przeciwpożarowych w budynku	
5	Wykonanie drenażu boiska Szkoły Podstawowej Nr 13	Wykonano drenaż boiska	Koszt całkowity zadania 39.462 zł
6	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w budynku Gimnazjum Nr 1 przy ul. Tuwima 4	dokonano wymiany 80 szt. okien i 6 szt. drzwi w budynku szkoły	Koszt całkowity zadania 205.756,21 zł
7	Adaptacja sal lekcyjnych z przeznaczeniem na laboratoria w V Liceum Ogólnokształcącym	wykonano sale lekcyjne z przeznaczeniem na laboratoria, zmodernizowano instalacje elektryczne i wodno - kanalizacyjne, wykonano nowe tynki, posadzki oraz boksy, pomieszczenia zostały pomalowane	Koszt całkowity zadania 677.628,38 zł
8	Modernizacja I Liceum Ogólnokształcącego	wykonano nową więźbę dachową, nowe pokrycie dachu z miedzi, obróbki kominarskie z miedzi, instalacje odgromową, instalacje rynnową z miedzi, wykonano przyłącze kanalizacji deszczowej, wykonano izolacje ścian fundamentowych (osuszono i pomalowano), zainstalowano urządzenie do osuszania ścian fundamentowych, wykonano adaptację pomieszczeń na potrzeby biblioteki i wyremontowano dwie sale lekcyjne o łącznej powierzchni 172,15m ² . Wykonano nowe posadzki drewniane, malowanie ścian, montaż nowych opraw oświetleniowych, wykonano nową toaletę dla osób niepełnosprawnych, zamontowano kurtynę powietrzną	Koszt całkowity zadania 2.067.912,43 zł
9	Aranżacja dziedzińca I Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Asnyka w Kaliszu	wykonano modernizację ogrodzenia frontowego przylegającego do budynku od strony ul. Grodzkiej wraz z modernizacją schodów bocznych do budynku	Koszt całkowity zadania 51.598,50 zł

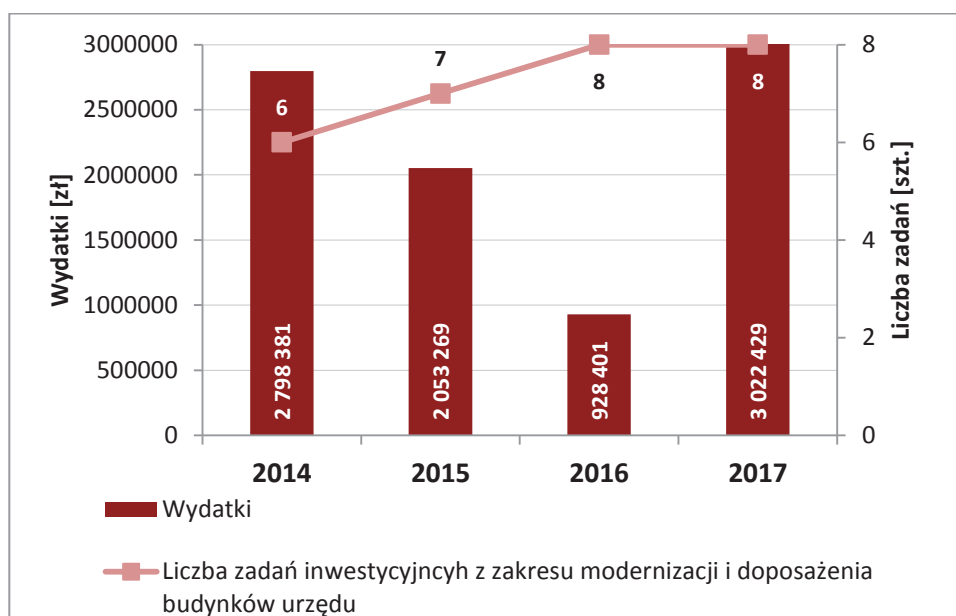
Usługi publiczne świadczone są również przez Urząd Miasta w budynkach do tego desygnowanych. W tym celu zapewnienia jak najlepszej obsługi mieszkańców przeprowadzane są

m.in. inwestycje obejmujące modernizację i doposażenie budynków urzędów. W latach 2014 – 2017 przeprowadzono 29 takich inwestycji na łączną kwotę blisko 9 mln zł, które obejmowały:

- wykonanie elewacji Ratusza, modernizacja sanitariatów w ratuszu,
- rozbudowa budynku przy ul. Krótkiej wraz z zakupem wyposażenia,
- zakup samochodu osobowego typu BUS,
- klimatyzacja pomieszczeń obiektów Urzędu Miasta,
- komputeryzacja Urzędu Miasta (zakup nowego oprogramowania, zakup licencji)
- rozbudowa Miejskiego Systemu Informacji Przestrzennej,
- zakupy inwestycyjne (meble, urządzenia wielofunkcyjne).

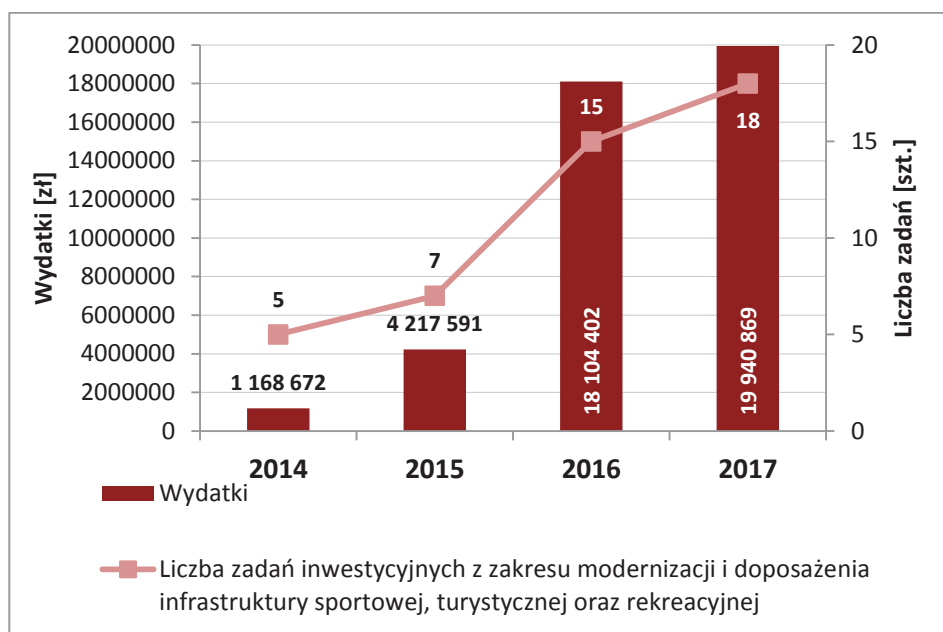
RYSUNEK 121. LICZBA ZADAŃ INWESTYCYJNYCH Z ZAKRESU MODERNIZACJI I DOPOSAŻENIA BUDYNKÓW URZĘDU ORAZ WYDATKI Z TYM ZWIĄZANE W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisza

Zapewnienie wysokiej jakości bazy sportowej, turystycznej i rekreacyjnej jest kolejnym istotnym aspektem świadczenia usług publicznych. W tym celu zapewnienia przeprowadzane są m.in. inwestycje obejmujące modernizację i doposażenie wspomnianej infrastruktury. W latach 2014 – 2017 przeprowadzono 45 takich inwestycji na łączną kwotę ponad 43 mln zł.

RYSUNEK 122. LICZBA ZADAŃ INWESTYCYJNYCH Z ZAKRESU MODERNIZACJI I DOPOSAŻENIA INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ, TURYSTYCZNEJ ORAZ REKREACYJNEJ ORAZ WYDATKI Z TYM ZWIĄZANE W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisza

Poniższa tabela prezentuje przedsięwzięcia i wysokość wydatków inwestycyjnych na zadania z zakresu modernizacji i doposażenia infrastruktury sportowej, turystycznej oraz rekreacyjnej w latach 2014 - 2017. Obejmuje zadania inwestycyjne zrealizowane i zakończone w danym roku.

I.p.	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy	Koszt realizacji zadania
2014			
1	Budowa placów zabaw na terenie miasta Kalisza w ramach programu rządowego Radosna szkoła	wybudowano trzy place zabaw: na terenie Szkoły Podstawowej Nr 22 przy ul. Św. Michała, Szkoły Podstawowej Nr 17 przy ul. H. Sawickiej 3b oraz Szkoły Podstawowej Nr 7 przy ul. Robotniczej 5	Koszt całkowity zadania 689.680,00 zł
2	Modernizacja placu zabaw w Publicznym Przedszkolu Nr 28	przebudowa ogrodzenia oraz rewitalizacja sprzętu i zabawek na placu zabaw dla dzieci	Koszt całkowity zadania 18.999,99 zł
3	Siłownie i place zabaw	wykonano Street Workout w Parku Przyjaźni, zamontowano urządzenia w ramach siłowni plenerowej na Polach Marsowych, na terenie Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, przy ul. Tuszyńskiej na os. Winiary, w Parku Przyjaźni oraz plac zabaw na os. Rajsków	Koszt całkowity zadania 189.145,00 zł

4	Budowa edukacyjnego miasteczka ruchu drogowego przy ul. Granicznej 56-58 w Kaliszu	wykonano edukacyjne miasteczko ruchu drogowego: zamontowano znaki drogowe, pachołki drogowe, ławki, stojaki rowerowe, stoliki z zadaszeniem, konsole sygnalizatorów, teren o powierzchni 0,23ha ogrodzono siatką wraz z furtkami i bramą wjazdową	Koszt całkowity zadania 230.997,36 zł
5	Zakup uniwersalnej łodzi wioślarskiej	zakupiono uniwersalną łódź wioślarską na potrzeby Kaliskiego Towarzystwa Wioślarskiego w Kaliszu	Koszt całkowity zadania 39.850,00 zł
2015			
1	Budowa nowego obiektu szkolnego Szkoły Podstawowej Nr 13 wraz z salą gimnastyczną, zapleczem sportowym i pierwszym wyposażeniem	Zakończono budowę sali gimnastycznej. Budynek jednokondygnacyjny wraz z zapleczem sanitarnym i szatniowym o łącznej powierzchni użytkowej 960 m ² . Ponadto wyposażono oddział przedszkolny, salę gimnastyczną oraz kuchnię w meble oraz drobny sprzęt AGD. Rozpoczęto prace związane z zagospodarowaniem zewnętrznym	Koszt całkowity zadania 2.708.245,45 zł
2	Budowa boisk sportowych przy budynku Zespołu Szkolno - Przedszkolnego Nr 2 w Kaliszu	wykonano: boisko wielofunkcyjne o wymiarach 30m x 44m o nawierzchni z trawy syntetycznej wraz z piłkochwytnymi wraz z dodatkowym wyposażeniem, bieżnie 4 torową do biegania na 60 m o nawierzchni poliuretanowej, bieżnię do skoku w dal o nawierzchni poliuretanowej wraz z systemowym zestawem odbiciowym oraz zeskocznia z drobnym piaskiem	Koszt całkowity zadania 379.516,99 zł
3	Modernizacja boisk sportowych przy budynku Szkoły Podstawowej Nr 6 w Kaliszu	wykonano bieżnię 3 torowa do biegania na 60m o nawierzchni poliuretanowej, boiska do gry w koszykówkę i piłkę siatkową o nawierzchni poliuretanowej wraz ze sprzętem sportowym, piłkochwytnymi, ławkami i koszami na śmieci, bieżnia do skoku w dal wraz z systemowym	Koszt całkowity zadania 406.291,04 zł

		zestawem odbiciowym oraz zeskoczną	
4	Ścieżki rowerowe od centrum Kalisza do obrzeży miasta (Szałe, Gołuchów, Wolica)	wykonano ciąg pieszo – rowerowy w al. Wojska Polskiego na odcinku od ul. Wrocławskiej do ul. Inwestorskiej. Ponadto opracowano dokumentację projektową na ścieżkę rowerową w ciągu ul. Wypoczynkowej.	Koszt całkowity zadania 248.090,41 zł
5	Rekreacyjno - sportowa rewitalizacja Parku Przyjaźni przy zbiegu ul. Skalmierzyckiej i Polnej	wykonano boisko do gry w koszykówkę i siatkówkę o nawierzchni poliuretanowej o wymiarach 18mx30m, wyposażone w sprzęt sportowy. Zamontowano 4 słupy oświetleniowe z oprawami ledowymi. Ponadto doposażono istniejący plac zabaw w linarium – piramidę dużą, domek drewniany, huśtawkę wagową, bujak, bujak sprężynowy – motor, huśtawkę bocianie gniazdo oraz karuzelę wahadłową.	Koszt całkowity zadania 369.999,99 zł
6	Siłownie i place zabaw	W ramach zadania dostarczono i zamontowano: dwa urządzenia siłowni zewnętrznej na Polach Marsowych na Osiedlu Dobrzec oraz zestaw zabawowy na terenie położonym w rejonie ul. Wał Matejki na Osiedlu Rajsków	Koszt całkowity zadania 25.215,00 zł
7	Zakup 3 szt. specjalistycznych rowerów	Zaplanowane środki w wysokości 33.000 zł na zakup 3 specjalistycznych rowerów dla Kaliskiego Towarzystwa Kolarskiego	Koszt całkowity zadania 33.000,00 zł
2016			
1	Skatepark	wykonano obiekt sportowo – rekreacyjny betonowy wraz z infrastrukturą techniczną o łącznej powierzchni 805,90 m2 wyposażony w elementy skatingowe	Koszt całkowity zadania 2015: 501.200,56 zł
2	Rower wodny - nowy sposób na rekreację na Prośnie	zakupiono 5 rowerów wodnych, 5 pokrowców oraz 25 kamizelek ratunkowych, zamontowano pomost pływający o konstrukcji	Koszt całkowity zadania 49.796,12

		drewnianej z elementami wypornościowymi w postaci pływaków wykonanych z tworzywa sztucznego, dostarczono i zamontowano knąg cumowniczy, zamontowano trzy dwustronne, wolnostojące tablice informacyjne "Rowerem wodnym z nurtem Prosną - nowy sposób aktywnej turystyki na Szlaku Piastowskim w Kaliszu"	
3	Budowa nowego obiektu szkolnego Szkoły Podstawowej Nr 13 wraz z salą gimnastyczną, zapleczem sportowym i pierwszym wyposażeniem	boisko wielofunkcyjne o wymiarach 24x44m do gry w piłkę ręczną i siatkową, bieżnię prostą 60m, skocznnię w dal oraz wzniesienie, ponadto wybudowano plac zabaw oraz zagospodarowano teren poprzez wykonanie chodnika, dojazdów oraz małej architektury. Wykonano również zabezpieczenia grzejnika, osłon rur do wysokości 3mb, osłon zaworów, wykonano nawierzchnię placu zabaw z płytek z poliuretanu z zakładką EPDM	Koszt całkowity zadania 1.749.467,67 zł
4	Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego przy Szkole Podstawowej Nr 9	wybudowano wielofunkcyjne boisko w ramach którego powstało: boisko do piłki ręcznej, boisko do piłki nożnej, boisko do koszykówki, boisko do siatkówki, boisko do tenisa ziemnego. Ponadto dokonano wymiany nawierzchni placu apelowego wraz z regulacją studzienek deszczowych oraz wymianą włączów ulicznych. Boisko zostało wyposażone w sprzęt sportowy, piłkochwyty, elementy małej architektury oraz tablicę regulaminową	Koszt całkowity zadania 506.400,00 zł
5	Modernizacja kortów tenisowych przy ul. Łódzkiej w Kaliszu	wykonano nawierzchnię kortów wraz z instalacjami, ścianą treningową o powierzchni 40,5 m ² , oświetleniem, ogrodzeniem ponadto w budynku tenisa ziemnego wykonano:	Koszt całkowity zadania 440.639,37 zł

		malowanie ścian i stropu, ułożenie posadzki z płytek ceramicznych oraz wymieniono stolarkę drzwiową.	
6	Zakup urządzenia do pielęgnacji lodu	zakupiono urządzenie do pielęgnacji lodu rolba Zamboni, niezbędnego do prawidłowego utrzymania lodowiska przy ul. Hanki Sawickiej 22-24	Koszt całkowity zadania 73.062,00 zł
7	Wykonanie ogrodzenia boiska Orlik przy Zespole Szkół Techniczno – Elektronicznych	wykonano dodatkowe ogrodzenie, zapobiegające przedostawaniem się piłek na ulicę o wysokości 7m	Koszt całkowity zadania 18.879,27 zł
8	Plac rekreacyjno - sportowy na os. Asnyka przy ul. Asnyka 56	wykonano nawierzchnię z piasku pod urządzenia placu zabaw oraz nawierzchnię żwirową pod urządzeniami siłowni plenerowej, zamontowano elementy małej architektury tj. ławki, kosze na śmieci, tablicę regulaminową, dostarczono i zamontowano dziewięć urządzeń zabawowych oraz pięć urządzeń siłowni terenowej, ponadto wykonane zostało ogrodzenie	Koszt całkowity zadania 194.461,23 zł
9	Teren rekreacyjny (plac zabaw i siłownia)	wykonano plac zabaw wraz z siłownią zewnętrzną na osiedlu Piwonice (ul. Panońska). Zamontowano huśtawkę podwójną, piaskownicę, bujak na sprężynie, ściankę wspinaczkową, zjeżdżalnię z dwoma domkami. Ponadto zamontowano wyciskacz, biegacz, surfer, twister, ławki, kosze na śmieci i 2 tablice z regulaminem użytkowania dla placu zabaw i siłowni.	Koszt całkowity zadania 112.478,44 zł
10	Siłownia do treningów street workoutowych (os. Rogatka)	wykonano nawierzchnię bezpieczną wraz z obrzeżami, dostarczono i zamontowano zestaw do street workout'u, twister, ławki, kosze na śmieci i tablicę regulaminową. Wykonano prace archeologiczne dokumentacyjno - zabezpieczające podczas realizacji zadania	Koszt całkowity zadania 76.252,23 zł

11	Siłownia zewnętrzna i plac zabaw (os. Tyniec)	Zamontowano urządzenia placu zabaw i siłowni zewnętrznej, wykonano oświetlenie placu zabaw, ogrodzenie, zamontowano ławki, stojaki na rowery, kosze na śmieci, tabliczki z zakazem wyprowadzania psów oraz tablicę regulaminową	Koszt całkowity zadania 104.140,58 zł
12	Budowa boiska do piłki siatkowej plażowej dla mieszkańców osiedla XXV Lecia	wykonano boisko do piłki siatkowej plażowej dla mieszkańców osiedla XXV-Lecia wraz z obrzeżami betonowymi wyposażone w sprzęt sportowy w postaci dwóch słupków, trybunę systemową wraz z dojściem, 2 ławki oraz 2 kosze na śmieci	Koszt całkowity zadania 94.089,10 zł
13	Winiarskie zmiany (os. Winiary)	wykonano plac zabaw o nawierzchni z piasku wyposażony w urządzenia zabawowe tj. 2 huśtawki, karuzelę, zjeżdżalnię z domkiem, ławkę z oparciem, kosz na śmieci, tablicę z regulaminem oraz schody terenowe z kostki betonowej. Zakupiono tablicę interaktywną DualBoard, stół bilardowy z wyposażeniem, Atlas Marcy, telewizor Panasonic, urządzenie wielofunkcyjne laserowe kolorowe Canon, Konsolę do gry Sony PS4 + 5 gier, Notebook Lenovo, zestaw kina domowego Sony, drukarkę laserową kolorową HP LaserJet Pro, gry planszowe oraz sprzęt sportowy	Koszt całkowity zadania 118.911,60 zł
14	Ścieżki rowerowe od centrum Kalisza do obrzeży miasta (Szałe, Gołuchów, Wolica)	wykonano pas drogowy Al. Wojska Polskiego w Kaliszu na odc. od ul. Wrocławskiej do ul. Inwestorskiej w zakresie wydzielenia ciągu pieszego i rowerowego	Koszt całkowity zadania 192.609,0 zł
15	Rekreacyjno - sportowa rewitalizacja Parku Przyjaźni przy zbiegu ul. Skalmierzyckiej i Polnej	wykonano przebudowę terenu przed wejściem do parku od strony ul. Skalmierzyckiej wraz z dostawą i montażem kamiennego zegara słonecznego. Wykonano piłkochwyty od strony stawu	Koszt całkowity zadania 101.289,80 zł

		i zamontowano ławki wzdłuż boiska wybudowanego w I etapie. Ponadto wykonano instalację elektryczną sterowania czasowego oświetlenia wielofunkcyjnego boiska sportowego na terenie Parku Przyjaźni	
2017			
1	Wyposażenie boiska sportowego Szkoły Podstawowej Nr 7 w piłkochwyty	wykonano piłkochwyty wzdłuż boiska sportowego	Koszt całkowity zadania 13.277,85 zł
2	Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej Nr 22 przy ul. Św. Michała 1 w Kaliszu	sala gimnastyczna o powierzchni użytkowej 690,29 m ² i kubaturze 3.718,80 m ³ wraz z zapleczem i łącznikiem do istniejącego budynku Szkoły	Koszt całkowity zadania 707.760,10 zł
3	Przyjaźń pokoleń - czar podwórka (Osiedle Śródmieście II)	plac zabaw wraz z ogrodzeniem, zagospodarowaniem terenu i małą architekturą	Koszt całkowity zadania 147.698,00 zł
4	Wykonanie piłkochwyty wzdłuż boiska sportowego przy Szkole Podstawowej Nr 9 ul. Żwirki i Wigury 13	wykonano dostawę i montaż piłkochwyty na boisku przy Szkole Podstawowej nr 9 przy ul. Żwirki i Wigury 13 wraz z wykonaniem uzupełnienia ogrodzenia	Koszt całkowity zadania 20.000,00 zł
5	Kompleksowa rozbudowa i przebudowa stadionu I.a. w Kaliszu	wykonano: - arenę sportową z boiskiem trawiastym do piłki nożnej - pełnowymiarowe boisko piłkarskie (105mx68m) o powierzchni nawierzchni trawiastej 8.086,0 m ² , wraz z elektrycznym systemem ogrzewania, systemem odwadniającym, instalacją nawadniającą płytę boiska wraz z automatyką i stacją uzdatniania wody, bieżnią okrężną 8 torową o długości 400 m z rowem z wodą usytuowanym wewnątrz bieżni oraz bieżnią prostą, 8 torową do biegu na 100 i 110 m (nawierzchnia poliuretanowa), dwustronną, dwutorową skoczną do skoku w dal i trójskoku, skoczną do skoku wzwyż, dwustronną skoczną do skoku o tyczce, rzutnią do rzutu młotem	Koszt całkowity zadania 39.350.117,22 2017: 14.019.745,88 zł 2016: 13.770.725,30 zł 2015: 47.232,00 zł 2014: 0,00 zł. I lata wcześniejsze

	<p>i dyskiem, rzutnią do pchnięcia kulą, dwie rzutnie do rzutu oszczepem;</p> <ul style="list-style-type: none"> - trybunę kibiców drużyny przeciwnej o powierzchni zabudowy 255,50m², kubaturze 715,0m³, powierzchni użytkowej 70,15m²; - budynek z trybuną wschodnią o powierzchni zabudowy 1.117,80m², powierzchni użytkowej 1.049,40 m² i kubaturze 8.830,60m³, zamontowano 1.436 szt. siedzisk; - trybunę ziemną o powierzchni zabudowy 2.180m², trybuna posiada 4.989 szt. siedzisk; - bramę wejściową i kasę biletową; - wykonano budynek kontenerowy o wymiarach 6,05x2,44m, z podestem stalowym dla niepełnosprawnych, z instalacją elektryczną, z instalacją wodkan o powierzchni użytkowej 12,65 m²; - budynek techniczny o powierzchni zabudowy 31,70m² i kubaturze budynku 130,00m²; - wyposażenie areny sportowej; - instalację nagłośnieniową; - wykonano zagospodarowanie terenu w postaci: ogrodzeń wokół stadionu, kładka dla pieszych, uporządkowanie terenów zielonych; - parkingi i chodniki, utwardzenia przy boisku treningowym, chodnik przy kortach, drogę p.poż. przy boisku treningowym, pochylnie, drogę na kładkę, drogę p.poż. do trybuny wschodniej, utwardzenia przy trybunie wschodniej, utwardzenia przy trybunie zachodniej, parking z dojazdami – o łącznej powierzchni 10.539,00 m²; 	
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - sieci zewnętrzne kanalizacji sanitarnej, kanalizacji deszczowej, sieci wodociągowej, sieci gazowej; - system monitoringu; - system sygnalizacji włamania i napadu. 	
6	Majkowskie centrum rekreacyjno - sportowe przy ul. Tuwima 2 w Kaliszu	<p>wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przebudowę skarp, - mury oporowych, - trybuny, - płytę boiska z nawierzchnią ze sztucznej trawy o wymiarach zewnętrznych 119x76 m wraz z podbudową, z przeznaczeniem do gry w rugby i piłkę nożną, - obramowanie boiska obrzeżem betonowym z nakładką elastyczną, - dwie profesjonalne aluminiowe bramki do rugby wraz z ochraniaczami na bramki i dodatkowymi tulejami oraz deklami pod odstawienie bramek w narożnik boiska, dwie demontowalne bramki do piłki nożnej o wymiarach 7,32x2,44 m, w zestawie z tulejami i deklami na otwory dostosowanych do rozgrywek na obiektach otwartych, cztery przenośne bramki do piłki nożnej o wymiarach 5x2 m, przystosowanych do rozgrywek na obiektach otwartych, dwie ławki rezerwowych, piłkochwyty, - oświetlenie boiska ze średnim natężeniem 200lx, - system monitoringu boiska, - wycinkę drzew i krzewów, - przyłącza kanalizacji deszczowej i odwodnienia boiska, - ogrodzenie wraz z bramami i furtkami, - zamontowano sześć stojaków rowerowych pięciostanowiskowych, 	Koszt całkowity zadania 2.268.354,65 zł

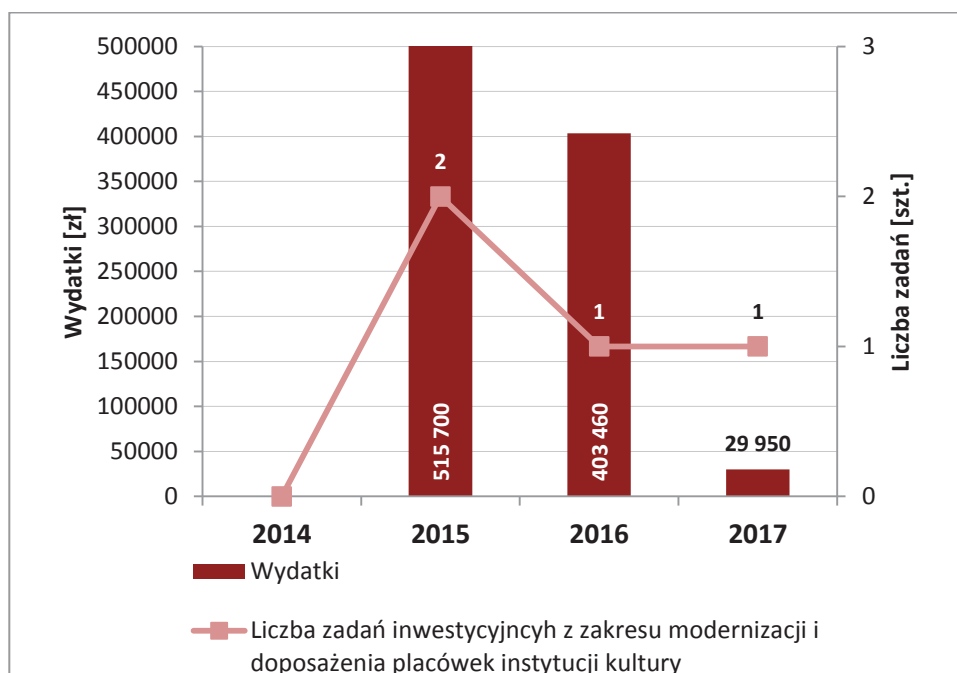
		- wykonano nasadzenia zastępczych drzew.	
7	Kaliski park linowy	wykonano: - trasa o małym stopniu trudności (Trasa Dziecięca) - przeznaczona dla dzieci i młodzieży, składająca się z 18 przeszkód liczonych z wejściem i zejściem z trasy, - trasa o średnim stopniu trudności (Trasa Standard) - przeznaczona dla młodzieży i dorosłych, składająca się z 26 przeszkód liczonych z wejściem i zejściem z trasy, - trasa Tyrolkowa - jest częścią Trasy Standard, lecz można ją wykorzystać jako odrębną trasę, - trasa szkoleniowa - z podestami, składająca się z 2 przeszkód oraz wejścia i zejścia	Koszt całkowity zadania 441.439,10 zł
8	Przebudowa boiska sportowego do gry w piłkę nożną oraz budowa budynku socjalno - szatniowego przy ul. Granicznej	wykonano: - budynek parterowy o powierzchni użytkowej 53,46m ² , w którym znajdują się dwie szatnie, dwie toalety, dwie kabiny prysznicowe, łazienka dla osób niepełnosprawnych oraz pomieszczenie pomocnicze; - boisko o nawierzchni z trawy naturalnej o wymiarach 40x70m wraz z oświetleniem, drenażem nawodnienia, chodnikami, ogrodzeniem z paneli i piłkochwytnymi; - wyposażenie	Koszt całkowity zadania 1.185.522,41 zł
9	Plac zabaw przy ul. Dąbrowskiej (os. Kaliniec)	wykonano plac zabaw przy ul. Marii Dąbrowskiej	Koszt całkowity zadania 99.282 zł
10	Adaptacja części terenu: Dobrzecka, Mickiewicza, Graniczna - budowa placu zabaw (os. Korczak)	wykonano plac zabaw o nawierzchni z piasku płukanego i powierzchni ca 864 m ² , siłownię zewnętrzną o nawierzchni trawiastej wraz z małą architekturą i ogrodzeniem	Koszt całkowity zadania 149.248,20 zł
11	Utworzenie kompleksu rekreacyjno - sportowego "OGRODY" (os. Ogrody)	wykonano plac zabaw wraz z małą architekturą i ogrodzeniem	Koszt całkowity zadania 114.243,83 zł

12	Rodzinny Park rekreacyjno - wypoczynkowy Szczypiorno (os. Szczypiorno)	wykonano plac zabaw i siłownię wraz z małą architekturą, ogrodzeniem i nasadzeniami zieleni.	Koszt całkowity zadania 103.467,60 zł
13	Rozbudowa placu zabaw w Ogródku Jordanowskim (os. Śródmieście II) Siłownia plenerowa w Ogródku Jordanowskim (os. Śródmieście II)	wykonano siłownię plenerową oraz rozbudowano plac zabaw w Ogródku Jordanowskim w Kaliszu	Koszt całkowity zadania 74.586,35 zł Koszt całkowity zadania 30.923,05 zł
14	Skwer Tyniecki - plac zabaw dla dzieci i rekreacji dla dorosłych (os. Tyniec)	wykonano plac zabaw wraz z małą architekturą, chodnikiem i oświetleniem	Koszt całkowity zadania 101.915,03 zł
15	Plac rekreacyjno - sportowy Kalisz, ul. Cmentarna 1-3 (Osiedle Rogatka)	wykonano boisko o wymiarach 9x18m z nawierzchnią trawiastą, siłownię zewnętrzną o powierzchni ok. 50m ² z dwoma urządzeniami do ćwiczeń. Ponadto dokonano nasadzeń drzew i krzewów	Koszt całkowity zadania 69.661,20 zł
16	Budowa siłowni plenerowej dla mieszkańców - Osiedle XXV- lecia oraz uczniów Zespołu Szkół Nr 10 w Kaliszu (Osiedle XXV Lecia)	wykonano siłownię zewnętrzną z 7 urządzeniami do ćwiczeń	Koszt całkowity zadania 25.547,10 zł
17	Budowa placu zabaw dla dzieci niepełnosprawnych na osiedlu Dobrzec	wykonano plac zabaw dla dzieci niepełnosprawnych o powierzchni ok. 471,50m ² , zlokalizowany na os. Dobrzec o nawierzchni trawiastej. Zamontowano urządzenia i elementy małej architektury. Na terenie placu zabaw wykonano nawierzchnię bezpieczną pod huśtawkę bocianie gniazdo, wybudowano ścieżkę zwirową o pow. 47,6m ² .	Koszt całkowity zadania 224.650,96 zł
18	Plaża Miejska z pomostem i rowerkami wodnymi	zakupiono 5 szt. rowerów wodnych wraz z pokrowcami oraz 25 szt. kamizelek ratunkowych. Ponadto zamontowano pomost pływający (2,4mx24m) o konstrukcji drewnianej, wykonany z pływaków obłożonych deską kompozytową i wyposażony w 15 sztuk knag do cumowania rowerków	Koszt całkowity zadania 68.959,02 zł

Bogata oferta kulturalna oparta o wysokiej jakości infrastrukturę kultury znajduje się również wśród zadań priorytetowych działalności Miasta Kalisza. W tym celu zapewnienia przeprowadzane są

m.in. inwestycje obejmujące modernizację i doposażenie wspomnianej infrastruktury. W latach 2014 – 2017 przeprowadzono 4 takie inwestycje na łączną kwotę blisko 1 mln zł. Należy dodatkowo zauważyć, że miasto jest organizatorem instytucji kultury takich jak np. Ośrodek Kultury Plastycznej Wieża Ciśnień czy Filharmonia Kaliska, które realizują niezbędne zadania i inwestycje w ramach własnych budżetów.

RYSUNEK 123. LICZBA ZADAŃ INWESTYCYJNYCH Z MODERNIZACJI I DOPOSAŻENIA PLACÓWEK INSTYTUCJI KULTURY ORAZ WYDATKI Z TYM ZWIĄZANE W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta UM Kalisza

Poniższa tabela prezentuje przedsięwzięcia i wysokość wydatków inwestycyjnych na zadania z zakresu modernizacji i doposażenia placówek instytucji kultury w latach 2014 - 2017. Obejmuje zadania inwestycyjne zrealizowane i zakończone w danym roku.

I.p.	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy	Koszt realizacji zadania
2015			
1	Dotacja dla Filharmonii Kaliskiej w ramach Funduszu Obywatelskiego	zakup wyposażenia i instrumentów (FO) na podstawie umowy Nr UA/127/WKS/2015 z dnia 1 czerwca 2015 r. zawartej pomiędzy Miastem Kalisz a Filharmonią Kaliską	Koszt całkowity zadania 500.000 zł
2	Dotacja celowa dla Galerii Sztuki im. Jana Tarasina w Kaliszu Dotację	zakup sprzętu audio, video i oświetlenia do prowadzenia bieżącej działalności statutowej na podstawie umowy UA/179/WKS/2015 z dnia 17 listopada 2015r. zawartej	Koszt całkowity zadania 15.700,00 zł

		pomiędzy Miastem Kalisz a Galerią Sztuki im. Jana Tarasina w Kaliszu	
2016			
1	Modernizacja pomieszczeń Filii Nr 9 Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. Serbinowskiej 1a	uzupełnienie i częściowe położenie nowych tynków, ze względu na poprawę funkcjonalności przestrzeni, powstały dodatkowe ścianki działowe. Wymieniono instalację elektryczną i sanitarną oraz oświetlenie, a także armaturę. Ściany pomalowano bądź pokryto tapetami, zamontowane zostały nowe drzwi wewnętrzne. Zarówno pomieszczenia biblioteczne, jak i zaplecze wyposażono w nowe meble, a podłogi pokryto wykładzinami.	Koszt całkowity zadania 403.459,82 zł
2017			
1	Modernizacja pomieszczeń Filii Nr 3 Biblioteki Publicznej przy ul. Krótkiej 3	Wykonano modernizację pomieszczeń Filii Nr 3 Biblioteki Publicznej przy ul. Krótkiej. Wykonano malowanie ścian, wymianę opraw oświetleniowych, płytek ceramicznych w łazience, wymieniono stolarkę drzwiową oraz panele podłogowe	Koszt całkowity zadania 29.950 zł

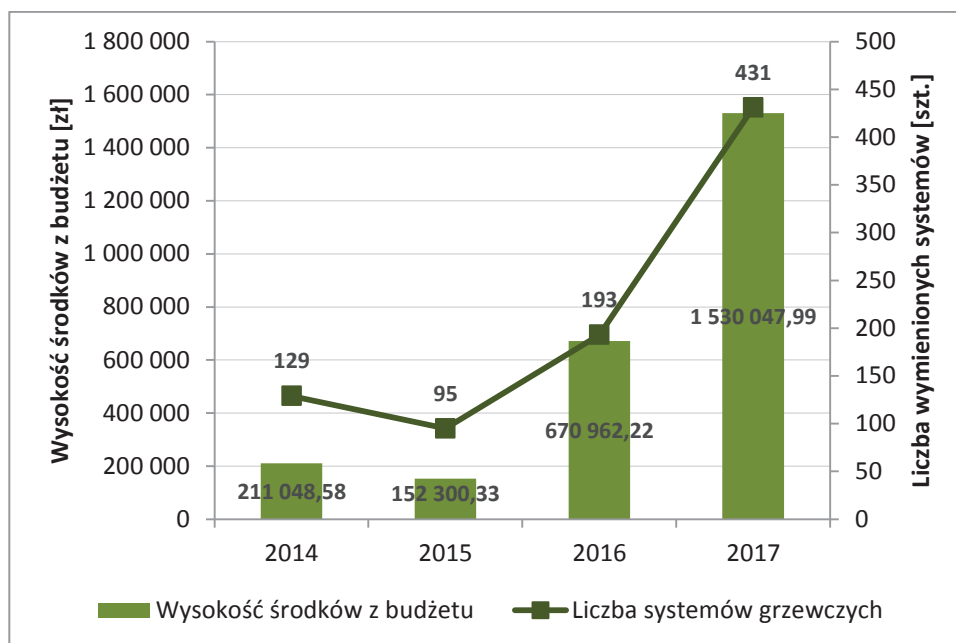
KALISZ – NATURALNA PRZESTRZEŃ

CEL 8.1. WZMOCNIENIE SYSTEMU ZACHĘT DO ZMIANY SYSTEMÓW GRZEWCZYCH NA BARDZIEJ EKOLOGICZNE

Jak stwierdzono w Strategii poważnym problemem Kalisza jest fakt, że znaczna część mieszkańców ogrzewa mieszkania piecami węglowymi, co powoduje istotne problemy związane z niską emisją. Niestety wymiana źródła ciepła jest dość kosztowna i wielu mieszkańców nie stać by móc we własnym zakresie wymienić swój piec. Dlatego też Miasto Kalisz wspiera finansowo mieszkańców, którzy podejmują się wymiany pieców węglowych. Analiza poniższego wykresu pozwala zauważyć pozytywną tendencję związaną ze zwiększającą się liczbą wymienianych każdego roku systemów grzewczych. W 2017 roku przy wsparciu miasta wymieniono ich aż 431. Z uwagi na rosnące zainteresowanie przedsięwzięciem znacząco wzrosły również środki, które przeznaczono na ten cel w budżecie miasta. Wzrost zainteresowania wynika przede wszystkim ze zwiększenia kwoty dotacji celowej na przedsięwzięcia ekologiczne tj. w przypadku zmiany systemu ogrzewania z węglowego na ekologiczne: do 80 % kosztów inwestycji, nie więcej niż 5.000 zł, wynikającej z przyjętej w grudniu 2016 r. uchwały w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej na dofinansowanie kosztów inwestycji proekologicznych realizowanych przez podmioty niezaliczane do

sektora finansów publicznych oraz jednostki sektora finansów publicznych będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi. Przy udziale środków MZBM dokonano wymiany 51 systemów grzewczych. Dopłaty MZBM przeznaczone na ten cel wynosiły blisko 150 tys zł

RYSUNEK 124. LICZBA SYSTEMÓW GRZEWZYCH WYMIENIONYCH PRZY WSPARCIU MIASTA KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM Kalisza

CEL 8.2. WSPIERANIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ I WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Mając na celu wysoką jakość środowiska naturalnego oraz zachowanie czystości powietrza atmosferycznego należy szczególną uwagę zwrócić na działania związane z poprawą efektywności energetycznej budynków, a także uwzględnienie odnawialnych źródeł energii jako potencjalnego źródła energii elektrycznej i ciepłej w procesie eksploatacji. Ograniczenie emisji niskiej tlenków siarki, dwutlenku węgla i benzopirenu jest niezwykle istotne w kontekście czystości powietrza na terenie miasta.

Niestety w latach 2014 – 2017 brakuje inwestycji wykorzystujących odnawialne źródła energii, będące znacznie mniej uciążliwymi dla środowiska niż rozwiązania standardowe.

W latach 2014 i 2015 termomodernizacji zostało poddanych 13 budynków z komunalnego zasobu mieszkaniowego Kalisza, zażądanych przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych.

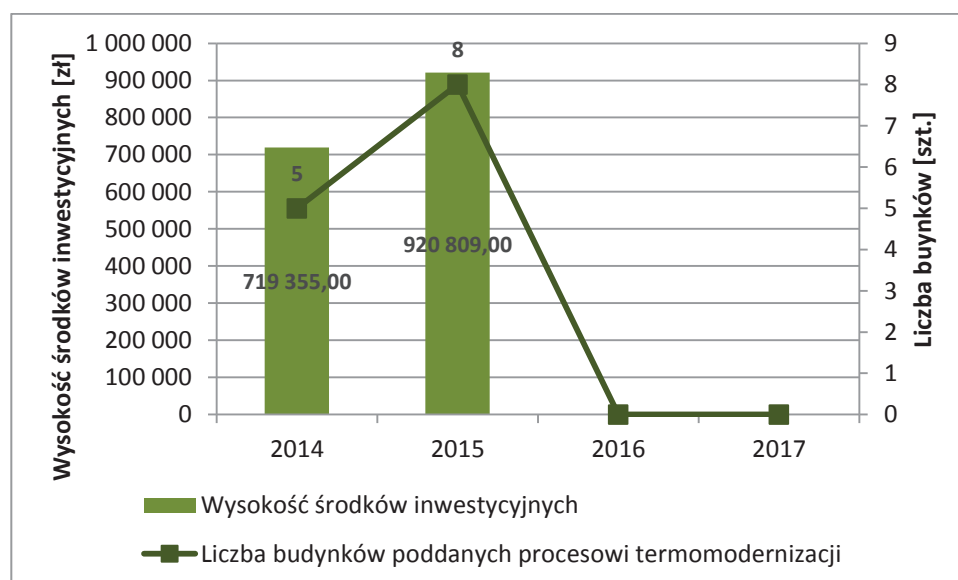
W 2016 r. Miasto Kalisz złożyło wnioski o dofinansowanie projektu pn. „Kompleksowa termomodernizacja budynków żłobków i przedszkoli publicznych Miasta Kalisza” w ramach Poddziałanie 3.2.4 „Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym w ramach ZIT dla rozwoju AKO” Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 – 2020. Celem projektu jest poprawa jakości powietrza w Kaliszu poprzez wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej. Zakres rzeczowy projektu obejmował zadania inwestycyjne polegające na kompleksowej, głębokiej modernizacji energetycznej

9 budynków użyteczności publicznej, w których prowadzona jest opieka nad dzieckiem do lat 3 oraz wychowanie przedszkolne na terenie Miasta Kalisza tj.:

- Żłobka Nr 2 przy ul. Babina 3a,
- Żłobka Nr 3 przy ul. Bogumiła i Barbary 14a,
- Żłobka Nr 4 przy al. Wojska Polskiego 34,
- Przedszkola Publicznego Nr 1 przy ul. Pułaskiego 52,
- Przedszkola Publicznego Nr 9 przy ul. Handlowej 4,
- Przedszkola Publicznego Nr 18 przy ul. Serbinowskiej 5a,
- Przedszkola Publicznego Nr 20 przy ul. Chełmskiej 6,
- Przedszkola Publicznego Nr 27 przy ul. W. Reymonta 29,
- Przedszkola Publicznego Nr 30 przy ul. Legionów 29.

Rzeczowa realizacja projektu wykonana została w latach 2017 – 2018. W 2017 roku na realizację projektu wydatkowano kwotę 4 320 756,19 zł. Zakończenie realizacji projektu zaplanowano na 31.12.2018 r.

RYSUNEK 125. LICZBA BUDYNKÓW PODDANYCH PROCESOWI TERMOMODERNIZACJI W LATACH 2014-2017

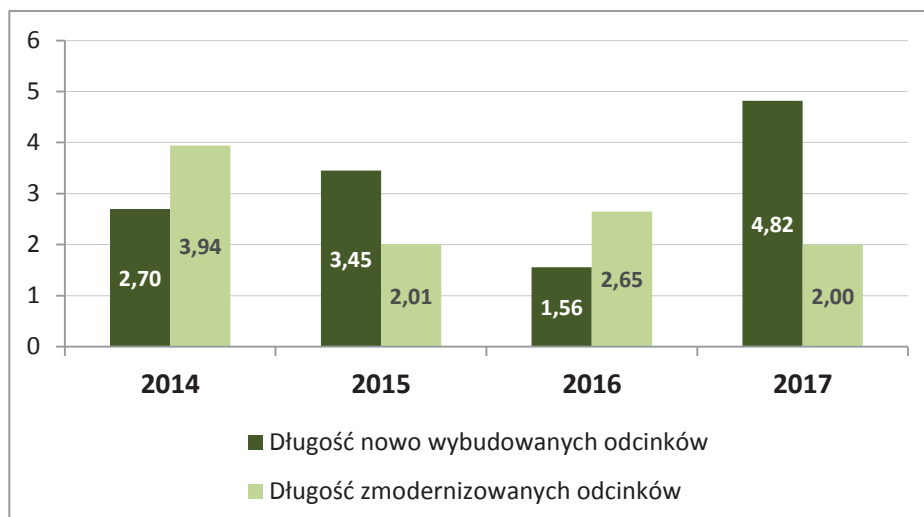
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych

CEL 8.3. REALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ POPRAWIAJĄCYCH STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Kalisz ciągle nie jest miastem w pełni skanalizowanym, dlatego też władze miejskie podejmują działania, których celem jest uzupełnienie brakujących fragmentów sieci kanalizacyjnej. W analizowanym okresie każdego roku budowano nowe odcinki infrastruktury kanalizacyjnej. Najdłuższy fragment wybudowano w 2017 roku – ponad 4,8 km. Należy jednak zaznaczyć, że istniejąca infrastruktura w wielu miejscach znajduje się w niezadowalającym stanie technicznym, w związku z czym konieczne jest prowadzenie działań modernizacyjnych. Każdego roku analizowanego okresu modernizowano istniejące odcinki sieci. Najdłuższy odcinek wymieniono w 2014 roku – prawie 4 km.

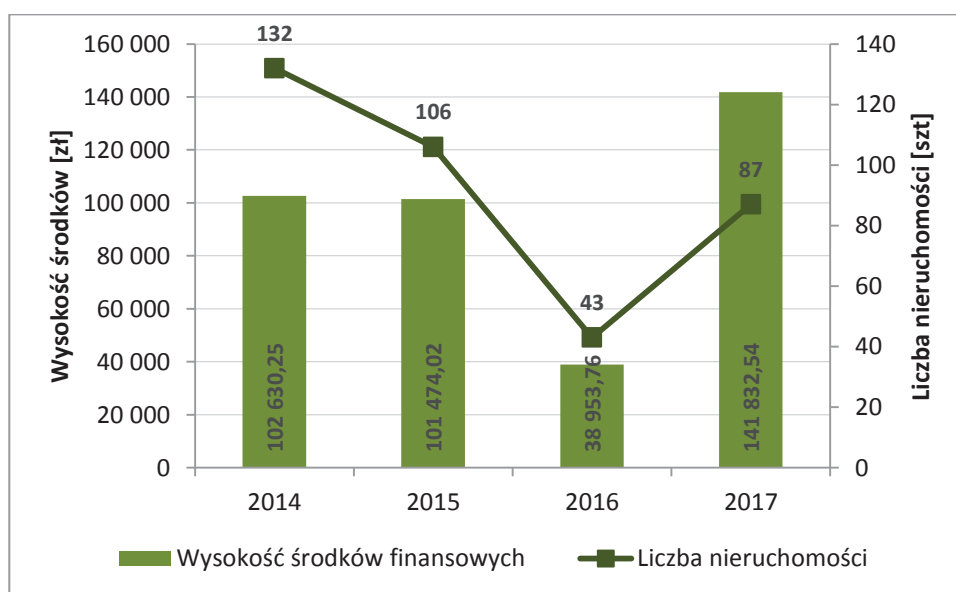
RYSUNEK 126. SIEĆ KANALIZACYJNA W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM Kalisza

Rozbudowa sieci kanalizacyjnej pozwoliła przyłączyć do niej nowe nieruchomości. W analizowanym okresie podłączono ich do sieci 368. W latach 2014-2016 spadała liczba nowo podłączanych do sieci nieruchomości, w 2017 roku odnotowano znaczący wzrost ich liczby. Analizując poniższy wykres można zauważyć, że w badanym przedziale czasowym wysokość środków przeznaczonych z budżetu Miasta Kalisza na przyłączenie nowych nieruchomości nie jest proporcjonalna do ich liczby. Zdecydowanie największe środki na ten cel przeznaczono w 2017 roku (ponad 140 tys. zł).

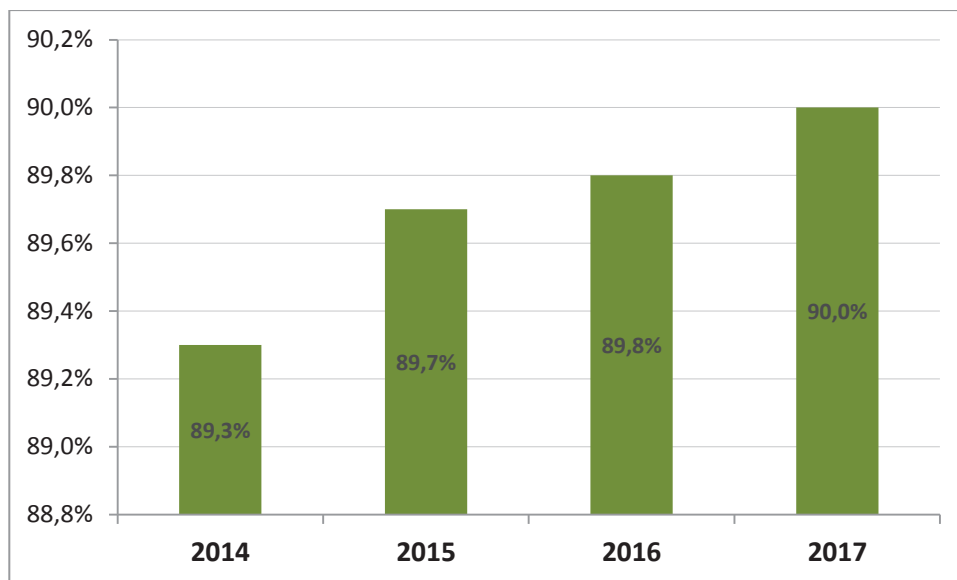
RYSUNEK 127. LICZBA NIERUCHOMOŚCI PRZYŁĄCZONYCH DO MIEJSKIEJ SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ I WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW PRZEZNACZONYCH NA TEN CEL Z BUDŻETU MIASTA KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM Kalisza

Dzięki prowadzonym działaniom w Kaliszu coraz powszechniejszy staje się dostęp do sieci kanalizacyjnej. W analizowanym okresie wzrastał udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej. W 2014 roku udział ten wynosił 89,3%, do 2017 roku wzrósł o 0,7 punktu procentowego.

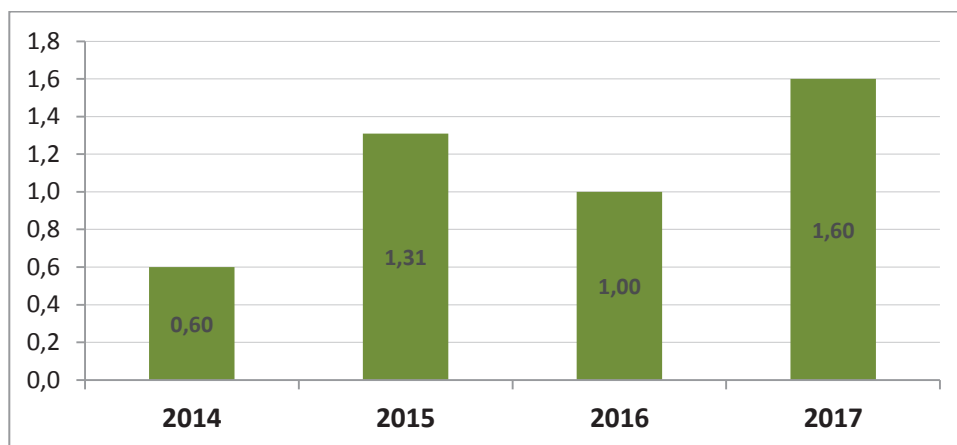
RYSUNEK 128. UDZIAŁ LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z SIECI KANALIZACYJNEJ W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kalisz jest prawie w pełni zwodociągowany, według danych GUS do sieci wodociągowej podłączonych jest prawie 98% mieszkańców miasta. Problemem pozostaje jednak stan sieci wodociągowej. W wielu fragmentach infrastruktura znajduje się w niezadowalającym stanie, w związku z czym konieczna jest jej wymiana. W analizowanym okresie każdego roku wymieniano odcinki sieci wodociągowej, w tym fragmenty wykonane jeszcze z rur azbestowo-cementowych. W 2017 roku przeprowadzono modernizację najdłuższego odcinka istniejącej sieci – 1,6 km. Najmniejszym zakresem prac związanych z wymianą infrastruktury wodociągowej cechował się rok 2014.

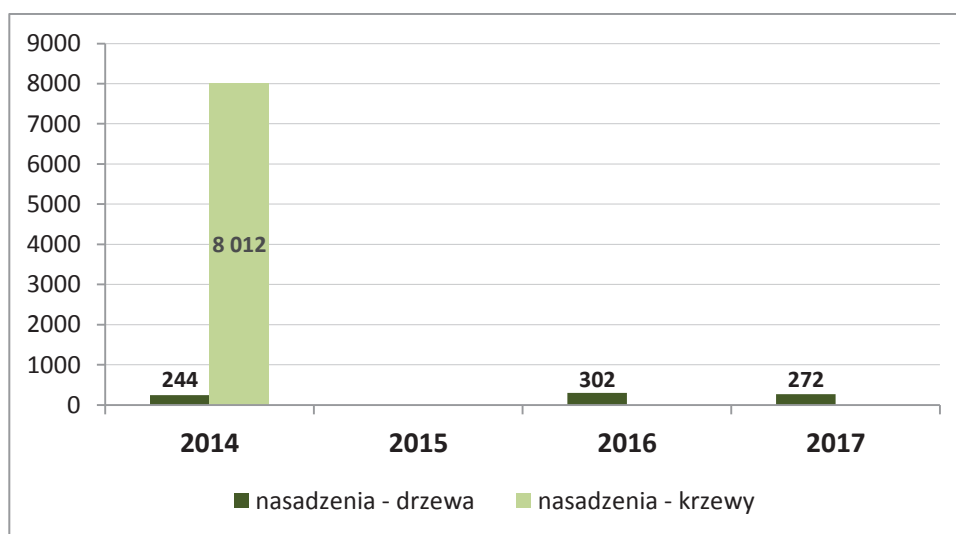
RYSUNEK 129. DŁUGOŚĆ WYMIENIONEJ SIECI WODOCIĄGOWEJ (W TYM WYKONANEJ Z RUR AZBESTOWO – CEMENTOWYCH) W KALISZU W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM Kalisza

Tereny zielone w miastach to obszary ogólnodostępne o funkcji wypoczynkowej, rekreacyjnej, zdrowotnej i estetycznej. Przyczyniają się do poprawy jakości życia w miastach i utrzymania bioróżnorodności – są siedliskami wielu gatunków roślin i zwierząt. Zieleń w miastach jest elementem kompozycji urbanistycznej – wpływa na charakter i wygląd ulic i placów, kształtuje i porządkuje wnętrze miasta. W Kaliszu w latach 2014 – 2017 dokonano uzupełnienia roślinności miejskiej poprzez nasadzenia drzew w każdym roku z wyjątkiem 2016. W 2014 r. dokonano nasadzenia ponad 8000 krzewów w odpowiedzi na ubytki w tym zakresie na poziomie ponad 5000 szt.

RYSUNEK 130. ILOŚĆ NASADZONEJ ZIELENI (DRZEWA I KRZEWY) W KALISZU W LATACH 2014-2017

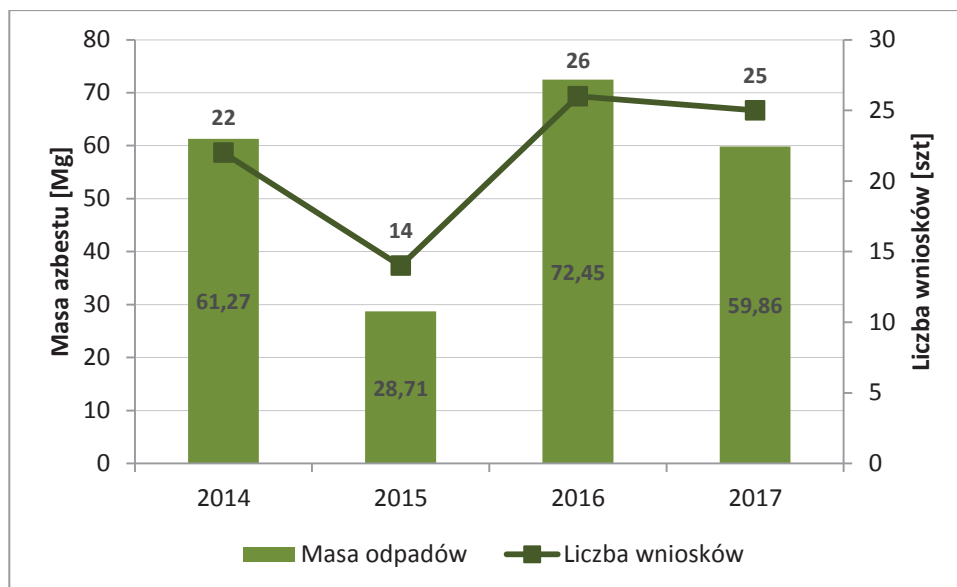

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM Kalisza

Wyroby azbestowe stosowane były w budownictwie w zasadzie od czasów starożytnych, jednak dopiero na początku XX wieku odkryto ich szkodliwy wpływ na organizm człowieka. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dzieje się to w momencie korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest. Długotrwałe wdychanie włókien azbestowych zwiększa ryzyko zachorowania na choroby nowotworowe lub układu oddechowego. Ponadto występowanie wyrobów azbestowych w pokryciach dachowych może świadczyć o niskiej efektywności energetycznej budynku, co bezpośrednio negatywnie wpływa na środowisko, szczególnie na stan jakości powietrza atmosferycznego poprzez przekroczenie dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych. W Kaliszu ciągle znajdują się budynki, w których wykorzystywane są wyroby azbestowe. Na przestrzeni analizowanych lat mieszkańcy Kalisza złożyli łącznie 87 wniosków o unieszkodliwienie odpadów azbestowych znajdujących się na ich nieruchomościach. W wyniku przeprowadzonych działań unieszkodliwiono ponad 220 ton wyrobów azbestowych. Z uwagi na znaczne koszty przeprowadzenia takich działań mieszkańcy korzystali z możliwości uzyskania dofinansowania na ten cel z budżetu miasta oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W analizowanym okresie zainteresowani mieszkańcy otrzymali na ten cel prawie 130 tys. zł dofinansowania. Najwięcej azbestu usunięto w 2016 roku – ponad 70 ton. łącznie w latach 2014 –

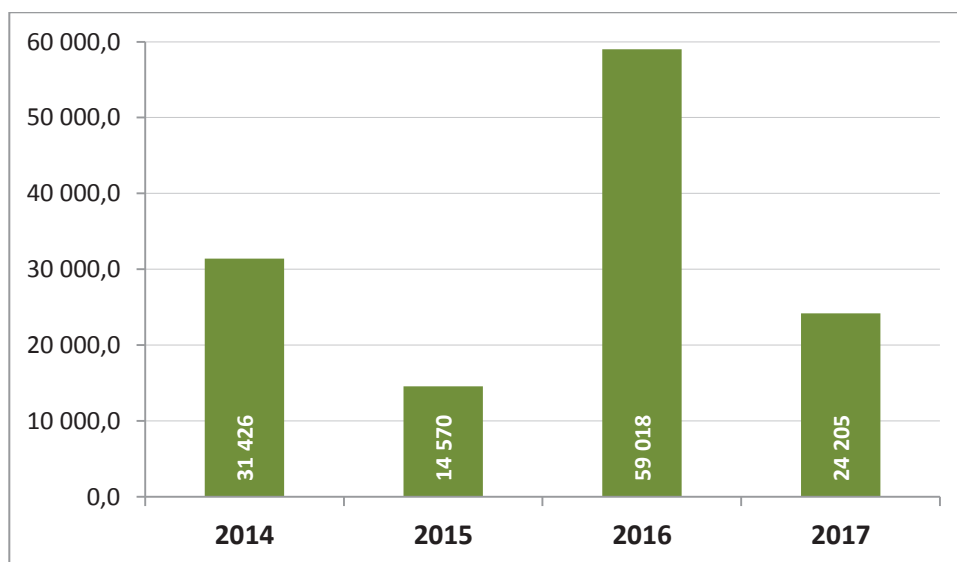
2017 na dofinansowanie kosztów unieszkodliwienia odpadów azbestowych ze środków budżetu miasta Kalisza oraz WFOŚiGW przeznaczono blisko 130 tys. zł.

RYSUNEK 131. MASA UNIESZKODLIWIONYCH ODPADÓW AZBESTOWYCH I LICZBA WNIOSKÓW O ICH USUNIĘCIE W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM Kalisza

RYSUNEK 132. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW FINANSOWYCH Z BUDŻETU MIASTA KALISZA ORAZ WFOŚiGW PRZEZNACZONYCH NA DOFINANSOWANIE KOSZTÓW UNIESZKODLIWIENIA ODPADÓW AZBESTOWYCH W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM Kalisza

CEL 8.4. REKULTYWACJA OBSZARÓW POWYROBISKOWYCH

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kalisza Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XLVI/566/2017 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 30 listopada 2017 r. jako obszary wymagające rekultywacji wskazano:

- teren i obszar górniczy eksploatacji złoża Okrąglicka - rekultywacja w kierunku leśnym, z włączeniem w system przyrodniczy miasta (własność prywatna),
- obszar zaniechanej eksploatacji złoża Rypinek (ul. Tęczowa/Zielona) – rekultywacja w kierunku zieleni urządzonej z utrzymaniem i rekultywacją zbiorników wodnych zakaz zabudowy z uwagi na niestabilność podłoża gruntowego (nasypy antropogeniczne na łąkach); w części północnej dopuszcza się lokalizację zabudowy usług sportu i rekreacji na zasadach określonych w planie miejscowym (własność prywatna),
- obszar zaniechanej eksploatacji złoża Winiary (ul. Piaszczysta) – rekultywacja w kierunku leśnym, z włączeniem w system przyrodniczy miasta (własność prywatna oraz Skarbu Państwa),
- obszar zaniechanej eksploatacji złoża Tyniec (ul. Braci Niemojowskich) – rekultywacja w kierunku rekreacyjno-sportowym, z włączeniem w system przyrodniczy miasta, zbiornik wodny „U Grona” (ul. Sulisławicka/Kmieca) - po wcześniejszej wymianie i stabilizacji gruntów przewiduje się przeznaczenie pod zabudowę usługową, dopuszcza się również usługi sportu i rekreacji,

W latach 2014 – 2017 podjęto następujące działania zmierzające do rekultywacji obszarów powyrobowiskowych:

- na obszarze złoża Tyniec (ul. Braci Niemojowskich) w roku 2016:
  - opracowano projekt budowlany pn. „Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej przy ul. Żytnia/ Braci Niemojowskich” obejmujący plac zabaw oraz siłownię zewnętrzną wraz z oświetleniem zewnętrznym, ścieżki o nawierzchni żwirkowej, ławki, kosze na śmieci. Powierzchnia terenu inwestycji poddana rekultywacji wynosi 1.111,0 m². Zakres projektu wykonano (odbior w dniu w dniu 07.11.2016 r.).
- na obszarze zbiornik wodny „U Grona” (ul. Sulisławicka/Kmieca) w roku 2017:
  - opracowano projekt budowlano – wykonawczy „Zagospodarowanie terenu Jeziora Grona dla celów wypoczynkowo – rekreacyjnych”. Realizacja inwestycji ma nastąpić w roku 2019.

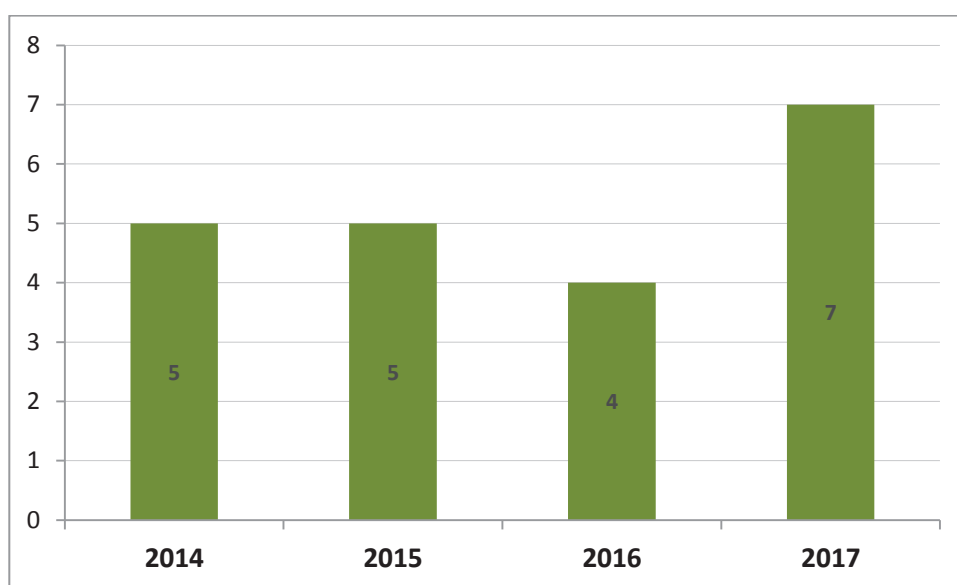
CEL 8.5. PREFERENCYJNE WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI DLA PRZEDSIĘBIORSTW WYKORZYSTUJĄCYCH EKOLOGICZNE ROZWIĄZANIA

Celowi nie przypisano mierników, dla których możliwe byłoby pozyskanie danych liczbowych obrazujących stopień jego realizacji.

CEL 8.6. ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW

Jak stwierdzono w Strategii stan środowiska naturalnego w dużej mierze zależy od zaangażowania mieszkańców w dbanie o to wspólne dobro. Dlatego tak ważne jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i wyrabianie w nich poczucia odpowiedzialności za środowisko naturalne. Bardzo dobrym narzędziem do podnoszenia świadomości ekologicznej całego społeczeństwa są realizowane na szeroką skalę kampanie informacyjne i promocyjne. W okresie wdrażania założeń Strategii na terenie Kalisza przeprowadzono 21 takich kampanii. Największą liczbą zrealizowanych przedsięwzięć charakteryzował się rok 2017, w którym przeprowadzono 7 kampanii. Najmniej, 4 kampanie, zrealizowano w 2016 roku.

RYSUNEK 133. LICZBA KAMPANII INFORMACYJNYCH I PROMOCYJNYCH SŁUŻĄCYCH PODNIESIENIU ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW KALISZA W LATACH 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM Kalisza

Kalisz charakteryzuje się bardzo wysokim udziałem mieszkańców deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w stosunku ogólnej liczby ludności zadeklarowanej w systemie odbioru odpadów komunalnych na terenie miasta – na poziomie 98%. Oznacza to, że każdy niemal mieszkaniec zaznajomiony jest z systemem zbiórki selektywnej i rozumie jej potrzebę w kontekście ochrony środowiska naturalnego i wysokich walorów przyrodniczych miejsca zamieszkania.